Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle työeläkejärjestelmää koskevan lainsäädännön muuttamiseksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle työeläkejärjestelmää koskevan lainsäädännön muuttamiseksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 16/2015 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:
- perustuslakivaliokunta PeVL 5/2015 vp
- puolustusvaliokunta PuVL 2/2015 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- johtaja Heli Backman, sosiaali- ja terveysministeriö
- hallitusneuvos Erik Strömberg, sosiaali- ja terveysministeriö
- neuvotteleva virkamies Pasi Pajula, sosiaali- ja terveysministeriö
- hallitussihteeri Inka Hassinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- lakimies Marko Leimio, sosiaali- ja terveysministeriö
- ylimatemaatikko Mikko Kuusela, sosiaali- ja terveysministeriö
- neuvotteleva virkamies Jan Hjelt, työ- ja elinkeinoministeriö
- valtion työmarkkinajohtaja Juha Sarkio, Valtion työmarkkinalaitos
- johtaja Riitta Korpiluoma, Eläketurvakeskus
- erikoistutkija Noora Järnefelt, Eläketurvakeskus
- matemaatikko Mikko Sankala, Eläketurvakeskus
- ennustelaskentayksikön päällikkö Heikki Tikanmäki, Eläketurvakeskus
- lakimies Eva Aalto, Kansaneläkelaitos
- tutkimusprofessori Mikko Härmä, Työterveyslaitos
- johtaja Pekka Piispanen, Akava ry
- puheenjohtaja Mika Oranen, Aliupseeriliitto ry
- asiantuntija Antti Tanskanen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- johtava lakimies Pia Santavirta, Finanssialan Keskusliitto ry

Valmis
5.0

- edunvalvontajohtaja Marja Lounasmaa, Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto Jyty ry
- työmarkkinalakimies Kai Kullaa, Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry
- lakimies Keijo Karhumaa, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
- lakiasiainjohtaja Karoliina Kiuru, Keva
- johtava asiantuntija Pertti Männistö, Keva
- työmarkkinalakimies Jouko Hämäläinen, KT Kuntatyönantajat
- johtaja Timo Sipilä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- kehityspäällikkö Sonja Lilius, Maatalousyrittäjien eläkelaitos
- lakimies Pekka Pietinen, Palkansaajajärjestö Pardia ry
- puheenjohtaja Sakari Vuorenmaa, Päällystöliitto ry
- pääluottamusmies Jouni Kurttila, Rajaturvallisuusunioni ry
- sosiaalipoliittinen asiantuntija Laura Kyntölä, Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry
- sosiaaliasioiden päällikkö Sinikka Näätsaari, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- edunvalvontajohtaja Anne Sainila-Vaarno, Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry
- puheenjohtaja Eero Rämö, Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry
- sosiaalipoliittinen sihteeri Turkka Sinisalo, Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry
- lakimies Riikka Laakso, Tehy ry
- asiantuntija Samppa Koskela, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- erityisasiantuntija Janne Pelkonen, Työeläkevakuuttajat TELA ry
- puheenjohtaja Jari Rantala, Upseeriliitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- Suomen Kuntaliitto ry
- Helsingin seudun liikenne
- VR-Yhtymä Oy
- Merimieseläkekassa
- Suomen Palomiesliitto SPAL ry.

Valiokunta on saanut ilmoitukset, ei lausuttavaa:
- Finanssivalvonta
- Kirkkohallitus
- Potilasvakuutuskeskus.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työeläkejärjestelmää koskevaa lainsäädäntöä. Työeläkejärjestelmää koskevien muutosten vuoksi ehdotetaan muutoksia myös muita sosiaalivakuutusetuuksia koskeviin lakeihin sekä yksityisten alojen työeläkkeiden rahoitusta koskeviin lakeihin. Nykyiset julkisten alojen henkilöstön eläketurvaa koskevat useat lait ehdotetaan yhdistettäviksi yhdeksi uudeksi julkisten alojen eläkelaiksi.

Työeläkejärjestelmässä noudatettavaa alinta vanhuuseläkeikää ehdotetaan nostettavaksi asteittain. Vanhuuseläkeikä nousisi siten, että vuonna 1955 syntyneistä alkaen alin vanhuuseläkeikä nousisi nykyisestä 63 vuodesta kolmella kuukaudella jokaista ikäluokkaa kohti, kunnes se olisi

65 vuotta. Vuonna 1962 syntyneet olisivat ensimmäinen ikäluokka, jonka alin vanhuuseläkeikä olisi 65 vuotta. Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneiden alin vanhuuseläkeikä sopeutettaisiin elinajanodotteen muutokseen. Elinajanodotteen perusteella määriteltyä eläkeikää sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuonna 2030 eläkkeelle jääviin. Tarkoituksena on, että eläkeajan ja työssäoloajan välinen suhde pysyisi samalla tasolla kuin se on vuonna 2025.

Työeläkelakien mukaista vakuuttamisvelvollisuuden alaikärajaa ehdotetaan laskettavaksi työntekijöillä 17 vuoden ikään. Vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajaa ehdotetaan nostettavaksi nykyisestä 68 vuoden iästä asteittain. Ikäraja nousisi 69 vuoteen vuonna 1958—1961 syntyneillä ja 70 vuoteen vuonna 1962 ja sen jälkeen syntyneillä henkilöillä.

Eläkettä ehdotetaan karttuvaksi koko työuran ajan 1,5 prosenttia vuodessa työntekijän kunakin vuonna saamien työansioiden perusteella ja yrittäjän vahvistetun työtulon perusteella. Eläkkeen karttumiseen ehdotetaan lisäksi siirtymäaikaa 53—62-vuotiaille. Siirtymäaikana eläkettä karttuisi 1,7 prosenttia vuodessa vuoden 2025 loppuun saakka. Eläkkeen karttuma laskettaisiin nykyistä suuremmista ansioista, koska työntekijän työeläkevakuutusmaksua ei enää vähennettäisi työansioista eläkettä laskettaessa. Nykyinen 4,5 prosentin karttuma alimman vanhuuseläkeiän täyttämisen jälkeen tehdystä työstä ehdotetaan korvattavaksi lykkäyskorotuksella. Henkilön karttunut eläke tarkistettaisiin 0,4 prosentin lykkäyskorotuksella jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkamista lykättäisiin yli alimman vanhuuseläkeiän.

Työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttava tuleva aika laskettaisiin ehdotuksen mukaan alimpaan vanhuuseläkeikään ja vanhuuseläkeiän noustessa myös tulevan ajan pääteikä nousisi. Kun alimman vanhuuseläkeiän määräytyminen kytkettäisiin elinajanodotteen muutokseen, elinaikakerrointa lievennettäisiin, mutta sen vaikutus kohdistettaisiin myös työkyvyttömyyseläkkeiden tulevan ajan eläkeosaan.

Esityksessä ehdotetaan, että osa-aikaeläke eläkemuotona lakkautettaisiin ja korvattaisiin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä. Eläkettä voisi saada hakemuksen mukaisesti joko 25 tai 50 prosenttia karttuneen eläkkeen määrästä. Uusi eläkemuoto työeläkejärjestelmässä olisi myös työuraeläke, joka mahdollistaisi pitkän työuran rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttavassa työssä tehneelle henkilölle eläkkeelle jäämisen ennen alinta vanhuuseläkeikää.

Sotilaseläkejärjestelmään kuuluvien henkilöiden vanhuuseläkeiät nousisivat samassa suhteessa kuin muilla palkansaajilla.

Työeläkelaitosten mahdollisuutta sijoittaa osakkeisiin lisättäisiin nostamalla vastuuvelkaan sisältyvän osaketuottosidonnaisen lisävakuutusvastuun osuus viidesosaan vastuuvelasta. Työeläkkeiden rahoitusta koskevia säännöksiä tarkistettaisiin ehdotettujen muutosten vuoksi myös muilta osin.

Vuodesta 2026 alkaen sosiaali- ja terveysministeriö tekisi joka viides vuosi arvion työurien kehityksestä sekä koko työeläkejärjestelmän taloudellisesta ja sosiaalisesta kestävyydestä.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017.

Valiokunnan mietintö StVM 5/2015 vp

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Uudistuksen tavoitteet

Hallituksen esityksen keskeisin tavoite on pidentää työuria myöhentämällä vanhuuseläkkeelle siirtymistä väestön eliniän odotteen kasvaessa. Työurien pidentäminen on välttämätöntä huoltosuhteen, julkisen talouden tasapainon sekä työeläkemaksuun kohdistuvan nousupaineen takia. Työeläkejärjestelmään esitettyjen muutosten tavoitteena on järjestelmän taloudellisen kestävyyden ja eri ikäluokkia koskevan riittävän eläketason turvaaminen sekä sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden varmistaminen.

Esitys noudattelee työmarkkinakeskusjärjestöjen 26.9.2014 tekemää sopimusta ehdotukseksi seuraavaksi työeläkeuudistukseksi. Esityksen mukaan vanhuuseläkkeen alaikärajaa nostetaan vuodesta 2018 alkaen nykyisestä 63 vuodesta asteittain kolme kuukautta jokaista syntymävuosiluokkaa kohden vuonna 1955 syntyneistä alkaen. Eläkeikä nousisi, kunnes se vuonna 1960 ja jälkeen syntyneillä on 65 vuotta vuodesta 2025 lähtien. Vastaavasti myös joustavan vanhuuseläkeiän yläraja nousee 70 vuoteen. Eläkeiän alaraja sidotaan elinajan odotteeseen vuonna 1965 ja jälkeen syntyneillä vuodesta 2030 alkaen. Tämän uuden automaattisen vakauttajan avulla työuran ja eläkeajan suhde pidetään rahoituksellisesti kestävällä pohjalla myös tulevaisuudessa. Valiokunta pitää vanhuuseläkeiän nostamista välttämättömänä ja samalla hyvin myönteisenä sitä, että vuoden 2005 uudistuksessa luotu mahdollisuus joustavaan eläkeikään säilytetään.

Uudistuksen suurimmat taloudelliset hyödyt syntyvät työurien pidentymisestä. Työurien pidentyminen vahvistaa työeläkkeiden rahoitusta ja julkisen talouden veropohjaa. Laskelmien mukaan esitetyillä muutoksilla valtiovallan ja työmarkkinakeskusjärjestöjen vuonna 2009 yhteisesti sopima tavoite eläkkeellesiirtymisiän odotteen nostamisesta vähintään 62,4 vuoteen saavutetaan vuoteen 2023 mennessä. Vuonna 2030 eläkkeellesiirtymisiän odote on uudistuksen seurauksena 62,9 vuotta. Työllisten määrän odotetaan kasvavan 43 000 työllisellä vuoteen 2030 mennessä eläkeuudistuksen vaikutuksesta. Julkisen talouden kestävyysvajetta uudistus pienentää noin yhdellä prosenttiyksiköllä.

Uudistus tuo monia muutoksia työeläkejärjestelmään. Muutoksia ehdotetaan paitsi vanhuuseläkeikään, myös eläkkeen karttumiseen, työkyvyttömyyseläkkeisiin ja osa-aikaeläkkeeseen, joka korvautuu osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä. Monilla esitetyistä muutoksista työeläkejärjestelmän etuusjärjestelmää yksinkertaistetaan.

Kuntien, valtion, evankelis-luterilaisen kirkon ja Kelan nykyiset neljä eläkelakia ehdotetaan yhdistettäväksi yhdeksi uudeksi julkisten alojen eläkelaiksi. Julkisen sektorin eläkkeiden sääntely noudattaa soveltuvin osin työntekijän eläkelakiin tulevia muutoksia. Valiokunta pitää yhdenmukaisuuden lisääntymistä myönteisenä.

Karttumat

Jatkossa työeläkettä kertyy kaikenikäisenä samoilla karttumissäännöillä, kun ikään sidotuista karttumaprosenteista luovutaan. Eläkettä karttuu jatkossa jo 17 vuoden iästä alkaen, ja karttuma on kaikille 1,5 % palkasta. Poikkeuksena ovat 53—62-vuotiaat, joille eläkettä karttuu 1,7 % vuo-

den 2025 loppuun saakka. Nykyinen 4,5 %:n niin kutsuttu superkarttuma yli 63-vuotiailta poistuu, ja tilalle tulee 0,4 %:n kuukausittainen lykkäyskorotus, jonka tarkoituksena on kannustaa henkilöä jatkamaan työskentelyä alimman vanhuuseläkeikänsä jälkeen. Valiokunta pitää eläkkeen laskennan ymmärrettävyyttä ja selkeyttä lisäävänä sitä, että eläke karttuu jatkossa koko palkasta eläkemaksujen osuutta siitä vähentämättä. Tämä lisää myös sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta, sillä eri ikäluokkien maksamien eläkemaksujen suuruus vaihtelee.

Karttumien muutokset ja eläkkeen karttuminen koko palkasta kasvattavat keskimääräisiä eläkkeitä kaikilla tulevilla ikäluokilla. Nuoret ikäluokat hyötyvät uudistuksesta eniten sekä kasvavien etuuksien että pienenevien maksujen kautta. Kun karttumien painopiste siirtyy uran loppupäästä hieman lähemmäs uran keskivaihetta, kasvattaa uudistus pitkällä aikavälillä matalan koulutustason ammateissa työskentelevien eläkkeitä hieman enemmän, mikä on omiaan vähentämään eläkeläisköyhyyttä. Karttumasäännösten muuttuminen yli 53-vuotiailla voi merkitä sitä, että korkeasti koulutettujen eläketaso nousee suhteellisesti vähemmän kuin matalammin koulutettujen. Mutta toisaalta työurien arvioidaan pidentyvän enemmän korkeasti koulutetuilla. Karttumien muutosten vaikutuksia eläketasoon on syytä seurata.

Alkavan eläkkeen määrä sopeutetaan edelleen eliniän odotteeseen elinaikakertoimella, mutta sitä lievennetään vuodesta 2027 alkaen. Elinaikakertoimen vaikutus tulee aiempaa läpinäkyvämmäksi, kun jokaiselle määritellään tavoite-eläkeikä, jossa iässä lykkäyskorotuksen eläkettä korottava vaikutus kompensoi elinaikakertoimella lasketun vähennyksen. Valiokunta pitää työnteon jatkamiseen kannustavana sitä, että arvio tavoite-eläkeiästä ilmoitetaan jokaiselle 5 vuotta ennen alinta vanhuuseläkeikää.

Työkyvyttömyyseläkkeeseen sisältyvän tulevan ajan eläkkeen osuus karttuu työkyvyttömyyden alkamisvuoden alusta vanhuuseläkeikään saakka. Vanhuuseläkeiän noustessa myös tulevan ajan pääteikä nousee, mikä nostaa työkyvyttömyyseläkkeiden tasoa. Tämä parantaa toimeentuloa niillä ihmisillä, jotka eivät terveytensä takia pysty jatkamaan työntekoa vanhuuseläkeikään saakka.

Osittainen varhennettu vanhuuseläke

Osa-aikaeläke lakkaa eläkemuotona, ja se korvautuu osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä. Uusi eläkemuoto vähentää työnteon määrään liittyviä osa-aikaeläkkeen rajoitteita ja helpottaa joustavaa työnteon ja eläkkeen yhdistämistä ikääntyneillä työntekijöillä. Eläkkeen aikana saatuja ansioita tai työaikaa ei enää rajoiteta. Eläke ei myöskään estä työttömyyspäivärahan tai sairauspäivärahan saamista. Osittainen varhennettu vanhuuseläke, joka voi olla 25 tai 50 % eläkkeen määrästä, on laskennallisesti rahoituksen kannalta neutraali, koska eläkkeeseen tehdään pysyvä varhennusvähennys, jos se alkaa ennen vanhuuseläkeikää. Valiokunta katsoo, että tämän eläkemuodon käyttöä ja sen rahoituksellista kestävyyttä tulee seurata.

Työuraeläke

Vanhuuseläkeiän noustessa raskasta työtä pitkään eli vähintään 38 vuotta tehneille tulee uutena eläkemuotona työuraeläke. Työuraeläke on uusi varhaiseläkemuoto, joka tarjoaa pitkän työuran rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttavassa työssä tehneille, vähintään 63-vuotiaille työnteki-

jöille ja yrittäjille mahdollisuuden siirtyä eläkkeelle hieman ennen alinta vanhuuseläkeikää tietyin edellytyksin.

Työn rasittavuus- ja kuormittavuustekijöinä otetaan huomioon niin fyysiset kuin psykososiaaliset tekijät, mikä on sukupuolten tasa-arvon kannalta myönteistä. Työuraeläkkeen myöntämisen edellytyksenä on lisäksi työntekijän tai yrittäjän työkyvyn heikentyminen sairauden, vian tai vamman vuoksi. Työkyvyn heikentymistä arvioidaan ensisijaisesti lääketieteellisin perustein. Tämä edellytys on kuitenkin lievempi kuin mitä täyden työkyvyttömyyseläkkeen myöntäminen edellyttää. Lisäedellytyksenä eläkkeen myöntämiselle on, että työntekijän mahdollisuudet jatkaa työssä ovat heikentyneet pysyvästi mainitun kaltaisen pitkän työuran ja työkyvyn heikentymisen vuoksi. Työuraeläkkeen taso on alempi kuin työkyvyttömyyseläkkeen, koska siihen ei sisälly tulevan ajan osuutta.

Työuraeläke tulee asettamaan uusia tehtäviä työterveyshuollolle ja työnantajille, joiden tulee pystyä selvittämään eläkkeen perusteena oleva pitkäaikainen altistuminen rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttavalle työlle. Työuran pituutta koskevan arvion tulisi perustua pääosin työeläkejärjestelmästä kerättäviin rekisteritietoihin. Siitä huolimatta arviota ei lakiehdotuksen perustelujen mukaan tule sitoa pelkkään ammattinimikkeeseen eikä työn aiheuttaman rasittuneisuuden ja kuluneisuuden arvioissa tule ottaa huomioon myöskään henkilön yksilöllisiä ominaisuuksia.

Työuraeläkettä koskeva sääntely jää pitkälti soveltamiskäytännön varaan. Tällaisia soveltamiskäytännössä tarkentuvia seikkoja ovat muun muassa terveydentilamuutoksen vaikeusaste ja luonne sekä rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttavien työn piirteiden esiintymistiheys. Yhtenäiseen, lain tavoitteiden mukaiseen soveltamiskäytäntöön pääseminen edellyttää työterveyslääkäreiden ja lakia käytännössä soveltavien vakuutuslääkäreiden kouluttamista. Valiokunta pitää tärkeänä selvittää, millä tavoin objektiivinen tieto pitkäaikaisista työn kuormitustekijöistä tullaan tuottamaan siten, että kansalaisten yhdenvertaisuus ei vaarannu arviointiin liittyvän osaamisen vaihtelun vuoksi.

Julkisen alan eläkeikärajojen nostaminen

Julkisen alan osalta eläkeuudistus noudattaa yksityisen sektorin työntekijöille sovittuja muutoksia. Julkisen sektorin alinta eläkeikää nostetaan samalla tavalla kuin yksityisellä sektorilla. Samoin eläkkeen karttumiseen, osa-aikaeläkkeen lakkauttamiseen, osittaiseen varhennettuun vanhuuseläkkeeseen ja työuraeläkkeeseen liittyvät muutokset koskevat yhtälailla julkista sektoria.

Ennen vuotta 1989 julkisilla aloilla oli käytössä erilaisia yleistä eläkeikää alempia ammattikohtaisia eläkeikiä. Ammatillisen eläkeiän piirissä olleet henkilöt saivat eräin edellytyksin valita, säilyivätkö he vanhan lainsäädännön mukaisen eläkeikäjärjestelmän piirissä vai siirtyivätkö he uuden joustavan eläkeikäjärjestelmän piiriin. Kunnan eläkejärjestelmässä valinnasta oli ilmoitettava kunnalliselle eläkelaitokselle 31.12.1996 mennessä. Valtion eläkejärjestelmässä valinta-aika päättyi 30.6.1999. Ammatillisen eläkeiän piiriin kuuluvia on hallituksen esityksen perustelujen mukaan muutoksen voimaantullessa edelleen kunnan palveluksessa noin 4 900, valtion palveluksessa noin 3 500 ja kirkon palveluksessa noin 100 henkilöä.

Valiokunnan mietintö StVM 5/2015 vp

Esityksessä ehdotetaan, että valintaoikeuttaan käyttäneiden ammatillisia eläkeikiä nostetaan siirtymäajan kuluessa asteittain kolmella kuukaudella vuodessa niin, että vuonna 2018 eläkkeelle jäävien osalta eläkeiän korotus on kolme kuukautta ja enimmillään vuonna 2025 tai sen jälkeen eläkkeelle jäävien osalta kaksi vuotta. Tätä enempää ammatillinen eläkeikä ei voi nousta. Ammatillinen eläkeikä ei myöskään voi nousta korkeammalle kuin kullekin ikäluokalle säädetty alin yleinen eläkeikä on. Sääntelytapa poikkeaa yleisen eläkeikärajan nostamisesta sen vuoksi, että samana vuonna syntyneillä on erilaisia ammatillisia eläkeikiä.

Perustuslakivaliokunnan mielestä (PeVL 16/2015 vp) ehdotetut ammatillisen eläkeiän nostamista koskevat säännökset eivät kaiken kaikkiaan johda ammatillisen eläkejärjestelmän valinneiden henkilöiden eläke-etujen kohtuuttomaan heikentymiseen, joten lakiehdotukset voidaan tältä osin käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Perustuslakivaliokunnan mukaan sääntelyä arvioitaessa on ensinnäkin syytä kiinnittää huomiota siihen, että ehdotettu muutos ei merkitse ammatillista eläkeikää koskevan oikeuden lakkauttamista, vaan ammatillisen eläkeiän nostamista asteittain vastaavalla tavalla kuin yleistä eläkeikää nostetaan. Tätä yhdenvertaisuutta korostavaa ratkaisua voidaan pitää perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävänä perusteena ammatillisen eläkeiän nostamiselle. Vähintään 15 vuotta sitten tehty valinta ammatillisen eläkejärjestelmän säilyttämisestä ei perustuslakivaliokunnan mielestä muodosta ehdotonta estettä nostaa ammatillista eläkeikää tilanteessa, jossa myös yleinen eläkeikä nousee.

Perustuslakivaliokunta katsoo sääntelyn oikeasuhtaisuutta arvioitaessa keskeistä olevan, että eläkeiän korotus ei saa muodostua kohtuuttomaksi. Ammatillista eläkeikää nostetaan ensimmäisen kerran vuonna 2018, joten sopeutumisaikaa jää ensimmäiselle ikäluokalle noin vuosi lain voimaantulosta. Muutos toteutuu asteittain ja melko maltillisesti. Ammatillisen eläkeiän nousemista kahdella vuodella voidaan sinänsä pitää jo melko merkittävänä, mutta näin suuri korotus koskee henkilöitä, joiden lain voimaan tullessa voimassa oleva eläkeikä täyttyy vasta vuonna 2025 tai sen jälkeen. Esityksen perustelujen mukaan suurimmalla osalla sääntelyn piiriin kuuluvista henkilöistä ammatillinen eläkeikä nousee korkeintaan yhdeksän kuukautta. Lähes poikkeuksetta ammatillinen eläkeikä jää joka tapauksessa yleistä eläkeikää merkittävästikin alhaisemmaksi.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan esittämään arvioon siitä, että nyt ehdotettavat korotukset edelleen säilyviin ammatillisiin eläkeikiin ovat asteittain toteutuessaan maltillisia eivätkä muodostu eri ikäluokkien osalta kohtuuttomiksi. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää siten eläkeuudistuksen kokonaisuuden huomioon ottaen hyväksyttävänä nostaa ammatillisia eläkeikiä hallituksen esityksen mukaisesti.

Sotilaseläkkeet

Eläkeikien nosto ehdotetaan toteutettavaksi puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen sotilasvirassa olevalle henkilöstölle samassa suhteessa kuin muilla palkansaajilla. Sotilaseläkkeiden alkamista ehdotetaan myöhennettäväksi kolme kuukautta vuodessa vuodesta 2018 alkaen, kunnes myöhennys on 24 kuukautta. Näin vuonna 1962 ja sitä ennen syntyneillä säilyy oikeus vanhuuseläkkeeseen 55-vuotiaana. Myöhennys koskee vuonna 1963 ja jälkeen syntyneitä ikäluokkia, ja

näin vanhuuseläkeikä nousee kahdella vuodella vuosina 1970—1972 syntyneillä. Eläkeiän muutos koskee noin 10 000 sotilasvirassa olevaa henkilöä.

Puolustusvaliokunta esittää lausunnossaan, että ammattisotilaiden oikeutta jäädä eläkkeelle koskevat säännökset valmisteltaisiin uudelleen, koska esitetyillä muutoksilla on merkittävä negatiivinen vaikutus Suomen puolustusjärjestelmään ja rajaturvallisuuteen poikkeusoloissa. Puolustusvaliokunta toteaa, että jos sotilaseläkejärjestelmää muutetaan esitetyllä tavalla, myös puolustusjärjestelmän perusteita on tarkasteltava uudelleen. Uudessa valmistelussa tulee valiokunnan mukaan hakea sotilaseläkejärjestelmän sisältä muita ratkaisuja tiedossa olevien eläkekustannusten nousun kattamiseksi.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että uudistuksen tärkein tarkoitus ei ole säästöjen aikaansaaminen vaan se, että ihmiset työskentelisivät pidempään. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, tarkoituksena on puuttua julkisen talouden kestävyysvajeeseen ja tämän vuoksi korottaa kaikkien työelämässä olevien eläkeikiä ja siten pidentää työuria. Hallituksen esitys lähtee siitä, että kaikkien työelämässä olevien eläkeikää nostetaan samalla tavalla. Koska sotilaiden eläkeikä on 8 vuotta yleistä eläkeikää alempi, on kansalaisten yhdenvertaisuuden vuoksi kohtuullista, että sotilaiden eläkeiän ero muihin ei kasva nykyisestä.

Puolustusvaliokunnan lausunnossa todetaan, että jokainen eläkeiän nostovuosi vähentää ammattisotilasreserviä 300 hengellä vuodessa ja uudistuksen ollessa täysimääräinen tarvittaisiin 600 uutta sotilasvirkaa reservistä poistuvien korvaamiseksi. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan saaman, Kevassa tehdyn laskelman mukaan reservistä poistuvien määrä vaihtelee merkittävästi vuosittain. Tämä johtuu siitä, että eri ikäluokat ovat eri suuruisia. Laskelmasta ilmenee, että ehdotettu uudistus pienentää reserviä vuosina 2018—2025 vaihtelevasti 24—107 henkilöä vuodessa.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta korostaa, että sotilaseläkejärjestelmän peruspiirteisiin ei esitetä muutoksia. Sotilaat voivat edelleen jäädä eläkkeelle kahdeksan vuotta muita aiemmin, ja reservin kerryttäminen on edelleen mahdollista. Eläkejärjestelmän läpinäkyvyyden ja sen tavoitteiden kannalta on eduksi, jos eläkesäännösten kautta voidaan hoitaa vain eläkejärjestelmän päämääriä. Kun eläkeikä nousee asteittain, maanpuolustuksen ja rajaturvallisuuden edellyttämät välttämättömät järjestelyt voidaan ratkaista pidemmällä aikavälillä, jolloin yhtenä vaihtoehtona on tarkastella puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen palveluksessa olevaa henkilöstöä koskevaa muuta sääntelyä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta huomauttaa, että elinajan odotteen kasvaessa on myös ihmisen terveiden ja toimintakykyisten vuosien määrä kasvanut. On oletettavaa, että vaativissa ammateissa toimivien, kuten esimerkiksi sotilaiden, palomiesten, poliisien ja sairaanhoitajien sekä muun hoitohenkilökunnan, terveiden ja toimintakykyisten vuosien määrä kasvaa samalla tavalla kuin muiden kansalaisten. Valiokunta korostaa myös, että eläkeiän noustessa työnantajan ja työpaikkojen on entistä enemmän panostettava työhyvinvointiin ja työkyvyn ylläpitoon ja hyödynnettävä työjärjestelyjen tuomia mahdollisuuksia.

Valiokunnan mietintö StVM 5/2015 vp

Työeläkkeiden rahoitus

Uudistus vahvistaa työeläkkeiden rahoituspohjaa, kun työurat pitenevät ja työllisten määrä kasvaa. Hallituksen esitykseen sisältyy myös eräitä eläkkeiden rahoitusta koskevia muutoksia, joilla pyritään vaikuttamaan pitkällä aikavälillä työeläkemaksun tasoon. Vastuuvelan tai eläkevastuun osaketuottosidonnaisuutta ehdotetaan nostettavaksi nykyisestä 10 prosentista 20 prosenttiin. Viidesosan tasoon siirryttäisiin asteittain vuoteen 2018 mennessä. Osaketuottosidonnaisuuden nostaminen ohjaa eläkelaitoksia sijoittamaan vähintään viidesosan vastuuvelkaa tai eläkevastuuta vastaavista varoista osakkeisiin. Osuuden kasvattamisen tavoitteena on saada eläkevaroille parempia tuottoja ja sitä kautta lieventää työeläkevakuutusmaksun nousupaineita. Toisaalta vastuuvelan osaketuottosidonnaisuus vähentää eläkelaitosten tarvetta myydä osakesijoituksia pois huonossa markkinatilanteessa.

Yksittäisen eläkelaitoksen osakesijoituksille asetettaisiin enimmäisrajaksi 65 prosenttia. Tämä hillitsee eläkelaitosten riskinottoa erityisesti huippusuhdanteessa. Enimmäismäärän ylittyessä eläkelaitoksen vakavaraisuusrajaan lisätään 100 % ylityksen määrästä. Osakesijoituksina otettaisiin huomioon kaikki suorat ja välilliset sijoitukset, jotka altistuvat vakavaraisuussäännösten mukaisille osakeriskeille.

Valiokunta pitää esitettyjä muutoksia tarpeellisina ja toteaa, että työllisten lukumäärän ja ansioiden reaalikasvun kehityksen lisäksi eläkevarojen tuotto on keskeinen tekijä eläkemaksuun kohdistuvan nousupaineen hillitsemiseksi ja koko järjestelmän rahoituksen kestävyyden turvaamiseksi.

EMU-puskureista

Yksityisen sektorin työeläkejärjestelmässä on peritty eläkemaksuja toisaalta eläkemenoa varten, mutta myös varautuen siihen, että eläkkeensaajien määrä suhteessa työikäisen väestön määrään kasvaa. Varat ovat työeläkelaitosten taseissa tasausvastuueränä. Tasausvastuu on vähimmäismäärä, joka on määritelty turvaamaan vuoden aikana maksettavia eläkkeitä. Vähimmäismäärän ylittävän osan arvioidaan olevan noin 5,9 mrd. euroa vuoden 2015 lopussa eli noin 10 % yksityisen sektorin palkkasummasta.

Tasausvastuuseen sisältyy ikärakenteen muutokseen varautumisen lisäksi ns. EMU-puskuri, jonka perustamisesta työmarkkinajärjestöt sopivat vuonna 1997. Tavoitteena oli, että EMU-puskurilla voitaisiin varautua talouden häiriöihin ja suhdannemuutoksiin EMU-jäsenyyden aikana. Eläkeuudistusta koskeneessa työmarkkinajärjestöjen sopimuksessa EMU-puskurin käyttösääntöjä tarkennettiin siten, että tasausvastuun vähimmäismäärän ylittävää osaa voidaan käyttää muun muassa eläkemaksun sääntelyyn enintään 0,8 % palkkasummasta vuodessa. EMU-puskurin käyttö ei kuitenkaan saa vaarantaa työeläketurvan rahoituksen kestävyyttä. EMU-puskurin käytön yhteydessä on myös sovittava, millä aikavälillä maksu mitoitetaan normaalia korkeammalle tasolle, jotta käytetty määrä varoja suhteessa palkkasummaan kerättäisiin takaisin EMU-puskuriin.

EMU-puskurin käyttö ei ole lainsäädäntöön perustuvaa. EMU-puskurin käyttöä koskevat päätökset toteutetaan käytännössä sosiaali- ja terveysministeriön hyväksyessä työeläkeyhtiöden tekemän eläkemaksun laskuperustehakemuksen. Jos EMU-puskureita halutaan käyttää, eläkemaksu

asetetaan aiottua matalammalle tasolle, jolloin eläkemaksun pudotuksen rahoitus tulee automaattisesti tasausvastuusta.

Eläkeuudistuksen yhteydessä on sovittu vuosien 2016—2019 eläkemaksuista. Sovitun maksutason, 24,4 % palkkasummasta, arvioidaan riittävän pitkälle tulevaisuuteen. Eläkesopimuksessa sovittu maksutaso on eläkemenoon nähden alkuvuosina merkittävästi alennettu, ja tasausvastuuseen kertyneitä varoja käytetään lähivuosina voimakkaasti rahoitusvajeen paikkaamiseen. Poikkeuksena vuoden 2016 eläkemaksu, johon sisältyy ns. tilapäisiä alennuksia, jolloin maksutasoksi tulee keskimäärin 24,0 %. Vaikka tasausvastuun vähimmäismäärän ylittävä osa on tällä hetkellä suuri, se tullaan käyttämään suurelta osin tulevan vuosikymmenen aikana. Eläkeuudistuksen laskelmissa on kuitenkin jätetty mahdollisuus EMU-puskurin käytölle, jolloin tasausvastuu ei pienimmilläänkään vuonna 2025 alita vähimmäismääräänsä.

Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että eläkemaksun taso pyritään pitäämään vakaana ja sen vaihtelut mahdollisimman ennakoitavina myös pitkällä aikavälillä.

Työhyvinvoinnin kehittäminen ja työkyvyttömyyden ennalta ehkäiseminen

Valiokunta toteaa, että työurat eivät pitene ainoastaan nostamalla vanhuuseläkkeen alaikärajaa. Keskeinen keino työurien pidentämiseen eläkeiän korottamisen ohella on työkyvyttömyyksien ehkäiseminen sekä työhyvinvoinnin parantaminen. Työhyvinvointiin liittyvät tekijät vaikuttavat usein ratkaisevasti ikääntyneiden työntekijöiden työssä jaksamiseen ja työelämässä pysymiseen. Mahdollisimman varhainen puuttuminen pitkittyviin työkyvyttömyyksiin vähentää todennäköisyyttä jäädä eläkkeelle ennen lakisääteistä vanhuuseläkeikää. Työkyvyttömyyden ehkäisyssä tärkeitä ovat ennalta ehkäisevät ja työhyvinvointia tukevat työelämän käytännöt sekä oikea-aikainen hoito ja kuntoutus. Työpaikoilla tulisi olla toimintamallit, jotka ylläpitävät työkykyä, ehkäisevät työkyvyttömyyden pitkittymistä ja helpottavat työhönpaluuta sairausloman jälkeen.

Suomen kansantalouden kannalta on olennaista, että työllisten määrä pysyy mahdollisimman korkeana. Samanaikaisesti kun suuret ikäluokat siirtyvät eläkkeelle, pysyy työikään varttuvien nuorten määrä pienenä ja heidän toiminta- ja työkykynsä merkitys korostuu.Valiokunta katsoo, että panostamalla hyvinvointipalveluihin myös taantuman aikana voidaan kansantalouden kannalta merkittävällä tavalla vaikuttaa tulevaan työvoiman tarjontaan. Esimerkiksi masennuksen vuoksi työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvien määrää on edelleen pystyttävä vähentämään. Mikäli estettävissä olevan pahoinvoinnin vuoksi menetetään jokaisessa ikäluokassa tuhansia henkilötyövuosia työuran alusta alkaen, vaikeuttaa se osaltaan työurien pidentymistä tavoitteen mukaisesti. Valiokunta korostaa, että terveyden edistäminen eri keinoin on tärkeää työmarkkinoiden kasvavien haasteiden ja väestön ikääntymisen vuoksi.

Yksityiskohtaiset perustelut

Käsitettä kolmas valtio käytetään 1. lakiehdotuksen 4 §:n 5 ja 6 momentissa. Kolmannella valtiolla tarkoitetaan 4 §:n 6 momentin perustelujen mukaan muuta kuin EU- tai ETA-maata, Sveitsiä tai valtiota, jonka kanssa Suomi on solminut kahdenvälisen sosiaaliturvasopimuksen. Koska ilmaus on aiemmin määrittelemätön, on kolmannen valtion määritelmän lisääminen 2 §:ään tar-

peen. Valiokunta ehdottaa, että 2 §:ään lisätään uusi 9 kohta, jossa kolmas maa määritellään 4 §;n 6 momentin perustelujen mukaisesti. Pykälän 9—11 kohta muuttuvat 10—12 kohdaksi.

Valiokunta ehdottaa työntekijän eläkelain 95 §:ää, yrittäjän eläkelain 88 §:ää, merimieseläkelain 100 §:ää ja julkisten alojen eläkelain 99 §:ää muutettavaksi sanamuodoltaan raideliikennevastuulain määritelmää vastaavaksi, jotta ei synny epäselvyyttä siitä, keihin korvausvelvollisuus kohdistuu.

Valiokunta ehdottaa lisäksi lakiteknisenä korjauksena, että 3., 6., 9., 12. ja 14. lakiehdotuksen voimaantulosäännökset kirjoitetaan omiksi pykälikseen.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 16/2015 vp sisältyvät 2., 5., 7., 8,. 11. ja 15.—38. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 16/2015 vp sisältyvät 1., 3., 4., 6., 9., 10. ja 12.—14. lakiehdotuksen. ***(Valiokunnan muutosehdotukset)***

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

työntekijän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan työntekijän eläkelain (395/2006) 22—24, 63, 64, 67, 69 ja 73 §, 80 §:n 3 momentti, 123 §:n 10 kohta ja 181 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 22 § osaksi laissa 1427/2011, 23 § laissa 1164/2007, 24 § laissa 909/2010, 63 § osaksi laissa 627/2009, 69 § laissa 627/2009 ja 181 §:n 2 momentti laissa 1292/2006,

muutetaan 1 §:n 1 momentti, 2—4 ja 11—14 §, 15 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 16—21 §, 25 §:n 1 momentti, 34, 37, 52, 65 ja 66 §, 68 §:n 1 momentti, 74 §:n 2 momentti, 3 momentin 3 kohta ja 5 momentti, 75 §, 81 §:n 2 momentti, 82 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 83 ja 84 §, 88 §:n 2 momentti, 91 §:n 1 momentti, 91 a §:n 2 momentti, 92 §:n 1 momentti, 94 §:n 1 momentti, 96 §:n 2 momentti, 97 ja 99 §, 101 §:n 2 momentti, 105 §:n 1 momentti, 106 §:n 2 momentti,

107, 107 a, 108, 109 ja 117 §, 120 §:n 4 momentti, 126 §:n 3 momentti, 129 §, 133 §:n 2 momentti, 134 §:n 4 momentti, 153 §, 168 §:n 2 momentti, 171 §:n 2 momentti, 174 ja 179 §, 182 §:n 2 momentti, 185 §, 207 §:n 2 momentti ja 210 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 2 § osaksi laeissa 627/2009, 354/2010, 1192/2010 ja 873/2015, 3 § laeissa 1274/2006, 1164/2007 ja 1097/2008, 4 § osaksi laeissa 1281/2007, 1097/2008 ja 354/2010, 11 § laissa 794/2012, 12, 13 ja 52 § osaksi laissa 794/2012, 16 § osaksi laeissa 1427/2011, 794/2012 ja 873/2015, 17 ja 20 § laissa osaksi laissa 1427/2011, 19 § osaksi laissa 873/2015, 25 §:n 1 momentti, 34 §, 74 §:n 5 momentti ja 91 §:n 1 momentti laissa 1164/2007, 37 §, 105 §:n 1 momentti, 106 §:n 2 momentti, 107, 107 a, 108 ja 109 § ja 126 §:n 3 momentti laissa 634/2009, 66 ja 84 § osaksi laissa 627/2009, 75 § laissa 1456/2011, 81 §:n 2 momentti ja 82 § laissa 627/2009, 88 §:n 2 momentti, 91 a §:n 2 momentti ja 101 §:n 2 momentti laissa 882/2014, 92 §:n 1 momentti laeissa 1427/2011 ja 873/2015, 94 §:n 1 momentti laissa 873/2015, 120 §:n 4 momentti laissa 1203/2009, 129 § laeissa 634/2009 ja 354/2010, 168 §:n 2 momentti ja 171 §:n 2 momentti laissa 317/2015, 179 § osaksi laeissa 1292/2006, 909/2010 ja 1209/2013, 182 §:n 2 momentti laissa 909/2010 ja 185 § laissa 1427/2011, sekä

lisätään lakiin uusi 53 a—53 l § ja niiden edelle uusi väliotsikko, lakiin uusi 75 c §, 95 §:ään uusi 2 momentti sekä lakiin uusi 102 a ja 218 a § seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään yksityisellä alalla työskentelevän työntekijän oikeudesta vanhuuseläkkeeseen, osittaiseen varhennettuun vanhuuseläkkeeseen, kuntoutukseen, työkyvyttömyyseläkkeeseen ja työuraeläkkeeseen sekä työntekijöiden edunsaajan oikeudesta perhe-eläkkeeseen.

— —

2 §

Keskeiset määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *eläkelaitoksella* 1 §:n 3 momentin mukaista työeläkevakuutusyhtiötä, eläkekassaa tai eläkesäätiötä;

2) *työsuhteella* työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:n mukaiseen työsopimukseen perustuvaa työsuhdetta;

3) *työeläkkeellä* 3 §:ssä tarkoitettujen lakien mukaista eläkettä;

4) *palkattomalla ajalla* aikaa, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa tai erityishoitorahaa, vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaista vuorottelukorvausta, työttömyysturvalain (1290/2002) mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa, aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaista aikuiskoulutustukea, työeläkelakien tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain (566/2005) mukaista kuntoutusrahaa, liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukaista ansionmenetyskorvausta, työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015), maatalousyrit-

täjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) tai sotilastapaturmalain (1211/1990) mukaista päivärahaa tai kuntoutusrahaa taikka liikennevakuutuslain (279/1959) mukaista päivärahaa;

5) *ansaitulla eläkkeellä* tässä laissa tarkoitettujen työansioiden, päättyneen eläkkeelläoloajan, 4 kohdassa tarkoitettujen palkattomien aikojen perusteella karttunutta eläkettä ja valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) perusteella karttunutta etuutta;

6) *ensisijaisella etuudella* 92 ja 93 §:ssä tarkoitettua etuutta, joka maksetaan työeläkkeen määrästä riippumatta täysimääräisesti ja vähennetään tämän lain mukaisesta etuudesta;

7) *EU:n sosiaaliturvan perusasetuksella* sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 883/2004 ja *EU:n sosiaaliturvan täytäntöönpanoasetuksella* sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 987/2009;

8) *EU- ja ETA-maalla* maata, jossa sovelletaan EU:n sosiaaliturvan perusasetusta tai sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annettua neuvoston asetusta (ETY) N:o 1408/71;

9) kolmannella valtiolla tarkoitetaan muuta kuin EU- tai ETA-maata, Sveitsiä tai valtiota, jonka kanssa Suomi on solminut kahdenvälisen sosiaaliturvasopimuksen (uusi)

10) *sosiaaliturvasopimuksella* Suomea sitovaa kansainvälistä, sosiaaliturvaa koskevaa sopimusta;

11) *teoreettisella eläkkeellä* laskennallista eläkettä, jota määrättäessä työeläkelakien alainen ja EU- ja ETA-maassa työskentelyaika luetaan tämän lain mukaiseksi työskentelyajaksi;

12) *alimmalla vanhuuseläkeiällä* 11 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua työntekijän syntymävuoden perusteella määräytyvää vanhuuseläkeikää.

Tässä laissa *eläketapahtumalla* tarkoitetaan:

1) vanhuuseläkkeen alkamista edeltävän kalenterikuukauden viimeistä päivää;

2) osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamista edeltävän kalenterikuukauden viimeistä päivää;

3) työkyvyttömyyden alkamista 35 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla;

4) työuraeläkkeen saamisen edellytysten täyttymistä 53 a §:n mukaisesti; tai

5) edunjättäjän kuolemaa.

3 §

Työeläkelait

Työeläkelakeja ovat yksityisten ja julkisten alojen työeläkelait. Yksityisten alojen työeläkelakeja ovat tämän lain lisäksi:

1) merimieseläkelaki (1290/2006);

2) yrittäjän eläkelaki (1272/2006);

3) maatalousyrittäjän eläkelaki (1280/2006).

Julkisten alojen työeläkelakeja ovat:

1) julkisten alojen eläkelaki (/)

2) ortodoksisesta kirkosta annettu laki (985/2006);

3) Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 11 §:n 2 momentin 6 kohdan nojalla annettu eläkesääntö;

4) eräiden valtakunnassa voimassa olevien valtion eläkkeitä koskevien säännösten soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annettu maakuntalaki (ÅFS 54/2007).

4 §

Työsuhde

Työntekijällä on työsuhteensa perusteella oikeus eläketurvaan siten kuin tässä laissa säädetään.

Tämä laki ei koske työsuhdetta:

1) ajalta ennen 17 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkua;

2) sen kalenterikuukauden jälkeen, jona vuonna 1957 tai sitä ennen syntynyt työntekijä täyttää 68 vuotta, vuosina 1958—1961 syntynyt työntekijä täyttää 69 vuotta ja vuonna 1962 ja sen jälkeen syntynyt työntekijä täyttää 70 vuotta (*vakuuttamisvelvollisuuden yläikäraja*);

3) jonka perusteella työntekijällä on oikeus eläkkeeseen 3 §:ssä tarkoitetun muun työeläkelain nojalla;

4) jossa työntekijä on työssä miehistön jäsenenä meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain (1277/2007) mukaiseen kauppa-alusluetteloon merkityssä suomalaisessa aluksessa.

Tämä laki ei koske työntekijää:

1) jolle työnantaja maksaa tässä laissa tarkoitettua työansiota kalenterikuukauden aikana yhteensä vähemmän kuin 41,89 euroa;

2) johon ei sovelleta Suomen lainsäädäntöä EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen sovellettavaa lainsäädäntöä koskevien määräysten perusteella;

3) jonka ulkomainen työnantaja lähettää Suomeen työhön ja jonka työskentely Suomessa tämän työnantajan palveluksessa kestää enintään kaksi vuotta.

Jos 3 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun työntekijään sovelletaan Suomen lainsäädäntöä EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen sovellettavaa lainsäädäntöä koskevien määräysten perusteella taikka jos työntekijään sovelletaan Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä välittömästi ennen Suomessa työskentelyn alkamista, häneen sovelletaan kuitenkin tätä lakia.

Sen lisäksi, mitä 3 momentin 3 kohdassa säädetään, työntekijään sovelletaan tätä lakia, jos työntekijä tulee kolmannesta valtiosta työskentelemään Suomeen tilapäisesti yrityksen sisäisen siirron yhteydessä, eikä työnantaja ole järjestänyt hänelle eläketurvaa.

Tätä lakia ei sovelleta kolmannesta valtiosta Suomeen tulevan työntekijän Suomessa tekemään työhön, jos

1) kysymyksessä on maanteitse tapahtuvan kuljetusliikenteen työ, jonka työntekijä tekee pääosin muualla kuin Suomessa;

2) työntekijä ei asu Suomessa;

3) työnantajan kotipaikka ei ole Suomessa; ja

4) työhön ei sovelleta Suomen lainsäädäntöä EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen sovellettavaa lainsäädäntöä koskevien määräysten perusteella.

11 §

Oikeus vanhuuseläkkeeseen

Työntekijällä on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Työntekijän alin vanhuuseläkeikä määräytyy hänen syntymävuotensa mukaan seuraavasti:

1) vuonna 1954 ja sitä ennen syntyneellä 63 vuotta;
2) vuonna 1955 syntyneellä 63 vuotta ja 3 kuukautta;
3) vuonna 1956 syntyneellä 63 vuotta ja 6 kuukautta;
4) vuonna 1957 syntyneellä 63 vuotta ja 9 kuukautta;
5) vuonna 1958 syntyneellä 64 vuotta;
6) vuonna 1959 syntyneellä 64 vuotta ja 3 kuukautta;
7) vuonna 1960 syntyneellä 64 vuotta ja 6 kuukautta;
8) vuonna 1961 syntyneellä 64 vuotta ja 9 kuukautta;
9) vuosina 1962—1964 syntyneellä 65 vuotta.

Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneen työntekijän alin vanhuuseläkeikä sopeutetaan eliniän muutokseen 82 ja 83 §:n mukaisesti ja ikä vahvistetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella vuodelle, jona työntekijä täyttää 62 vuotta.

Vanhuuseläkkeen myöntämisen edellytyksenä on, ettei työntekijä enää ole siinä työsuhteessa, josta hän jää eläkkeelle. Sen estämättä, mitä 8 §:n 3 momentissa ja tässä momentissa säädetään, vakuutetun luottamustoimen jatkaminen ei estä aikaisemmin päättyneiden työsuhteiden perusteella karttuneen vanhuuseläkkeen myöntämistä.

Jos työntekijä jää merimieseläkelain mukaiselle vanhuuseläkkeelle alennetussa eläkeiässä ennen tämän lain mukaista alinta vanhuuseläkeikää, hänellä on oikeus jäädä tämän lain mukaiselle vanhuuseläkkeelle merimieseläkelain mukaisessa eläkeiässä. Tällöin tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muunnetaan vakuutusmatemaattisesti vastaamaan työntekijän eläkkeellesiirtymisikää. Tarkemmat säännökset eläkkeen määrän muuntamisesta ja muuntamisessa käytettävistä kertoimista annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

12 §

Vanhuuseläkkeen määrä

Jos vanhuuseläke alkaa työntekijän alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, vanhuuseläkkeen määrä on eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä ansaittu eläke.

Jos työntekijän vanhuuseläke alkaa myöhemmin kuin alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, ensimmäisen vanhuuseläkkeen alkamista edeltävän kuukauden loppuun mennessä ansaittua eläkettä korotetaan 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkkeen alkamisaikaa lykätään alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavaa kalenterikuukautta myöhemmäksi (*lykkäyskorotus*).

Työntekijällä ei ole oikeutta lykkäyskorotukseen samalta ajalta, jolta hän on saanut työttömyyspäivärahaa.

13 §

Vanhuuseläkkeen alkaminen

Vanhuuseläke alkaa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työntekijä on täyttänyt vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän ja lopettanut työn, jonka perusteella hän hakee vanhuuseläkettä. Vanhuuseläke voidaan myöntää takautuvasti, ei kuitenkaan ilman pätevää syytä pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemiskuukautta edeltäneiltä kolmelta kuukaudelta.

Jos työntekijä jatkaa työntekoa vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan täytettyään, vanhuuseläke myönnetään eläkkeen hakemista seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien.

Vanhuuseläkkeen aikana alkaneen työsuhteen työansioista karttunut eläke myönnetään hakemuksesta aikaisintaan työntekijän vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos työntekijä on saanut osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, vanhuuseläke alkaa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työntekijä on täyttänyt 11 §:ssä säädetyt edellytykset ja lopettanut työeläkelakien mukaan vakuutetun pääasiallisen työnsä.

14 §

Vanhuuseläkkeen lakkauttaminen

Työntekijä voi hakea vanhuuseläkkeensä lakkauttamista, jos hänelle on myönnetty kuntoutustuki sellaisen määräaikaisen työkyvyttömyyden perusteella, jonka on kuntoutustukea myönnettäessä arvioitu jatkuvan sen jälkeen, kun työntekijä täyttää alimman vanhuuseläkeikänsä. Vanhuuseläkkeen lakkauttamista on haettava kuukauden kuluessa arvioidun työkyvyttömyyden päättymisestä ja vanhuuseläke lakkautetaan työkyvyttömyyden päättymiseen.

Osittainen varhennettu vanhuuseläke

15 §

Oikeus osittaiseen varhennettuun vanhuuseläkkeeseen

Työntekijällä on oikeus jäädä osittaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle aikaisintaan hänen syntymävuotensa mukaan määräytyvän alaikärajan täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Työntekijän osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja määräytyy seuraavasti:

1) vuonna 1963 ja sitä ennen syntyneellä alaikäraja on 61 vuotta;

2) vuonna 1964 syntyneellä alaikäraja on 62 vuotta;

3) vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneellä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja sopeutetaan eliniän muutokseen 82 ja 83 §:n mukaisesti.

Työntekijällä ei ole oikeutta osittaiseen varhennettuun vanhuuseläkkeeseen, jos hän eläkkeen alkaessa saa muuta omaan työskentelyynsä perustuvaa työeläkelakien mukaista etuutta taikka maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) tai maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) mukaista luopumistukea.

16 §

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen määrä

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen perusteena on eläkkeen alkamista edeltäneen kalenterivuoden loppuun mennessä työeläkelakien mukaan ansaittu eläke. Tämän lain mukaisen eläkeosuuden määrä on työntekijän hakemuksen mukaan 25 tai 50 prosenttia osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen perusteena olevasta tämän lain mukaisesta eläkkeestä.

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen eläkeosuudesta vähennetään pysyvästi 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta tämän eläkeosuuden alkamisaikaa varhennetaan ennen työntekijän alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkua (*varhennusvähennys*).

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen eläkeosuutta korotetaan pysyvästi 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta tämän eläkeosuuden alkamisaikaa lykätään työntekijän alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkua myöhemmäksi (*lykkäyskorotus*).

Jos osittainen varhennettu vanhuuseläke on myönnetty 25 prosentin suuruisena eläkkeenä ja työntekijä hakee toisen 25 prosentin myöntämistä, jälkimmäinen osuus lasketaan samasta 1 momentissa tarkoitetusta osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen perusteena olevasta eläkkeestä kuin ensin myönnetty osuus. Jos jälkimmäiseen osuuteen lasketaan varhennusvähennys tai lykkäyskorotus, se lasketaan jälkimmäisen osuuden alkamisajankohdan mukaan.

17 §

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkaminen

Osittainen varhennettu vanhuuseläke alkaa eläkkeen hakemista seuraavan kalenterikuukauden alusta tai hakijan ilmoittamasta myöhemmästä ajankohdasta. Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä ei myönnetä takautuvasti.

Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä samoin kuin jälkimmäisen 25 prosentin osuuden myöntämistä on haettava alkavaksi samasta ajankohdasta kaikkien työeläkelakien mukaan.

Eläkkeensaaja voi hakemuksesta peruuttaa osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen kolmen kuukauden kuluessa eläkkeen myöntämistä koskevan päätöksen antamisesta. Eläkelaitos poistaa peruutettua eläkettä koskevan päätöksen. Aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä säädetään 126 §:ssä.

18 §

Vanhuuseläke ja sen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Osittainen varhennettu vanhuuseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi, kun työntekijälle myönnetään vanhuuseläke. Vanhuuseläkkeen määrä lasketaan tällöin seuraavista osista:

1) osittaisesta varhennetusta vanhuuseläkkeestä;

2) osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuotta edeltäneen vuoden loppuun mennessä ansaitusta, vielä myöntämättä olevasta eläkeosuudesta; ja

3) osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen vanhuuseläkkeen alkamiseen mennessä päättyneistä työsuhteista ansaitusta eläkkeestä.

Sen estämättä, mitä 11 §:ssä säädetään, jos työntekijälle myönnetään muun yksityisten alojen työeläkelain tai julkisten alojen työeläkelain mukainen vanhuuseläke osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen, työntekijälle myönnetään osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuotta edeltäneen vuoden loppuun mennessä tämän lain mukaan ansaitusta eläkkeestä vielä myöntämättä oleva osuus.

Jos vanhuuseläke alkaa myöhemmin kuin työntekijän alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun eläkeosaan ja osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen ensimmäisen vanhuuseläkkeen alkamiseen mennessä ansaittuun eläkkeeseen lisätään lykkäyskorotus siten kuin 12 §:ssä säädetään.

19 §

Työkyvyttömyyseläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Jos osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä oleva työntekijä tulee työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi, työkyvyttömyyseläkkeen määrä lasketaan 18 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista eläkkeen osista, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen työkyvyttömyyden alkamista edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä sekä tulevan ajan eläkeosasta.

Jos työkyvyttömyyseläke myöhemmin lakkaa, sen maksaminen keskeytetään tai se jätetään lepäämään työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain (738/2009) mukaan, osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

20 §

Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen lasketaan 18 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista eläkkeen osista sekä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen työuraeläkkeen alkamista edeltävän kuukauden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä.

Jos työuraeläke myöhemmin jätetään lepäämään 53 f §:n mukaan, osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

21 §

Työkyvyttömyyseläke, työuraeläke ja vanhuuseläke osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Jos osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saavalle työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke, työuraeläke tai vanhuuseläke samalle ajalle, jolta on jo maksettu osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, osittainen varhennettu vanhuuseläke otetaan huomioon muun myönnettävän eläkkeen osasuorituksena.

25 §

Oikeus työeläkekuntoutukseen

Työntekijällä, joka ei ole täyttänyt alinta vanhuuseläkeikäänsä, on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos:

1) asianmukaisesti todettu sairaus, vika tai vamma todennäköisesti aiheuttaa sellaisen uhkan, että hän tulee työkyvyttömäksi 35 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla;

2) työntekijällä on työskentelystä saatuja vakuutettuja työansioita 76 §:ssä tarkoitettuna tulevan ajan tarkasteluaikana vähintään 25 133,40 euroa; ja

3) työntekijällä ei ole oikeutta kuntoutukseen tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

— —

34 §

Kuntoutusta koskevat muut säännökset

Mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen hakemisesta, määräytymisestä entisin perustein, kertakorotuksesta, palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottamisesta, ensisijaisten etuuksien vähentämisestä, eläkelaitoksen takautumisoikeudesta, maksamisesta, työkyvyttömyyseläkkeen tarkistamisesta ja määrän muuttamisesta, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen myönnettävästä työkyvyttömyyseläkkeestä, viivästyskorotuksesta, takaisinperinnästä, tietojen antamisesta ja saamisesta, muutoksenhausta ja työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuudesta, koskee kuntoutusrahaa, kuntoutuskorotusta sekä niiden saajaa, jollei tässä laissa muuta säädetä. Aiheettomasti maksetut ammatillisen kuntoutuksen kustannusten korvaukset voidaan periä takaisin siten kuin tässä laissa säädetään aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä.

Kuntoutusraha ja -korotus voidaan maksaa myös kuukautta lyhyemmältä ajalta. Sairausvakuutuslain mukainen ensisijaisuusaika ei vaikuta kuntoutusrahan alkamisaikaan. Kuntoutusrahaajalta ei kartu eläkettä 68 §:n mukaisesti eikä kuntoutusetuuksia oteta perhe-eläkkeen perusteeksi.

37 §

Työkyvyttömyyseläke julkisten alojen eläkelain mukaan myönnetyn eläkkeen perusteella

Työntekijällä on oikeus tämän lain mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos hänelle on myönnetty työkyvyttömyyseläke julkisten alojen eläkelain 33 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella.

Lisäksi työntekijällä on oikeus tämän lain mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos hänelle on myönnetty työkyvyttömyyseläke julkisten alojen palvelussuhteen jatkuessa alkaneen työkyvyttömyyden perusteella julkisten alojen eläkelain 33 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla ja hänen yksityisten alojen työeläkelakien mukaisen karttuneen eläkkeensä määrä kuukaudessa on enintään 688,02 euroa.

52 §

Työkyvyttömyyseläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi

Täysi työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi ja osatyökyvyttömyyseläke täyttä työkyvyttömyyseläkettä vastaavaksi vanhuuseläkkeeksi sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana eläkkeensaaja täyttää alimman vanhuuseläkeikänsä.

Työntekijällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeen aikana tehdyn työn perusteella karttuneeseen eläkkeeseen hakemuksesta, kun hänen työkyvyttömyyseläkkeensä muuttuu 1 momentin mukaisesti vanhuuseläkkeeksi, jos työntekijä ei ole enää siinä työsuhteessa, josta hän on siirtymässä vanhuuseläkkeelle. Jos työntekijä tekee työtä muun työeläkelain kuin tämän lain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen aikana tai tämän lain tai muun työeläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen päätyttyä, työntekijällä on oikeus tämän työn perusteella karttuneeseen eläkkeeseen, kun hänelle myönnetään vanhuuseläke. Työntekijällä on oikeus edellä tarkoitetun työkyvyttömyyseläkkeen aikana tai sen päätyttyä tehdyn työn perusteella karttuneeseen eläkkeeseen myös, jos hänelle myönnetään aikaisemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymisen jälkeen uusi työkyvyttömyyseläke, johon ei sovelleta, mitä 80 §:n 2 momentissa säädetään eläkkeen määräytymisestä entisin perustein.

Työkyvyttömyyseläkkeen sijaan eläke lasketaan ja myönnetään vanhuuseläkkeenä alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, jos:

1) työntekijä on täyttänyt alimman vanhuuseläkeikänsä ennen sairausvakuutuslain 12 luvun 3 §:ssä tarkoitetun ensisijaisuusajan päättymistä; tai

2) työntekijälle ei vahvisteta sairausvakuutuslain 12 luvun 3 §:n 2 momentin perusteella ensisijaisuusaikaa, koska työntekijä on täyttänyt alimman vanhuuseläkeikänsä.

Työuraeläke

53 a §

Oikeus työuraeläkkeeseen

Työntekijällä on oikeus työuraeläkkeeseen 63 vuotta täytettyään, jos:

1) hän on työskennellyt vähintään 38 vuoden ajan työeläkelakien mukaan vakuutettavassa työssä, joka on ollut 53 b §:ssä tarkoitettua rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttavaa työtä;

2) hänen työkykynsä on sairauden, vian tai vamman vuoksi heikentynyt, mutta kuitenkin vähemmän kuin 35 §:ssä tarkoitetun täyden työkyvyttömyyseläkkeen myöntäminen edellyttää;

3) hänen mahdollisuutensa jatkaa työssä ovat 1 ja 2 kohdassa mainituista syistä pysyvästi heikentyneet; ja

4) työuraeläkkeen alaikärajan täyttämishetkellä tai sen jälkeen eläkehakemuksen vireille tullessa 1 kohdassa tarkoitettu työ jatkuu tai sen päättymisestä on kulunut enintään vuosi.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuksi työskentelyajaksi luetaan myös äitiys-, isyys- ja vanhempainrahakaudet enintään kolmen vuoden ajalta. Lisäksi 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun aikaan luetaan vähäiset poissaolojaksot työsuhteen aikana sairauden tai lomautuksen vuoksi sekä tilapäinen työttömyys.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun työeläkelakien mukaan vakuutettavaan työhön rinnastetaan toisessa EU- ja ETA-maassa sekä Suomen kanssa sosiaaliturvasopimuksen solmineessa maassa vakuutettava 53 b §:ssä tarkoitettu rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttava työ.

53 b §

Rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttava työ

Työntekijän 53 a §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun työn rasittavuutta ja kuluttavuutta arvioitaessa edellytetään, että työ on merkittävässä määrin sisältänyt yhtä tai useampaa seuraavista tekijöistä:

1) suurta lihasvoimaa edellyttäviä tai lihaksia pitkäkestoisesti kuormittavia työliikkeitä;
2) hengitys- ja verenkiertoelimistön erityisen voimakasta kuormittumista;
3) kuormittavia ja hankalia työasentoja;
4) voimaa tai suurta nopeutta vaativia toistuvia työliikkeitä taikka työliikkeitä, jotka sisältävät samanaikaisesti käsien puristusta, kiertoa ja voimaa;
5) työskentelyä erityisen vaativassa ja poikkeuksellista henkistä kuormitusta aiheuttavassa vuorovaikutteisessa työssä; taikka
6) työskentelyä jatkuvaa varuillaan oloa tai erityistä tarkkaavaisuutta edellyttävässä tehtävässä, jossa on korkea tapaturman tai onnettomuuden riski taikka ilmeinen väkivallan uhka.

Arvioitaessa sisältääkö työ merkittävässä määrin yhtä tai useampaa 1 momentissa tarkoitettua tekijää, rasittavuutta ja kuluttavuutta lisäävänä tekijänä otetaan huomioon työn poikkeukselliset fysikaaliset tekijät, kuormitusta lisäävien suojavarusteiden käyttö, toistuvaa yötyötä sisältävä tai muutoin kuormittava vuorotyö sekä toistuvat pitkät työvuorot.

Työn rasittavuutta ja kuluttavuutta arvioidaan 1 ja 2 momentissa mainittujen eri tekijöiden yhteisvaikutus kokonaisuutena huomioiden.

53 c §

Työuraeläkkeen määrä

Työuraeläkkeen määrä on työuraeläkkeen alkamista edeltävän kuukauden loppuun mennessä ansaittu eläke.

53 d §

Työuraeläkkeen alkaminen

Työuraeläke alkaa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työntekijä täyttää 53 a §:ssä säädetyt edellytykset, kuitenkin aikaisintaan hakemista seuraavan kuukauden alusta.

Työuraeläke myönnetään toistaiseksi.

53 e §

Ennakkopäätös oikeudesta työuraeläkkeeseen

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 53 a §:ssä tarkoitetut työuraeläkkeen saamisen edellytykset. Ennakkopäätöksen antaa se eläkelaitos, joka olisi toimivaltainen ratkaisemaan eläkehakemuksen, jos työntekijä hakisi ennakkopäätöksen sijasta eläkettä.

Työuraeläkkeestä annettu ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään kuuden kuukauden tai työntekijän ja hänen työnantajansa sopiman pidemmän ajan kuluessa siitä, kun ennakkopäätös on tullut lainvoimaiseksi. Ennakkopäätös voi kuitenkin olla voimassa enintään alimpaan vanhuuseläkeikään asti.

53 f §

Työuraeläkkeen lepäämään jättäminen

Jos työuraeläkkeensaajan ansiot ylittävät työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain 3 §:ssä säädetyn kiinteän ansaintarajan, työuraeläke voidaan jättää lepäämään noudattaen, mitä mainitun lain 4 §:n 1 ja 2 momentissa, 6 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 7—10 §:ssä säädetään.

53 g §

Työuraeläkkeen takautuva tarkistaminen

Työuraeläke voidaan jättää lepäämään enintään kahden vuoden ajalta takautuvasti. Tämä kahden vuoden aika lasketaan eläkkeensaajan tarkistushakemuksen vireilletuloa tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

53 h §

Työuraeläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi

Työuraeläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana eläkkeensaaja täyttää alimman vanhuuseläkeikänsä.

Työntekijällä on hakemuksesta oikeus työuraeläkkeen aikana tehdyn työn perusteella karttuneeseen eläkkeeseen, kun hänen työuraeläkkeensä muuttuu 1 momentin mukaisesti vanhuuseläkkeeksi, jos työntekijä ei ole enää siinä työsuhteessa, josta hän on siirtymässä vanhuuseläkkeelle.

Jos työntekijän työsuhde päättyy alimman vanhuuseläkeiän täyttämisen jälkeen, työntekijällä on hakemuksesta oikeus eläkkeen aikana tehdyn työn perusteella karttuneeseen eläkkeeseen aikaisintaan työsuhteen päättymistä seuraavan kuukauden alusta lukien.

53 i §

Vanhuuseläkkeen myöntäminen työuraeläkkeen sijaan

Työuraeläkkeen sijaan eläke lasketaan ja myönnetään vanhuuseläkkeenä alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, jos työntekijä on täyttänyt alimman vanhuuseläkeiän ennen työuraeläkkeen alkamista.

53 j §

Työuraeläkkeenhakijan kuntoutusmahdollisuuksien selvittäminen

Jos eläkelaitos hylkää työuraeläkehakemuksen, sen on selvitettävä, onko työntekijällä oikeus 25 §:n mukaiseen kuntoutukseen ja varmistettava, että työntekijän mahdollisuudet muun lainsäädännön mukaiseen kuntoutukseen on selvitetty. Jos työntekijällä on oikeus 25 §:n mukaiseen kuntoutukseen, eläkelaitos antaa oikeudesta kuntoutukseen ennakkopäätöksen 27 §:n mukaan.

53 k §

Työuraeläke julkisten alojen eläkelain mukaan myönnetyn eläkkeen perusteella

Työntekijällä on oikeus tämän lain mukaiseen työuraeläkkeeseen, jos hänelle on myönnetty työuraeläke julkisten alojen eläkelain 51 §:n perusteella.

53 l §

Työuraeläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuus

Työuraeläkkeensaaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle ryhtymisestään ansiotyöhön.

65 §

Eläkkeen karttuminen

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia 70 ja 72 §:ssä tarkoitetuista kunkin vuoden eläkkeen perusteena olevista työansioista (*vuosiansio*), jotka työntekijä on ansainnut 17 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajaan saakka.

Eläkkeeseen eivät oikeuta työkyvyttömyyden alkamisvuoden työansiot, jos tuleva aika on työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä luettu eläkkeeseen oikeuttavaksi siten kuin 66 §:ssä säädetään.

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia työntekijän kunakin kalenterivuonna palkattomalta ajalta saaman, 74 §:ssä tarkoitetun etuuden perusteena olevasta tulosta.

66 §

Eläkkeen määräytyminen tulevalta ajalta

Työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttaa aika sen kalenterivuoden alusta, jona työntekijä on tullut työkyvyttömäksi, sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää alimman vanhuuseläkeikänsä (*tuleva aika*). Jos työntekijän alinta vanhuuseläkeikää ei ole eläketapahtumahetkellä säädetty, eläkkeeseen oikeuttaa aika sen kalenterivuoden alusta, jona työntekijä on tullut työkyvyttömäksi, sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää hänen omaa ikäluokkaansa lähimmälle ikäluokalle säädetyn alimman vanhuuseläkeiän. Tulevan ajan eläkkeen saamisen edellytyksenä on, että työntekijällä on työeläkelakien mukaisia työansioita yhteensä vähintään 12 566,70 euroa työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneiden kymmenen kalenterivuoden aikana.

Tulevan ajan eläke on 1,5 prosenttia vuotta kohden 76 §:ssä tarkoitetusta tulevan ajan eläkkeen perusteena olevasta ansiosta.

68 §

Eläkkeen karttuminen päättyneeltä työkyvyttömyyseläkeajalta

Jos työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin myönnetään uusin perustein eläke, eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan myös aika, jona työntekijä sai työkyvyttömyyseläkettä. Tältä ajalta eläkettä laskettaessa käytetään perusteena päättyneen työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan ansiota.

— —

74 §

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

— —

Eläkkeeseen oikeuttaa työntekijän 17 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta eläketapahtumaa edeltävän vuoden loppuun saakka palkattomalta ajalta saaman etuuden perusteena oleva tulo 3 momentissa tarkoitetulla tavalla. Vanhuuseläkettä laskettaessa työntekijän saaman etuuden perusteena oleva tulo otetaan kuitenkin huomioon vanhuuseläketapahtumakuukauden loppuun.

Palkattoman ajan etuuksien perusteena olevat tulot katsotaan sen kalenterivuoden ansioiksi, johon etuusaika kohdentuu. Etuuksien perusteena olevat tulot oikeuttavat eläkkeeseen seuraavasti:

— —

3) 75 prosenttia työttömyysturvalain mukaisen ansioon suhteutetun päivärahan perusteena olevasta ansiosta siltä osin kuin päivärahaa on saatu alimman vanhuuseläkeiän täyttämiskuukauden loppuun mennessä;

— —

Etuuden perusteena olevan tulon perusteella ei kartu eläkettä siltä ajalta, jolta työntekijä on saanut työeläkelakien mukaista eläkettä, vastaavaa ulkomaista etuutta taikka kansainvälisen järjestön tai Euroopan unionin toimielimen palvelukseen perustuvaa etuutta. Osittaisen varhenne-

tun vanhuuseläkkeen ja perhe-eläkkeen ajalta eläkettä karttuu kuitenkin myös etuuden perusteena olevan tulon perusteella.

Työeläkeote, sen antaminen ja tarkistaminen

75 §

Työeläkeote

Työntekijälle, joka on 17—69-vuotias, annetaan hänen eläkkeeseen oikeuttavista ansioistaan työeläkeote. Työeläkeotteessa ilmoitetaan kuudelta otteen antamisvuotta edeltäneeltä kalenterivuodelta:

1) eläkkeeseen oikeuttavat työeläkelakien mukaiset työansiot työnantajittain;

2) eläkkeeseen oikeuttava yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaan vakuutettu työskentely sekä näiden kokonaistyötulot;

3) eläkkeeseen oikeuttavilta palkattomilta ajoilta maksettujen etuuksien perusteena olevat tulot etuuslajeittain;

4) peruste ja aika, jolta etuutta karttuu valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain mukaan; ja

5) työeläkeotteen antamisvuotta edeltäneen vuoden loppuun mennessä karttuneen eläkkeen määrä, ei kuitenkaan silloin, kun työntekijä on osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä.

Työeläkeotteessa ilmoitetaan lisäksi työntekijän alin vanhuuseläkeikä, jos se on säädetty hänen ikäluokalleen työeläkeotetta annettaessa.

Eläkelaitos antaa työeläkeotteen, kun:

1) otteen saajan eläketurva on työeläkeotteen lähettämisvuotta edeltävän vuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen järjestetty vain yksityisten alojen työeläkelakien mukaan tai rinnakkain yksityisten alojen ja julkisten alojen työeläkelakien mukaan; tai

2) otteen saajan eläketurva on työeläkeotteen lähettämisvuotta edeltävän vuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen järjestetty vain julkisten alojen työeläkelakien mukaan ja hänellä on myös eläkkeeseen oikeuttavia yksityisten alojen työeläkelakien mukaisia työansioita kolmen työeläkeotteen lähettämisvuotta edeltävän vuoden aikana.

Eläketurvakeskus antaa työeläkeotteen, kun otteen saajalla ei ole rekisteröityjä työeläkelakien mukaan eläkkeeseen oikeuttavia työansioita lainkaan, mutta hänellä on 1 momentin 3 tai 4 kohdassa tarkoitettuja rekisteröityjä etuusjaksoja.

75 c §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Tavoite-eläkeikä on kullekin ikäluokalle se ikä, jossa tämän ikäluokan alimmasta vanhuuseläkeiästä laskettu lykkäyskorotuksen eläkettä suurentava vaikutus on vähintään yhtä suuri kuin elinaikakertoimen vanhuuseläkettä pienentävä vaikutus.

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio työntekijän tavoite-eläkeiästä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeiässä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle työntekijälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikäänsä tai arvioitua

alinta vanhuuseläkeikäänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana. Tämän jälkeen arvio työntekijän tavoite-eläkeiästä ilmoitetaan muun työeläkeotteen antamisen yhteydessä.

81 §

Työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus

— —

Kertakorotus lasketaan työntekijän maksussa olevien yksityisten alojen työeläkelakien mukaisten eläkkeiden yhteismäärän perusteella. Korotus määrätään sen mukaan, minkä ikäinen työntekijä on korotusvuoden alussa. Korotusprosentti on 25, jos työntekijä on korotusvuoden alussa 23—31-vuotias. Korotusprosentti pienenee kutakin ikävuotta kohden 1,0 prosenttiyksiköllä.

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

82 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneen työntekijän alin vanhuuseläkeikä, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja ja työuraeläkkeen alaikäraja sopeutetaan eliniän odotteen muutokseen. Ikärajat vahvistetaan sille vuodelle, jonka aikana työntekijä täyttää 62 vuotta.

Vanhuuseläke, osittainen varhennettu vanhuuseläke, työuraeläke ja työkyvyttömyyseläke sopeutetaan eliniän odotteen muutokseen elinaikakertoimella. Eläkkeen alkaessa eläke muunnetaan sille vuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella, jonka aikana työntekijä täyttää 62 vuotta. Jos muu eläke kuin työkyvyttömyyseläke alkaa ennen tuota vuotta, se muunnetaan eläkkeen alkamisvuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Jos työntekijän työkyvyttömyys alkaa ennen sitä vuotta, jonka aikana työntekijä täyttää 62 vuotta, työkyvyttömyyseläke muunnetaan työkyvyttömyyden alkamisvuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Työkyvyttömyyseläkkeen tai työuraeläkkeen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi eläkettä ei muunneta uudelleen elinaikakertoimella. Kun osittainen varhennettu vanhuuseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi, elinaikakertoimella muuntamaton osa vanhuuseläkkeestä muunnetaan sille vuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella, jonka aikana työntekijä täyttää 62 vuotta.

83 §

Ikärajojen ja elinaikakertoimen määrääminen

Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneen työntekijän alin vanhuuseläkeikä määrätään siten, että alimman vanhuuseläkeiän ja 18 ikävuoden erotuksen suhde alimmassa vanhuuseläkeiässä laskettuun elinajanodotteeseen on sama kuin suhde on vuonna 2025. Elinajanodote lasketaan käyttäen kulloisenkin viiden viimeisen vuoden käytettävissä olevia Tilastokeskuksen kuolevuustilastoja. Vuoden 2025 suhdetta laskettaessa alimpana vanhuuseläkeikänä käytetään 65 vuotta ja elinajanodote lasketaan Tilastokeskuksen vuosien 2020—2024 kuolevuustilastojen perusteella.

Alin vanhuuseläkeikä lasketaan kuukauden tarkkuudella. Vahvistettava alin vanhuuseläkeikä voi poiketa edellisestä vahvistetusta alimmasta vanhuuseläkeiästä enintään kahdella kuukaudella. Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikärajaa sekä työuraeläkkeen alaikärajaa tarkistetaan yhtä monella kuukaudella kuin alin vanhuuseläkeikä poikkeaa edellisestä vahvistetusta alimmasta vanhuuseläkeiästä.

Elinaikakerroin vuosille 2018—2026 määrätään siten, että sillä muunnetun 62 vuoden iässä alkavan eläkkeen pääoma-arvo on kulloisenkin viiden viimeisen vuoden käytettävissä olevien Tilastokeskuksen kuolevuustilastojen perusteella laskettuna sama kuin muuntamattoman 62 vuoden iässä alkavan eläkkeen pääoma-arvo vuonna 2009 laskettuna 2003—2007 kuolevuustilastojen perusteella. Pääoma-arvoa laskettaessa käytetään kahden prosentin korkokantaa.

Elinaikakerroin vuodelle 2027 ja sen jälkeen määrätään siten, että sillä muunnetun eläkkeen pääoma-arvo alkaen viimeksi vahvistetusta alimmasta vanhuuseläkeiästä on kulloisenkin viiden vuoden käytettävissä olevien Tilastokeskuksen kuolevuustilastojen perusteella laskettuna sama kuin vuodelle 2026 vahvistetulla elinaikakertoimella muunnetun eläkkeen pääoma-arvo alkaen 65 vuoden iässä vuonna 2026 laskettuna vuosien 2020—2024 kuolevuustilastojen perusteella. Pääoma-arvoa laskettaessa käytetään kahden prosentin korkokantaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella ensin 82 §:ssä tarkoitetut ikärajat vuosittain viimeistään kahta kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta ja sen jälkeen 82 §:ssä tarkoitetun elinaikakertoimen viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, josta sitä sovelletaan.

84 §

Perhe-eläkkeen peruste

Perhe-eläke määrätään edunjättäjän kuollessaan saaman tämän lain mukaisen vanhuuseläkkeen, täyden työkyvyttömyyseläkkeen tai työuraeläkkeen perusteella. Perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen lisätään edunjättäjän eläkkeellä ollessaan ansaitsema eläke.

Jos edunjättäjä ei kuollessaan saanut 1 momentissa mainittua eläkettä tai hän sai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, perhe-eläkkeen perusteeksi lasketaan eläke, jota edunjättäjä olisi saanut, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi kuolinpäivänään.

Perhe-eläkkeen perusteessa ei oteta huomioon 92—94 §:n mukaista edunjättäjän eläkkeen vähennystä.

Jos edunjättäjä oli kuollessaan täyttänyt jonkin työeläkelain mukaisen vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän, mutta hän ei kuollessaan saanut vanhuuseläkettä tai sai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, perhe-eläkkeen perusteeksi lasketaan edunjättäjän kuolinpäivään mennessä tämän lain mukaan karttunut eläke.

Jos edunjättäjä oli kuollessaan työkyvyttömyyseläkkeellä, johon ei sisältynyt 81 §:ssä tarkoitettua kertakorotusta, maksussa olevaan perhe-eläkkeeseen lisätään kertakorotus sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä edunjättäjän työkyvyttömyyseläke ja sen perusteella myönnetty perhe-eläke yhdessä ovat jatkuneet viisi kalenterivuotta. Jos edunjättäjä ei ollut kuollessaan eläkkeellä, kertakorotus lisätään maksussa olevaan perhe-eläkkeeseen sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä perhe-eläke on jatkunut viisi kalenterivuotta. Kertakorotusprosentti määrätään 81 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla sen mukaan, mikä edunjättäjän ikä olisi korotushetkellä.

88 §

Leskeneläkkeen vähentäminen

— —

Jos leski ei saa 1 momentissa tarkoitettua eläkettä tai hän saa osittaista varhennettua vanhuuseläkettä ja leski ei ole täyttänyt alinta vanhuuseläkeikäänsä, lesken työeläkkeenä pidetään kuitenkin sitä laskennallista eläkettä, joka leskelle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi edunjättäjän kuolinpäivänä. Jos leski on täyttänyt jonkin työeläkelain mukaisen vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän viimeistään edunjättäjän kuolinpäivänä, lesken työeläkkeenä pidetään sitä laskennallista eläkettä, joka hänelle on karttunut edunjättäjän kuolinvuotta edeltäneen vuoden loppuun mennessä. Jos leski on työskennellyt ulkomailla tai Euroopan unionin toimielimen tai kansainvälisen järjestön palveluksessa, lesken työeläkkeenä pidetään sitä laskennallista eläkettä, joka leskelle olisi myönnetty, jos hänen ulkomailla työskentelynsä taikka Euroopan unionin toimielimen tai kansainvälisen järjestön palvelukseen perustuvaan vakuutusaikaan luettava työskentelynsä olisi tämän lain alaista.

— —

91 §

Leskeneläkkeen vähentäminen erityistilanteissa

Leskeneläkettä vähennettäessä otetaan lesken hakemuksesta työeläkkeiden asemesta huomioon hänen saamansa keskimääräiset ansiotulot ja niihin perustuvat etuudet sekä osatyökyvyttömyyseläke, jos:

1) leski ei saa omaan työhön perustuvaa työeläkettä tai jos leski saa osatyökyvyttömyyseläkettä;

2) leski on tehnyt asiasta hakemuksen viiden vuoden kuluessa edunjättäjän kuolemasta tai silloin, kun leskeneläkettä vähennetään ensimmäisen kerran; ja

3) mainitut ansiotulot ja niihin perustuvat etuudet sekä osatyökyvyttömyyseläke, kun ansiotuloista otetaan huomioon 60 prosenttia, ovat yhteensä vähintään 25 prosenttia pienemmät kuin lesken 88 §:n mukaisesti määrätty eläke.

— —

91 a §

Leskeneläkkeen tarkistaminen

— —

Leskeneläke tarkistetaan myös, jos leskeneläkettä vähennettäessä huomioon otettu lesken saama työkyvyttömyyseläke lakkaa ja leskelle myöhemmin myönnetään muu uusi eläke, kuin osittainen varhennettu vanhuuseläke, johon ei sovelleta 80 §:n säännöksiä eläkkeen myöntämisestä entisin perustein.

— —

92 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään työntekijän saama ensisijainen etuus ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

1) työtapaturma- ja ammattitautilakiin perustuva ansionmenetyskorvaus lukuun ottamatta mainitun lain 68 §:n mukaista tapaturmaeläkettä ja sitä edeltävää päivärahaa sekä ansionmenetyskorvausta, josta on vähennetty mainitun lain 202 §:n 2 momentissa tarkoitettu työeläke;

2) maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilakiin perustuva ansionmenetyskorvaus lukuun ottamatta mainitun lain 58 §:n mukaista tapaturmaeläkettä ja sitä edeltävää päivärahaa;

3) liikennevakuutuslain nojalla myönnetty omaan vammaan perustuva ansionmenetyskorvaus tai eläke;

4) liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnetty ansionmenetyskorvaus;

5) sotilastapaturmalain nojalla myönnetty ansionmenetyskorvaus;

6) potilasvahinkolain (585/1986) nojalla myönnetty omaan vammaan perustuva ansionmenetyskorvaus tai eläke.

— —

94 §

Ensisijaisen etuuden tai eläkkeen muutoksen vaikutus eläkkeen määrään

Ensisijaisen etuuden vähentämistä eläkkeestä tarkistetaan, jos eläkkeensaajalle myönnetään uusi ensisijainen etuus tai jos ensisijaisen etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu muusta syystä kuin indeksitarkistuksen tai kertakorotuksen vuoksi. Eläkkeen määrä tarkistetaan myös, jos tämän lain mukaisesta eläkkeestä on vähennetty ensisijainen etuus ja eläkkeensaajalle myönnetään muu työeläke. Osatyökyvyttömyyseläkkeestä ei kuitenkaan vähennetä työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain tai sotilastapaturmalain mukaista päivärahaa taikka liikennevakuutuslain tai potilasvahinkolain mukaista ansionmenetyskorvausta, jos se on myönnetty osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneen vahinkotapahtuman tai liikennevahingon perusteella. Osittaisesta varhennetusta vanhuuseläkkeestä tai työkyvyttömyyseläkkeen ja työuraeläkkeen osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen määrää vastaavasta osasta ei myöskään vähennetä työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain, sotilastapaturmalain, liikennevakuutuslain, liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain sekä potilasvahinkolain mukaista ansionmenetyskorvausta tai eläkettä, jos se on myönnetty osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen aikana sattuneen vahinkotapahtuman tai liikennevahingon perusteella, ennen kuin eläkkeensaaja on täyttänyt alimman vanhuuseläkeikänsä.

— —

95 §

Takautumisoikeus

— —

Eläkelaitoksella on oikeus saada maksamansa työkyvyttömyyseläkkeen, perhe-eläkkeen ja kuntoutusetuuden määrä takaisin raideliikennevastuulain (113/1999) mukaan korvausvelvolliselta, jos työntekijän työkyvyttömyyden tai edunjättäjän kuoleman aiheuttaa raideliikennevastuulain mukaan korvattava vahinkotapahtuma. Eläkelaitoksen oikeus korvaukseen voi olla enintään sen suuruinen, mitä vahinkoa kärsinyt tai edunsaaja raideliikennevastuulain mukaan olisi oikeutettu saamaan.

96 §

Ansiorajojen, rahamäärien ja vuosiansioiden tarkistaminen palkkakertoimella

— —

Eläkettä laskettaessa vuosiansiot tarkistetaan palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon. Lisäksi osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen maksettavaa muuta eläkettä tai osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkimmäistä eläkeosuutta laskettaessa osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen perusteen vielä myöntämättä oleva eläkeosuus tarkistetaan palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon.

— —

97 §

Palkkakertoimen määräytyminen

Palkkakertoimen perusteena käytetään Tilastokeskuksen laskemien ansiotaso- ja kuluttajahintaindeksin vuotuisia muutoksia edellisen kalenterivuoden kolmannella vuosineljänneksellä.

99 §

Työeläkeindeksin määräytyminen

Työeläkeindeksin perusteena käytetään Tilastokeskuksen laskemien ansiotaso- ja kuluttajahintaindeksin vuotuisia muutoksia edellisen kalenterivuoden kolmannella vuosineljänneksellä.

101 §

Eläkehakemus

— —

Jos työntekijällä on oikeus 25 §:n mukaiseen kuntoutukseen, eläkelaitos antaa työkyvyttömyyseläkehakemuksen käsittelyn yhteydessä 36 §:n tai työuraeläkehakemuksen käsittelyn yhteydessä 53 j §:n perusteella ennakkopäätöksen työeläkekuntoutuksesta ilman kuntoutushakemusta.

— —

102 a §

Työuraeläkkeen hakemista koskevat selvitykset

Työuraeläkkeen hakijan on toimitettava eläkelaitokselle työterveyshuollon lausunto, joka sisältää:

1) kuvauksen hakijan nykyisen työn sisällöstä sekä arvion sen 53 b §:n mukaisesta rasittavuudesta ja kuluttavuudesta sekä työkykyvaatimuksesta;

2) työterveyslääkärin lausunnon hakijan terveydentilasta ja työkyvystä;

3) arvion hakijan 53 a §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista mahdollisuuksista jatkaa työssä; sekä

4) kuvauksen hakijan aikaisempien töiden sisällöstä sekä arvion niiden 53 b §:n mukaisesta rasittavuudesta ja kuluttavuudesta, jos selvitystä hakijan työhistoriasta on saatavilla.

Työuraeläkkeen hakijan on lisäksi toimitettava eläkelaitokselle työnantajan lausunto hakijan työn sisällöstä.

Jos työterveyshuollon tai työnantajan lausuntoa ei ole saatavilla tai toimitetut lausunnot eivät ole riittäviä eläkeasian ratkaisemiseksi, eläkelaitos voi hyväksyä näitä lausuntoja vastaavan muun selvityksen. Hakijan on tällöin toimitettava eläkelaitokselle hakemuksen ratkaisemisen kannalta tarvittava selvitys terveydentilastaan, työkyvystään, työuran pituudesta tai työn sisällöstä.

Työuraeläkkeen hakija on velvollinen eläkelaitoksen osoituksesta käymään työkyvyn heikentymisen selvittämistä tai tässä pykälässä säädetyn lausunnon hankkimista varten tutkittavana eläkelaitoksen nimeämän laillistetun lääkärin luona tai eläkelaitoksen osoittamassa kuntoutus- tai tutkimuslaitoksessa. Jos hakija ilman hyväksyttävää syytä kieltäytyy tutkimuksesta, eläkehakemus voidaan ratkaista eläkelaitoksen käytettävissä olevan selvityksen nojalla.

Eläkelaitos on velvollinen korvaamaan työuraeläkkeen hakijalle 4 momentissa tarkoitetusta tutkimuksesta ja mahdollisista matkoista aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

105 §

Päätös ja sen tiedoksianto

Työntekijän oikeuden tämän lain mukaiseen eläkkeeseen ja eläkkeen määrän ratkaisee 106 §:ssä tarkoitettu yksityisten alojen ratkaiseva eläkelaitos antamalla asiasta päätöksen. Eläkelaitoksen on ratkaistava eläkehakemus viipymättä saatuaan tarpeelliset selvitykset. Jos työntekijä on ollut vakuutettuna sekä yksityisten alojen työeläkelain että julkisten alojen eläkelain mukaan,

eläkeasiasta antaa päätösyhdistelmän 107 §:ssä tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena toimiva yksityisten alojen ratkaiseva eläkelaitos tai Keva.

— —

106 §

Työskentelyä vain yksityisten alojen työeläkelakien mukaisilla aloilla

— —

Vakuutettujen työansioiden määrästä riippumatta Merimieseläkekassa on yksityisten alojen ratkaiseva eläkelaitos vanhuus-, osittainen varhennettu vanhuus-, työkyvyttömyys-, työura- tai perhe-eläkeasiaa käsiteltäessä, jos työntekijällä on oikeus tai edunjättäjällä olisi ollut oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle merimieseläkelain mukaisessa alennetussa eläkeiässä.

107 §

Työskentelyä sekä yksityisten että julkisten alojen työeläkelakien mukaisilla aloilla

Jos työntekijä on kuulunut sekä yksityisten alojen työeläkelain että julkisten alojen eläkelain mukaiseen eläketurvaan, työntekijä saa yksityisten alojen työeläkelain ja edellä mainitun julkisten alojen eläkelain mukaisesta eläketurvastaan päätösyhdistelmän. Päätösyhdistelmän antava eläkelaitos (*viimeinen eläkelaitos*) myös maksaa päätösyhdistelmän mukaiset eläkkeet ja hoitaa eläkkeisiin liittyvät muut eläkelaitoksen tehtävät. Lisäksi viimeinen eläkelaitos ratkaisee ja maksaa 74 §:ssä mainitun palkattoman ajan perusteella karttuneen eläkkeen sekä valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain mukaan karttuneen etuuden.

Jos työntekijän työansioita on vakuutettu määrältään eniten kahden viimeisen kalenterivuoden aikana Suomen Pankin eläkesäännön, ortodoksisesta kirkosta annetun lain, Ahvenanmaan maakuntalain tai sellaisen muun eläkesäädöksen perusteella, jota toimeenpantaessa ei noudateta 1 momentissa tarkoitettua viimeisen eläkelaitoksen järjestelyä, yksityisten alojen ratkaiseva eläkelaitos, Keva ja tässä momentissa tarkoitettua eläketurvaa toimeenpaneva eläkelaitos ratkaisevat kukin omalta osaltaan eläkeasian erikseen.

107 a §

Viimeisen eläkelaitoksen määräytyminen, kun työskentelyä yksityisten alojen työeläkelakien ja julkisten alojen eläkelain mukaisilla aloilla

Viimeinen eläkelaitos on 106 §:ssä tarkoitettu yksityisten alojen eläkelaitos tai Keva.

Viimeinen eläkelaitos on 106 §:ssä tarkoitettu yksityisten alojen ratkaiseva eläkelaitos, jos työntekijän työansioita on vakuutettu määrältään eniten kahden viimeisen kalenterivuoden aikana yksityisten alojen työeläkelakien mukaan.

Viimeinen eläkelaitos on Keva, jos työntekijän työansioita on vakuutettu määrältään eniten kahden viimeisen kalenterivuoden aikana julkisten alojen eläkelaissa tarkoitetun palveluksen perusteella.

Vakuutettujen työansioiden määrästä riippumatta viimeinen eläkelaitos on vanhuus-, osittainen varhennettu vanhuus-, työura- tai perhe-eläkeasiaa käsiteltäessä Keva, jos:

1) työntekijän virka- tai työsuhteeseen perustuva eläketurva on eläkehakemuksen vireille tullessa järjestetty vain julkisten alojen eläkelain mukaan tai työntekijä on säilyttänyt oikeutensa julkisten alojen eläkelain voimaanpanolain (/) 1 §:n 5 momentissa tarkoitettujen lakien mukaiseen lisäeläkeosuuteen taikka julkisten alojen eläkelain voimaanpanolain mukaiseen henkilökohtaiseen tai ammatilliseen eläkeikään; tai

2) edunjättäjän virka- tai työsuhteeseen perustuva eläketurva oli eläketapahtumahetkellä järjestetty vain julkisten alojen eläkelain mukaan tai edunjättäjä oli säilyttänyt oikeutensa edellä 1 kohdassa tarkoitettuun lisäeläkeosuuteen taikka henkilökohtaiseen tai ammatilliseen eläkeikään.

Vakuutettujen työansioiden määrästä riippumatta viimeinen eläkelaitos on työkyvyttömyyseläkeasiaa käsiteltäessä Keva, jos:

1) Keva arvioi työntekijän oikeuden työkyvyttömyyseläkkeeseen julkisten alojen työ- ja virkasuhteen jatkuessa alkaneen työkyvyttömyyden perusteella julkisten alojen eläkelain 33 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla;

2) työntekijä on säilyttänyt oikeutensa 4 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun lisäeläkeosuuteen tai henkilökohtaiseen tai ammatilliseen eläkeikään; tai

3) kysymys on osatyökyvyttömyyseläkkeestä ja virka- tai työsuhteessa olevan työntekijän työeläketurva on eläketapahtumahetkellä järjestetty julkisten alojen eläkelain mukaan.

Vakuutettujen työansioiden määrästä riippumatta Merimieseläkekassa on viimeinen eläkelaitos vanhuus-, osittainen varhennettu vanhuus-, työkyvyttömyys-, työura- tai perhe-eläkeasiaa käsiteltäessä, jos työntekijällä on tai edunjättäjällä olisi ollut oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle merimieseläkelain mukaisessa alennetussa eläkeiässä eikä Keva ole 4 tai 5 momentin perusteella viimeinen eläkelaitos.

108 §

Neuvotteluvelvollisuus

Viimeisenä eläkelaitoksena toimivan Kevan on ennen päätöstään pyydettävä yksityisten alojen ratkaisevan eläkelaitoksen arvio työntekijän työkyvystä, jos Keva ratkaisee työntekijän oikeuden työkyvyttömyyseläkkeeseen julkisten alojen palvelussuhteen jatkuessa alkaneen työkyvyttömyyden perusteella julkisten alojen eläkelain 33 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla ja yksityisten alojen työeläkelakien mukaisen karttuneen eläkkeen määrä kuukaudessa ylittää 688,02 euroa.

Jos yksityisten alojen ratkaiseva eläkelaitos ja Keva ovat eri mieltä työntekijän työkyvyn arvioinnista, ne ratkaisevat kumpikin omalta osaltaan eläkeasian erikseen.

109 §

Eläkettä maksavan eläkelaitoksen toimivalta uutta eläkettä myönnettäessä

Eläkkeensaajalle vanhuus-, osittaista varhennettua vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työuraeläkettä maksava yksityisten alojen eläkelaitos tai Keva hoitaa viimeisen eläkelaitoksen tehtävät, kun eläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi, vanhuuseläkettä saavalle työntekijälle myönnetään uusi

vanhuuseläke tai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saavalle myönnetään osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen toinen 25 prosentin osuus.

Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saavan työkyvyttömyyseläkettä ja työuraeläkettä koskevan hakemuksen ratkaisee osittaista varhennettua vanhuuseläkettä maksava eläkelaitos.

Jos yksityisten alojen eläkelaitos tai Keva maksaa työkyvyttömyyseläkettä kuntoutustukena, sama eläkelaitos ratkaisee työkyvyttömyyseläkkeen jatkohakemuksen ja hoitaa muut eläkelaitoksen tehtävät työkyvyttömyyseläkeasiassa. Jos työntekijä hakee päättyneen työkyvyttömyyseläkkeensä jälkeen uudelleen työkyvyttömyyseläkettä ja tämä uusi eläke määräytyy entisin perustein, aikaisempaa työkyvyttömyyseläkettä maksanut eläkelaitos ratkaisee hakemuksen ja hoitaa muut eläkelaitoksen tehtävät työkyvyttömyyseläkeasiassa.

Jos edunjättäjä sai kuollessaan yksityisten alojen eläkelaitoksen tai Kevan maksamaa eläkettä, eläkettä maksanut eläkelaitos ratkaisee edunjättäjän jälkeen myönnettävää perhe-eläkettä koskevan hakemuksen ja hoitaa muut perhe-eläkettä koskevat eläkelaitoksen tehtävät.

117 §

Eläkkeen ja kuntoutusetuuden maksaminen työnantajalle tai sairauskassalle

Jos eläkelaitos on myöntänyt työntekijälle takautuvasti työkyvyttömyyseläkkeen tai työuraeläkkeen ja työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta sairausajan palkkaa, eläke maksetaan tältä ajalta hakemuksesta työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä. Vakuutuskassalaissa tarkoitetun sairauskassan maksama täydennyspäiväraha vastaa työnantajan maksamaa palkkaa, ja eläke maksetaan hakemuksesta sairauskassalle samoin kuin työnantajalle.

Jos työntekijälle on myönnetty työkyvyttömyyseläkkeen sijasta vanhuuseläke 52 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla takautuvasti alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta ja työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta sairausajan palkkaa, eläke maksetaan työkyvyttömyysajalta hakemuksesta työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä.

Jos eläkelaitos on myöntänyt työntekijälle takautuvasti työkyvyttömyyseläkkeen, työuraeläkkeen tai 2 momentissa tarkoitetussa tilanteessa vanhuuseläkkeen ja työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta sairausajan palkan sijasta irtisanomisajan palkkaa, eläke maksetaan tältä ajalta hakemuksesta työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä.

Jos työnantaja maksaa työntekijälle palkkaa samalta ajalta, jolta työntekijä saa kuntoutusrahaa tai työkyvyttömyyseläkettä ja siihen liittyvää kuntoutuskorotusta, kuntoutusraha tai työkyvyttömyyseläke siihen liittyvine kuntoutuskorotuksineen maksetaan tältä ajalta hakemuksesta työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä.

Eläkettä, kuntoutusrahaa tai kuntoutuskorotusta ei makseta työnantajalle tai sairauskassalle siltä osin kuin se on 118 §:n perusteella maksettava sairausvakuutusrahastolle eikä silloin, kun työnantaja tai sairauskassa on saanut korvauksen maksamastaan palkasta muun lain mukaan.

Mitä 2 momentissa säädetään takautuvan vanhuuseläkkeen maksamisesta työnantajalle samalta ajalta maksetun sairausajan palkan korvaamiseksi, sovelletaan myös, jos työntekijälle myönnetään työuraeläkkeen sijasta vanhuuseläke 53 i §:ssä tarkoitetulla tavalla.

120 §

Eläkkeen maksaminen Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle

— —

Jos työntekijä on saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään muuta eläkettä kuin osittaista varhennettua vanhuuseläkettä takautuvasti, eläkelaitoksen on työttömyyskassan tai Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta maksettava takautuvasti maksettava eläke työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa määrältään samalta ajalta maksettua työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea.

— —

126 §

Aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperintä

— —

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös, jos eläkelaitos on yksityisten alojen ratkaisevana eläkelaitoksena tai 107 §:ssä tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan maksanut yksityisten alojen työeläkelakien mukaista eläkettä aiheettomasti. Jos viimeinen eläkelaitos on maksanut aiheettomasti julkisten alojen eläkelain mukaista eläkettä, takaisinperinnästä päättää Keva siten kuin takaisinperinnästä julkisten alojen eläkelaissa säädetään. Viimeinen eläkelaitos antaa takaisin perittävistä eläkkeistä päätösyhdistelmän ja perii takaisin perittävän määrän.

— —

129 §

Muutoksen hakeminen viimeisen eläkelaitoksen päätösyhdistelmään

Eläkelaitoksen 107 §:ssä tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään sovelletaan, mitä tässä luvussa säädetään päätöksestä. Jos eläkelaitoksen päätös sisältyy Kevan viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään, siihen haetaan muutosta ja valitusasia käsitellään siten kuin julkisten alojen eläkelaissa säädetään.

133 §

Päätöksen oikaisu muutoksenhaun yhteydessä

— —

Päätösyhdistelmän viimeisenä eläkelaitoksena antaneen eläkelaitoksen on pyydettävä lausunto Kevalta ennen asian käsittelemistä siltä osin kuin valitus koskee Kevan hoitamaa eläketurvaa. Lausuntoa ei kuitenkaan pyydetä, jos valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia.

— —

134 §

Valituksen siirto muutoksenhakuelimelle

— —

Jos viimeisenä eläkelaitoksena päätösyhdistelmän antanut eläkelaitos on pyytänyt 133 §:n 2 momentissa tarkoitetun lausunnon Kevalta eikä se oikaise päätöstään muutoksenhakijan vaatimalla tavalla, eläkelaitoksen on toimitettava valituskirjelmä ja siitä annetut lausunnot 1 momentissa tarkoitetulle muutoksenhakuelimelle 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

153 §

Työntekijän työeläkevakuutusmaksun määrä

Työntekijän työeläkevakuutusmaksu on kolme prosenttia lisättynä puolella siitä prosenttimäärästä, jolla tämän lain mukaisen vakuutuksen keskimääräinen työeläkevakuutusmaksu prosentteina palkasta ylittää luvun 18,2. Keskimääräinen työeläkevakuutusmaksu lasketaan ottaen huomioon 169 §:n 3 momentissa tarkoitetut maksun alennukset.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään vuosittain seuraavana kalenterivuonna sovellettava työntekijän työeläkevakuutusmaksuprosentti.

168 §

Laskuperusteiden laatiminen

— —

Vastuuvelan ja eläkevastuun laskuperusteisiin on sisällyttävä osaketuottosidonnaista lisävakuutusvastuuta koskevat perusteet. Laskuperusteet on laadittava siten, että osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu voi vähentää eläkelaitoksen vastuuvelkaa tai eläkevastuuta enintään määrällä, joka on 20 prosenttia eläkelaitoksen tämän lain mukaisesta vastuuvelasta tai eläkevastuusta, josta on kuitenkin vähennetty työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain 14 §:n 2 momentin mukainen osittamaton lisävakuutusvastuu ja vakuutuksenottajille ositettu lisävakuutusvastuu, eläkesäätiölain 43 §:n 2 momentin ja vakuutuskassalain 79 §:n 2 momentin mukainen lisävakuutusvastuu. Osaketuottosidonnaisen lisävakuutusvastuun on oltava kussakin eläkelaitoksessa yhtä suuri suhteessa edellä sanottuun vastuuvelkaan. Osaketuottosidonnaisen lisävakuutusvastuun vuotuisen muutoksen perusteena on osakkeiden keskimääräisen vuosituoton mukainen osuus edellä tarkoitetun vastuuvelan tai eläkevastuun viidesosasta. Vuotuista muutosta koskeva tarkastelu tehdään ennen 170 ja 171 §:n soveltamisesta mahdollisesti seuraavaa vähennystä. Laskuperusteisiin on sisällytettävä osaketuottosidonnaisen lisävakuutusvastuun suhteellista osuutta koskeva vuotuinen tasaaminen eläkelaitosten kesken osana 179 §:n mukaisten kustannusten selvittelyä. Jos osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu alittaa tasaamisen jälkeen edellä sanotun 20 prosentin alarajan, täydennetään alitus kunkin eläkelaitoksen osittamatonta lisävakuutusvastuuta tai lisävakuutusvastuuta vähentämällä.

— —

171 §

Vanhuuseläkevastuun täydentäminen

— —

Jos eläkelaitosten osaketuottosidonnaisten lisävakuutusvastuiden yhteismäärä on suurempi kuin yksi prosentti eläkelaitosten 168 §:n 2 momentissa tarkoitettujen osaketuottosidonnaisen lisävakuutusvastuun laskennan perusteena olevien vastuuvelkojen tai eläkevastuiden yhteismäärästä, on ylittävä osuus käytettävä tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettujen rahastoitujen osien täydennyksiin.

— —

174 §

Eläkelaitoksen vastuu vanhuuseläkkeestä

Kukin työeläkelaitos on vastuussa:

1) työntekijän ja eläkkeensaajan vanhuuseläkkeen siitä osasta, joka perustuu työntekijän ennen ensimmäisen vanhuuseläkkeen alkamiskuukautta edeltävän kuukauden loppua tekemään työhön ja joka vastaa 0,4 prosentin vuotuista eläkkeen karttumaa käyttäen eläkeikänä 65 vuotta tai, jos vanhuuseläkkeen osa perustuu työntekijän 65 vuoden täyttämisvuoden jälkeiseen työhön, työntekijän ikää työntekovuonna, ja laskettuna sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien tai antamien laskuperusteiden mukaan; eläkelaitoksen vastuuseen ei kuitenkaan lueta 96 §:n mukaisesta vuosiansioiden palkkakertoimella tarkistamisesta tai eläkkeen alkamisen jälkeen tehdystä 98 §:n mukaisesta indeksitarkistuksesta johtuvaa korotusta eikä elinaikakertoimesta johtuvaa muutosta;

2) määrästä, joka 171 §:n ja sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien tai antamien laskuperusteiden mukaan on siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan osaan; ja

3) määrästä, joka on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan vanhuuseläkkeen osaan rahastoidun osan kasvattamiseksi.

179 §

Eläkelaitoksen vastuu yhteisesti kustannettavista etuuksista

Eläkelaitokset, mukaan lukien Merimieseläkekassa, vastaavat yhteisesti seuraavista kuluista siltä osin kuin niitä ei saada muualta kustannetuiksi:

1) muut kuin 174 ja 175 §:ssä tarkoitetut vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeet, lukuun ottamatta merimieseläkelain 154 ja 156 §:n mukaisesti maksettavaa määrää;

2) eläkkeiden ja kuntoutusrahojen ne osat, jotka ylittävät 174—176 §:n mukaiset määrät; tällöin kuntoutusrahan kustannuksen katsotaan kokonaan määräytyvän sen eläkelain mukaan, jonka perusteella kuntoutusraha on myönnetty;

3) perhe-eläke;

4) osittainen varhennettu vanhuuseläke;

5) kuntoutuskorotus;

6) 170 §:ssä tarkoitetut vastuuvelan ja eläkevastuun laskuperusteiden muuttamisesta aiheutuvat kustannukset;

7) 174 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuista siirroista aiheutuvat kustannukset;

8) vajaus, joka syntyy sen vuoksi, että työnantaja on 155 §:n perusteella vapautettu vakuutusmaksusta;

9) merimieseläkelain 159 §:n 1 momentin 1—7 ja 9 kohdassa tarkoitetut, mainittuun lakiin perustuvan eläketurvan aiheuttamien kulujen osuudet; ja

10) työuraeläke.

Edellä 1 momentissa lueteltuihin muihin kuin kuntoutusrahoista aiheutuviin kuluihin ei sisällytetä 178 §:ssä tarkoitettuja eläkkeen osia.

Eläkelaitosten osuus 1 momentin 1, 2 ja 4 kohdan mukaisista vanhuuseläkekuluista, lukuun ottamatta työkyvyttömyyseläkkeen yhteydessä kertasuorituksina maksettujen vanhuuseläkkeiden kuluja, sekä 8 kohdan mukaisista kuluista määräytyy yhteisesti kustannettaviin kuluihin tarkoitettujen varojen mukaisessa suhteessa. Eläkelaitosten osuus 1 momentin 1 kohdan mukaisista työkyvyttömyyseläkekuluista, 1 momentin 2 kohdan mukaisista muista kuin vanhuuseläkekuluista, edellä mainituista 1 momentin 1 ja 2 kohdan mukaisista työkyvyttömyyseläkkeen yhteydessä kertasuorituksina maksettujen vanhuuseläkkeiden kuluista sekä 1 momentin 3—5 ja 10 kohdan mukaisista kuluista määräytyy eläkelaitoksessa vakuutettujen työansioiden mukaisessa suhteessa. Eläkelaitosten osuus 1 momentin 6 ja 7 kohdan mukaisista kuluista määräytyy siten kuin 4 momentin mukaisissa laskuperusteissa on tarkemmin määritelty. Eläkelaitoksen osuus 1 momentin 9 kohdan mukaisista kuluista määräytyy kuten eläkelaitoksen osuus vastaavista 1 momentin mukaisista yhteisesti kustannettavista kuluista. Määrättäessä eläkelaitoksen osuutta sanotuista momentin mukaisista kuluista otetaan huomioon myös siirtymämaksu, joka on määritelty siirtymämaksusta muutettaessa valtion virastoja, laitoksia tai liikelaitoksia osakeyhtiöiksi annetussa laissa (1341/1992).

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 1 momentin kulujen jakamisesta eläkelaitosten kesken. Yhteisesti kustannettavien kulujen jakamista varten tarvittavat suureet määritellään:

1) työeläkevakuutusyhtiön 166 §:ssä tarkoitetuissa laskuperusteissa;

2) sosiaali- ja terveysministeriön eläkekassalle asetuksella antamissa laskuperusteissa; ja

3) eläkesäätiön 166 §:ssä tarkoitetuissa laskuperusteissa.

182 §

Työttömyysvakuutusrahaston maksu

— —

Työttömyysvakuutusrahaston maksun perusteena ovat 1 momentissa luetelluissa eläkelaitoksissa vakuutettuina olleiden etuudensaajien 74 §:n 3 momentin 2, 3 ja 6 kohdassa tarkoitettujen etuuksien perusteena olevat työ- ja ansiotulot, joihin lisätään työntekijän työeläkevakuutusmaksun määrä. Työttömyysvakuutusrahaston maksu määrätään siten, että se arvion mukaan vastaa määrää, joka saataisiin, jos mainituista työ- ja ansiotuloista suoritettaisiin tämän lain mukaista keskimääräistä työeläkevakuutusmaksua vastaava maksu.

— —

185 §

Eläkelaitosten sopimisoikeus

Edellä 3 §:n 1 momentissa mainittujen yksityisten alojen työeläkelakien mukaista eläketurvaa hoitavat eläkelaitokset ja Keva voivat yksittäistapauksissa tai toimeenpanon helpottamiseksi sopia kustannusten jaosta toisin kuin tässä luvussa säädetään. Tällöin on noudatettava tässä luvussa säädettyjä periaatteita.

207 §

Tietojen antaminen työntekijäin ryhmähenkivakuutusta varten

— —

Myös Valtiokonttorilla ja Kevalla on oikeus saada Eläketurvakeskukselta salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä 1 momentissa tarkoitetut tiedot ryhmähenkivakuutusta vastaavan taloudellisen tuen käsittelemiseksi.

210 §

Tietojen antaminen teknisen käyttöyhteyden avulla

— —

Eläketurvakeskuksella on 1 momentissa säädetyn lisäksi oikeus avata tekninen käyttöyhteys työntekijäin ryhmähenkivakuutuspoolille, maatalousyrittäjien eläkelaitokselle, Valtiokonttorille tai Kevalle 207 §:ssä tarkoitettuihin tietoihin ja julkisten alojen työeläkelakien toimeenpanosta huolehtiville eläkelaitoksille 208 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin tietoihin.

— —

218 a §

Työurien kehityksen arviointi

Sosiaali- ja terveysministeriö tekee joka viides vuosi arvion työurien kehityksestä sekä työeläkejärjestelmän taloudellisesta ja sosiaalisesta kestävyydestä. Arvioinnissa otetaan huomioon työurasuhteen kehitys ja siihen vaikuttavat eri tekijät. Työurasuhteella tarkoitetaan 18-vuotiaan työvoimaan kuulumisajan odotteen viiden vuoden keskiarvon ja 18-vuotiaan elinajanodotteen viiden vuoden keskiarvon välistä suhdetta. Arvioinnin yhteydessä kuullaan keskeisiä työnantajia ja palkansaajia edustavia keskusjärjestöjä.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

2.

Laki

työntekijän eläkelain voimaanpanolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan työntekijän eläkelain voimaanpanolain (396/2006) 8 §:n 1 ja 3 momentti sekä 11, 12, 15, 25, 28 ja 30 §, sellaisina kuin niistä ovat 8 §:n 3 momentti laissa 1460/2011, 28 § osaksi laissa 1165/2007 sekä 30 § osaksi laeissa 628/2009 ja 795/2012,

muutetaan 5 §:n 2, 4 ja 6 momentti, 22 §, 30 b §:n 2 momentti ja 32 §:n 4 momentti, sellaisena kuin niistä on 30 b §:n 2 momentti laissa 1210/2013, sekä

lisätään 30 b §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1210/2013, uusi 4 momentti seuraavasti:

5 §

— —

Täydennysmäärä on osuus, jolla Eteran työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta annetun lain (/) voimaantulosäännöksen 4 momentissa tarkoitetun tasoitusmäärän työkyvyttömyyseläkeosa alittaa tason, joka on 70 prosenttia muiden työeläkevakuutusyhtiöiden työkyvyttömyysliikkeen kertyneen tuloksen keskimäärästä laskettuna vakuutetuista palkoista.

— —

Eteran vastuuvelka lasketaan 31 päivänä joulukuuta 2006 ja siitä lähtien vuosittain ennen tämän lain voimaantuloa kertyneen lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaisen vanhuuseläkkeen rahastoidun osan ja siihen myöhemmin tehtävien täydennysten osalta kyseisen vakuutuskannan kuolleisuuteen perustuvan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistaman erityisen kuolevuusperusteen mukaan. Tämän perusteen ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin perusteella vahvistettujen perusteiden mukaan 31 päivälle joulukuuta 2006 laskettujen vastaisten ja alkaneiden vanhuuseläkevastuuvelkojen erotus siirretään, siltä osin kuin sitä ei ole käytetty muihin lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaisiin vastuisiin, osaksi Eteran tasoitusmäärän työkyvyttömyyseläkeosaa. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa Eteralle laskuperusteet, joiden mukaan lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 10 §:n 3 momentin mukaisesti 31 päivänä joulukuuta 2006 lasketusta vastuuvelasta erotetaan vastuuvelan eri osat ja toimintapääomaan kuuluva osa siten, että nämä laskuperusteet vastaavat muiden työeläkevakuutusyhtiöiden noudattamaa laskuperusterakennetta ja turvaavuutta.

— —

Vahvistettaessa vakuutusmaksun perusteita työntekijän eläkelain 168 §:n 1 momentin mukaisesti Eteran tasoitusmäärän työkyvyttömyyseläkeosa ja 2 momentissa tarkoitettu täydennysmäärä otetaan huomioon vakuutusmaksun turvaavuuteen vaikuttavina tekijöinä.

— —

22 §

Jos työntekijä on työskennellyt Suomessa ennen 1 päivää tammikuuta 2005, työntekijän eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaanpanolain (/) 4 §:n 2 momentissa tarkoitettu teoreettiseen eläkkeeseen tuleva erillinen lisä lasketaan sen työsuhteen palkan perusteella, jonka perusteella ennen 1 päivää tammikuuta 2005 myönnettävää eläkettä määrättäessä olisi otettava huomioon tuleva aika tai sitä vastaava ansio ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleiden työsuhde-eläkelakien perusteella.

30 b §

— —

Jos 1 momentissa mainittuna ajankohtana työntekijän lisäeläkevakuutuksen mukainen vanhuuseläkeikä on alempi kuin työntekijän eläkelain mukaisen vanhuuseläkkeen alin ikäraja, työntekijällä on oikeus 1 momentissa tarkoitettuun lisäeläkkeen vapaakirjaan ja aiemmin muodostettuihin lisäeläkkeen vapaakirjoihin sekä työntekijän eläkelain mukaiseen eläkkeeseen aikaisintaan lisäeläkevakuutuksen mukaisessa vanhuuseläkeiässä. Edellytyksenä on lisäksi, että työsuhde, johon lisäeläketurva on liittynyt, jatkuu mainittuun vanhuuseläkeikään saakka tai päättyy aikaisintaan neljä kuukautta ennen mainitun eläkeiän täyttämistä. Vanhuuseläkkeen myöntämisen edellytyksenä on myös, ettei työntekijä enää ole siinä työsuhteessa, johon lisäeläketurva on liittynyt.

— —

Myönnettäessä työntekijän eläkelain mukainen eläke 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa, eläkettä vähennetään pysyvästi 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläke alkaa ennen työntekijälle työntekijän eläkelain muuttamisesta annetun lain (/) 11 §:n 2 momentissa säädettyä alinta vanhuuseläkeikää. Tarkemmat säännökset työntekijän eläkelain mukaisen eläkkeen vähentämisestä annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

32 §

— —

Edellä 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua täydennysmäärää ei vahvisteta enää sen jälkeen, kun Eteran työkyvyttömyyseläkemeno ei ole kolmen peräkkäisen vuoden keskiarvona laskettuna ylittänyt muiden työeläkevakuutusyhtiöiden keskimääräistä työkyvyttömyyseläkemenoa 0,3 prosenttiyksiköllä laskettuna vakuutetuista palkoista. Jos Eteran työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta annetun lain (/) voimaantulosäännöksen 4 momentissa tarkoitetun tasoitusmäärän työkyvyttömyyseläkeosa tällöin ylittää muiden työeläkevakuutusyhtiöiden työkyvyttömyysliikkeen kertyneen keskimääräisen tuloksen laskettuna vakuutetuista palkoista enemmän kuin 30 prosentilla, ylittävä osa käytetään työntekijän eläkelain 179 §:n mukaisten yhteisesti kustannettavien etuuksien kustantamiseen. Edellä mainittu kolmen peräkkäisen vuoden keskimääräinen työkyvyttömyyseläkemeno lasketaan ensimmäisen kerran vuonna 2014 vuosien 2011—2013 työkyvyttömyyseläkemenojen keskiarvona.

Tämä laki tulee voimaan päivänä tammikuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on 1 päivänä tammikuuta 2017 tai sen jälkeen.

3.

Työntekijän eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaanpanolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Voimaantulo

Työntekijän eläkelain muuttamisesta annettu laki (/) tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017. Sitä sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on 1 päivänä tammikuuta 2017 tai sen jälkeen sekä työntekijän eläkelain (395/2006) soveltamisalaan kuuluvassa työsuhteessa tehtyyn työhön 1 päivästä tammikuuta 2017 lukien.

Työntekijän eläkelain muuttamisesta annetun lain 107 a §:ää sovelletaan eläkehakemukseen, joka tulee vireille 1 päivänä tammikuuta 2017 tai sen jälkeen.

Työntekijän eläkelain muuttamisesta annetun lain 171 §:ää sovelletaan kuitenkin jo 31 päivänä joulukuuta 2016.

Työntekijän eläkelain muuttamisesta annetun lain 92 §:n 1 momentin 6 kohtaa ja 95 §:n 2 momenttia sovelletaan potilasvahinkolain (585/1986) tai raideliikennevastuulain (113/1999) mukaiseen korvaukseen, jonka vakuutustapahtuma on 1 päivänä tammikuuta 2017 tai sen jälkeen.

2 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Alin vanhuuseläkeikä, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja ja työuraeläkkeen alaikäraja vahvistetaan työntekijän eläkelain muuttamisesta annetun lain 82 ja 83 §:n mukaisesti ensimmäisen kerran 1965 syntyneille työntekijöille vuodelle 2027.

Työkyvyttömyyden alkaessa ennen vuotta 2027 vain työkyvyttömyyseläkkeen alkamiseen mennessä ansaittu eläke muunnetaan elinaikakertoimella.

Työntekijän eläkelain muuttamisesta annetun lain 218 a §:ssä tarkoitettu työurien kehityksen arviointi tehdään ensimmäisen kerran vuonna 2026.

3 §

Lykkäyskorotus

Vuonna 1948 ja sitä ennen syntyneen työntekijän vanhuuseläkettä lykättäessä eläkettä korotetaan 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkkeen alkamisaikaa lykätään myöhemmäksi

68 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Lykkäyskorotus lasketaan 68 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä.

Vuonna 1949—1953 syntyneelle työntekijälle lasketaan työntekijän eläkelain muuttamisesta annetun lain 12 ja 16 §:ssä tarkoitettu lykkäyskorotus aikaisintaan 1 päivästä tammikuuta 2017 alkaen.

Vuonna 1939 ja sitä ennen syntyneen työntekijän vanhuuseläkettä lykättäessä eläkettä korotetaan 0,6 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkkeen alkamisaikaa lykätään myöhemmäksi 65 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Lykkäyskorotus lasketaan 65 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä.

4 §

Siirtymäajan korotettu karttuma

Vuoden 2025 loppuun eläkettä karttuu työansioista 1,7 prosenttia vuodessa 53 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 63 vuotta, jos työntekijä ei saa maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) tai maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) mukaista luopumistukea tai muuta omaan työskentelyyn perustuvaa työeläkelakien mukaista etuutta kuin osa-aikaeläkettä tai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä. Jos karttumisprosentti muuttuu kalenterivuoden aikana, eläkkeen karttuminen määräytyy keskimääräisen karttumisprosentin mukaan muista kuin vanhuuseläkkeen alkamisen jälkeen ansaituista työansioista. Keskimääräinen karttumisprosentti lasketaan ottamalla karttumisprosentit huomioon niiden kalenterivuoteen sisältyvien kalenterikuukausien lukumäärän suhteessa, joihin karttumisprosentit kohdistuvat.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös työntekijää, joka työskentelee toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa 53 vuotta täytettyään. Tällöin teoreettiseen eläkkeeseen lisätään 1,7 karttumisprosentin ja 1,5 karttumisprosentin erotuksen perusteella laskettu erillinen lisä. Erillinen lisä lasketaan Suomessa ansaittujen työansioiden perusteella.

Vuoden 2025 loppuun saakka työntekijän työeläkevakuutusmaksu on 53 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta sen kuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 63 vuotta, työntekijän eläkelain 153 §:ssä tarkoitettu työntekijän työeläkevakuutusmaksu lisättynä 1,5 prosenttiyksiköllä. Maksun korotusta ei oteta huomioon laskettaessa työntekijän eläkelain 153 §:n mukaista keskimääräistä työeläkevakuutusmaksua. Maksun korotusta ei myöskään oteta huomioon laskettaessa työntekijän eläkelain 182 §:n mukaista keskimääräistä työeläkevakuutusmaksua ja työntekijän työeläkevakuutusmaksua. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään vuosittain seuraavana kalenterivuonna sovellettava korotettu työntekijän työeläkevakuutusmaksuprosentti.

5 §

Osa-aikaeläke

Ennen vuotta 1956 syntyneen työntekijän 1 päivänä tammikuuta 2017 tai sitä ennen alkaneeseen osa-aikaeläkkeeseen sovelletaan 31 päivänä joulukuuta 2016 voimassa olleita säännöksiä ja osa-aikaeläkettä saavan lesken leskeneläkkeen vähentämiseen sovelletaan työntekijän eläkelain 91 §:ää, sellaisena kuin se oli voimassa 31 päivänä joulukuuta 2016. Lisäksi osa-aikaeläkkeen jäl-

keiseen muuhun eläkkeeseen sovelletaan työntekijän eläkelain 23 ja 24 §:ää sekä osa-aikaeläkkeen suuruiseksi vanhuuseläkkeeksi muutetun eläkkeen kustannustenjakoon mainitun lain 179 §:ää, sellaisina kuin ne olivat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2016. Osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdyn osa-aikatyön kunkin vuoden työansioista karttuu eläkettä siten kuin työntekijän eläkelain muuttamisesta annetussa laissa ja tämän lain 4 §:ssä säädetään. Jos osa-aikaeläke on lakkautettuna yhdenjaksoisesti yli kuuden kuukauden ajan, työntekijällä ei ole enää oikeutta osa-aikaeläkkeeseen.

6 §

Työeläkeote

Vuonna 1954—1958 syntyneille työntekijöille lähetetään työntekijän eläkelain muuttamisesta annetun lain 75 c §:n 2 momentin mukainen työeläkeote vuonna 2017.

7 §

Vanhuuseläke työttömyyspäivärahan lisäpäivien jälkeen

Sen estämättä, mitä työntekijän eläkelain muuttamisesta annetussa laissa säädetään, ennen vuotta 1958 syntyneen työntekijän, joka saa työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalain (1290/2002) 6 luvun 9 §:ssä tarkoitetun lisäpäiväoikeuden perusteella, oikeuteen jäädä varhennusvähennyksellä vähentämättömälle vanhuuseläkkeelle sovelletaan työntekijän eläkelain 11 §:n 1 momenttia, 12 §:n 3 momenttia ja 13 §:n 1 momenttia sellaisina kuin ne olivat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2012.

8 §

Oikeus eläkkeeseen lisäeläkejärjestelyn eläkeiässä

Jos 3 päivänä syyskuuta 2015 voimassa olevan työsuhteen ehtojen mukaan työntekijän lisäeläketurva perustuu siihen, että hän saa työntekijän eläkelain mukaisen eläkkeen työntekijän eläkelain muuttamisesta annetun lain 11 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyä alinta vanhuuseläkeikäänsä alemmassa iässä, ja alemman iän täyttäessään työntekijä kuuluu tähän työsuhteeseen liittyvän:

1) rekisteröidystä lisäeläkejärjestelystä vapaamuotoiseksi ryhmäeläkevakuutukseksi muunnetun lisäeläkejärjestelyn piiriin;

2) eläkesäätiössä tai eläkekassassa järjestetyn lisäeläketurvan korvanneen vapaamuotoisen ryhmäeläkevakuutuksen piiriin;

3) eläkesäätiössä tai eläkekassassa järjestetyn lisäeläketurvan piiriin; tai

4) työntekijän eläkelain 3 §:n 2 momentissa, sellaisena kuin se oli voimassa 31 päivänä joulukuuta 2016, mainittujen lakien mukaista vähimmäisturvaa paremman eläketurvan korvanneen vapaamuotoisen ryhmäeläkevakuutuksen piiriin tai vastaavan eläkesäätiössä taikka eläkekassassa järjestetyn lisäeläketurvan piiriin;

on työntekijällä oikeus siirtyä tästä työsuhteesta työntekijän eläkelain mukaiselle eläkkeelle lisäeläkejärjestelyn mukaisessa eläkeiässä. Edellytyksenä lisäksi on, että 1—3 kohdassa tarkoitettu lisäeläkejärjestely on ollut voimassa 1 päivänä marraskuuta 2002.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös työntekijää, jonka 3 päivänä syyskuuta 2015 voimassa olleeseen työsuhteeseen liittyvä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu lisäeläkejärjestely on korvattu eläkesäätiössä tai -kassassa järjestetyllä lisäeläketurvalla tai 3 kohdassa tarkoitettu järjestely vapaamuotoisella ryhmäeläkevakuutuksella.

Jos 1 ja 2 momentissa tarkoitetun lisäeläkejärjestelyn ehtojen mukaan lisäeläkejärjestelyn alemmasta eläkeiästä 63 vuoden ikään työntekijän eläketurva on järjestetty kokonaan lisäeläkejärjestelyn mukaisena eläkkeenä ja 63 vuoden iässä lisäeläkkeestä vähennetään työntekijän eläkelain mukainen eläke, mainitun lisäeläkejärjestelyn piiriin kuuluvalla työntekijällä on oikeus saada työntekijän eläkelain mukainen eläke 63 vuoden iässä. Oikeus koskee myös mainituista lisäeläkejärjestelyistä tämän lain voimaan tullessa eläkkeellä jo olevia henkilöitä ja henkilöitä, jotka ovat täyttäneet 1 momentissa tarkoitetun lisäeläkejärjestelyn eläkeiän ennen tämän lain voimaantuloa.

Myönnettäessä työntekijän eläkelain mukainen eläke 1—3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa, eläkettä vähennetään pysyvästi 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläke alkaa ennen työntekijälle työntekijän eläkelain muuttamisesta annetun lain 11 §:n 2 momentissa säädettyä alinta vanhuuseläkeikää. Myönnettäessä työntekijän eläkelain mukainen eläke 3 momentin viimeisessä virkkeessä tarkoitetuissa tilanteissa, sovelletaan kuitenkin tämän lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä. Tarkemmat säännökset työntekijän eläkelain mukaisen eläkkeen vähentämisestä annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Jos työnantaja ennen tämän lain voimaantuloa on järjestänyt työntekijöilleen eläketurvan, jossa eläkkeen määrä on suurempi kuin työntekijän eläkelain mukainen eläke, ei lisäeläketurva korotu sen johdosta, että työntekijän eläkelain mukainen eläke alenee työntekijän eläkelain muuttamisesta annetun lain säännösten perusteella.

Lisäeläketurvan ehtoja tai eläkekassan tai eläkesäätiön sääntöjä muuttamalla voidaan lisäeläketurvaan tehdä työntekijän eläkelain muuttamisesta annetun lain mukaisia eläkkeen korotuksia vastaava vähennys. Edellytyksenä vähennykselle on, että lisäeläketurva on määritelty siten, että työntekijän eläkelain mukainen eläke ja lisäeläketurva yhdessä muodostavat tietyn suuruisen kokonaiseläketurvan ja että kokonaiseläketurvan ei voida katsoa raha-arvoltaan alentuneen.

Eläkekassan päättäessä sääntöjensä muuttamisesta työntekijän eläkelain muuttamisesta annetun lain muutoksista johtuen päätös tehdään vakuutuskassalain (1164/1992) 52 §:n estämättä yksinkertaisella äänten enemmistöllä vastaavin edellytyksin kuin mitä eläkesäätiölain (1774/1995) 11 §:n 6 momentissa säädetään.

9 §

Osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu

Vuonna 2017 osaketuottosidonnaisen lisävakuutusvastuun vuotuisen muutoksen perusteena on osakkeiden keskimääräisen vuosituoton mukainen osuus viidestätoista prosentista työntekijän eläkelain 168 §:n 2 momentissa tarkoitetusta vastuuvelasta tai eläkevastuusta.

Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiö Eteran työntekijän eläkelain 168 §:n 2 momentissa tarkoitetusta osaketuottosidonnaisen lisävakuutusvastuun perusteena olevasta vastuuvelasta sekä työntekijän eläkelain 171 §:n 2 momentissa tarkoitetusta vastuuvelkojen yhteismäärästä vähennetään myös työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta annetun lain (/) voimaantulosäännöksen 4 momentissa tarkoitettu tasoitusmäärä.

10 §

Kuolevuusperustetäydennys

Eläkelaitoksen tasausvastuuseen siirretään vastuuvelan tai eläkevastuun laskuperusteiden muutoksesta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi 31 päivänä joulukuuta 2016 työeläkevakuutusyhtiöllä tasoitusmäärästä ja eläkesäätiöllä tai eläkekassalla vakavaraisuuspääomasta määrä, joka on työntekijän eläkelain 166 §:ssä tarkoitetuissa vastuuvelan tai eläkevastuun laskuperusteissa vahvistettu prosenttimäärä 31 päivänä joulukuuta 2015 mennessä karttuneesta vanhuuseläkevastuusta. Prosenttimäärä vahvistetaan sen suuruiseksi, että työntekijän eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkelaitosten tasausvastuisiin siirrettävien määrien voidaan yhteensä arvioida vastaavan puolta prosenttia työntekijän eläkelain mukaan vuonna 2016 vakuutetusta palkkasummasta.

11 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Tämän lain 10 §:ää sovelletaan kuitenkin jo 31 päivänä joulukuuta 2016.

4.

Laki

yrittäjän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan yrittäjän eläkelain (1272/2006) 19—21, 60, 61, 64 ja 66 § sekä 74 §:n 3 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 19 § osaksi laissa 1431/2011, 20 § laissa 1166/2007, 21 § laissa 913/2010, 60 § osaksi laissa 630/2009 ja 66 § laissa 630/2009,
muutetaan 1 §:n 1 momentti, 2 §:n 2 momentti, 4 §:n 1 momentin 1 kohta, 5 ja 8—11 §, 12 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 13—18 §, 22 §:n 1 momentti, 31, 34, 49, 62 ja 63 §, 65 §:n 1 momentti, 68 §:n 2 momentti, 3 momentin 2 kohta ja 5 momentti, 69 §, 76 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 77 §, 81 §:n 2 momentti, 84 §:n 1 momentti, 84 a §:n 2 momentti, 85 §:n 1 momentti, 87 §:n 1 momentti, 89 §:n 1 momentti, 91 §:n 2 momentti, 107 §:n 3 momentti, 114, 117 ja 125 §, 129 §:n 2 momentti, 130 §:n 4 momentti ja 139 §:n 1 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 8 § laissa 798/2012, 9, 10 ja 49 § osaksi laissa 798/2012, 13 § osaksi laeissa 1431/2011, 798/2012 ja 873/2015, 14 ja 17 § osaksi laissa 1431/2011, 16 § osaksi laissa

873/2015, 22 §:n 1 momentti ja 31 § osaksi laissa 1166/2007, 34 § ja 107 §:n 3 momentti laissa 636/2009, 63 ja 77 § osaksi laissa 630/2009, 68 §:n 5 momentti ja 84 §:n 1 momentti laissa 1166/2007, 69 § laissa 1458/2011, 76 § laissa 630/2009, 81 §:n 2 momentti, 84 a §:n 2 momentti ja 91 §:n 2 momentti laissa 888/2014, 85 §:n 1 momentti laeissa 1431/2011 ja 873/2015, 87 §:n 1 momentti laissa 873/2015, 125 § laeissa 636/2009 ja 355/2010 ja 139 §:n 1 momentti laissa 913/2010, sekä

lisätään 2 §:n 1 momenttiin siitä lailla 636/2009 kumotun 2 kohdan tilalle uusi 2 kohta, lakiin uusi 50 a—50 l § ja niiden edelle uusi väliotsikko, lakiin uusi 69 c §, 88 §:ään uusi 2 momentti ja lakiin uusi 92 a § seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään yrittäjän oikeudesta vanhuuseläkkeeseen, osittaiseen varhennettuun vanhuuseläkkeeseen, kuntoutukseen, työkyvyttömyyseläkkeeseen ja työuraeläkkeeseen sekä yrittäjän edunsaajan oikeudesta perhe-eläkkeeseen.

— —

2 §

Keskeiset määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

— —

2) *alimmalla vanhuuseläkeiällä* 8 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua yrittäjän syntymävuoden perusteella määräytyvää vanhuuseläkeikää;

— —

Tässä laissa *eläketapahtumalla* tarkoitetaan:

1) vanhuuseläkkeen alkamista edeltävän kalenterikuukauden viimeistä päivää;

2) osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamista edeltävän kalenterikuukauden viimeistä päivää;

3) työkyvyttömyyden alkamista 32 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla;

4) työuraeläkkeen saamisen edellytysten täyttymistä 50 a §:n mukaisesti; tai

5) edunjättäjän kuolemaa.

4 §

Lain ulkopuolelle jäävä yrittäjätoiminta

Tämä laki ei koske:

1) yrittäjän toimintaa ennen 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkua, eikä työskentelyä, joka jatkuu sen kalenterikuukauden jälkeen, jolloin vuonna 1957 tai sitä ennen syntynyt yrittäjä täyttää 68 vuotta, vuosina 1958—1961 syntynyt yrittäjä täyttää 69 vuotta ja

vuonna 1962 ja sen jälkeen syntynyt yrittäjä täyttää 70 vuotta (*vakuuttamisvelvollisuuden yläikäraja*);

— —

5 §

Urheilijan vakuuttaminen

Tätä lakia ei sovelleta urheilemiseen. Urheilemista koskevasta eläketurvasta säädetään urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta annetussa laissa (276/2009).

8 §

Oikeus vanhuuseläkkeeseen

Yrittäjällä on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Yrittäjällä on oikeus saada vanhuuseläkettä siitä riippumatta, jatkaako hän tässä laissa tarkoitettua yrittäjätoimintaansa.

Yrittäjän alin vanhuuseläkeikä määräytyy hänen syntymävuotensa mukaan seuraavasti:

1) vuonna 1954 ja sitä ennen syntyneellä 63 vuotta;
2) vuonna 1955 syntyneellä 63 vuotta ja 3 kuukautta;
3) vuonna 1956 syntyneellä 63 vuotta ja 6 kuukautta;
4) vuonna 1957 syntyneellä 63 vuotta ja 9 kuukautta;
5) vuonna 1958 syntyneellä 64 vuotta;
6) vuonna 1959 syntyneellä 64 vuotta ja 3 kuukautta;
7) vuonna 1960 syntyneellä 64 vuotta ja 6 kuukautta;
8) vuonna 1961 syntyneellä 64 vuotta ja 9 kuukautta;
9) vuosina 1962—1964 syntyneellä 65 vuotta.

Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneen yrittäjän alin vanhuuseläkeikä sopeutetaan eliniän muutokseen 76 §:n ja työntekijän eläkelain 83 §:n mukaisesti ja ikä vahvistetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella vuodelle, jona yrittäjä täyttää 62 vuotta.

Jos yrittäjä jää merimieseläkelain (1290/2006) mukaiselle vanhuuseläkkeelle alennetussa eläkeiässä ennen tämän lain mukaista alinta vanhuuseläkeikää, hänellä on oikeus jäädä tämän lain mukaiselle vanhuuseläkkeelle merimieseläkelain mukaisessa eläkeiässä. Tällöin tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muunnetaan vakuutusmatemaattisesti vastaamaan yrittäjän eläkkeellesiirtymisikää. Tarkemmat säännökset eläkkeen määrän muuntamisesta ja muuntamisessa käytettävistä kertoimista annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

9 §

Vanhuuseläkkeen määrä

Jos vanhuuseläke alkaa yrittäjän alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, vanhuuseläkkeen määrä on eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä ansaittu eläke.

Jos yrittäjän vanhuuseläke alkaa myöhemmin kuin alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, ensimmäisen vanhuuseläkkeen alkamista edeltävän kuukauden loppuun mennessä ansaittua eläkettä korotetaan 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkkeen alkamisaikaa lykätään alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavaa kalenterikuukautta myöhemmäksi (*lykkäyskorotus*).

Yrittäjällä ei ole oikeutta lykkäyskorotukseen samalta ajalta, jolta hän on saanut työttömyyspäivärahaa.

10 §

Vanhuuseläkkeen alkaminen

Vanhuuseläke alkaa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona yrittäjä on täyttänyt vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän ja jona eläkettä on haettu. Vanhuuseläke voidaan myöntää myös takautuvasti enintään eläkkeen hakemiskuukautta edeltäneiltä kolmelta kuukaudelta tai pätevästä syystä tätä pidemmältä ajalta. Eläkkeen takautuva myöntäminen edellyttää, että yrittäjän tässä laissa tarkoitettu vakuutus on päättynyt ennen eläkkeen alkamista.

Vanhuuseläkkeen aikana 113 §:n mukaan vakuutetusta yrittäjätoiminnasta kertynyt eläke myönnetään hakemuksesta aikaisintaan vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos yrittäjä on saanut osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, vanhuuseläke alkaa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona yrittäjä on täyttänyt 8 §:ssä säädetyt edellytykset ja lopettanut työeläkelakien mukaan vakuutetun pääasiallisen työnsä.

11 §

Vanhuuseläkkeen lakkauttaminen

Yrittäjä voi hakea vanhuuseläkkeensä lakkauttamista, jos hänelle on myönnetty kuntoutustuki sellaisen määräaikaisen työkyvyttömyyden perusteella, jonka on kuntoutustukea myönnettäessä arvioitu jatkuvan sen jälkeen, kun yrittäjä täyttää alimman vanhuuseläkeikänsä. Vanhuuseläkkeen lakkauttamista on haettava kuukauden kuluessa arvioidun työkyvyttömyyden päättymisestä ja vanhuuseläke lakkautetaan työkyvyttömyyden päättymiseen.

Osittainen varhennettu vanhuuseläke

12 §

Oikeus osittaiseen varhennettuun vanhuuseläkkeeseen

Yrittäjällä on oikeus jäädä osittaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle aikaisintaan hänen syntymävuotensa mukaan määräytyvän alaikärajan täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Yrittäjän osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja määräytyy seuraavasti:

1) vuonna 1963 ja sitä ennen syntyneellä alaikäraja on 61 vuotta;

2) vuonna 1964 syntyneellä alaikäraja on 62 vuotta;

3) vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneellä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja sopeutetaan eliniän muutokseen 76 §:n ja työntekijän eläkelain 83 §:n mukaisesti.

Yrittäjällä ei ole oikeutta osittaiseen varhennettuun vanhuuseläkkeeseen, jos hän eläkkeen alkaessa saa muuta omaan työskentelyynsä perustuvaa työeläkelakien mukaista etuutta taikka maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) tai maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) mukaista luopumistukea.

13 §

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen määrä

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen perusteena on eläkkeen alkamista edeltäneen kalenterivuoden loppuun mennessä työeläkelakien mukaan ansaittu eläke. Tämän lain mukaisen eläkeosuuden määrä on yrittäjän hakemuksen mukaan 25 tai 50 prosenttia osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen perusteena olevasta tämän lain mukaisesta eläkkeestä.

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen eläkeosuudesta vähennetään pysyvästi 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta tämän eläkeosuuden alkamisaikaa varhennetaan ennen yrittäjän alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkua (*varhennusvähennys*).

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen eläkeosuutta korotetaan pysyvästi 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta tämän eläkeosuuden alkamisaikaa lykätään yrittäjän alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkua myöhemmäksi (*lykkäyskorotus*).

Jos osittainen varhennettu vanhuuseläke on myönnetty 25 prosentin suuruisena eläkkeenä ja yrittäjä hakee toisen 25 prosentin myöntämistä, jälkimmäinen osuus lasketaan samasta 1 momentissa tarkoitetusta osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen perusteena olevasta eläkkeestä kuin ensin myönnetty osuus. Jos jälkimmäiseen osuuteen lasketaan varhennusvähennys tai lykkäyskorotus, se lasketaan jälkimmäisen osuuden alkamisajankohdan mukaan.

14 §

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkaminen

Osittainen varhennettu vanhuuseläke alkaa eläkkeen hakemista seuraavan kalenterikuukauden alusta tai hakijan ilmoittamasta myöhemmästä ajankohdasta. Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä ei myönnetä takautuvasti.

Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä samoin kuin jälkimmäisen 25 prosentin osuuden myöntämistä on haettava alkavaksi samasta ajankohdasta kaikkien työeläkelakien mukaan.

Eläkkeensaaja voi hakemuksesta peruuttaa osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen kolmen kuukauden kuluessa eläkkeen myöntämistä koskevan päätöksen antamisesta. Eläkelaitos poistaa peruutettua eläkettä koskevan päätöksen. Aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä säädetään 107 §:ssä.

15 §

Vanhuuseläke ja sen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Osittainen varhennettu vanhuuseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi, kun yrittäjälle myönnetään vanhuuseläke. Vanhuuseläkkeen määrä lasketaan tällöin seuraavista osista:

1) osittaisesta varhennetusta vanhuuseläkkeestä;

2) osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuotta edeltäneen vuoden loppuun mennessä ansaitusta, vielä myöntämättä olevasta eläkeosuudesta; ja

3) osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen vanhuuseläkkeen alkamiseen mennessä yrittäjätoiminnasta ansaitusta eläkkeestä.

Sen estämättä, mitä 8 §:ssä säädetään, jos yrittäjälle myönnetään muun yksityisten alojen työeläkelain tai julkisten alojen työeläkelain mukainen vanhuuseläke osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen, yrittäjälle myönnetään osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuotta edeltäneen vuoden loppuun mennessä tämän lain mukaan ansaitusta eläkkeestä vielä myöntämättä oleva osuus.

Jos vanhuuseläke alkaa myöhemmin kuin yrittäjän alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun eläkeosaan ja osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen ensimmäisen vanhuuseläkkeen alkamiseen mennessä ansaittuun eläkkeeseen lisätään lykkäyskorotus siten kuin 9 §:ssä säädetään.

16 §

Työkyvyttömyyseläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Jos osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä oleva yrittäjä tulee työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi, työkyvyttömyyseläkkeen määrä lasketaan 15 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista eläkkeen osista, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen työkyvyttömyyden alkamista edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä sekä tulevan ajan eläkeosasta.

Jos työkyvyttömyyseläke myöhemmin lakkaa, sen maksaminen keskeytetään tai se jätetään lepäämään työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain (738/2009) mukaisesti, osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

17 §

Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen lasketaan 15 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista eläkkeen osista sekä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen työuraeläkkeen alkamista edeltävän kuukauden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä.

Jos työuraeläke myöhemmin jätetään lepäämään 50 f §:n mukaan, osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

18 §

Työkyvyttömyyseläke, työuraeläke ja vanhuuseläke osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Jos osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saavalle yrittäjälle myönnetään työkyvyttömyyseläke, työuraeläke tai vanhuuseläke samalle ajalle, jolta on jo maksettu osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, osittainen varhennettu vanhuuseläke otetaan huomioon muun myönnettävän eläkkeen osasuorituksena.

22 §

Oikeus työeläkekuntoutukseen

Yrittäjällä, joka ei ole täyttänyt alinta vanhuuseläkeikäänsä, on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos:

1) asianmukaisesti todettu sairaus, vika tai vamma todennäköisesti aiheuttaa sellaisen uhkan, että hän tulee työkyvyttömäksi 32 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla;

2) hänellä on työskentelystä saatuja vakuutettuja työansioita 70 §:ssä tarkoitettuna tulevan ajan tarkasteluaikana vähintään 25 133,40 euroa; ja

3) hänellä ei ole oikeutta kuntoutukseen tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

— —

31 §

Kuntoutusta koskevat muut säännökset

Mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen hakemisesta, määräytymisestä entisin perustein, kertakorotuksesta, palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottamisesta, ensisijaisten etuuksien vähentämisestä, eläkelaitoksen takautumisoikeudesta, maksamisesta, työkyvyttömyyseläkkeen tarkistamisesta ja määrän muuttamisesta, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen myönnettävästä työkyvyttömyyseläkkeestä, viivästyskorotuksesta, takaisinperinnästä, tietojen antamisesta ja saamisesta, muutoksenhausta ja työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuudesta, koskee kuntoutusrahaa, kuntoutuskorotusta sekä niiden saajaa, jollei tässä laissa muuta säädetä. Aiheettomasti maksetut ammatillisen kuntoutuksen kustannusten korvaukset voidaan periä takaisin siten kuin tässä laissa säädetään aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä.

Kuntoutusraha ja -korotus voidaan maksaa myös kuukautta lyhyemmältä ajalta. Sairausvakuutuslaissa tarkoitettu ensisijaisuusaika ei vaikuta kuntoutusrahan alkamisaikaan. Kuntoutusrahaajalta ei kartu eläkettä 65 §:n mukaisesti eikä kuntoutusetuuksia oteta perhe-eläkkeen perusteeksi.

34 §

Työkyvyttömyyseläke julkisten alojen eläkelain mukaan myönnetyn eläkkeen perusteella

Yrittäjällä on oikeus tämän lain mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos hänelle on myönnetty työkyvyttömyyseläke julkisten alojen eläkelain 33 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella.

Lisäksi yrittäjällä on oikeus tämän lain mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos hänelle on myönnetty työkyvyttömyyseläke julkisten alojen palvelussuhteen jatkuessa alkaneen työkyvyttömyyden perusteella julkisten alojen eläkelain 33 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan ja hänen yksityisten alojen työeläkelakien mukaisen karttuneen eläkkeensä määrä kuukaudessa on enintään 688,02 euroa.

49 §

Työkyvyttömyyseläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi

Täysi työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi ja osatyökyvyttömyyseläke täyttä työkyvyttömyyseläkettä vastaavaksi vanhuuseläkkeeksi sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana eläkkeensaaja täyttää alimman vanhuuseläkeikänsä.

Yrittäjällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeen aikana harjoitetun yrittäjätoiminnan perusteella karttuneeseen eläkkeeseen hakemuksesta, jos hänen työkyvyttömyyseläkkeensä muuttuu 1 momentin mukaisesti vanhuuseläkkeeksi. Jos yrittäjä harjoittaa yrittäjätoimintaa muun työeläkelain kuin tämän lain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen aikana tai tämän lain tai muun työeläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen päätyttyä, yrittäjällä on oikeus tämän yrittäjätoiminnan perusteella karttuneeseen eläkkeeseen, jos hänelle myönnetään vanhuuseläke. Yrittäjällä on oikeus edellä tarkoitetun työkyvyttömyyseläkkeen aikana tai sen päätyttyä harjoitetun yrittäjätoiminnan perusteella karttuneeseen eläkkeeseen myös, jos hänelle myönnetään työkyvyttömyyseläkkeen päättymisen jälkeen uusi työkyvyttömyyseläke, johon ei sovelleta, mitä 74 §:n 2 momentissa säädetään eläkkeen määräytymisestä entisin perustein.

Työkyvyttömyyseläkkeen sijaan eläke lasketaan ja myönnetään vanhuuseläkkeenä alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, jos:

1) yrittäjä on täyttänyt alimman vanhuuseläkeikänsä ennen sairausvakuutuslain 12 luvun 3 §:ssä tarkoitetun ensisijaisuusajan päättymistä; tai

2) yrittäjälle ei vahvisteta sairausvakuutuslain 12 luvun 3 §:n 2 momentin perusteella ensisijaisuusaikaa, koska yrittäjä on täyttänyt alimman vanhuuseläkeikänsä.

Työuraeläke

50 a §

Oikeus työuraeläkkeeseen

Yrittäjällä on oikeus työuraeläkkeeseen 63 vuotta täytettyään, jos:

1) hän on työskennellyt vähintään 38 vuoden ajan työeläkelakien mukaan vakuutettavassa työssä, joka on ollut 50 b §:ssä tarkoitettua rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttavaa työtä;

2) hänen työkykynsä on sairauden, vian tai vamman vuoksi heikentynyt, mutta kuitenkin vähemmän kuin 32 §:ssä tarkoitetun täyden työkyvyttömyyseläkkeen myöntäminen edellyttää;

3) hänen mahdollisuutensa jatkaa työssä ovat 1 ja 2 kohdassa mainituista syistä pysyvästi heikentyneet; ja

4) työuraeläkkeen alaikärajan täyttämishetkellä tai sen jälkeen eläkehakemuksen vireille tullessa 1 kohdassa tarkoitettu työ jatkuu tai sen päättymisestä on kulunut enintään vuosi.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuksi työskentelyajaksi luetaan myös äitiys-, isyys- ja vanhempainrahakaudet enintään kolmen vuoden ajalta. Lisäksi 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun aikaan luetaan vähäiset keskeytykset työstä sairauden tai tilapäisen työttömyyden vuoksi.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun työeläkelakien mukaan vakuutettavaan työhön rinnastetaan toisessa EU- ja ETA-maassa sekä Suomen kanssa sosiaaliturvasopimuksen solmineessa maassa vakuutettava 50 b §:ssä tarkoitettu rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttava työ.

50 b §

Rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttava työ

Yrittäjän 50 a §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun työn rasittavuutta ja kuluttavuutta arvioitaessa edellytetään, että työ on merkittävässä määrin sisältänyt yhtä tai useampaa seuraavista tekijöistä:

1) suurta lihasvoimaa edellyttäviä tai lihaksia pitkäkestoisesti kuormittavia työliikkeitä;

2) hengitys- ja verenkiertoelimistön erityisen voimakasta kuormittumista;

3) kuormittavia ja hankalia työasentoja;

4) voimaa tai suurta nopeutta vaativia toistuvia työliikkeitä taikka työliikkeitä, jotka sisältävät samanaikaisesti käsien puristusta, kiertoa ja voimaa;

5) työskentelyä erityisen vaativassa ja poikkeuksellista henkistä kuormitusta aiheuttavassa vuorovaikutteisessa työssä; taikka

6) työskentelyä jatkuvaa varuillaan oloa tai erityistä tarkkaavaisuutta edellyttävässä tehtävässä, jossa on korkea tapaturman tai onnettomuuden riski taikka ilmeinen väkivallan uhka.

Arvioitaessa sisältääkö työ merkittävässä määrin yhtä tai useampaa 1 momentissa tarkoitettua tekijää, rasittavuutta ja kuluttavuutta lisäävänä tekijänä otetaan huomioon työn poikkeukselliset fysikaaliset tekijät, kuormitusta lisäävien suojavarusteiden käyttö, toistuvaa yötyötä sisältävä tai muutoin kuormittava vuorotyö sekä toistuvat pitkät työvuorot. Lisäksi rasittavuutta ja kuluttavuutta lisäävänä tekijänä otetaan huomioon jatkuva ympärivuorokautinen kuormittava sidonnaisuus tuotantoeläimiin.

Työn rasittavuutta ja kuluttavuutta arvioidaan 1 ja 2 momentissa mainittujen eri tekijöiden yhteisvaikutus kokonaisuutena huomioiden.

50 c §

Työuraeläkkeen määrä

Työuraeläkkeen määrä on työuraeläkkeen alkamista edeltävän kuukauden loppuun mennessä ansaittu eläke.

50 d §

Työuraeläkkeen alkaminen

Työuraeläke alkaa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona yrittäjä täyttää 50 a §:ssä säädetyt edellytykset, kuitenkin aikaisintaan hakemista seuraavan kuukauden alusta.

Työuraeläke myönnetään toistaiseksi.

50 e §

Ennakkopäätös oikeudesta työuraeläkkeeseen

Yrittäjällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 50 a §:ssä tarkoitetut työuraeläkkeen saamisen edellytykset. Ennakkopäätöksen antaa se eläkelaitos, joka olisi toimivaltainen ratkaisemaan eläkehakemuksen, jos yrittäjä hakisi ennakkopäätöksen sijasta eläkettä.

Työuraeläkkeestä annettu ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään kuuden kuukauden tai yrittäjän ja eläkelaitoksen sopiman sitä pidemmän ajan kuluessa siitä, kun ennakkopäätös on tullut lainvoimaiseksi. Ennakkopäätös voi kuitenkin olla voimassa enintään alimpaan vanhuuseläkeikään asti.

50 f §

Työuraeläkkeen lepäämään jättäminen

Jos työuraeläkkeensaajan ansiot ylittävät työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain 3 §:ssä säädetyn kiinteän ansaintarajan, työuraeläke voidaan jättää lepäämään noudattaen, mitä mainitun lain 4 §:n 1 ja 2 momentissa, 6 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 7—10 §:ssä säädetään.

50 g §

Työuraeläkkeen takautuva tarkistaminen

Työuraeläke voidaan jättää lepäämään enintään kahden vuoden ajalta takautuvasti. Tämä kahden vuoden aika lasketaan eläkkeensaajan tarkistushakemuksen vireilletuloa tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

50 h §

Työuraeläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi

Työuraeläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana eläkkeensaaja täyttää alimman vanhuuseläkeikänsä.

Yrittäjällä on hakemuksesta oikeus työuraeläkkeen aikana tehdyn työn perusteella karttuneeseen eläkkeeseen, kun hänen työuraeläkkeensä muuttuu 1 momentin mukaisesti vanhuuseläkkeeksi.

50 i §

Vanhuuseläkkeen myöntäminen työuraeläkkeen sijaan

Työuraeläkkeen sijaan eläke lasketaan ja myönnetään vanhuuseläkkeenä alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, jos yrittäjä on täyttänyt alimman vanhuuseläkeiän ennen työuraeläkkeen alkamista.

50 j §

Työuraeläkkeenhakijan kuntoutusmahdollisuuksien selvittäminen

Jos eläkelaitos hylkää työuraeläkehakemuksen, sen on selvitettävä, onko yrittäjällä oikeus 22 §:n mukaiseen kuntoutukseen ja varmistettava, että yrittäjän mahdollisuudet muun lainsäädännön mukaiseen kuntoutukseen on selvitetty. Jos yrittäjällä on oikeus 22 §:n mukaiseen kuntoutukseen, eläkelaitos antaa oikeudesta kuntoutukseen ennakkopäätöksen 24 §:n mukaan.

50 k §

Työuraeläke julkisten alojen eläkelain mukaan myönnetyn eläkkeen perusteella

Yrittäjällä on oikeus tämän lain mukaiseen työuraeläkkeeseen, jos hänelle on myönnetty työuraeläke julkisten alojen eläkelain 51 §:n perusteella.

50 l §

Työuraeläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuus

Työuraeläkkeensaaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle ryhtymisestään ansiotyöhön.

62 §

Eläkkeen karttuminen

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alun ja vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan välisenä aikana tämän lain perusteella vakuutetun yrittäjätoiminnan kokonaistyötulosta.

Eläkkeeseen ei oikeuta työkyvyttömyyden alkamisvuoden kokonaistyötulo, jos tuleva aika on työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä luettu eläkkeeseen oikeuttavaksi siten kuin 63 §:ssä säädetään.

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia yrittäjän kunakin kalenterivuonna palkattomalta ajalta saaman, 68 §:ssä tarkoitetun etuuden perusteena olevasta tulosta.

63 §

Eläkkeen määräytyminen tulevalta ajalta

Työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttaa aika sen kalenterivuoden alusta, jona yrittäjä on tullut työkyvyttömäksi, sen kalenterikuukauden loppuun, jona yrittäjä täyttää alimman vanhuuseläkeikänsä (*tuleva aika*). Jos yrittäjän alinta vanhuuseläkeikää ei ole eläketapahtumahetkellä säädetty, eläkkeeseen oikeuttaa aika sen kalenterivuoden alusta, jona yrittäjä on tullut työkyvyttömäksi, sen kalenterikuukauden loppuun, jona yrittäjä täyttää hänen omaa ikäluokkaansa lähimmälle ikäluokalle säädetyn alimman vanhuuseläkeiän. Tulevan ajan eläkkeen saamisen edellytyksenä on, että yrittäjällä on työansioita yhteensä vähintään 12 566,70 euroa työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneen kymmenen kalenterivuoden aikana.

Tulevan ajan eläke on 1,5 prosenttia vuotta kohden 70 §:ssä tarkoitetusta tulevan ajan perusteena olevasta ansiosta.

65 §

Eläkkeen karttuminen päättyneeltä työkyvyttömyyseläkeajalta

Jos työkyvyttömyyseläkettä saaneelle yrittäjälle myöhemmin myönnetään uusin perustein eläke, eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan myös aika, jona yrittäjä sai työkyvyttömyyseläkettä. Tältä ajalta eläkettä laskettaessa käytetään perusteena päättyneen työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan ansiota.

— —

68 §

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

— —

Eläkkeeseen oikeuttaa yrittäjän 17 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta eläketapahtumaa edeltävän vuoden loppuun saakka palkattomalta ajalta saaman etuuden perusteena oleva tulo 3 momentissa tarkoitetulla tavalla. Vanhuuseläkettä laskettaessa yrittäjän saaman etuuden perusteena oleva tulo otetaan kuitenkin huomioon vanhuuseläketapahtumaan saakka.

Palkattoman ajan etuuksien perusteena olevat tulot katsotaan sen kalenterivuoden ansioiksi, johon etuusaika kohdentuu. Etuuksien perusteena olevat tulot oikeuttavat eläkkeeseen seuraavasti:

— —

2) 75 prosenttia työttömyysturvalain mukaisen ansioon suhteutetun päivärahan perusteena olevasta ansiosta siltä osin kuin päivärahaa on saatu alimman vanhuuseläkeiän täyttämiskuukauden loppuun mennessä;

— —

Etuuden perusteena olevan tulon perusteella ei kartu eläkettä siltä ajalta, jolta yrittäjä on saanut työeläkelakien mukaista eläkettä, vastaavaa ulkomaista etuutta taikka kansainvälisen järjestön tai Euroopan unionin toimielimen palvelukseen perustuvaa etuutta. Osittaisen varhennetun

vanhuuseläkkeen ja perhe-eläkkeen ajalta eläkettä karttuu kuitenkin myös etuuden perusteena olevan tulon perusteella.

— —

Työeläkeote, sen antaminen ja tarkistaminen

69 §

Työeläkeote

Yrittäjälle, joka on 17—69-vuotias, annetaan hänen eläkkeeseen oikeuttavista ansioistaan työeläkeote. Työeläkeotteessa ilmoitetaan kuudelta otteen antamisvuotta edeltäneeltä kalenterivuodelta:

1) eläkkeeseen oikeuttavat työeläkelakien mukaiset työansiot työnantajittain;

2) eläkkeeseen oikeuttava tämän lain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaan vakuutettu työskentely sekä näiden kokonaistyötulot;

3) eläkkeeseen oikeuttavilta palkattomilta ajoilta maksettujen etuuksien perusteena olevat tulot etuuslajeittain;

4) peruste ja aika, jolta etuutta karttuu valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain mukaan; ja

5) työeläkeotteen antamisvuotta edeltäneen vuoden loppuun mennessä karttuneen eläkkeen määrä, ei kuitenkaan silloin, kun yrittäjä on osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä.

Työeläkeotteessa ilmoitetaan lisäksi yrittäjän alin vanhuuseläkeikä, jos se on säädetty hänen ikäluokalleen työeläkeotetta annettaessa.

Eläkelaitos antaa työeläkeotteen, kun:

1) otteen saajan eläketurva on työeläkeotteen lähettämisvuotta edeltävän vuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen järjestetty vain yksityisten alojen työeläkelakien mukaan tai rinnakkain yksityisten alojen ja julkisten alojen työeläkelakien mukaan; tai

2) otteen saajan eläketurva on työeläkeotteen lähettämisvuotta edeltävän vuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen järjestetty vain julkisten alojen työeläkelakien mukaan ja hänellä on myös eläkkeeseen oikeuttavia yksityisten alojen työeläkelakien mukaisia työansioita kolmen työeläkeotteen lähettämisvuotta edeltävän vuoden aikana.

Eläketurvakeskus antaa työeläkeotteen, kun otteen saajalla ei ole rekisteröityjä työeläkelakien mukaan eläkkeeseen oikeuttavia työansioita lainkaan, mutta hänellä on 1 momentin 3 tai 4 kohdassa tarkoitettuja rekisteröityjä etuusjaksoja.

69 c §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Tavoite-eläkeikä on kullekin ikäluokalle se ikä, jossa tämän ikäluokan alimmasta vanhuuseläkeiästä laskettu lykkäyskorotuksen eläkettä suurentava vaikutus on vähintään yhtä suuri kuin elinaikakertoimen vanhuuseläkettä pienentävä vaikutus.

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio yrittäjän tavoite-eläkeiästä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeiässä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle yrittäjälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikäänsä tai arvioitua alinta

vanhuuseläkeikäänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana. Tämän jälkeen arvio yrittäjän tavoite-eläkeiästä ilmoitetaan muun työeläkeotteen antamisen yhteydessä.

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

76 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneen yrittäjän alin vanhuuseläkeikä, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja ja työuraeläkkeen alaikäraja sopeutetaan eliniän odotteen muutokseen. Ikärajat vahvistetaan sille vuodelle, jonka aikana yrittäjä täyttää 62 vuotta.

Vanhuuseläke, osittainen varhennettu vanhuuseläke, työuraeläke ja työkyvyttömyyseläke sopeutetaan eliniän odotteen muutokseen työntekijän eläkelain 83 §:ssä tarkoitetulla elinaikakertoimella. Eläkkeen alkaessa eläke muunnetaan sille vuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella, jonka aikana yrittäjä täyttää 62 vuotta. Jos muu eläke kuin työkyvyttömyyseläke alkaa ennen tuota vuotta, se muunnetaan eläkkeen alkamisvuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Jos yrittäjän työkyvyttömyys alkaa ennen sitä vuotta, jonka aikana yrittäjä täyttää 62 vuotta, työkyvyttömyyseläke muunnetaan työkyvyttömyyden alkamisvuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Työkyvyttömyyseläkkeen tai työuraeläkkeen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi eläkettä ei muunneta uudelleen elinaikakertoimella. Kun osittainen varhennettu vanhuuseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi, elinaikakertoimella muuntamaton osa vanhuuseläkkeestä muunnetaan sille vuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella, jonka aikana yrittäjä täyttää 62 vuotta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut ikärajat määrätään siten kuin työntekijän eläkelain 83 §:ssä säädetään. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 1 momentissa tarkoitetut ikärajat vuosittain viimeistään kahta kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona yrittäjä täyttää 62 vuotta.

77 §

Perhe-eläkkeen peruste

Perhe-eläke määrätään edunjättäjän kuollessaan saaman tämän lain mukaisen vanhuuseläkkeen, täyden työkyvyttömyyseläkkeen tai työuraeläkkeen perusteella. Perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen lisätään edunjättäjän eläkkeellä ollessaan ansaitsema eläke.

Jos edunjättäjä ei kuollessaan saanut 1 momentissa tarkoitettua eläkettä tai hän sai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, perhe-eläkkeen perusteeksi lasketaan eläke, jota edunjättäjä olisi saanut, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi kuolinpäivänään.

Perhe-eläkkeen perusteessa ei oteta huomioon 85—87 §:n mukaista edunjättäjän eläkkeen vähennystä.

Jos edunjättäjä oli kuollessaan täyttänyt jonkin työeläkelain mukaisen vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän, mutta hän ei kuollessaan saanut vanhuuseläkettä tai sai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, perhe-eläkkeen perusteeksi lasketaan edunjättäjän kuolinpäivään mennessä tämän lain mukaan karttunut eläke.

Jos edunjättäjä oli kuollessaan työkyvyttömyyseläkkeellä, johon ei sisältynyt 75 §:ssä tarkoitettua kertakorotusta, maksussa olevaan perhe-eläkkeeseen lisätään kertakorotus sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä edunjättäjän työkyvyttömyyseläke ja sen perusteella myönnetty perhe-eläke yhdessä ovat jatkuneet viisi kalenterivuotta. Jos edunjättäjä ei ollut kuollessaan eläkkeellä, kertakorotus lisätään maksussa olevaan perhe-eläkkeeseen sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä perhe-eläke on jatkunut viisi kalenterivuotta. Kertakorotusprosentti määrätään 75 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla sen mukaan, mikä edunjättäjän ikä olisi korotushetkellä.

81 §

Leskeneläkkeen vähentäminen

— —

Jos leski ei saa 1 momentissa tarkoitettua eläkettä tai hän saa osittaista varhennettua vanhuuseläkettä ja leski ei ole täyttänyt alinta vanhuuseläkeikäänsä, lesken työeläkkeenä pidetään kuitenkin sitä laskennallista eläkettä, joka leskelle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi edunjättäjän kuolinpäivänä. Jos leski on täyttänyt jonkin työeläkelain mukaisen vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän viimeistään edunjättäjän kuolinpäivänä, lesken työeläkkeenä pidetään sitä laskennallista eläkettä, joka hänelle on karttunut edunjättäjän kuolinvuotta edeltäneen vuoden loppuun mennessä. Jos leski on työskennellyt ulkomailla tai Euroopan unionin toimielimen tai kansainvälisen järjestön palveluksessa, lesken työeläkkeenä pidetään sitä laskennallista eläkettä, joka leskelle olisi myönnetty, jos hänen ulkomailla työskentelynsä taikka Euroopan unionin toimielimen tai kansainvälisen järjestön palvelukseen perustuvaan vakuutusaikaan luettava työskentelynsä olisi tämän lain alaista.

— —

84 §

Leskeneläkkeen vähentäminen erityistilanteissa

Leskeneläkettä vähennettäessä otetaan lesken hakemuksesta työeläkkeiden asemesta huomioon hänen saamansa keskimääräiset ansiotulot ja niihin perustuvat etuudet sekä osatyökyvyttömyyseläke, jos:

1) leski ei saa omaan työhön perustuvaa työeläkettä tai jos leski saa osatyökyvyttömyyseläkettä;

2) leski on tehnyt asiasta hakemuksen viiden vuoden kuluessa edunjättäjän kuolemasta tai silloin, kun leskeneläkettä vähennetään ensimmäisen kerran; ja

3) mainitut ansiotulot ja niihin perustuvat etuudet sekä osatyökyvyttömyyseläke, kun ansiotuloista otetaan huomioon 60 prosenttia, ovat yhteensä vähintään 25 prosenttia pienemmät kuin lesken 81 §:n mukaisesti määrätty eläke.

— —

84 a §

Leskeneläkkeen tarkistaminen

— —

Leskeneläke tarkistetaan myös, jos leskeneläkettä vähennettäessä huomioon otettu lesken saama työkyvyttömyyseläke lakkaa ja leskelle myöhemmin myönnetään muu uusi eläke, kuin osittainen varhennettu vanhuuseläke, johon ei sovelleta 74 §:n säännöksiä eläkkeen myöntämisestä entisin perustein.

— —

85 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään yrittäjän saama ensisijainen etuus ja perheeläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

1) työtapaturma- ja ammattitautilakiin perustuva ansionmenetyskorvaus lukuun ottamatta mainitun lain 68 §:n mukaista tapaturmaeläkettä ja sitä edeltävää päivärahaa sekä ansionmenetyskorvausta, josta on vähennetty mainitun lain 202 §:n 2 momentissa tarkoitettu työeläke;

2) maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilakiin perustuva ansionmenetyskorvaus lukuun ottamatta mainitun lain 58 §:n mukaista tapaturmaeläkettä ja sitä edeltävää päivärahaa;

3) liikennevakuutuslain nojalla myönnetty omaan vammaan perustuva ansionmenetyskorvaus tai eläke;

4) liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnetty ansionmenetyskorvaus tai eläke;

5) sotilastapaturmalain nojalla myönnetty ansionmenetyskorvaus;

6) potilasvahinkolain (585/1986) nojalla myönnetty omaan vammaan perustuva ansionmenetyskorvaus tai eläke.

— —

87 §

Ensisijaisen etuuden tai eläkkeen muutoksen vaikutus eläkkeen määrään

Ensisijaisen etuuden vähentämistä eläkkeestä tarkistetaan, jos eläkkeensaajalle myönnetään uusi ensisijainen etuus tai jos ensisijaisen etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu muusta syystä kuin indeksitarkistuksen tai kertakorotuksen vuoksi. Eläkkeen määrä tarkistetaan myös, jos tämän lain mukaisesta eläkkeestä on vähennetty ensisijainen etuus ja eläkkeensaajalle myönnetään muu työeläke. Osatyökyvyttömyyseläkkeestä ei kuitenkaan vähennetä työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain tai sotilastapaturmalain mukaista päivärahaa taikka liikennevakuutuslain tai potilasvahinkolain mukaista ansionmenetyskorvausta, jos se on myönnetty osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneen vahinkotapahtuman tai liikennevahingon perusteella. Osittaisesta varhennetusta vanhuuseläkkeestä tai työkyvyttömyyseläkkeen ja työuraeläkkeen osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen määrää vastaavasta osasta ei myöskään vähennetä työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työ-

tapaturma- ja ammattitautilain, sotilastapaturmalain, liikennevakuutuslain, liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain sekä potilasvahinkolain mukaista ansionmenetyskorvausta tai eläkettä, jos se on myönnetty osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen aikana sattuneen vahinkotapahtuman tai liikennevahingon perusteella, ennen kuin eläkkeensaaja on täyttänyt alimman vanhuuseläkeikänsä.

— —

88 §

Takautumisoikeus

— —

Eläkelaitoksella on oikeus saada maksamansa työkyvyttömyyseläkkeen, perhe-eläkkeen ja kuntoutusetuuden määrä takaisin raideliikennevastuulain (113/1999) mukaan korvausvelvolliselta, jos yrittäjän työkyvyttömyyden tai edunjättäjän kuoleman aiheuttaa raideliikennevastuulain mukaan korvattava vahinkotapahtuma. Eläkelaitoksen oikeus korvaukseen voi olla enintään sen suuruinen, mitä vahinkoa kärsinyt tai edunsaaja raideliikennevastuulain mukaan olisi oikeutettu saamaan.

89 §

Ansiorajojen, rahamäärien ja kokonaistyötulon tarkistaminen palkkakertoimella

Tässä laissa tarkoitetut ansiorajat, rahamäärät ja rajamäärät tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta lukien työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitetulla palkkakertoimella. Eläkettä laskettaessa kokonaistyötulot tarkistetaan palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon. Lisäksi osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen maksettavaa muuta eläkettä tai osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkimmäistä eläkeosuutta laskettaessa osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen perusteen vielä myöntämättä oleva eläkeosuus tarkistetaan palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon.

— —

91 §

Eläkehakemus

— —

Jos yrittäjällä on oikeus 22 §:n mukaiseen kuntoutukseen, eläkelaitos antaa työkyvyttömyyseläkehakemuksen käsittelyn yhteydessä 33 §:n tai työuraeläkehakemuksen käsittelyn yhteydessä 50 j §:n perusteella ennakkopäätöksen työeläkekuntoutuksesta ilman kuntoutushakemusta.

— —

92 a §

Työuraeläkkeen hakemista koskevat selvitykset

Työuraeläkkeen hakijan on toimitettava eläkelaitokselle työterveyshuollon lausunto, joka sisältää:

1) kuvauksen hakijan nykyisen työn sisällöstä sekä arvion sen 50 b §:n mukaisesta rasittavuudesta ja kuluttavuudesta sekä työkykyvaatimuksesta;

2) työterveyslääkärin lausunnon hakijan terveydentilasta ja työkyvystä;

3) arvion hakijan 50 a §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista mahdollisuuksista jatkaa työssä; sekä

4) kuvauksen hakijan aikaisempien töiden sisällöstä sekä arvion niiden 50 b §:n mukaisesta rasittavuudesta ja kuluttavuudesta, jos selvitystä hakijan työhistoriasta on saatavilla.

Työuraeläkkeen hakijan on lisäksi toimitettava eläkelaitokselle selvitys yrittäjätyön sisällöstä.

Jos työterveyshuollon lausuntoa ei ole saatavilla tai toimitetut lausunnot eivät ole riittäviä eläkeasian ratkaisemiseksi, eläkelaitos voi hyväksyä näitä lausuntoja vastaavan muun selvityksen. Hakijan on tällöin toimitettava eläkelaitokselle hakemuksen ratkaisemisen kannalta tarvittava selvitys terveydentilastaan, työkyvystään, työuran pituudesta tai työn sisällöstä.

Työuraeläkkeen hakija on velvollinen eläkelaitoksen osoituksesta käymään työkyvyn heikentymisen selvittämistä tai tässä pykälässä säädetyn lausunnon hankkimista varten tutkittavana eläkelaitoksen nimeämän laillistetun lääkärin luona tai eläkelaitoksen osoittamassa kuntoutus- tai tutkimuslaitoksessa. Jos hakija ilman hyväksyttävää syytä kieltäytyy tutkimuksesta, eläkehakemus voidaan ratkaista eläkelaitoksen käytettävissä olevan selvityksen nojalla.

Eläkelaitos on velvollinen korvaamaan työuraeläkkeen hakijalle 4 momentissa tarkoitetusta tutkimuksesta ja mahdollisista matkoista aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

107 §

Aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperintä

— —

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös, jos eläkelaitos on yksityisten alojen ratkaisevana eläkelaitoksena tai viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan maksanut yksityisten alojen työeläkelakien mukaista eläkettä aiheettomasti. Jos viimeinen eläkelaitos on maksanut aiheettomasti julkisten alojen eläkelain mukaista eläkettä, takaisinperinnästä päättää Keva siten kuin takaisinperinnästä julkisten alojen eläkelaissa säädetään. Viimeinen eläkelaitos antaa takaisinperittävistä eläkkeistä päätösyhdistelmän ja perii takaisin perittävän määrän.

— —

114 §

Työeläkevakuutusmaksu

Tämän lain mukaisen eläketurvan kustantamiseksi yrittäjä on velvollinen suorittamaan työtulon perusteella lasketun työeläkevakuutusmaksun.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa asetuksella vuosittain työeläkevakuutusmaksuprosentin, jonka voidaan arvioida vastaavan työntekijän eläkelain mukaisen vakuutuksen keskimääräistä työeläkevakuutusmaksua prosentteina palkoista.

Vakuutusmaksuun sisältyvä eläkelaitoksen konkurssista johtuvia kuluja varten perittävä työeläkevakuutusmaksun osa määräytyy sosiaali- ja terveysministeriön työntekijän eläkelain 181 §:n perusteella antamien perusteiden mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa eläkelaitoksen esityksestä työeläkevakuutusmaksun tarkemmat laskentaperusteet.

117 §

Tilanteet, jolloin yrittäjällä ei ole oikeutta maksaa lisätyöeläkevakuutusmaksua tai pienennettyä työeläkevakuutusmaksua

Yrittäjällä ei ole oikeutta maksaa lisätyöeläkevakuutusmaksua eikä pienennettyä työeläkevakuutusmaksua, jos:

1) hän saa työeläkelakien mukaista eläkettä;

2) hänellä on maksamattomia tämän lain mukaisia työeläkevakuutusmaksuja;

3) hänen tässä laissa tarkoitettu vakuutuksensa ei jatku koko kalenterivuotta samassa eläkelaitoksessa; tai

4) hän on mainittuna kalenterivuonna oikeutettu 115 §:ssä tarkoitettuun aloittavan yrittäjän alennukseen.

125 §

Muutoksen hakeminen viimeisen eläkelaitoksen päätösyhdistelmään

Eläkelaitoksen viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään sovelletaan, mitä tässä luvussa säädetään päätöksestä. Jos eläkelaitoksen päätös sisältyy Kevan viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään, siihen haetaan muutosta ja valitusasia käsitellään siten kuin julkisten alojen eläkelaissa säädetään.

129 §

Päätöksen oikaisu muutoksenhaun yhteydessä

— —

Päätösyhdistelmän viimeisenä eläkelaitoksena antaneen eläkelaitoksen on pyydettävä lausunto Kevalta ennen asian käsittelemistä siltä osin kuin valitus koskee Kevan hoitamaa eläketurvaa. Lausuntoa ei kuitenkaan pyydetä, jos valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia.

— —

130 §

Valituksen siirto muutoksenhakuelimelle

— —

Jos viimeisenä eläkelaitoksena päätösyhdistelmän antanut eläkelaitos on pyytänyt 129 §:n 2 momentissa tarkoitetun lausunnon Kevalta eikä se oikaise päätöstään muutoksenhakijan vaatimalla tavalla, eläkelaitoksen on toimitettava valituskirjelmä ja siitä annetut lausunnot 1 momentissa tarkoitetulle muutoksenhakuelimelle 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

139 §

Eläkelaitosten keskinäinen vastuu eläkkeistä ja kuntoutuskustannuksista

Edellä 1 §:n 3 momentissa tarkoitetut eläkelaitokset vastaavat tämän lain mukaisista eläkkeistä, kuntoutusrahoista ja muista etuuksista aiheutuvista kustannuksista 138 §:n mukaisten vakuutusmaksuvastuidensa suhteessa. Näihin kustannuksiin ei sisällytetä palkattomista ajoista karttuneita eläkkeen osia. Kuntoutusrahan kustannukseksi katsotaan eläkelaitoksen maksaman kuntoutusrahan kokonaismäärä.

— —

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

5.

Laki

yrittäjän eläkelain voimaanpanosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan yrittäjän eläkelain voimaanpanosta annetun lain (1273/2006) 4 §:n 2 momentti, 11, 14, 15 ja 28 §, sellaisina kuin niistä ovat 11 § osaksi laissa 1462/2011, 14 § osaksi laissa 631/2009 ja 28 § osaksi laissa 1167/2007, sekä

muutetaan 23 § sekä 29 §:n 4 ja 5 momentti, sellaisena kuin niistä on 29 §:n 4 momentti laissa 799/2012, seuraavasti:

23 §

Jos yrittäjä on harjoittanut yrittäjän eläkelaissa tarkoitettua yrittäjätoimintaa ennen 1 päivää tammikuuta 2005, yrittäjän eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaanpanolain (/) 4 §:n 2 momentissa tarkoitettu teoreettiseen eläkkeeseen tuleva erillinen lisä lasketaan sen kokonaistyötulon perusteella, jonka perusteella ennen 1 päivänä tammikuuta 2005 myönnettävää eläkettä määrättäessä olisi otettava huomioon tuleva aika tai sitä vastaava ansio ennen 1 päivänä tammikuuta 2005 voimassa olevan YEL-lain perusteella.

29 §

— —

Myönnettäessä yrittäjän eläkelain mukainen eläke 2 ja 3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa eläkettä vähennetään pysyvästi 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläke alkaa ennen yrittäjän eläkelain muuttamisesta annetun lain (/) 8 §:n 2 momentissa säädettyä alinta vanhuuseläkeikää. Tarkemmat säännökset yrittäjän eläkelain mukaisen eläkkeen vähentämisestä annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Muutoin lisäeläkevakuutukseen sovelletaan, mitä YEL-lain 11 §:n 1 momentin, sellaisena kuin se oli voimassa 31 päivänä joulukuuta 2000, nojalla annetuissa säännöksissä sekä yrittäjien eläkelain muuttamisesta annetun lain (638/2003) voimaantulosäännöksen 10 momentissa säädetään.

Sellaisen 2 ja 3 momentissa tarkoitetun yrittäjän, joka on täyttänyt lisäeläkevakuutukseensa liittyvän eläkeiän ennen 1 päivää tammikuuta 2017, yrittäjän eläkelain mukaista eläkettä myönnettäessä sovelletaan 31 päivänä joulukuuta 2016 voimassa olleita säännöksiä.

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on 1 päivänä tammikuuta 2017 tai sen jälkeen.

6.

Yrittäjän eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaanpanolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Voimaantulo

Yrittäjän eläkelain muuttamisesta annettu laki (/) tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017. Sitä sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on 1 päivänä tammikuuta 2017 tai sen jälkeen sekä yrittäjän eläkelaissa (1272/2006) tarkoitettuun yrittäjätoimintaan 1 päivästä tammikuuta 2017 lukien.

Yrittäjän eläkelain muuttamisesta annetun lain 85 §:n 1 momentin 6 kohtaa ja 88 §:n 2 momenttia sovelletaan potilasvahinkolain (585/1986) tai raideliikennevastuulain (113/1999) mukaiseen korvaukseen, jonka vakuutustapahtuma on 1 päivänä tammikuuta 2017 tai sen jälkeen.

2 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Alin vanhuuseläkeikä, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja ja työuraeläkkeen alaikäraja vahvistetaan yrittäjän eläkelain muuttamisesta annetun lain 76 §:n ja työntekijän eläkelain muuttamisesta annetun lain (/) 83 §:n mukaisesti ensimmäisen kerran 1965 syntyneille yrittäjille vuodelle 2027.

Työkyvyttömyyden alkaessa ennen vuotta 2027 vain työkyvyttömyyseläkkeen alkamiseen mennessä ansaittu eläke muunnetaan elinaikakertoimella.

3 §

Lykkäyskorotus

Vuonna 1948 ja sitä ennen syntyneen yrittäjän vanhuuseläkettä lykättäessä eläkettä korotetaan 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkkeen alkamisaikaa lykätään myöhemmäksi 68 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Lykkäyskorotus lasketaan 68 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä.

Vuonna 1949—1953 syntyneelle yrittäjälle lasketaan yrittäjän eläkelain muuttamisesta annetun lain 9 ja 13 §:ssä tarkoitettu lykkäyskorotus aikaisintaan 1 päivästä tammikuuta 2017 alkaen.

Vuonna 1939 ja sitä ennen syntyneen yrittäjän vanhuuseläkettä lykättäessä eläkettä korotetaan 0,6 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkkeen alkamisaikaa lykätään myöhemmäksi 65 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Lykkäyskorotus lasketaan 65 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä.

4 §

Siirtymäajan korotettu karttuma

Vuoden 2025 loppuun eläkettä karttuu kokonaistyötulosta 1,7 prosenttia vuodessa 53 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta sen kuukauden loppuun, jona yrittäjä täyttää 63 vuotta, jos yrittäjä ei saa maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) tai maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) mukaista luopumistu-

kea tai muuta omaan työskentelyyn perustuvaa työeläkelakien mukaista etuutta kuin osa-aikaeläkettä tai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä. Kun karttumisprosentti muuttuu kalenterivuoden aikana, katsotaan ennen 53 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkua tai ennen 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkua saaduksi työtuloksi niin suuri osuus kalenterivuoden kokonaistulosta kuin ansiokuukausien määrä 53 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun tai 63 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun on kaikkien ansiokuukausien määrästä kyseisenä vuonna. Tällöin ansiokuukaudeksi katsotaan kalenterikuukausi, jonka aikana vakuutus on voimassa.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös yrittäjää, joka työskentelee toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa 53 vuotta täytettyään. Tällöin teoreettiseen eläkkeeseen lisätään 1,7 karttumisprosentin ja 1,5 karttumisprosentin erotuksen perusteella laskettu erillinen lisä. Erillinen lisä lasketaan tämän lain perusteella vakuutetun yrittäjätoiminnan kokonaistyötulon perusteella.

Vuoden 2025 loppuun saakka yrittäjän työeläkevakuutusmaksuprosentti on 53 vuoden täyttämistä seuraavan kalenterivuoden alusta sen kalenterivuoden loppuun, jona yrittäjä täyttää 63 vuotta, yrittäjän eläkelain 114 §:ssä tarkoitettu työeläkevakuutusmaksuprosentti lisättynä 1,5 prosenttiyksiköllä. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään vuosittain seuraavana kalenterivuonna sovellettava korotettu yrittäjän työeläkevakuutusmaksuprosentti.

5 §

Osa-aikaeläke

Ennen vuotta 1956 syntyneen yrittäjän 1 päivänä tammikuuta 2017 tai sitä ennen alkaneeseen osa-aikaeläkkeeseen sovelletaan 31 päivänä joulukuuta 2016 voimassa olleita säännöksiä ja osa-aikaeläkettä saavan lesken leskeneläkkeen vähentämiseen sovelletaan yrittäjän eläkelain 84 §:ää, sellaisena kuin se oli voimassa 31 päivänä joulukuuta 2016. Lisäksi osa-aikaeläkkeen jälkeiseen muuhun eläkkeeseen sovelletaan yrittäjän eläkelain 20 ja 21 §:ää sekä osa-aikaeläkkeen suuruiseksi vanhuuseläkkeeksi muutetun eläkkeen kustannustenjakoon mainitun lain 139 §:ää, sellaisina kuin ne olivat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2016. Osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdyn osa-aikatyön kunkin vuoden työansioista karttuu eläkettä siten kuin yrittäjän eläkelain muuttamisesta annetussa laissa ja tämän lain 4 §:ssä säädetään. Jos osa-aikaeläke on lakkautettuna yhdenjaksoisesti yli kuuden kuukauden ajan, yrittäjällä ei ole enää oikeutta osa-aikaeläkkeeseen.

6 §

Työeläkeote

Vuonna 1954—1958 syntyneille yrittäjille lähetetään yrittäjän eläkelain muuttamisesta annetun lain 69 c §:n 2 momentin mukainen työeläkeote vuonna 2017.

7 §

Vanhuuseläke työttömyyspäivärahan lisäpäivien jälkeen

Sen estämättä, mitä yrittäjän eläkelain muuttamisesta annetussa laissa säädetään, ennen vuotta 1958 syntyneen yrittäjän, joka saa työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalain (1290/2002) 6 luvun 9 §:ssä tarkoitetun lisäpäiväoikeuden perusteella, oikeuteen jäädä varhennusvähennyksellä vähentämättömälle vanhuuseläkkeelle sovelletaan yrittäjän eläkelain 8 §:n 1 momenttia, 9 §:n 3 momenttia ja 10 §:n 1 momenttia sellaisina kuin ne olivat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2012.

8 §

Oikeus eläkkeeseen lisäeläkejärjestelyn eläkeiässä

Jos henkilöllä on työntekijän eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaanpanolain (/) 8 §:n tai työntekijän eläkelain voimaanpanolain (396/2006) 30 b §:n 2 momentin perusteella oikeus vanhuuseläkkeeseen yrittäjän eläkelain 8 §:n mukaista alinta vanhuuseläkeikäänsä alemmassa eläkeiässä, on hänellä oikeus samasta ajankohdasta myös yrittäjän eläkelain mukaiseen eläkkeeseen. Tällöin yrittäjän eläkelain mukaista eläkettä vähennetään 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkkeen alkamisaikaa varhennetaan ennen yrittäjän alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kuukauden alkua. Tarkemmat säännökset yrittäjän eläkelain mukaisen eläkkeen vähentämisestä annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

11 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä tammikuuta 20 .

7.

Laki

maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 22 §:n 4 momentti, 67, 69 ja 72 §,
sellaisina kuin niistä ovat 22 §:n 4 momentti laissa 990/2008, 67 § osaksi laissa 632/2009, 72 § laissa 632/2009,

muutetaan 1 §:n 1 momentti, 2 §:n 2 momentti, 7 §:n 1 momentin 1 kohta, 8 b §:n 1 momentin 1 kohta, 9 a, 21 ja 21 b §, 22 §:n 3 ja 7 momentti, 31, 32, 33 ja 34 §, 35 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 36, 37, 38, 39, 40 ja 41 §, 42 §:n 1 momentti, 45 §:n 2 ja 3 momentti, 48, 58, 68 ja 70 §, 71 §:n 1 momentti, 75 §, 76 § 1 momentti, 77 §, 78 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 79 §, 82 §:n 2 momentti, 84 §:n 1 momentti, 86 §:n 2 momentti, 101 §:n 3 momentti ja 104 §,

sellaisina kuin niistä ovat 8 b §:n 1 momentin 1 kohta, 9 a ja 21 b § laissa 990/2008, 31 § laissa 800/2012, 32 ja 33 § osaksi laissa 800/2012, 36 § osaksi laeissa 1433/2011, 800/2012 ja 873/2015, 37 ja 40 § osaksi laissa 1433/2011, 39 § osaksi laissa 873/2015, 41 § ja 42 §:n 1 momentti osaksi laissa 1170/2007, 45 §:n 2 momentti ja 76 §:n 1 momentti laissa 1170/2007, 48 § ja 101 §:n 3 momentti laissa 637/2009, 70 ja 79 § osaksi laissa 632/2009, 75 § laissa 1459/2011, 78 § laissa 632/2009, 82 §:n 2 momentti ja 86 §:n 2 momentti laissa 890/2014, 104 § osaksi laissa 357/2010, sekä

lisätään 2 §:n 1 momenttiin siitä lailla 637/2009 kumotun 2 kohdan tilalle uusi 2 kohta, lakiin uusi 58 a §, uusi 59 a—59 l § ja niiden edelle uusi väliotsikko sekä uusi 75 c ja 87 a §, seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään maatalousyrittäjän oikeudesta vanhuuseläkkeeseen, osittaiseen varhennettuun vanhuuseläkkeeseen, kuntoutukseen, työkyvyttömyyseläkkeeseen ja työuraeläkkeeseen sekä maatalousyrittäjän edunsaajan oikeudesta perhe-eläkkeeseen ja ryhmähenkivakuutuskorvaukseen.

— —

2 §

Keskeiset määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

— —

2) *alimmalla vanhuuseläkeiällä* 31 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua maatalousyrittäjän syntymävuoden perusteella määräytyvää vanhuuseläkeikää;

— —

Tässä laissa *eläketapahtumalla* tarkoitetaan:

1) vanhuuseläkkeen alkamista edeltävän kalenterikuukauden viimeistä päivää;

2) osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamista edeltävän kalenterikuukauden viimeistä päivää;

3) työkyvyttömyyden alkamista 47 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla;

4) työuraeläkkeen saamisen edellytyksen täyttymistä 59 a §:n mukaisesti; tai

5) edunjättäjän kuolemaa.

7 §

Lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävä maatalousyrittäjätoiminta

Tämä laki ei koske:

1) maatalousyrittäjän toimintaa ennen 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkua eikä toimintaa, joka jatkuu sen kalenterikuukauden jälkeen, jolloin vuonna 1957 tai sitä ennen syntynyt maatalousyrittäjä täyttää 68 vuotta, vuosina 1958—1961 syntynyt maatalousyrittäjä täyttää 69 vuotta ja vuonna1962 ja sen jälkeen syntynyt maatalousyrittäjä täyttää 70 vuotta (*vakuuttamisvelvollisuuden yläikäraja*);

— —

8 b §

Lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävä apurahansaajan työ

Tämä laki ei koske apurahansaajan työtä:

1) ennen 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkua, eikä työtä, joka jatkuu sen kalenterikuukauden jälkeen, jolloin vuonna 1957 tai sitä ennen syntynyt apurahansaaja täyttää 68 vuotta, vuosina 1958—1961 syntynyt apurahansaaja täyttää 69 vuotta ja vuonna 1962 ja sen jälkeen syntynyt apurahansaaja täyttää 70 vuotta (*vakuuttamisvelvollisuuden yläikäraja*);

— —

9 a §

Apurahansaajaa koskevat säännökset

Apurahansaajan oikeus vanhuuseläkkeeseen, osittaiseen varhennettuun vanhuuseläkkeeseen, kuntoutukseen, työkyvyttömyyseläkkeeseen ja työuraeläkkeeseen sekä apurahansaajan edunsaajan oikeus perhe-eläkkeeseen ja ryhmähenkivakuutuskorvaukseen määräytyy samalla tavalla kuin maatalousyrittäjällä ja hänen edunsaajallaan. Mitä tässä laissa, maatalousyrittäjän eläkelain voimaanpanosta annetussa laissa (1281/2006) ja maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaanpanolaissa (/) säädetään maatalousyrittäjästä ja maatalousyrittäjätoiminnasta koskee vastaavasti myös apurahansaajaa ja apurahalla työskentelyä, jollei apurahansaajasta ja apurahalla työskentelystä erikseen muuta säädetä.

Apurahansaajaa ja apurahalla työskentelyä ei kuitenkaan koske, mitä säädetään tämän lain:

1) 3 §:ssä maatalousyrittäjästä, 4 §:ssä maatalousyrittäjän perheenjäsenestä, 5 §:ssä maatalousyrittäjästä osakeyhtiössä tai muussa yhteisössä, 6 §:ssä viljelmästä, 7 §:ssä lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävästä maatalousyrittäjätoiminnasta, 8 §:ssä maatalousyrittäjätoiminnasta ulkomailla, 10 §:ssä maatalousyrittäjän vakuuttamisesta, 12 §:ssä eläkelaitoksen valvontavelvollisuudesta ja maatalousyrittäjän pakkovakuuttamisesta, 13 §:ssä vakuutuksesta maatalousyrittäjälle, jolla vakuuttamisen alaraja ei täyty sekä maatalousyrittäjälle, joka on vanhuuseläkkeellä, 14 §:ssä työtulon vahvistamisesta ja tarkistamisesta, 15 §:ssä viljelmän työtulosta, 16 §:ssä viljellyn maatalousmaan tulosta, 17 §:ssä kasvullisen metsämaan työtulosta, 18 §:ssä viljelmän työtulon jaosta, 19 §:ssä maatalousyrittäjän perheenjäsenen työtulosta, 20 §:ssä poronomistajan työtulosta ja 21 §:ssä työkyvyttömyyseläkkeellä olevan maatalousyrittäjän työtulosta;

2) 24 §:ssä laiminlyöntikorotuksesta ja 26 §:n 2—4 momentissa maatalousyrittäjän vastuusta työeläkevakuutusmaksusta; eikä

3) 115 §:ssä Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen maatalousyrittäjien työterveyshuoltoon liittyvistä tehtävistä, 141 §:ssä maatalousyrittäjän tietojenantovelvollisuudesta ja 144 §:ssä maatalousyrittäjien työterveyshuollon tilakäyntirekisteristä.

21 §

Työkyvyttömyyseläkkeellä olevan maatalousyrittäjän työtulo

Työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeutetun maatalousyrittäjän työtuloksi vahvistetaan eläketapahtumasta alkaen työtulo, joka vastaa hänen tässä laissa tarkoitettua maatalousyrittäjätoimintaansa.

21 b §

Työkyvyttömyyseläkkeellä olevan apurahansaajan työtulo

Työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeutetun apurahansaajan työtuloksi vahvistetaan eläketapahtumasta alkaen työtulo, joka vastaa hänen jäljellä olevaa työkykyään apurahalla tehtävään työhön.

22 §

Työeläkevakuutusmaksu

— —

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa asetuksella vuosittain työeläkevakuutusmaksun perusprosentin, joka on sama kuin se prosenttimäärä, jonka voidaan arvioida vastaavan työntekijän eläkelain mukaisen vakuutuksen keskimääräistä työeläkevakuutusmaksua prosentteina palkoista.

— —

Sen estämättä, mitä 3 ja 5 momentissa säädetään, työntekijän eläkelain mukaisen vakuutuksen keskimääräisessä työeläkevakuutusmaksussa ei oteta huomioon työntekijän eläkelain 181 §:n mukaisten kulujen rahoittamista varten perittäviä työeläkevakuutusmaksun osia, kun työeläkevakuutusmaksun perusprosenttia vahvistetaan.

31 §

Oikeus vanhuuseläkkeeseen

Maatalousyrittäjällä on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Maatalousyrittäjällä on oikeus saada vanhuuseläkettä siitä riippumatta, jatkaako hän tässä laissa tarkoitettua maatalousyrittäjätoimintaansa.

Maatalousyrittäjän alin vanhuuseläkeikä määräytyy hänen syntymävuotensa mukaan seuraavasti:

1) vuonna 1954 ja sitä ennen syntyneellä 63 vuotta;

2) vuonna 1955 syntyneellä 63 vuotta ja 3 kuukautta;

3) vuonna 1956 syntyneellä 63 vuotta ja 6 kuukautta;
4) vuonna 1957 syntyneellä 63 vuotta ja 9 kuukautta;
5) vuonna 1958 syntyneellä 64 vuotta;
6) vuonna 1959 syntyneellä 64 vuotta ja 3 kuukautta;
7) vuonna 1960 syntyneellä 64 vuotta ja 6 kuukautta;
8) vuonna 1961 syntyneellä 64 vuotta ja 9 kuukautta;
9) vuosina 1962—1964 syntyneellä 65 vuotta.

Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneen maatalousyrittäjän alin vanhuuseläkeikä sopeutetaan eliniän muutokseen 78 §:n ja työntekijän eläkelain 83 §:n mukaisesti ja ikä vahvistetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella vuodelle, jona maatalousyrittäjä täyttää 62 vuotta.

Jos maatalousyrittäjä jää merimieseläkelain (1290/2006) mukaiselle vanhuuseläkkeelle alennetussa eläkeiässä ennen tämän lain mukaista alinta vanhuuseläkeikää, hänellä on oikeus jäädä tämän lain mukaiselle vanhuuseläkkeelle merimieseläkelain mukaisessa eläkeiässä. Tällöin tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muunnetaan vakuutusmatemaattisesti vastaamaan maatalousyrittäjän eläkkeellesiirtymisikää. Tarkemmat säännökset eläkkeen määrän muuntamisesta ja muuntamisessa käytettävistä kertoimista annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

32 §

Vanhuuseläkkeen määrä

Jos vanhuuseläke alkaa maatalousyrittäjän alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, vanhuuseläkkeen määrä on eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä ansaittu eläke.

Jos maatalousyrittäjän vanhuuseläke alkaa myöhemmin kuin alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, ensimmäisen vanhuuseläkkeen alkamista edeltävän kuukauden loppuun mennessä ansaittua eläkettä korotetaan 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkkeen alkamisaikaa lykätään alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavaa kalenterikuukautta myöhemmäksi (*lykkäyskorotus*).

Maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta lykkäyskorotukseen samalta ajalta, jolta hän on saanut työttömyyspäivärahaa.

33 §

Vanhuuseläkkeen alkaminen

Vanhuuseläke alkaa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona maatalousyrittäjä on täyttänyt vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän ja jona eläkettä on haettu. Vanhuuseläke voidaan myöntää myös takautuvasti enintään eläkkeen hakemiskuukautta edeltäneiltä kolmelta kuukaudelta tai pätevästä syystä tätä pidemmältä ajalta. Eläkkeen takautuva myöntäminen edellyttää, että maatalousyrittäjän tässä laissa tarkoitettu vakuutus on päättynyt ennen eläkkeen alkamista.

Vanhuuseläkkeen aikana harjoitetusta maatalousyrittäjätoiminnasta 13 §:ssä tarkoitetun vakuutuksen perusteella kertynyt eläke myönnetään hakemuksesta aikaisintaan vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos maatalousyrittäjä on saanut osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, vanhuuseläke alkaa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona maatalousyrittäjä on täyttänyt 31 §:ssä säädetyt edellytykset ja lopettanut työeläkelakien mukaan vakuutetun pääasiallisen työnsä.

34 §

Vanhuuseläkkeen lakkauttaminen

Maatalousyrittäjä voi hakea vanhuuseläkkeensä lakkauttamista, jos hänelle on myönnetty kuntoutustuki sellaisen määräaikaisen työkyvyttömyyden perusteella, jonka on kuntoutustukea myönnettäessä arvioitu jatkuvan sen jälkeen, kun maatalousyrittäjä täyttää alimman vanhuuseläkeikänsä. Vanhuuseläkkeen lakkauttamista on haettava kuukauden kuluessa arvioidun työkyvyttömyyden päättymisestä ja vanhuuseläke lakkautetaan työkyvyttömyyden päättymiseen.

Osittainen varhennettu vanhuuseläke

35 §

Oikeus osittaiseen varhennettuun vanhuuseläkkeeseen

Maatalousyrittäjällä on oikeus jäädä osittaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle aikaisintaan hänen syntymävuotensa mukaan määräytyvän alaikärajan täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Maatalousyrittäjän osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja määräytyy seuraavasti:

1) vuonna 1963 ja sitä ennen syntyneellä alaikäraja on 61 vuotta;

2) vuonna 1964 syntyneellä alaikäraja on 62 vuotta;

3) vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneellä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja sopeutetaan eliniän muutokseen 78 §:n ja työntekijän eläkelain 83 §:n mukaisesti.

Maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta osittaiseen varhennettuun vanhuuseläkkeeseen, jos hän eläkkeen alkaessa saa muuta omaan työskentelyynsä perustuvaa työeläkelakien mukaista etuutta taikka maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) tai maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) mukaista luopumistukea.

36 §

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen määrä

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen perusteena on eläkkeen alkamista edeltäneen kalenterivuoden loppuun mennessä työeläkelakien mukaan ansaittu eläke. Tämän lain mukaisen eläkeosuuden määrä on maatalousyrittäjän hakemuksen mukaan 25 tai 50 prosenttia osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen perusteena olevasta tämän lain mukaisesta eläkkeestä.

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen eläkeosuudesta vähennetään pysyvästi 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta tämän eläkeosuuden alkamisaikaa varhennetaan ennen maatalousyrittäjän alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkua (*varhennusvähennys*).

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen eläkeosuutta korotetaan pysyvästi 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta tämän eläkeosuuden alkamisaikaa lykätään maatalousyrittäjän alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkua myöhemmäksi (*lykkäyskorotus*).

Jos osittainen varhennettu vanhuuseläke on myönnetty 25 prosentin suuruisena eläkkeenä ja maatalousyrittäjä hakee toisen 25 prosentin myöntämistä, jälkimmäinen osuus lasketaan samasta 1 momentissa tarkoitetusta osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen perusteena olevasta eläkkeestä kuin ensin myönnetty osuus. Jos jälkimmäiseen osuuteen lasketaan varhennusvähennys tai lykkäyskorotus, se lasketaan jälkimmäisen osuuden alkamisajankohdan mukaan.

37 §

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkaminen

Osittainen varhennettu vanhuuseläke alkaa eläkkeen hakemista seuraavan kalenterikuukauden alusta tai hakijan ilmoittamasta myöhemmästä ajankohdasta. Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä ei myönnetä takautuvasti.

Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä samoin kuin jälkimmäisen 25 prosentin osuuden myöntämistä on haettava alkavaksi samasta ajankohdasta kaikkien työeläkelakien mukaan.

Eläkkeensaaja voi hakemuksesta peruuttaa osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen kolmen kuukauden kuluessa eläkkeen myöntämistä koskevan päätöksen antamisesta. Eläkelaitos poistaa peruutettua eläkettä koskevan päätöksen. Aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä säädetään 101 §:ssä.

38 §

Vanhuuseläke ja sen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Osittainen varhennettu vanhuuseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi, kun maatalousyrittäjälle myönnetään vanhuuseläke. Vanhuuseläkkeen määrä lasketaan tällöin seuraavista osista:

1) osittaisesta varhennetusta vanhuuseläkkeestä;

2) osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuotta edeltäneen vuoden loppuun mennessä ansaitusta, vielä myöntämättä olevasta eläkeosuudesta; ja

3) osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen vanhuuseläkkeen alkamiseen mennessä maatalousyrittäjätoiminnasta ansaitusta eläkkeestä.

Sen estämättä, mitä 31 §:ssä säädetään, jos maatalousyrittäjälle myönnetään muun yksityisten alojen työeläkelain tai julkisten alojen työeläkelain mukainen vanhuuseläke osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen, maatalousyrittäjälle myönnetään osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuotta edeltäneen vuoden loppuun mennessä tämän lain mukaan ansaitusta eläkkeestä vielä myöntämättä oleva osuus.

Jos vanhuuseläke alkaa myöhemmin kuin maatalousyrittäjän alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun eläkeosaan ja osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen ensimmäisen vanhuuseläkkeen alkamiseen mennessä ansaittuun eläkkeeseen lisätään lykkäyskorotus siten kuin 32 §:ssä säädetään.

39 §

Työkyvyttömyyseläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Jos osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä oleva maatalousyrittäjä tulee työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi, työkyvyttömyyseläkkeen määrä lasketaan 38 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista eläkkeen osista, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen työkyvyttömyyden alkamista edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä sekä tulevan ajan eläkeosasta.

Jos työkyvyttömyyseläke myöhemmin lakkaa, sen maksaminen keskeytetään tai se jätetään lepäämään työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain (738/2009) mukaan, osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

40 §

Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen lasketaan 38 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista eläkkeen osista sekä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen työuraeläkkeen alkamista edeltävän kuukauden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä.

Jos työuraeläke myöhemmin jätetään lepäämään 59 f §:n mukaan, osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

41 §

Työkyvyttömyyseläke, työuraeläke ja vanhuuseläke osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Jos osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saavalle maatalousyrittäjälle myönnetään työkyvyttömyyseläke, työuraeläke tai vanhuuseläke samalle ajalle, jolta on jo maksettu osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, osittainen varhennettu vanhuuseläke otetaan huomioon muun myönnettävän eläkkeen osasuorituksena.

42 §

Oikeus työeläkekuntoutukseen

Maatalousyrittäjällä, joka ei ole täyttänyt alinta vanhuuseläkeikäänsä, on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos:

1) asianmukaisesti todettu sairaus, vika tai vamma todennäköisesti aiheuttaa sellaisen uhkan, että hän tulee työkyvyttömäksi 47 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla;

2) hänellä on työskentelystä saatuja vakuutettuja työansioita 76 §:ssä tarkoitettuna tulevan ajan tarkasteluaikana vähintään 25 133,40 euroa; ja

3) hänellä ei ole oikeutta kuntoutukseen tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

— —

45 §

Kuntoutusta koskevat muut säännökset ja kuntoutuksen ajalta maksettavat etuudet

— —

Mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen hakemisesta, määräytymisestä entisin perustein, kertakorotuksesta, palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottamisesta, ensisijaisten etuuksien vähentämisestä, eläkelaitoksen takautumisoikeudesta, maksamisesta, työkyvyttömyyseläkkeen tarkistamisesta ja määrän muuttamisesta, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen myönnettävästä työkyvyttömyyseläkkeestä, viivästyskorotuksesta, takaisinperinnästä, tietojen antamisesta ja saamisesta, muutoksenhausta ja työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuudesta, koskee kuntoutusrahaa ja kuntoutuskorotusta sekä niiden saajaa, jollei tässä laissa muuta säädetä. Aiheettomasti maksetut ammatillisen kuntoutuksen kustannusten korvaukset voidaan periä takaisin siten kuin tässä laissa säädetään aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä.

Kuntoutusraha ja -korotus voidaan maksaa myös kuukautta lyhyemmältä ajalta. Sairausvakuutuslaissa tarkoitettu ensisijaisuusaika ei vaikuta kuntoutusrahan alkamisaikaan. Kuntoutusrahaajalta ei kartu eläkettä 71 §:n mukaisesti eikä kuntoutusetuuksia oteta perhe-eläkkeen perusteeksi.

48 §

Työkyvyttömyyseläke julkisten alojen eläkelain mukaan myönnetyn eläkkeen perusteella

Maatalousyrittäjällä on oikeus tämän lain mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos hänelle on myönnetty työkyvyttömyyseläke julkisten alojen eläkelain 33 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella.

Lisäksi maatalousyrittäjällä on oikeus tämän lain mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos hänelle on myönnetty työkyvyttömyyseläke julkisten alojen palvelussuhteen jatkuessa alkaneen työkyvyttömyyden perusteella julkisten alojen eläkelain 33 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla ja hänen yksityisten alojen työeläkelakien mukaisen karttuneen eläkkeensä määrä kuukaudessa on enintään 688,02 euroa.

58 §

Työkyvyttömyyseläkkeen määrän muuttuminen, maksamisen keskeyttäminen ja eläkkeen takautuva tarkistaminen

Tätä lakia toimeenpantaessa työkyvyttömyyseläkkeeseen sovelletaan, mitä:

1) työntekijän eläkelain 48 §:ssä säädetään eläkkeen määrän muuttamisesta;
2) työntekijän eläkelain 50 §:ssä säädetään eläkkeen maksamisen keskeyttämisestä;
3) työntekijän eläkelain 51 §:ssä säädetään eläkkeen takautuvasta tarkistamisesta.

58 a §

Työkyvyttömyyseläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi

Täysi työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi ja osatyökyvyttömyyseläke täyttä työkyvyttömyyseläkettä vastaavaksi vanhuuseläkkeeksi sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana eläkkeensaaja täyttää alimman vanhuuseläkeikänsä.

Maatalousyrittäjällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeen aikana harjoitetun maatalousyrittäjätoiminnan perusteella karttuneeseen eläkkeeseen hakemuksesta, jos hänen työkyvyttömyyseläkkeensä muuttuu 1 momentin mukaisesti vanhuuseläkkeeksi. Jos maatalousyrittäjä harjoittaa maatalousyrittäjätoimintaa muun työeläkelain kuin tämän lain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen aikana tai tämän lain tai muun työeläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen päätyttyä, maatalousyrittäjällä on oikeus tämän maatalousyrittäjätoiminnan perusteella karttuneeseen eläkkeeseen, jos hänelle myönnetään vanhuuseläke. Maatalousyrittäjällä on oikeus edellä tarkoitetun työkyvyttömyyseläkkeen aikana tai sen päätyttyä harjoitetun maatalousyrittäjätoiminnan perusteella karttuneeseen eläkkeeseen myös, jos hänelle myönnetään aikaisemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymisen jälkeen uusi työkyvyttömyyseläke, johon ei sovelleta, mitä 77 §:n 1 momentissa säädetään eläkkeen määräytymisestä entisin perustein.

Työkyvyttömyyseläkkeen sijaan eläke lasketaan ja myönnetään vanhuuseläkkeenä alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, jos:

1) maatalousyrittäjä on täyttänyt alimman vanhuuseläkeikänsä ennen sairausvakuutuslain 12 luvun 3 §:ssä tarkoitetun ensisijaisuusajan päättymistä; tai

2) maatalousyrittäjälle ei vahvisteta sairausvakuutuslain 12 luvun 3 §:n 2 momentin perusteella ensisijaisuusaikaa, koska maatalousyrittäjä on täyttänyt alimman vanhuuseläkeikänsä.

Työuraeläke

59 a §

Oikeus työuraeläkkeeseen

Maatalousyrittäjällä on oikeus työuraeläkkeeseen 63 vuotta täytettyään, jos:

1) hän on työskennellyt vähintään 38 vuoden ajan työeläkelakien mukaan vakuutettavassa työssä, joka on ollut 59 b §:ssä tarkoitettua rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttavaa työtä;

2) hänen työkykynsä on sairauden, vian tai vamman vuoksi heikentynyt, mutta kuitenkin vähemmän kuin 47 §:ssä tarkoitetun täyden työkyvyttömyyseläkkeen myöntäminen edellyttää;

3) hänen mahdollisuutensa jatkaa työssä ovat 1 ja 2 kohdassa mainituista syistä pysyvästi heikentyneet; ja

4) työuraeläkkeen alaikärajan täyttämishetkellä tai sen jälkeen eläkehakemuksen vireille tullessa 1 kohdassa tarkoitettu työ jatkuu tai sen päättymisestä on kulunut enintään vuosi.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuksi työskentelyajaksi luetaan myös äitiys-, isyys- ja vanhempainrahakaudet enintään kolmen vuoden ajalta. Lisäksi 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun aikaan luetaan vähäiset keskeytykset työstä sairauden tai tilapäisen työttömyyden vuoksi.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun työeläkelakien mukaan vakuutettavaan työhön rinnastetaan toisessa EU- ja ETA-maassa sekä Suomen kanssa sosiaaliturvasopimuksen solmineessa maassa vakuutettava 59 b §:ssä tarkoitettu rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttava työ.

59 b §

Rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttava työ

Maatalousyrittäjän 59 a §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun työn rasittavuutta ja kuluttavuutta arvioitaessa edellytetään, että työ on merkittävässä määrin sisältänyt yhtä tai useampaa seuraavista tekijöistä:

1) suurta lihasvoimaa edellyttäviä tai lihaksia pitkäkestoisesti kuormittavia työliikkeitä;
2) hengitys- ja verenkiertoelimistön erityisen voimakasta kuormittumista;
3) kuormittavia ja hankalia työasentoja;
4) voimaa tai suurta nopeutta vaativia toistuvia työliikkeitä taikka työliikkeitä, jotka sisältävät samanaikaisesti käsien puristusta, kiertoa ja voimaa;
5) työskentelyä erityisen vaativassa ja poikkeuksellista henkistä kuormitusta aiheuttavassa vuorovaikutteisessa työssä; taikka
6) työskentelyä jatkuvaa varuillaan oloa tai erityistä tarkkaavaisuutta edellyttävässä tehtävässä, jossa on korkea tapaturman tai onnettomuuden riski taikka ilmeinen väkivallan uhka.

Arvioitaessa sisältääkö työ merkittävässä määrin yhtä tai useampaa 1 momentissa tarkoitettua tekijää, rasittavuutta ja kuluttavuutta lisäävänä tekijänä otetaan huomioon työn poikkeukselliset fysikaaliset tekijät, kuormitusta lisäävien suojavarusteiden käyttö, toistuvaa yötyötä sisältävä tai muutoin kuormittava vuorotyö sekä toistuvat pitkät työvuorot. Lisäksi rasittavuutta ja kuluttavuutta lisäävänä tekijänä otetaan huomioon jatkuva ympärivuorokautinen kuormittava sidonnaisuus tuotantoeläimiin.

Työn rasittavuutta ja kuluttavuutta arvioidaan 1 ja 2 momentissa mainittujen eri tekijöiden yhteisvaikutus kokonaisuutena huomioiden.

59 c §

Työuraeläkkeen määrä

Työuraeläkkeen määrä on työuraeläkkeen alkamista edeltävän kuukauden loppuun mennessä ansaittu eläke.

59 d §

Työuraeläkkeen alkaminen

Työuraeläke alkaa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona maatalousyrittäjä täyttää 59 a §:ssä säädetyt edellytykset, kuitenkin aikaisintaan hakemista seuraavan kuukauden alusta.

Työuraeläke myönnetään toistaiseksi.

59 e §

Ennakkopäätös oikeudesta työuraeläkkeeseen

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 59 a §:ssä tarkoitetut työuraeläkkeen saamisen edellytykset. Ennakkopäätöksen antaa se eläkelaitos, joka olisi toimi-

valtainen ratkaisemaan eläkehakemuksen, jos maatalousyrittäjä hakisi ennakkopäätöksen sijasta eläkettä.

Työuraeläkkeestä annettu ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään kuuden kuukauden tai maatalousyrittäjän ja eläkelaitoksen sopiman sitä pidemmän ajan kuluessa siitä, kun ennakkopäätös on tullut lainvoimaiseksi. Ennakkopäätös voi kuitenkin olla voimassa enintään alimpaan vanhuuseläkeikään asti.

59 f §

Työuraeläkkeen lepäämään jättäminen

Jos työuraeläkkeensaajan ansiot ylittävät työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain 3 §:ssä säädetyn kiinteän ansaintarajan, työuraeläke voidaan jättää lepäämään noudattaen, mitä mainitun lain 4 §:n 1 ja 2 momentissa, 6 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 7—10 §:ssä säädetään.

59 g §

Työuraeläkkeen takautuva tarkistaminen

Työuraeläke voidaan jättää lepäämään enintään kahden vuoden ajalta takautuvasti. Tämä kahden vuoden aika lasketaan eläkkeensaajan tarkistushakemuksen vireilletuloa tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

59 h §

Työuraeläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi

Työuraeläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana eläkkeensaaja täyttää alimman vanhuuseläkeikänsä.

Maatalousyrittäjällä on hakemuksesta oikeus työuraeläkkeen aikana tehdyn työn perusteella karttuneeseen eläkkeeseen, kun hänen työuraeläkkeensä muuttuu 1 momentin mukaisesti vanhuuseläkkeeksi.

59 i §

Vanhuuseläkkeen myöntäminen työuraeläkkeen sijaan

Työuraeläkkeen sijaan eläke lasketaan ja myönnetään vanhuuseläkkeenä alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, jos maatalousyrittäjä on täyttänyt alimman vanhuuseläkeiän ennen työuraeläkkeen alkamista.

59 j §

Työuraeläkkeenhakijan kuntoutusmahdollisuuksien selvittäminen

Jos eläkelaitos hylkää työuraeläkehakemuksen, sen on selvitettävä, onko maatalousyrittäjällä oikeus 42 §:n mukaiseen kuntoutukseen ja varmistettava, että maatalousyrittäjän mahdollisuudet muun lainsäädännön mukaiseen kuntoutukseen on selvitetty. Jos maatalousyrittäjällä on oikeus 42 §:n mukaiseen kuntoutukseen, eläkelaitos antaa oikeudesta kuntoutukseen ennakkopäätöksen 44 §:n mukaan.

59 k §

Työuraeläke julkisten alojen eläkelain mukaan myönnetyn eläkkeen perusteella

Maatalousyrittäjällä on oikeus tämän lain mukaiseen työuraeläkkeeseen, jos hänelle on myönnetty työuraeläke julkisten alojen eläkelain 51 §:n perusteella.

59 l §

Työuraeläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuus

Työuraeläkkeensaaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle ryhtymisestään ansiotyöhön.

68 §

Eläkkeen karttuminen

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alun ja vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan välisenä aikana tämän lain perusteella vakuutetun maatalousyrittäjätoiminnan kokonaistyötulosta.

Eläkkeeseen ei oikeuta työkyvyttömyyden alkamisvuoden kokonaistyötulo, jos tuleva aika on työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä luettu eläkkeeseen oikeuttavaksi siten kuin 70 §:ssä säädetään.

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia maatalousyrittäjän kunakin kalenterivuonna palkattomalta ajalta saaman, 74 §:ssä tarkoitetun etuuden perusteena olevasta tulosta.

70 §

Eläkkeen määräytyminen tulevalta ajalta

Työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttaa aika sen kalenterivuoden alusta, jona maatalousyrittäjä on tullut työkyvyttömäksi, sen kalenterikuukauden loppuun, jona maatalousyrittäjä täyttää alimman vanhuuseläkeikänsä (*tuleva aika*). Jos maatalousyrittäjän alinta vanhuuseläkeikää ei ole eläketapahtumahetkellä säädetty, eläkkeeseen oikeuttaa aika sen kalenterivuoden alusta, jona maatalousyrittäjä on tullut työkyvyttömäksi, sen kalenterikuukauden lop-

puun, jona maatalousyrittäjä täyttää hänen omaa ikäluokkaansa lähimmälle ikäluokalle säädetyn alimman vanhuuseläkeiän. Tulevan ajan eläkkeen saamisen edellytyksenä on, että maatalousyrittäjällä on työansioita yhteensä vähintään 12 566,70 euroa työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneiden kymmenen kalenterivuoden aikana.

Tulevan ajan eläke on 1,5 prosenttia vuotta kohden 76 §:n 1 momentissa tarkoitetusta tulevan ajan eläkkeen perusteena olevasta ansiosta.

71 §

Eläkkeen karttuminen päättyneeltä työkyvyttömyyseläkeajalta

Jos työkyvyttömyyseläkettä saaneelle maatalousyrittäjälle myöhemmin myönnetään uusin perustein eläke, eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan myös aika, jona maatalousyrittäjä sai työkyvyttömyyseläkettä. Tältä ajalta eläkettä laskettaessa käytetään perusteena päättyneen työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan ansiota.

— —

Työeläkeote, sen antaminen ja tarkistaminen

75 §

Työeläkeote

Maatalousyrittäjälle, joka on 17—69-vuotias, annetaan hänen eläkkeeseen oikeuttavista ansioistaan työeläkeote. Työeläkeotteessa ilmoitetaan kuudelta otteen antamisvuotta edeltäneeltä kalenterivuodelta:

1) eläkkeeseen oikeuttavat työeläkelakien mukaiset työansiot työnantajittain;

2) eläkkeeseen oikeuttava yrittäjän eläkelain ja tämän lain mukaan vakuutettu työskentely sekä näiden kokonaistyötulot;

3) eläkkeeseen oikeuttavilta palkattomilta ajoilta maksettujen etuuksien perusteena olevat tulot etuuslajeittain;

4) peruste ja aika, jolta etuutta karttuu valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain mukaan; ja

5) työeläkeotteen antamisvuotta edeltäneen vuoden loppuun mennessä karttuneen eläkkeen määrä, ei kuitenkaan silloin, kun maatalousyrittäjä on osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä.

Työeläkeotteessa ilmoitetaan lisäksi maatalousyrittäjän alin vanhuuseläkeikä, jos se on säädetty hänen ikäluokalleen työeläkeotetta annettaessa.

Eläkelaitos antaa työeläkeotteen, kun:

1) otteen saajan eläketurva on työeläkeotteen lähettämisvuotta edeltävän vuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen järjestetty vain yksityisten alojen työeläkelakien mukaan tai rinnakkain yksityisten alojen ja julkisten alojen työeläkelakien mukaan; tai

2) otteen saajan eläketurva on työeläkeotteen lähettämisvuotta edeltävän vuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen järjestetty vain julkisten alojen työeläkelakien mukaan ja hänellä on myös eläkkeeseen oikeuttavia yksityisten alojen työeläkelakien mukaisia työansioita kolmen työeläkeotteen lähettämisvuotta edeltävän vuoden aikana.

Eläketurvakeskus antaa työeläkeotteen, kun otteen saajalla ei ole rekisteröityjä työeläkelakien mukaan eläkkeeseen oikeuttavia työansioita lainkaan, mutta hänellä on 1 momentin 3 tai 4 kohdassa tarkoitettuja rekisteröityjä etuusjaksoja.

75 c §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Tavoite-eläkeikä on kullekin ikäluokalle se ikä, jossa tämän ikäluokan alimmasta vanhuuseläkeiästä laskettu lykkäyskorotuksen eläkettä suurentava vaikutus on vähintään yhtä suuri kuin elinaikakertoimen vanhuuseläkettä pienentävä vaikutus.

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio maatalousyrittäjän tavoite-eläkeiästä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeiässä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle maatalousyrittäjälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikäänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikäänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana. Tämän jälkeen arvio maatalousyrittäjän tavoite-eläkeiästä ilmoitetaan muun työeläkeotteen antamisen yhteydessä.

76 §

Tulevan ajan eläke

Tulevan ajan eläkkeen perusteena olevat ansiot (*tulevan ajan ansio*) määrätään niiden työansioiden sekä tämän lain 74 §:ssä tarkoitettujen palkattomilta ajoilta saatujen etuuksien perusteena olevien tulojen perusteella, jotka maatalousyrittäjällä on ollut työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneiden viiden kalenterivuoden aikana (*tarkasteluaika*) ja siten kuin työntekijän eläkelain 76 §:ssä tarkemmin säädetään. Tulevan ajan ansioihin luetaan myös tarkasteluaikana maksetun työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan ansio. Tulevan ajan ansio on kuukautta kohden näiden tarkasteluaikana saatujen työansioiden, palkattoman ajan etuuksien perusteella olevien tulojen, työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan ansion tulojen ja työntekijän eläkelain 76 §:n 4—6 momentissa tarkoitettujen tulojen summa jaettuna kuudellakymmenellä.

— —

77 §

Eläkkeen myöntäminen entisin perustein ja eläkkeen kertakorotus

Tätä lakia toimeenpantaessa työkyvyttömyyseläkkeeseen sovelletaan, mitä työntekijän eläkelain 80 §:ssä säädetään eläkkeen myöntämisestä entisin perustein.

Maatalousyrittäjän työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään kertakorotus sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä eläkkeen alkamisesta on kulunut viisi kalenterivuotta. Korotusta ei lisätä, jos maatalousyrittäjä on täyttänyt 56 vuotta. Kertakorotusta ei lisätä kuntoutuskorotukseen.

Kertakorotus lasketaan maatalousyrittäjän maksussa olevien yksityisten alojen työeläkelakien mukaisten eläkkeiden yhteismäärän perusteella. Korotus määrätään sen mukaan, minkä ikäinen maatalousyrittäjä on korotusvuoden alussa. Korotusprosentti on 25, jos maatalousyrittäjä on ko-

rotusvuoden alussa 24—31-vuotias. Korotusprosentti pienenee kutakin ikävuotta kohden 1,0 prosenttiyksiköllä.

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

78 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneen maatalousyrittäjän alin vanhuuseläkeikä, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja ja työuraeläkkeen alaikäraja sopeutetaan eliniän odotteen muutokseen. Ikärajat vahvistetaan sille vuodelle, jonka aikana maatalousyrittäjä täyttää 62 vuotta.

Vanhuuseläke, osittainen varhennettu vanhuuseläke, työuraeläke ja työkyvyttömyyseläke sopeutetaan eliniän odotteen muutokseen työntekijän eläkelain 83 §:ssä tarkoitetulla elinaikakertoimella. Eläkkeen alkaessa eläke muunnetaan sille vuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella, jonka aikana maatalousyrittäjä täyttää 62 vuotta. Jos muu eläke kuin työkyvyttömyyseläke alkaa ennen tuota vuotta, se muunnetaan eläkkeen alkamisvuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Jos maatalousyrittäjän työkyvyttömyys alkaa ennen sitä vuotta, jonka aikana maatalousyrittäjä täyttää 62 vuotta, työkyvyttömyyseläke muunnetaan työkyvyttömyyden alkamisvuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Työkyvyttömyyseläkkeen tai työuraeläkkeen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi eläkettä ei muunneta uudelleen elinaikakertoimella. Kun osittainen varhennettu vanhuuseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi, elinaikakertoimella muuntamaton osa vanhuuseläkkeestä muunnetaan sille vuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella, jonka aikana maatalousyrittäjä täyttää 62 vuotta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut ikärajat määrätään siten kuin työntekijän eläkelain 83 §:ssä säädetään. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 1 momentissa tarkoitetut ikärajat vuosittain viimeistään kahta kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona maatalousyrittäjä täyttää 62 vuotta.

79 §

Perhe-eläkkeen peruste

Perhe-eläke määrätään edunjättäjän kuollessaan saaman tämän lain mukaisen vanhuuseläkkeen, täyden työkyvyttömyyseläkkeen tai työuraeläkkeen perusteella. Perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen lisätään edunjättäjän eläkkeellä ollessaan ansaitsema eläke.

Jos edunjättäjä ei kuollessaan saanut 1 momentissa tarkoitettua eläkettä tai hän sai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, perhe-eläkkeen perusteeksi lasketaan eläke, jota edunjättäjä olisi saanut, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi kuolinpäivänään.

Perhe-eläkkeen perusteessa ei oteta huomioon 83 §:n 1 momentin 1—3 kohdan mukaista edunjättäjän eläkkeen vähennystä.

Jos edunjättäjä oli kuollessaan täyttänyt jonkin työeläkelain mukaisen vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän, mutta hän ei kuollessaan saanut vanhuuseläkettä tai sai osittaista varhennettua van-

huuseläkettä, perhe-eläkkeen perusteeksi lasketaan edunjättäjän kuolinpäivään mennessä tämän lain mukaan karttunut eläke.

Jos edunjättäjä oli kuollessaan työkyvyttömyyseläkkeellä, johon ei sisältynyt työntekijän eläkelain 81 §:ssä tarkoitettua kertakorotusta, maksussa olevaan perhe-eläkkeeseen lisätään kertakorotus sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä edunjättäjän työkyvyttömyyseläke ja sen perusteella myönnetty perhe-eläke yhdessä ovat jatkuneet viisi kalenterivuotta. Jos edunjättäjä ei ollut kuollessaan eläkkeellä, kertakorotus lisätään maksussa olevaan perhe-eläkkeeseen sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä perhe-eläke on jatkunut viisi kalenterivuotta. Kertakorotusprosentti määrätään työntekijän eläkelain 81 §:ssä tarkoitetulla tavalla sen mukaan, mikä edunjättäjän ikä olisi korotushetkellä.

82 §

Leskeneläkkeen vähentäminen

— —

Jos leski ei saa 1 momentissa tarkoitettua eläkettä tai hän saa osittaista varhennettua vanhuuseläkettä ja leski ei ole täyttänyt alinta vanhuuseläkeikäänsä, lesken työeläkkeenä pidetään kuitenkin sitä laskennallista eläkettä, joka leskelle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi edunjättäjän kuolinpäivänä. Jos leski on täyttänyt jonkin työeläkelain mukaisen vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän viimeistään edunjättäjän kuolinpäivänä, lesken työeläkkeenä pidetään sitä laskennallista eläkettä, joka hänelle on karttunut edunjättäjän kuolinvuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä. Jos leski on työskennellyt ulkomailla tai Euroopan unionin toimielimen tai kansainvälisen järjestön palveluksessa, lesken työeläkkeenä pidetään sitä laskennallista eläkettä, joka leskelle olisi myönnetty, jos hänen ulkomailla työskentelynsä taikka Euroopan unionin toimielimen tai kansainvälisen järjestön palvelukseen perustuvaan vakuutusaikaan luettava työskentelynsä olisi tämän lain alaista.

— —

84 §

Ansiorajojen, rahamäärien ja kokonaistyötulon tarkistaminen palkkakertoimella

Tässä laissa tarkoitetut ansiorajat, rahamäärät ja rajamäärät tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta lukien työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitetulla palkkakertoimella. Eläkettä laskettaessa kokonaistyötulot tarkistetaan palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon. Lisäksi osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen maksettavaa muuta eläkettä tai osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkimmäistä eläkeosuutta laskettaessa osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen perusteen vielä myöntämättä oleva eläkeosuus tarkistetaan palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon.

— —

86 §

Eläkehakemus

— —

Jos maatalousyrittäjällä on oikeus 42 §:n mukaiseen kuntoutukseen, eläkelaitos antaa työkyvyttömyyseläkehakemuksen käsittelyn yhteydessä 50 §:n tai työuraeläkehakemuksen käsittelyn yhteydessä 59 j §:n perusteella ennakkopäätöksen työeläkekuntoutuksesta ilman kuntoutushakemusta.

— —

87 a §

Työuraeläkkeen hakemista koskevat selvitykset

Työuraeläkkeen hakijan on toimitettava eläkelaitokselle työterveyshuollon lausunto, joka sisältää:

1) kuvauksen hakijan nykyisen työn sisällöstä sekä arvion sen 59 b §:n mukaisesta rasittavuudesta ja kuluttavuudesta sekä työkykyvaatimuksesta;

2) työterveyslääkärin lausunnon hakijan terveydentilasta ja työkyvystä;

3) arvion hakijan 59 a §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista mahdollisuuksista jatkaa työssä; sekä

4) kuvauksen hakijan aikaisempien töiden sisällöstä sekä arvion niiden 59 b §:n mukaisesta rasittavuudesta ja kuluttavuudesta, jos selvitystä hakijan työhistoriasta on saatavilla.

Työuraeläkkeen hakijan on lisäksi toimitettava eläkelaitokselle selvitys maatalousyrittäjätyön sisällöstä.

Jos työterveyshuollon lausuntoa ei ole saatavilla tai toimitetut lausunnot eivät ole riittäviä eläkeasian ratkaisemiseksi, eläkelaitos voi hyväksyä näitä lausuntoja vastaavan muun selvityksen. Hakijan on tällöin toimitettava eläkelaitokselle hakemuksen ratkaisemisen kannalta tarvittava selvitys terveydentilastaan, työkyvystään, työuran pituudesta tai työn sisällöstä.

Työuraeläkkeen hakija on velvollinen eläkelaitoksen osoituksesta käymään työkyvyn heikentymisen selvittämistä tai tässä pykälässä säädetyn lausunnon hankkimista varten tutkittavana eläkelaitoksen nimeämän laillistetun lääkärin luona tai eläkelaitoksen osoittamassa kuntoutus- tai tutkimuslaitoksessa. Jos hakija ilman hyväksyttävää syytä kieltäytyy tutkimuksesta, eläkehakemus voidaan ratkaista eläkelaitoksen käytettävissä olevan selvityksen nojalla.

Eläkelaitos on velvollinen korvaamaan työuraeläkkeen hakijalle 4 momentissa tarkoitetusta tutkimuksesta ja mahdollisista matkoista aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

101 §

Aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperintä

— —

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös, jos eläkelaitos on yksityisten alojen ratkaisevana eläkelaitoksena tai viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan maksanut yksityisten alojen työeläkelakien mukaista eläkettä aiheettomasti. Jos viimeinen eläkelaitos on maksanut aiheet-

tomasti julkisten alojen eläkelain mukaista eläkettä, takaisinperinnästä päättää Keva siten kuin takaisinperinnästä julkisten alojen eläkelaissa säädetään. Viimeinen eläkelaitos antaa takaisin perittävistä eläkkeistä päätösyhdistelmän ja perii takaisin perittävän määrän.

— —

104 §

Muutoksen hakeminen viimeisen eläkelaitoksen päätösyhdistelmään

Eläkelaitoksen viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään sovelletaan, mitä työntekijän eläkelain 129 §:ssä säädetään.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

8.

Laki

maatalousyrittäjän eläkelain voimaanpanosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan maatalousyrittäjän eläkelain voimaanpanosta annetun lain (1281/2006) 10, 13, 14 ja 27 §, sellaisina kuin niistä ovat 10 § osaksi laissa 1463/2011, 13 § osaksi laissa 633/2009 ja 27 § osaksi laissa 1171/2007, sekä

muutetaan 22 § seuraavasti:

22 §

Jos maatalousyrittäjä on harjoittanut maatalousyrittäjän eläkelaissa tarkoitettua maatalousyrittäjätoimintaa ennen 1 päivää tammikuuta 2005, maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaanpanolain (/) 4 §:n 2 momentissa tarkoitettu teoreettiseen eläkkeeseen tuleva erillinen lisä lasketaan sen kokonaistyötulon perusteella, jonka perusteella ennen 1 päivää tammikuuta 2005 myönnettävää eläkettä määrättäessä olisi otettava huomioon tuleva aika tai sitä vastaava ansio ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen MYEL-lain perusteella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2017.

Tätä lakia sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on 1 päivänä tammikuuta 2017 tai sen jälkeen.

9.

Maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaanpanolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Voimaantulo

Maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta annettu laki (/) tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017. Sitä sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on 1 päivänä tammikuuta 2017 tai sen jälkeen sekä maatalousyrittäjän eläkelaissa (1280/2006) tarkoitettuun maatalousyrittäjätoimintaan 1 päivästä tammikuuta 2017 lukien.

2 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Alin vanhuuseläkeikä, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja ja työuraeläkkeen alaikäraja vahvistetaan maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta annetun lain 78 §:n ja työntekijän eläkelain muuttamisesta annetun lain (/) 83 §:n mukaisesti ensimmäisen kerran 1965 syntyneille maatalousyrittäjille vuodelle 2027.

Työkyvyttömyyden alkaessa ennen vuotta 2027 vain työkyvyttömyyseläkkeen alkamiseen mennessä ansaittu eläke muunnetaan elinaikakertoimella.

3 §

Lykkäyskorotus

Vuonna 1948 ja sitä ennen syntyneen maatalousyrittäjän vanhuuseläkettä lykättäessä eläkettä korotetaan 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkkeen alkamisaikaa lykätään myöhemmäksi 68 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Lykkäyskorotus lasketaan 68 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä.

Vuonna 1949—1953 syntyneelle maatalousyrittäjälle lasketaan maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta annetun lain 32 ja 36 §:ssä tarkoitettu lykkäyskorotus aikaisintaan 1 päivästä tammikuuta 2017 alkaen.

Vuonna 1939 ja sitä ennen syntyneen maatalousyrittäjän vanhuuseläkettä lykättäessä eläkettä korotetaan 0,6 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkkeen alkamisaikaa lykätään myöhemmäksi 65 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Lykkäyskorotus lasketaan 65 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun mennessä karttuneesta eläkkeestä.

4 §

Siirtymäajan korotettu karttuma

Vuoden 2025 loppuun eläkettä karttuu kokonaistyötulosta 1,7 prosenttia vuodessa 53 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta sen kuukauden loppuun, jona maatalousyrittäjä täyttää 63 vuotta, jos maatalousyrittäjä ei saa maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) tai maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) mukaista luopumistukea tai muuta omaan työskentelyyn perustuvaa työeläkelakien mukaista etuutta kuin osa-aikaeläkettä tai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä. Kun karttumisprosentti muuttuu kalenterivuoden aikana, katsotaan ennen 53 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkua tai ennen 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkua saaduksi työtuloksi niin suuri osuus kalenterivuoden kokonaistulosta kuin ansiokuukausien määrä 53 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun tai 63 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun on kaikkien ansiokuukausien määrästä kyseisenä vuonna. Tällöin ansiokuukaudeksi katsotaan kalenterikuukausi, jonka aikana vakuutus on voimassa.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös maatalousyrittäjää, joka työskentelee toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa 53 vuotta täytettyään. Tällöin teoreettiseen eläkkeeseen lisätään 1,7 karttumisprosentin ja 1,5 karttumisprosentin erotuksen perusteella laskettu erillinen lisä. Erillinen lisä lasketaan tämän lain perusteella vakuutetun maatalousyrittäjätoiminnan kokonaistyötulon perusteella.

Vuoden 2025 loppuun saakka maatalousyrittäjän ja apurahansaajan työeläkevakuutusmaksun perusprosentti on 53 vuoden täyttämistä seuraavan kalenterivuoden alusta sen kalenterivuoden loppuun, jona maatalousyrittäjä tai apurahansaaja täyttää 63 vuotta, maatalousyrittäjän eläkelain 22 §:ssä tarkoitettu perusprosentti lisättynä 1,5 prosenttiyksiköllä. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään vuosittain seuraavana kalenterivuonna sovellettava korotettu työeläkevakuutusmaksun perusprosentti.

5 §

Osa-aikaeläke

Ennen vuotta 1956 syntyneen maatalousyrittäjän 1 päivänä tammikuuta 2017 tai sitä ennen alkaneeseen osa-aikaeläkkeeseen sovelletaan 31 päivänä joulukuuta 2016 voimassa olleita säännöksiä ja osa-aikaeläkettä saavan lesken leskeneläkkeen vähentämiseen sovelletaan työntekijän eläkelain 91 §:ää, sellaisena kuin se oli voimassa 31 päivänä joulukuuta 2016. Lisäksi osa-aikaeläkkeen jälkeiseen muuhun eläkkeeseen sovelletaan työntekijän eläkelain 23 ja 24 §:ää, sellaisina kuin ne olivat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2016. Osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdyn osa-aikatyön kunkin vuoden työansioista karttuu eläkettä siten kuin maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta annetussa laissa ja tämän lain 4 §:ssä säädetään. Jos osa-aikaeläke on lakkautettu-

na yhdenjaksoisesti yli kuuden kuukauden ajan, maatalousyrittäjällä ei ole enää oikeutta osa-aikaeläkkeeseen.

6 §

Työeläkeote

Vuonna 1954—1958 syntyneille maatalousyrittäjille lähetetään maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta annetun lain 75 c §:n 2 momentin mukainen työeläkeote vuonna 2017.

7 §

Vanhuuseläke työttömyyspäivärahan lisäpäivien jälkeen

Sen estämättä, mitä maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta annetussa laissa säädetään, ennen vuotta 1958 syntyneen maatalousyrittäjän, joka saa työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalain (1290/2002) 6 luvun 9 §:ssä tarkoitetun lisäpäiväoikeuden perusteella, oikeuteen jäädä varhennusvähennyksellä vähentämättömälle vanhuuseläkkeelle sovelletaan maatalousyrittäjän eläkelain 31 §:n 1 momenttia, 32 §:n 3 momenttia ja 33 §:n 1 momenttia sellaisina kuin ne olivat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2012.

8 §

Oikeus eläkkeeseen lisäeläkejärjestelyn eläkeiässä

Jos henkilöllä on työntekijän eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaanpanolain (/) 8 §:n tai työntekijän eläkelain voimaanpanolain (396/2006) 30 b §:n 2 momentin perusteella oikeus vanhuuseläkkeeseen maatalousyrittäjän eläkelain 31 §:n mukaista alinta vanhuuseläkeikäänsä alemmassa eläkeiässä, on hänellä oikeus samasta ajankohdasta myös maatalousyrittäjän eläkelain mukaiseen eläkkeeseen. Tällöin maatalousyrittäjän eläkelain mukaista eläkettä vähennetään 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkkeen alkamisaikaa varhennetaan ennen maatalousyrittäjän alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kuukauden alkua. Tarkemmat säännökset maatalousyrittäjän eläkelain mukaisen eläkkeen vähentämisestä annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

9 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä tammikuuta 20 .

10.

Laki

merimieseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan merimieseläkelain (1290/2006) 12, 22—24, 64, 74, 76 ja 77 §, 86 §:n 3 momentti, 120 §:n 1 momentin 10 kohta sekä 160 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 12 § laissa 796/2012, 22 § osaksi laissa 1429/2011, 23 § laissa 1168/2007, 24 § laissa 911/2010, 64 ja 76 § osaksi laeissa 629/2009 ja 296/2015 sekä 74 § osaksi laissa 296/2015,

muutetaan 1 §:n 1 momentti, 2 §, 3 §:n 2 momentti, 5 §:n 1 momentti, 8, 11, 13 ja 14 §, 15 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 16—21 §, 25 §:n 1 momentti, 34, 37, 52, 72 ja 73 §, 75 §:n 1 momentti, 80 §:n 2 momentti, 3 momentin 3 kohta ja 5 momentti, 81 §, 87 §:n 2 momentti, 88 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 89 §, 93 §:n 2 momentti, 96 §:n 1 momentti, 96 a §:n 2 momentti, 97 §:n 1 momentti, 99 §:n 1 momentti, 101 §:n 1 momentti, 103 §:n 2 momentti, 114 §:n 1—3 momentti, 117 §:n 4 momentti, 123 §:n 3 momentti, 126 §, 130 §:n 2 momentti, 131 §:n 4 momentti, 154 § sekä 159 §:n 1 ja 3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 1 momentti ja 73 § laissa 296/2015, 2 § osaksi laeissa 629/2009, 356/2010, 765/2011 ja laissa 873/2015, 3 §:n 2 momentti osaksi laeissa 1168/2007 ja 1103/2008, 8 ja 11 § osaksi laeissa 796/2012 ja 296/2015, 13 § osaksi laissa 796/2012, 16 § osaksi laeissa 1429/2011, 796/2012 ja 873/2015, 17 ja 20 § osaksi laissa 1429/2011, 19 § osaksi laissa 873/2015, 25 §:n 1 momentti ja 34 § osaksi laissa 1168/2007, 37 § ja 123 §:n 3 momentti laissa 635/2009, 52 § osaksi laissa 796/2012, 72 § osaksi laissa 296/2015, 80 §:n 5 momentti ja 96 §:n 1 momentti laissa 1168/2007, 81 § laissa 1457/2011, 87 §:n 2 momentti ja 88 § laissa 629/2009, 89 § osaksi laissa 629/2009, 93 §:n 2 momentti, 96 a §:n 2 momentti ja 103 §:n 2 momentti laissa 885/2014, 97 §:n 1 momentti laeissa 1429/2011 ja 873/2015, 99 §:n 1 momentti laissa 873/2015, 117 §:n 4 momentti laissa 1205/2009, 126 § osaksi laissa 356/2010 sekä 159 §:n 1 momentti osaksi laissa 911/2010 ja 3 momentti laissa 911/2010, sekä

lisätään lakiin uusi 53 a—53 l § ja niiden edelle uusi väliotsikko, lakiin uusi 81 c §, 100 §:ään uusi 2 momentti, lakiin uusi 104 a § sekä 114 §:ään uusi 6 momentti seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään merenkulkijan oikeudesta vanhuuseläkkeeseen, osittaiseen varhennettuun vanhuuseläkkeeseen, kuntoutukseen, työkyvyttömyyseläkkeeseen ja työuraeläkkeeseen sekä merenkulkijan edunsaajan oikeudesta perhe-eläkkeeseen.

— —

2 §

Keskeiset määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *työntekijällä* merityösopimuslain (756/2011) mukaisessa työsuhteessa olevaa merenkulkijaa;

2) *työsuhteella* merityösopimuslain 1 luvun 1 §:n mukaiseen työsopimukseen perustuvaa työsuhdetta tai sitä vastaavaa työsuhdetta ulkomaisessa aluksessa;

3) *päällystöllä* kansi- ja konepäällystöä sekä *miehistöllä* kansi- ja konemiehistöä, taloushenkilökuntaa ja muuta laivahenkilökuntaa,

4) *eläkekassalla* 1 §:n 3 momentissa mainittua Merimieseläkekassaa;

5) *työeläkkeellä* 3 §:ssä tarkoitettujen lakien mukaista eläkettä;

6) *palkattomalla ajalla* aikaa, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa, sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa tai erityishoitorahaa, vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaista vuorottelukorvausta, työttömyysturvalain (1290/2002) mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa tai koulutuspäivärahaa, aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaista aikuiskoulutustukea, työeläkelaeissa tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetussa laissa (566/2005) tarkoitettua kuntoutusrahaa, liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukaista ansionmenetyskorvausta, työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015), maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) tai sotilastapaturmalain (1211/1990) mukaista päivärahaa tai kuntoutusrahaa taikka liikennevakuutuslain (279/1959) mukaista päivärahaa;

7) *ansaitulla eläkkeellä* tässä laissa tarkoitettujen työansioiden, päättyneen eläkkeelläoloajan, 6 kohdassa tarkoitettujen palkattomien aikojen perusteella karttunutta eläkettä ja valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) perusteella karttunutta etuutta;

8) *ensisijaisella etuudella* 97 ja 98 §:ssä tarkoitettua etuutta, joka maksetaan työeläkkeen määrästä riippumatta täysimääräisesti ja vähennetään tämän lain mukaisesta etuudesta;

9) *EU:n sosiaaliturvan perusasetuksella* sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 883/2004 ja *EU:n sosiaaliturvan täytäntöönpanoasetuksella* sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 987/2009;

10) *EU- ja ETA-maalla* maata, jossa sovelletaan EU:n sosiaaliturvan perusasetusta tai sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annettua neuvoston asetusta (ETY) N:o 1408/71;

11) *sosiaaliturvasopimuksella* Suomea sitovaa kansainvälistä, sosiaaliturvaa koskevaa sopimusta;

12) *teoreettisella eläkkeellä* laskennallista eläkettä, jota määrättäessä työeläkelakien alainen ja EU- ja ETA-maan työskentelyaika luetaan tämän lain mukaiseksi työskentelyajaksi;

13) *alimmalla vanhuuseläkeiällä* 8 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua työntekijän syntymävuoden perusteella määräytyvää vanhuuseläkeikää.

Tässä laissa *eläketapahtumalla* tarkoitetaan:

1) vanhuuseläkkeen alkamista edeltävän kalenterikuukauden viimeistä päivää;
2) osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamista edeltävän kalenterikuukauden viimeistä päivää;
3) työkyvyttömyyden alkamista 35 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla;
4) työuraeläkkeen saamisen edellytysten täyttymistä 53 a §:n mukaisesti; tai
5) edunjättäjän kuolemaa.

3 §

Työeläkelait

— —

Julkisten alojen työeläkelakeja ovat:
1) julkisten alojen eläkelaki (/);
2) ortodoksisesta kirkosta annettu laki (985/2006);
3) Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 11 §:n 2 momentin 6 kohdan nojalla annettu eläkesääntö;
4) eräiden valtakunnassa voimassa olevien valtion eläkkeitä koskevien säännösten soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annettu maakuntalaki (ÅFS 54/2007).

5 §

Lain soveltamisalan rajaukset

Tämä laki ei koske työsuhdetta:
1) ajalta ennen 17 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkua;
2) sen kalenterikuukauden jälkeen, jona vuonna 1957 tai sitä ennen syntynyt työntekijä täyttää 68 vuotta, vuosina 1958—1961 syntynyt työntekijä täyttää 69 vuotta ja vuonna 1962 ja sen jälkeen syntynyt työntekijä täyttää 70 vuotta (*vakuuttamisvelvollisuuden yläikäraja*); tai
3) jossa työntekijä toimii muusikkona, näyttelijänä, tanssijana tai muuna esiintyvänä taiteilijana.

— —

8 §

Oikeus vanhuuseläkkeeseen

Työntekijällä on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Työntekijän alin vanhuuseläkeikä määräytyy hänen syntymävuotensa mukaan seuraavasti:
1) vuonna 1954 ja sitä ennen syntyneellä 63 vuotta;
2) vuonna 1955 syntyneellä 63 vuotta ja 3 kuukautta;
3) vuonna 1956 syntyneellä 63 vuotta ja 6 kuukautta;
4) vuonna 1957 syntyneellä 63 vuotta ja 9 kuukautta;
5) vuonna 1958 syntyneellä 64 vuotta;
6) vuonna 1959 syntyneellä 64 vuotta ja 3 kuukautta;

7) vuonna 1960 syntyneellä 64 vuotta ja 6 kuukautta;
8) vuonna 1961 syntyneellä 64 vuotta ja 9 kuukautta;
9) vuosina 1962—1964 syntyneellä 65 vuotta.

Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneen työntekijän alin vanhuuseläkeikä sopeutetaan eliniän muutokseen 88 §:n ja työntekijän eläkelain 83 §:n mukaisesti ja ikä vahvistetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella vuodelle, jona työntekijä täyttää 62 vuotta.

Vanhuuseläkkeen myöntämisen edellytyksenä on, ettei työntekijä enää ole siinä työsuhteessa, josta hän jää eläkkeelle.

11 §

Vanhuuseläkkeen määrä

Jos vanhuuseläke alkaa työntekijän alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, vanhuuseläkkeen määrä on eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä ansaittu eläke.

Jos työntekijän vanhuuseläke alkaa myöhemmin kuin alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, ensimmäisen vanhuuseläkkeen alkamista edeltävän kuukauden loppuun mennessä ansaittua eläkettä korotetaan 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkkeen alkamisaikaa lykätään alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavaa kalenterikuukautta myöhemmäksi (*lykkäyskorotus*).

Työntekijällä ei ole oikeutta lykkäyskorotukseen samalta ajalta, jolta hän on saanut työttömyyspäivärahaa.

13 §

Vanhuuseläkkeen alkaminen

Vanhuuseläke alkaa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työntekijä on täyttänyt vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän ja lopettanut työn, jonka perusteella hän hakee vanhuuseläkettä. Vanhuuseläke voidaan myöntää takautuvasti, ei kuitenkaan ilman pätevää syytä pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemiskuukautta edeltäneiltä kolmelta kuukaudelta.

Jos työntekijä jatkaa työntekoa vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan täytettyään, vanhuuseläke myönnetään eläkkeen hakemista seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien.

Vanhuuseläkkeen aikana alkaneen työsuhteen työansioista karttunut eläke myönnetään hakemuksesta aikaisintaan työntekijän vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos työntekijä on saanut osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, vanhuuseläke alkaa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työntekijä on täyttänyt 8 §:ssä säädetyt edellytykset ja lopettanut työeläkelakien mukaan vakuutetun pääasiallisen työnsä.

14 §

Vanhuuseläkkeen lakkauttaminen

Työntekijä voi hakea vanhuuseläkkeensä lakkauttamista, jos hänelle on myönnetty kuntoutustuki sellaisen määräaikaisen työkyvyttömyyden perusteella, jonka on kuntoutustukea myönnettäessä arvioitu jatkuvan sen jälkeen, kun työntekijä täyttää alimman vanhuuseläkeikänsä. Vanhuuseläkkeen lakkauttamista on haettava kuukauden kuluessa arvioidun työkyvyttömyyden päättymisestä ja vanhuuseläke lakkautetaan työkyvyttömyyden päättymiseen.

Osittainen varhennettu vanhuuseläke

15 §

Oikeus osittaiseen varhennettuun vanhuuseläkkeeseen

Työntekijällä on oikeus jäädä osittaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle aikaisintaan hänen syntymävuotensa mukaan määräytyvän alaikärajan täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Työntekijän osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja määräytyy seuraavasti:

1) vuonna 1963 ja sitä ennen syntyneellä alaikäraja on 61 vuotta;

2) vuonna 1964 syntyneellä alaikäraja on 62 vuotta;

3) vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneellä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja sopeutetaan eliniän muutokseen 88 §:n ja työntekijän eläkelain 83 §:n mukaisesti.

Työntekijällä ei ole oikeutta osittaiseen varhennettuun vanhuuseläkkeeseen, jos hän eläkkeen alkaessa saa muuta omaan työskentelyynsä perustuvaa työeläkelakien mukaista etuutta taikka maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) tai maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) mukaista luopumistukea.

16 §

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen määrä

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen perusteena on eläkkeen alkamista edeltäneen kalenterivuoden loppuun mennessä työeläkelakien mukaan ansaittu eläke. Tämän lain mukaisen eläkeosuuden määrä on työntekijän hakemuksen mukaan 25 tai 50 prosenttia osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen perusteena olevasta tämän lain mukaisesta eläkkeestä.

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen eläkeosuudesta vähennetään pysyvästi 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta tämän eläkeosuuden alkamisaikaa varhennetaan ennen työntekijän alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkua (*varhennusvähennys*).

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen eläkeosuutta korotetaan pysyvästi 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta tämän eläkeosuuden alkamisaikaa lykätään työntekijän alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkua myöhemmäksi (*lykkäyskorotus*).

Jos osittainen varhennettu vanhuuseläke on myönnetty 25 prosentin suuruisena eläkkeenä ja työntekijä hakee toisen 25 prosentin myöntämistä, jälkimmäinen osuus lasketaan samasta

1 momentissa tarkoitetusta osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen perusteena olevasta eläkkeestä kuin ensin myönnetty osuus. Jos jälkimmäiseen osuuteen lasketaan varhennusvähennys tai lykkäyskorotus, se lasketaan jälkimmäisen osuuden alkamisajankohdan mukaan.

17 §

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkaminen

Osittainen varhennettu vanhuuseläke alkaa eläkkeen hakemista seuraavan kalenterikuukauden alusta tai hakijan ilmoittamasta myöhemmästä ajankohdasta. Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä ei myönnetä takautuvasti.

Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä samoin kuin jälkimmäisen 25 prosentin osuuden myöntämistä on haettava alkavaksi samasta ajankohdasta kaikkien työeläkelakien mukaan.

Eläkkeensaaja voi hakemuksesta peruuttaa osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen kolmen kuukauden kuluessa eläkkeen myöntämistä koskevan päätöksen antamisesta. Eläkekassa poistaa peruutettua eläkettä koskevan päätöksen. Aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä säädetään 123 §:ssä.

18 §

Vanhuuseläke ja sen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Osittainen varhennettu vanhuuseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi, kun työntekijälle myönnetään vanhuuseläke. Vanhuuseläkkeen määrä lasketaan tällöin seuraavista osista:

1) osittaisesta varhennetusta vanhuuseläkkeestä;

2) osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuotta edeltäneen vuoden loppuun mennessä ansaitusta, vielä myöntämättä olevasta eläkeosuudesta; ja

3) osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen vanhuuseläkkeen alkamiseen mennessä päättyneistä työsuhteista ansaitusta eläkkeestä.

Sen estämättä, mitä 8 §:ssä säädetään, jos työntekijälle myönnetään muun yksityisten alojen työeläkelain tai julkisten alojen työeläkelain mukainen vanhuuseläke osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen, työntekijälle myönnetään osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuotta edeltäneen vuoden loppuun mennessä tämän lain mukaan ansaitusta eläkkeestä vielä myöntämättä oleva osuus.

Jos vanhuuseläke alkaa myöhemmin kuin työntekijän alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun eläkeosaan ja osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen ensimmäisen vanhuuseläkkeen alkamiseen mennessä ansaittuun eläkkeeseen lisätään lykkäyskorotus siten kuin 11 §:ssä säädetään.

19 §

Työkyvyttömyyseläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Jos osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä oleva työntekijä tulee työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi, työkyvyttömyyseläkkeen määrä lasketaan 18 §:n

1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista eläkkeen osista, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen työkyvyttömyyden alkamista edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä sekä tulevan ajan eläkeosasta.

Jos työkyvyttömyyseläke myöhemmin lakkaa, sen maksaminen keskeytetään tai se jätetään lepäämään työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain (738/2009) mukaan, osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

20 §

Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen lasketaan 18 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista eläkkeen osista sekä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen työuraeläkkeen alkamista edeltävän kuukauden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä.

Jos työuraeläke myöhemmin jätetään lepäämään 53 f §:n mukaan, osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

21 §

Työkyvyttömyyseläke, työuraeläke ja vanhuuseläke osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Jos osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saavalle työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke, työuraeläke tai vanhuuseläke samalle ajalle, jolta on jo maksettu osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, osittainen varhennettu vanhuuseläke otetaan huomioon muun myönnettävän eläkkeen osasuorituksena.

25 §

Oikeus työeläkekuntoutukseen

Työntekijällä, joka ei ole täyttänyt alinta vanhuuseläkeikäänsä, on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos:

1) asianmukaisesti todettu sairaus, vika tai vamma todennäköisesti aiheuttaa sellaisen uhkan, että hän tulee työkyvyttömäksi 35 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla;

2) työntekijällä on työskentelystä saatuja vakuutettuja työansioita 82 §:ssä tarkoitettuna tulevan ajan tarkasteluaikana vähintään 25 133,40 euroa; ja

3) työntekijällä ei ole oikeutta kuntoutukseen tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

— —

34 §

Kuntoutusta koskevat muut säännökset

Mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen hakemisesta, määräytymisestä entisin perustein, kertakorotuksesta, palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottamisesta, ensisijaisten etuuksien vähentämisestä, eläkekassan takautumisoikeudesta, maksamisesta, työkyvyttömyyseläkkeen tarkistamisesta ja määrän muuttamisesta, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen myönnettävästä työkyvyttömyyseläkkeestä, viivästyskorotuksesta, takaisinperinnästä, tietojen antamisesta ja saamisesta, muutoksenhausta ja työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuudesta, koskee kuntoutusrahaa, kuntoutuskorotusta sekä niiden saajaa, jollei tässä laissa muuta säädetä. Aiheettomasti maksetut ammatillisen kuntoutuksen kustannusten korvaukset voidaan periä takaisin siten kuin tässä laissa säädetään aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä.

Kuntoutusraha ja -korotus voidaan maksaa myös kuukautta lyhyemmältä ajalta. Sairausvakuutuslain mukainen ensisijaisuusaika ei vaikuta kuntoutusrahan alkamisaikaan. Kuntoutusrahaajalta ei kartu eläkettä 75 §:n mukaisesti eikä kuntoutusetuuksia oteta perhe-eläkkeen perusteeksi.

37 §

Työkyvyttömyyseläke julkisten alojen eläkelain mukaan myönnetyn eläkkeen perusteella

Työntekijällä on oikeus tämän lain mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos hänelle on myönnetty työkyvyttömyyseläke julkisten alojen eläkelain 33 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella.

Lisäksi työntekijällä on oikeus tämän lain mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos hänelle on myönnetty työkyvyttömyyseläke julkisten alojen palvelussuhteen jatkuessa alkaneen työkyvyttömyyden perusteella julkisten alojen eläkelain 33 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla ja hänen yksityisten alojen työeläkelakien mukaisen karttuneen eläkkeensä määrä kuukaudessa on enintään 688,02 euroa.

52 §

Työkyvyttömyyseläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi

Täysi työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi ja osatyökyvyttömyyseläke täyttä työkyvyttömyyseläkettä vastaavaksi vanhuuseläkkeeksi sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana eläkkeensaaja täyttää alimman vanhuuseläkeikänsä.

Työntekijällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeen aikana tehdyn työn perusteella karttuneeseen eläkkeeseen hakemuksesta, kun hänen työkyvyttömyyseläkkeensä muuttuu 1 momentin mukaisesti vanhuuseläkkeeksi, jos työntekijä ei ole enää siinä työsuhteessa, josta hän on siirtymässä vanhuuseläkkeelle. Jos työntekijä tekee työtä muun työeläkelain kuin tämän lain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen aikana tai tämän lain tai muun työeläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen päätyttyä, työntekijällä on oikeus tämän työn perusteella karttuneeseen eläkkeeseen, kun hänelle myönnetään vanhuuseläke. Työntekijällä on oikeus edellä tarkoitetun työkyvyttömyyseläkkeen aikana tai sen päätyttyä tehdyn työn perusteella karttuneeseen eläkkeeseen myös,

jos hänelle myönnetään aikaisemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymisen jälkeen uusi työkyvyttömyyseläke, johon ei sovelleta, mitä 86 §:n 2 momentissa säädetään eläkkeen määräytymisestä entisin perustein.

Työkyvyttömyyseläkkeen sijaan eläke lasketaan ja myönnetään vanhuuseläkkeenä alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, jos:

1) työntekijä on täyttänyt alimman vanhuuseläkeikänsä ennen sairausvakuutuslain 12 luvun 3 §:ssä tarkoitetun ensisijaisuusajan päättymistä; tai

2) työntekijälle ei vahvisteta sairausvakuutuslain 12 luvun 3 §:n 2 momentin perusteella ensisijaisuusaikaa, koska työntekijä on täyttänyt alimman vanhuuseläkeikänsä.

Työuraeläke

53 a §

Oikeus työuraeläkkeeseen

Työntekijällä on oikeus työuraeläkkeeseen 63 vuotta täytettyään, jos:

1) hän on työskennellyt vähintään 38 vuoden ajan työeläkelakien mukaan vakuutettavassa työssä, joka on ollut 53 b §:ssä tarkoitettua rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttavaa työtä;

2) hänen työkykynsä on sairauden vian tai vamman vuoksi heikentynyt, mutta kuitenkin vähemmän kuin 35 §:ssä tarkoitetun täyden työkyvyttömyyseläkkeen myöntäminen edellyttää;

3) hänen mahdollisuutensa jatkaa työssä ovat 1 ja 2 kohdassa mainituista syistä pysyvästi heikentyneet; ja

4) työuraeläkkeen alaikärajan täyttämishetkellä tai sen jälkeen eläkehakemuksen vireille tullessa 1 kohdassa tarkoitettu työ jatkuu tai sen päättymisestä on kulunut enintään vuosi.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuksi työskentelyajaksi luetaan myös äitiys-, isyys- ja vanhempainrahakaudet enintään kolmen vuoden ajalta. Lisäksi 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun aikaan luetaan vähäiset poissaolojaksot työsuhteen aikana sairauden tai lomautuksen vuoksi sekä tilapäinen työttömyys.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun työeläkelakien mukaan vakuutettavaan työhön rinnastetaan toisessa EU- ja ETA-maassa sekä Suomen kanssa sosiaaliturvasopimuksen solmineessa maassa vakuutettava 53 b §:ssä tarkoitettu rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttava työ.

53 b §

Rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttava työ

Työntekijän 53 a §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun työn rasittavuutta ja kuluttavuutta arvioitaessa edellytetään, että työ on merkittävässä määrin sisältänyt yhtä tai useampaa seuraavista tekijöistä:

1) suurta lihasvoimaa edellyttäviä tai lihaksia pitkäkestoisesti kuormittavia työliikkeitä;

2) hengitys- ja verenkiertoelimistön erityisen voimakasta kuormittumista;

3) kuormittavia ja hankalia työasentoja;

4) voimaa tai suurta nopeutta vaativia toistuvia työliikkeitä taikka työliikkeitä, jotka sisältävät samanaikaisesti käsien puristusta, kiertoa ja voimaa;

5) työskentelyä erityisen vaativassa ja poikkeuksellista henkistä kuormitusta aiheuttavassa vuorovaikutteisessa työssä; taikka

6) työskentelyä jatkuvaa varuillaan oloa tai erityistä tarkkaavaisuutta edellyttävässä tehtävässä, jossa on korkea tapaturman tai onnettomuuden riski taikka ilmeinen väkivallan uhka.

Arvioitaessa sisältääkö työ merkittävässä määrin yhtä tai useampaa 1 momentissa tarkoitettua tekijää, rasittavuutta ja kuluttavuutta lisäävänä tekijänä otetaan huomioon työn poikkeukselliset fysikaaliset tekijät, kuormitusta lisäävien suojavarusteiden käyttö, toistuvaa yötyötä sisältävä tai muutoin kuormittava vuorotyö sekä toistuvat pitkät työvuorot.

Työn rasittavuutta ja kuluttavuutta arvioidaan 1 ja 2 momentissa mainittujen eri tekijöiden yhteisvaikutus kokonaisuutena huomioiden.

53 c §

Työuraeläkkeen määrä

Työuraeläkkeen määrä on työuraeläkkeen alkamista edeltävän kuukauden loppuun mennessä ansaittu eläke.

53 d §

Työuraeläkkeen alkaminen

Työuraeläke alkaa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työntekijä täyttää 53 a §:ssä säädetyt edellytykset, kuitenkin aikaisintaan hakemista seuraavan kuukauden alusta.

Työuraeläke myönnetään toistaiseksi.

53 e §

Ennakkopäätös oikeudesta työuraeläkkeeseen

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 53 a §:ssä tarkoitetut työuraeläkkeen saamisen edellytykset. Ennakkopäätöksen antaa se eläkelaitos, joka olisi toimivaltainen ratkaisemaan eläkehakemuksen, jos työntekijä hakisi ennakkopäätöksen sijasta eläkettä.

Työuraeläkkeestä annettu ennakkopäätös on eläkekassaa sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään kuuden kuukauden tai työntekijän ja hänen työnantajansa sopiman pidemmän ajan kuluessa siitä, kun ennakkopäätös on tullut lainvoimaiseksi. Ennakkopäätös voi kuitenkin olla voimassa enintään alimpaan vanhuuseläkeikään asti.

53 f §

Työuraeläkkeen lepäämään jättäminen

Jos työuraeläkkeensaajan ansiot ylittävät työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain 3 §:ssä säädetyn kiinteän ansaintarajan, työuraeläke voidaan jättää lepäämään noudattaen, mitä mainitun lain 4 §:n 1 ja 2 momentissa, 6 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 7—10 §:ssä säädetään.

53 g §

Työuraeläkkeen takautuva tarkistaminen

Työuraeläke voidaan jättää lepäämään enintään kahden vuoden ajalta takautuvasti. Tämä kahden vuoden aika lasketaan eläkkeensaajan tarkistushakemuksen vireilletuloa tai eläkekassan tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

53 h §

Työuraeläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi

Työuraeläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana eläkkeensaaja täyttää alimman vanhuuseläkeikänsä.

Työntekijällä on hakemuksesta oikeus työuraeläkkeen aikana tehdyn työn perusteella karttuneeseen eläkkeeseen, kun hänen työuraeläkkeensä muuttuu 1 momentin mukaisesti vanhuuseläkkeeksi, jos työntekijä ei ole enää siinä työsuhteessa, josta hän on siirtymässä vanhuuseläkkeelle.

Jos työntekijän työsuhde päättyy alimman vanhuuseläkeiän täyttämisen jälkeen, työntekijällä on oikeus hakemuksesta eläkkeen aikana tehdyn työn perusteella karttuneeseen eläkkeeseen aikaisintaan työsuhteen päättymistä seuraavan kuukauden alusta lukien.

53 i §

Vanhuuseläkkeen myöntäminen työuraeläkkeen sijaan

Työuraeläkkeen sijaan eläke lasketaan ja myönnetään vanhuuseläkkeenä alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, jos työntekijä on täyttänyt alimman vanhuuseläkeiän ennen työuraeläkkeen alkamista.

53 j §

Työuraeläkkeenhakijan kuntoutusmahdollisuuksien selvittäminen

Jos eläkekassa hylkää työuraeläkehakemuksen, sen on selvitettävä, onko työntekijällä oikeus 25 §:n mukaiseen kuntoutukseen ja varmistettava, että työntekijän mahdollisuudet muun lainsäädännön mukaiseen kuntoutukseen on selvitetty. Jos työntekijällä on oikeus 25 §:n mukaiseen kuntoutukseen, eläkekassa antaa oikeudesta kuntoutukseen ennakkopäätöksen 27 §:n mukaan.

53 k §

Työuraeläke julkisten alojen eläkelain mukaan myönnetyn eläkkeen perusteella

Työntekijällä on oikeus tämän lain mukaiseen työuraeläkkeeseen, jos hänelle on myönnetty työuraeläke julkisten alojen eläkelain 51 §:n perusteella.

53 1 §

Työuraeläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuus

Työuraeläkkeensaaja on velvollinen ilmoittamaan eläkekassalle ryhtymisestään ansiotyöhön.

72 §

Eläkkeen karttuminen

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia 78 §:ssä tarkoitetuista kunkin vuoden eläkkeen perusteena olevista työansioista (*vuosiansio*), jotka työntekijä on ansainnut 17 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajaan saakka.

Eläkkeeseen eivät oikeuta työkyvyttömyyden alkamisvuoden työansiot, jos tuleva aika on työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä luettu eläkkeeseen oikeuttavaksi siten kuin 73 §:ssä säädetään.

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia työntekijän kunakin kalenterivuonna palkattomalta ajalta saaman, 80 §:ssä tarkoitetun etuuden perusteena olevasta tulosta.

73 §

Eläkkeen määräytyminen tulevalta ajalta

Työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttaa aika sen kalenterivuoden alusta, jona työntekijä on tullut työkyvyttömäksi, sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää alimman vanhuuseläkeikänsä (*tuleva aika*). Jos työntekijän alinta vanhuuseläkeikää ei ole eläketapahtumahetkellä säädetty, eläkkeeseen oikeuttaa aika sen kalenterivuoden alusta, jona työntekijä on tullut työkyvyttömäksi, sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää hänen omaa ikäluokkaansa lähimmälle ikäluokalle säädetyn alimman vanhuuseläkeiän. Tulevan ajan eläkkeen saamisen edellytyksenä on, että työntekijällä on työeläkelakien mukaisia työansioita yhteensä vähintään 12 566,70 euroa työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneiden kymmenen kalenterivuoden aikana.

Tulevan ajan eläke on 1,5 prosenttia vuotta kohden 82 §:ssä tarkoitetusta tulevan ajan eläkkeen perusteena olevasta ansiosta.

75 §

Eläkkeen karttuminen päättyneeltä työkyvyttömyyseläkeajalta

Jos työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin myönnetään uusin perustein eläke, eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan myös aika, jona työntekijä sai työkyvyttömyyseläkettä. Tältä ajalta eläkettä laskettaessa käytetään perusteena päättyneen työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan ansiota.

— —

80 §

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

— —

Eläkkeeseen oikeuttaa työntekijän 17 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta eläketapahtumaa edeltävän vuoden loppuun saakka palkattomalta ajalta saaman etuuden perusteena oleva tulo 3 momentissa tarkoitetulla tavalla. Vanhuuseläkettä laskettaessa työntekijän saaman etuuden perusteena oleva tulo otetaan kuitenkin huomioon vanhuuseläketapahtumakuukauden loppuun.

Palkattoman ajan etuuksien perusteena olevat tulot katsotaan sen kalenterivuoden ansioiksi, johon etuusaika kohdentuu. Etuuksien perusteena olevat tulot oikeuttavat eläkkeeseen seuraavasti:

— —

3) 75 prosenttia työttömyysturvalain mukaisen ansioon suhteutetun päivärahan perusteena olevasta ansiosta siltä osin kuin päivärahaa on saatu alimman vanhuuseläkeiän täyttämiskuukauden loppuun mennessä;

— —

Etuuden perusteena olevan tulon perusteella ei kartu eläkettä siltä ajalta, jolta työntekijä on saanut työeläkelakien mukaista eläkettä, vastaavaa ulkomaista etuutta taikka kansainvälisen järjestön tai Euroopan unionin toimielimen palvelukseen perustuvaa etuutta. Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen ja perhe-eläkkeen ajalta eläkettä karttuu kuitenkin myös etuuden perusteena olevan tulon perusteella.

— —

Työeläkeote, sen antaminen ja tarkistaminen

81 §

Työeläkeote

Työntekijälle, joka on 17—69-vuotias, annetaan hänen eläkkeeseen oikeuttavista ansioistaan työeläkeote. Työeläkeotteessa ilmoitetaan kuudelta otteen antamisvuotta edeltäneeltä kalenterivuodelta:

1) eläkkeeseen oikeuttavat työeläkelakien mukaiset työansiot työnantajittain;

2) eläkkeeseen oikeuttava yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaan vakuutettu työskentely sekä näiden kokonaistyötulot;

3) eläkkeeseen oikeuttavilta palkattomilta ajoilta maksettujen etuuksien perusteena olevat tulot etuuslajeittain;

4) peruste ja aika, jolta etuutta karttuu valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain mukaan; ja

5) työeläkeotteen antamisvuotta edeltäneen vuoden loppuun mennessä karttuneen eläkkeen määrä, ei kuitenkaan silloin, kun työntekijä on osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä.

Työeläkeotteessa ilmoitetaan lisäksi työntekijän alin vanhuuseläkeikä, jos se on säädetty hänen ikäluokalleen työeläkeotetta annettaessa.

Eläkekassa tai muu yksityisten alojen eläkelaitos antaa työeläkeotteen, kun:

1) otteen saajan eläketurva on työeläkeotteen lähettämisvuotta edeltävän vuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen järjestetty vain yksityisten alojen työeläkelakien mukaan tai rinnakkain yksityisten alojen ja julkisten alojen työeläkelakien mukaan; tai

2) otteen saajan eläketurva on työeläkeotteen lähettämisvuotta edeltävän vuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen järjestetty vain julkisten alojen työeläkelakien mukaan ja hänellä on myös eläkkeeseen oikeuttavia yksityisten alojen työeläkelakien mukaisia työansioita kolmen työeläkeotteen lähettämisvuotta edeltävän vuoden aikana.

Eläketurvakeskus antaa työeläkeotteen, kun otteen saajalla ei ole rekisteröityjä työeläkelakien mukaan eläkkeeseen oikeuttavia työansioita lainkaan, mutta hänellä on 1 momentin 3 tai 4 kohdassa tarkoitettuja rekisteröityjä etuusjaksoja.

81 c §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Tavoite-eläkeikä on kullekin ikäluokalle se ikä, jossa tämän ikäluokan alimmasta vanhuuseläkeiästä laskettu lykkäyskorotuksen eläkettä suurentava vaikutus on vähintään yhtä suuri kuin elinaikakertoimen vanhuuseläkettä pienentävä vaikutus.

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio työntekijän tavoite-eläkeiästä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeiässä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle työntekijälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikäänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikäänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana. Tämän jälkeen arvio työntekijän tavoite-eläkeiästä ilmoitetaan muun työeläkeotteen antamisen yhteydessä.

87 §

Työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus

— —

Kertakorotus lasketaan työntekijän maksussa olevien yksityisten alojen työeläkelakien mukaisten eläkkeiden yhteismäärän perusteella. Korotus määrätään sen mukaan, minkä ikäinen työntekijä on korotusvuoden alussa. Korotusprosentti on 25, jos työntekijä on korotusvuoden alussa 23—31-vuotias. Korotusprosentti pienenee kutakin ikävuotta kohden 1,0 prosenttiyksiköllä.

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

88 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneen työntekijän alin vanhuuseläkeikä, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja ja työuraeläkkeen alaikäraja sopeutetaan eliniän odotteen muutokseen. Ikärajat vahvistetaan sille vuodelle, jonka aikana työntekijä täyttää 62 vuotta.

Vanhuuseläke, osittainen varhennettu vanhuuseläke, työuraeläke ja työkyvyttömyyseläke sopeutetaan eliniän odotteen muutokseen työntekijän eläkelain 83 §:ssä tarkoitetulla elinaikakertoi-

mella. Eläkkeen alkaessa eläke muunnetaan sille vuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella, jonka aikana työntekijä täyttää 62 vuotta. Jos muu eläke kuin työkyvyttömyyseläke alkaa ennen tuota vuotta, se muunnetaan eläkkeen alkamisvuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Jos työntekijän työkyvyttömyys alkaa ennen sitä vuotta, jonka aikana työntekijä täyttää 62 vuotta, työkyvyttömyyseläke muunnetaan työkyvyttömyyden alkamisvuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Työkyvyttömyyseläkkeen tai työuraeläkkeen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi eläkettä ei muunneta uudelleen elinaikakertoimella. Kun osittainen varhennettu vanhuuseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi, elinaikakertoimella muuntamaton osa vanhuuseläkkeestä muunnetaan sille vuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella, jonka aikana työntekijä täyttää 62 vuotta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut ikärajat määrätään siten kuin työntekijän eläkelain 83 §:ssä säädetään. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 1 momentissa tarkoitetut ikärajat vuosittain viimeistään kahta kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta.

89 §

Perhe-eläkkeen peruste

Perhe-eläke määrätään edunjättäjän kuollessaan saaman tämän lain mukaisen vanhuuseläkkeen, täyden työkyvyttömyyseläkkeen tai työuraeläkkeen perusteella. Perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen lisätään edunjättäjän eläkkeellä ollessaan ansaitsema eläke.

Jos edunjättäjä ei kuollessaan saanut 1 momentissa mainittua eläkettä tai hän sai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, perhe-eläkkeen perusteeksi lasketaan eläke, jota edunjättäjä olisi saanut, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi kuolinpäivänään.

Perhe-eläkkeen perusteessa ei oteta huomioon 97—99 §:n mukaista edunjättäjän eläkkeen vähennystä.

Jos edunjättäjä oli kuollessaan täyttänyt jonkin työeläkelain mukaisen vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän, mutta hän ei kuollessaan saanut vanhuuseläkettä tai sai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, perhe-eläkkeen perusteeksi lasketaan edunjättäjän kuolinpäivään mennessä tämän lain mukaan karttunut eläke.

Jos edunjättäjä oli kuollessaan työkyvyttömyyseläkkeellä, johon ei sisältynyt 87 §:ssä tarkoitettua kertakorotusta, maksussa olevaan perhe-eläkkeeseen lisätään kertakorotus sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä edunjättäjän työkyvyttömyyseläke ja sen perusteella myönnetty perhe-eläke yhdessä ovat jatkuneet viisi kalenterivuotta. Jos edunjättäjä ei ollut kuollessaan eläkkeellä, kertakorotus lisätään maksussa olevaan perhe-eläkkeeseen sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä perhe-eläke on jatkunut viisi kalenterivuotta. Kertakorotusprosentti määrätään 87 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla sen mukaan, mikä edunjättäjän ikä olisi korotushetkellä.

93 §

Leskeneläkkeen vähentäminen

— —

Jos leski ei saa 1 momentissa tarkoitettua eläkettä tai hän saa osittaista varhennettua vanhuuseläkettä ja leski ei ole täyttänyt alinta vanhuuseläkeikäänsä, lesken työeläkkeenä pidetään kuitenkin sitä laskennallista eläkettä, joka leskelle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi edunjättäjän kuolinpäivänä. Jos leski on täyttänyt jonkin työeläkelain mukaisen vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän viimeistään edunjättäjän kuolinpäivänä, lesken työeläkkeenä pidetään sitä laskennallista eläkettä, joka hänelle on karttunut edunjättäjän kuolinvuotta edeltäneen vuoden loppuun mennessä. Jos leski on työskennellyt ulkomailla tai Euroopan unionin toimielimen tai kansainvälisen järjestön palveluksessa, lesken työeläkkeenä pidetään sitä laskennallista eläkettä, joka leskelle olisi myönnetty, jos hänen ulkomailla työskentelynsä taikka Euroopan unionin toimielimen tai kansainvälisen järjestön palvelukseen perustuvaan vakuutusaikaan luettava työskentelynsä olisi tämän lain alaista.

— —

96 §

Leskeneläkkeen vähentäminen erityistilanteissa

Leskeneläkettä vähennettäessä otetaan lesken hakemuksesta työeläkkeiden asemesta huomioon hänen saamansa keskimääräiset ansiotulot ja niihin perustuvat etuudet sekä osatyökyvyttömyyseläke, jos:

1) leski ei saa omaan työhön perustuvaa työeläkettä tai jos leski saa osatyökyvyttömyyseläkettä;

2) leski on tehnyt asiasta hakemuksen viiden vuoden kuluessa edunjättäjän kuolemasta tai silloin, kun leskeneläkettä vähennetään ensimmäisen kerran; ja

3) mainitut ansiotulot ja niihin perustuvat etuudet sekä osatyökyvyttömyyseläke, kun ansiotuloista otetaan huomioon 60 prosenttia, ovat yhteensä vähintään 25 prosenttia pienemmät kuin lesken 93 §:n mukaisesti määrätty eläke.

— —

96 a §

Leskeneläkkeen tarkistaminen

— —

Leskeneläke tarkistetaan myös, jos leskeneläkettä vähennettäessä huomioon otettu lesken saama työkyvyttömyyseläke lakkaa ja leskelle myöhemmin myönnetään muu uusi eläke, kuin osittainen varhennettu vanhuuseläke, johon ei sovelleta 86 §:n säännöksiä eläkkeen myöntämisestä entisin perustein.

— —

97 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään työntekijän saama ensisijainen etuus ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

1) työtapaturma- ja ammattitautilakiin perustuva ansionmenetyskorvaus lukuun ottamatta mainitun lain 68 §:n mukaista tapaturmaeläkettä ja sitä edeltävää päivärahaa sekä ansionmenetyskorvausta, josta on vähennetty mainitun lain 202 §:n 2 momentissa tarkoitettu työeläke;

2) maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilakiin perustuva ansionmenetyskorvaus lukuun ottamatta mainitun lain 58 §:n mukaista tapaturmaeläkettä ja sitä edeltävää päivärahaa;

3) liikennevakuutuslain nojalla myönnetty omaan vammaan perustuva ansionmenetyskorvaus tai eläke;

4) liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnetty ansionmenetyskorvaus;

5) sotilastapaturmalain nojalla myönnetty ansionmenetyskorvaus;

6) potilasvahinkolain (585/1986) nojalla myönnetty omaan vammaan perustuva ansionmenetyskorvaus tai eläke.

— —

99 §

Ensisijaisen etuuden tai eläkkeen muutoksen vaikutus eläkkeen määrään

Ensisijaisen etuuden vähentämistä eläkkeestä tarkistetaan, jos eläkkeensaajalle myönnetään uusi ensisijainen etuus tai jos ensisijaisen etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu muusta syystä kuin indeksitarkistuksen tai kertakorotuksen vuoksi. Eläkkeen määrä tarkistetaan myös, jos tämän lain mukaisesta eläkkeestä on vähennetty ensisijainen etuus ja eläkkeensaajalle myönnetään muu työeläke. Osatyökyvyttömyyseläkkeestä ei kuitenkaan vähennetä työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain tai sotilastapaturmalain mukaista päivärahaa taikka liikennevakuutuslain tai potilasvahinkolain mukaista ansionmenetyskorvausta, jos se on myönnetty osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneen vahinkotapahtuman tai liikennevahingon perusteella. Osittaisesta varhennetusta vanhuuseläkkeestä tai työkyvyttömyyseläkkeen ja työuraeläkkeen osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen määrää vastaavasta osasta ei myöskään vähennetä työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain, sotilastapaturmalain, liikennevakuutuslain, liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain sekä potilasvahinkolain mukaista ansionmenetyskorvausta tai eläkettä, jos se on myönnetty osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen aikana sattuneen vahinkotapahtuman tai liikennevahingon perusteella, ennen kuin eläkkeensaaja on täyttänyt alimman vanhuuseläkeikänsä.

— —

100 §

Takautumisoikeus

— —

Eläkekassalla on oikeus saada maksamansa työkyvyttömyyseläkkeen, perhe-eläkkeen ja kuntoutusetuuden määrä takaisin raideliikennevastuulain (113/1999) mukaan korvausvelvolliselta, jos työntekijän työkyvyttömyyden tai edunjättäjän kuoleman aiheuttaa raideliikennevastuulain mukaan korvattava vahinkotapahtuma. Eläkekassan oikeus korvaukseen voi olla enintään sen suuruinen, mitä vahinkoa kärsinyt tai edunsaaja raideliikennevastuulain mukaan olisi oikeutettu saamaan.

101 §

Ansiorajojen, rahamäärien ja vuosiansioiden tarkistaminen palkkakertoimella

Tässä laissa tarkoitetut ansiorajat, rahamäärät ja rajamäärät tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta lukien työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitetulla palkkakertoimella. Eläkettä laskettaessa vuosiansiot tarkistetaan palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon. Lisäksi osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen maksettavaa muuta eläkettä tai osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkimmäistä eläkeosuutta laskettaessa osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen perusteen vielä myöntämättä oleva eläkeosuus tarkistetaan palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon.

— —

103 §

Eläkehakemus

— —

Jos työntekijällä on oikeus 25 §:n mukaiseen kuntoutukseen, eläkekassa antaa työkyvyttömyyseläkehakemuksen käsittelyn yhteydessä 36 §:n tai työuraeläkehakemuksen käsittelyn yhteydessä 53 j §:n perusteella ennakkopäätöksen työeläkekuntoutuksesta ilman kuntoutushakemusta.

— —

104 a §

Työuraeläkkeen hakemista koskevat selvitykset

Työuraeläkkeen hakijan on toimitettava eläkekassalle työterveyshuollon lausunto, joka sisältää:

1) kuvauksen hakijan nykyisen työn sisällöstä sekä arvion sen 53 b §:n mukaisesta rasittavuudesta ja kuluttavuudesta sekä työkykyvaatimuksesta;

2) työterveyslääkärin lausunnon hakijan terveydentilasta ja työkyvystä;

3) arvion hakijan 53 a §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista mahdollisuuksista jatkaa työssä; sekä

4) kuvauksen hakijan aikaisempien töiden sisällöstä sekä arvion niiden 53 b §:n mukaisesta rasittavuudesta ja kuluttavuudesta, jos selvitystä hakijan työhistoriasta on saatavilla.

Työuraeläkkeen hakijan on lisäksi toimitettava eläkekassalle työnantajan lausunto hakijan työn sisällöstä.

Jos työterveyshuollon tai työnantajan lausuntoa ei ole saatavilla tai toimitetut lausunnot eivät ole riittäviä eläkeasian ratkaisemiseksi, eläkekassa voi hyväksyä näitä lausuntoja vastaavan muun selvityksen. Hakijan on tällöin toimitettava eläkekassalle hakemuksen ratkaisemisen kannalta tarvittava selvitys terveydentilastaan, työkyvystään, työuran pituudesta tai työn sisällöstä.

Työuraeläkkeen hakija on velvollinen eläkekassan osoituksesta käymään työkyvyn heikentymisen selvittämistä tai tässä pykälässä säädetyn lausunnon hankkimista varten tutkittavana eläkekassan nimeämän laillistetun lääkärin luona tai eläkekassan osoittamassa kuntoutus- tai tutkimuslaitoksessa. Jos hakija ilman hyväksyttävää syytä kieltäytyy tutkimuksesta, eläkehakemus voidaan ratkaista eläkekassan käytettävissä olevan selvityksen nojalla.

Eläkekassa on velvollinen korvaamaan työuraeläkkeen hakijalle 4 momentissa tarkoitetusta tutkimuksesta ja mahdollisista matkoista aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

114 §

Eläkkeen ja kuntoutusetuuden maksaminen työnantajalle

Jos eläkekassa on myöntänyt työntekijälle takautuvasti työkyvyttömyyseläkkeen tai työuraeläkkeen ja työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta sairausajan palkkaa, eläke maksetaan tältä ajalta hakemuksesta työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä.

Jos työntekijälle on myönnetty työkyvyttömyyseläkkeen sijasta vanhuuseläke 52 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla takautuvasti alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta ja työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta sairausajan palkkaa, eläke maksetaan työkyvyttömyysajalta hakemuksesta työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä.

Jos eläkekassa on myöntänyt työntekijälle takautuvasti työkyvyttömyyseläkkeen, työuraeläkkeen tai 2 momentissa tarkoitetussa tilanteessa vanhuuseläkkeen ja työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta sairausajan palkan sijasta irtisanomisajan palkkaa, eläke maksetaan tältä ajalta hakemuksesta työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä.

— —

Mitä 2 momentissa säädetään takautuvan vanhuuseläkkeen maksamisesta työnantajalle samalta ajalta maksetun sairausajan palkan korvaamiseksi, sovelletaan myös, jos työntekijälle myönnetään työuraeläkkeen sijasta vanhuuseläke 53 i §:ssä tarkoitetulla tavalla.

117 §

Eläkkeen maksaminen Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle

— —

Jos työntekijä on saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään muuta eläkettä kuin osittaista varhennettua vanhuuseläkettä takautuvasti, eläkekassan on työttömyyskassan tai Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta maksettava takautuvasti maksettava eläke työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle

siltä osin kuin se vastaa määrältään samalta ajalta maksettua työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea.

— —

123 §

Aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperintä

— —

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös, jos eläkekassa on yksityisten alojen ratkaisevana eläkelaitoksena tai viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan maksanut yksityisten alojen työeläkelakien mukaista eläkettä aiheettomasti. Jos eläkekassa viimeisenä eläkelaitoksena on maksanut aiheettomasti julkisten alojen eläkelain mukaista eläkettä, takaisinperinnästä päättää Keva siten kuin takaisinperinnästä julkisten alojen eläkelaissa säädetään. Eläkekassa antaa viimeisenä eläkelaitoksena takaisin perittävistä eläkkeistä päätösyhdistelmän ja perii takaisin perittävän määrän.

— —

126 §

Muutoksen hakeminen eläkekassan viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään

Eläkekassan viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään sovelletaan, mitä tässä luvussa säädetään päätöksestä. Jos eläkekassan päätös sisältyy Kevan viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään, siihen haetaan muutosta ja valitusasia käsitellään siten kuin julkisten alojen eläkelaissa säädetään.

130 §

Päätöksen oikaisu muutoksenhaun yhteydessä

— —

Kun eläkekassa on viimeisenä eläkelaitoksena antanut päätösyhdistelmän, sen on pyydettävä lausunto Kevalta ennen asian käsittelemistä siltä osin kuin valitus koskee Kevan hoitamaa eläketurvaa. Lausuntoa ei kuitenkaan pyydetä, jos valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia.

— —

131 §

Valituksen siirto muutoksenhakuelimelle

— —

Jos eläkekassa päätösyhdistelmän antaneena viimeisenä eläkelaitoksena on pyytänyt 130 §:n 2 momentissa tarkoitetun lausunnon Kevalta eikä se oikaise päätöstään muutoksenhakijan vaatimalla tavalla, eläkekassan on toimitettava valituskirjelmä ja siitä annetut lausunnot 1 momentissa tarkoitetulle muutoksenhakuelimelle 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

154 §

Eläkekassan vastuu vanhuuseläkkeestä

Eläkekassa on vastuussa:

1) työntekijän ja eläkkeensaajan vanhuuseläkkeen siitä osasta, joka perustuu työntekijän ennen ensimmäisen vanhuuseläkkeen alkamiskuukautta edeltävän kuukauden loppua tekemään työhön ja joka vastaa 0,4 prosentin vuotuista eläkkeen karttumaa käyttäen eläkeikänä 65 vuotta tai, jos vanhuuseläkkeen osa perustuu työntekijän 65 vuoden täyttämisvuoden jälkeiseen työhön, työntekijän ikää työntekovuonna, ja laskettuna sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien tai antamien laskuperusteiden mukaan; eläkekassan vastuuseen ei kuitenkaan lueta 101 §:n mukaisesta vuosiansioiden palkkakertoimella tarkistamisesta tai eläkkeen alkamisen jälkeen tehdystä 102 §:n mukaisesta indeksitarkistuksesta johtuvaa korotusta eikä elinaikakertoimesta johtuvaa muutosta;

2) määrästä, joka 155 §:n ja sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien tai antamien laskuperusteiden mukaan on siirretty eläkekassan vastuulla olevaan osaan; ja

3) määrästä, joka on erikseen siirretty eläkekassan vastuulla olevaan vanhuuseläkkeen osaan rahastoidun osan kasvattamiseksi.

159 §

Eläkekassan vastuu yhteisesti kustannettavista etuuksista

Eläkekassa ja työntekijän eläkelain mukaista eläketurvaa hoitavat eläkelaitokset vastaavat yhteisesti seuraavista kuluista siltä osin kuin niitä ei saada muualta kustannetuiksi:

1) muut kuin 154 ja 156 §:ssä tarkoitetut vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeet, lukuun ottamatta työntekijän eläkelain 174 ja 175 §:n mukaisesti maksettavaa määrää;

2) eläkkeiden ja kuntoutusrahojen ne osat, jotka ylittävät 154—157 §:n mukaiset määrät; tällöin kuntoutusrahan kustannuksen katsotaan kokonaan määräytyvän sen eläkelain mukaan, jonka perusteella kuntoutusraha on myönnetty;

3) perhe-eläke;

4) osittainen varhennettu vanhuuseläke;

5) kuntoutuskorotus; kuntoutuskorotuksen määrään luetaan tällöin myös korotuksen määrä siltä osin kuin se kohdistuu 153 §:n 1 momentissa tarkoitettuun tämän lain mukaisen eläkkeen työntekijän eläkelain mukaista eläkettä vastaavan määrän ylittävään osaan;

6) sosiaali- ja terveysministeriön antamien vastuuvelan ja eläkevastuun laskuperusteiden muuttamisesta aiheutuvat kustannukset;

7) 154 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuista siirroista aiheutuvat kustannukset;

8) työntekijän eläkelain 179 §:n 1 momentin 1—8 ja 10 kohdassa tarkoitetut, mainittuun lakiin perustuvan eläketurvan aiheuttamien kulujen osuudet; ja

9) työuraeläke.

— —

Eläkekassan osuus 1 momentin 1, 2 ja 4 kohdan mukaisista vanhuuseläkekuluista, lukuun ottamatta työkyvyttömyyseläkkeen yhteydessä kertasuorituksina maksettujen vanhuuseläkkeiden kuluja, määräytyy yhteisesti kustannettaviin kuluihin tarkoitettujen varojen mukaisessa suhteessa. Eläkekassan osuus 1 momentin 1 kohdan mukaisista työkyvyttömyyseläkekuluista, 1 momen-

tin 2 kohdan mukaisista muista kuin vanhuuseläkekuluista, edellä mainituista 1 momentin 1 ja 2 kohdan mukaisista työkyvyttömyyseläkkeen yhteydessä kertasuorituksina maksettujen vanhuuseläkkeiden kuluista sekä 1 momentin 3—5 ja 9 kohdan mukaisista kuluista määräytyy eläkekassassa vakuutettujen työansioiden mukaisessa suhteessa. Eläkekassan osuus 1 momentin 6 ja 7 kohdan mukaisista kuluista määräytyy siten kuin 4 momentin mukaisissa laskuperusteissa on tarkemmin määritelty. Eläkekassan osuus 1 momentin 8 kohdan mukaisista kuluista määräytyy kuten eläkekassan osuus vastaavista 1 momentin mukaisista yhteisesti kustannettavista kuluista.

— —

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

11.

Laki

merimieseläkelain voimaanpanosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan merimieseläkelain voimaanpanosta annetun lain (1291/2006) 4 §:n 1 ja 3 momentti, 7, 8, 22, 24 ja 31 §, sellaisina kuin niistä ovat 4 §:n 1 momentti laissa 1104/2008 ja 3 momentti laissa 1461/2011, 22 § osaksi laissa 1169/2007 sekä 31 § osaksi laissa 797/2012, sekä

muutetaan 17 §, sellaisena kuin se on laissa 297/2015, seuraavasti:

17 §

Jos työntekijä on työskennellyt Suomessa ennen 1 päivää tammikuuta 2005, merimieseläkelain muuttamisesta annetun lain voimaanpanolain (/) 4 §:n 2 momentissa tarkoitettu teoreettiseen eläkkeeseen tuleva erillinen lisä lasketaan sen työsuhteen palkan perusteella, jonka perusteella ennen 1 päivää tammikuuta 2005 myönnettävää eläkettä määrättäessä olisi otettava huomioon tuleva aika ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen vanhan lain perusteella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on 1 päivänä tammikuuta 2017 tai sen jälkeen.

12.

Merimieseläkelain muuttamisesta annetun lain voimaanpanolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Voimaantulo

Merimieseläkelain muuttamisesta annettu laki (/) tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017. Sitä sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on 1 päivänä tammikuuta 2017 tai sen jälkeen sekä merimieseläkelain (1290/2006) soveltamisalaan kuuluvassa työsuhteessa tehtyyn työhön 1 päivästä tammikuuta 2017 lukien.

Merimieseläkelain muuttamisesta annetun lain 97 §:n 1 momentin 6 kohtaa ja 100 §:n 2 momenttia sovelletaan potilasvahinkolain (585/1986) tai raideliikennevastuulain (113/1999) mukaiseen korvaukseen, jonka vakuutustapahtuma on 1 päivänä tammikuuta 2017 tai sen jälkeen.

2 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Alin vanhuuseläkeikä, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja ja työuraeläkkeen alaikäraja vahvistetaan merimieseläkelain muuttamisesta annetun lain 88 §:n ja työntekijän eläkelain muuttamisesta annetun lain (/) 83 §:n mukaisesti ensimmäisen kerran 1965 syntyneille työntekijöille vuodelle 2027.

Työkyvyttömyyden alkaessa ennen vuotta 2027 vain työkyvyttömyyseläkkeen alkamiseen mennessä ansaittu eläke muunnetaan elinaikakertoimella.

3 §

Lykkäyskorotus

Vuonna 1948 ja sitä ennen syntyneen työntekijän vanhuuseläkettä lykättäessä eläkettä korotetaan 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkkeen alkamisaikaa lykätään myöhemmäksi 68 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Lykkäyskorotus lasketaan 68 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä.

Vuonna 1949—1953 syntyneelle työntekijälle lasketaan merimieseläkelain muuttamisesta annetun lain 11 ja 16 §:ssä tarkoitettu lykkäyskorotus aikaisintaan 1 päivästä tammikuuta 2017 alkaen.

Vuonna 1939 ja sitä ennen syntyneen työntekijän vanhuuseläkettä lykättäessä eläkettä korotetaan 0,6 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkkeen alkamisaikaa lykätään myöhemmäksi

65 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Lykkäyskorotus lasketaan 65 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä.

4 §

Siirtymäajan korotettu karttuma

Vuoden 2025 loppuun eläkettä karttuu työansioista 1,7 prosenttia vuodessa 53 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 63 vuotta, jos työntekijä ei saa maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) tai maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) mukaista luopumistukea tai muuta omaan työskentelyyn perustuvaa työeläkelakien mukaista etuutta kuin osa-aikaeläkettä tai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä. Jos karttumisprosentti muuttuu kalenterivuoden aikana, eläkkeen karttuminen määräytyy keskimääräisen karttumisprosentin mukaan muista kuin vanhuuseläkkeen alkamisen jälkeen ansaituista työansioista. Keskimääräinen karttumisprosentti lasketaan ottamalla karttumisprosentit huomioon niiden kalenterivuoteen sisältyvien kalenterikuukausien lukumäärän suhteessa, joihin karttumisprosentit kohdistuvat.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös työntekijää, joka työskentelee toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa 53 vuotta täytettyään. Tällöin teoreettiseen eläkkeeseen lisätään 1,7 karttumisprosentin ja 1,5 karttumisprosentin erotuksen perusteella laskettu erillinen lisä. Erillinen lisä lasketaan Suomessa ansaittujen työansioiden perusteella.

Vuoden 2025 loppuun saakka 53 vuotta täyttäneen työntekijän eläkevakuutusmaksu määräytyy työntekijän eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaanpanolain (/) 4 §:n 2 momentissa säädetysti.

5 §

Osa-aikaeläke

Ennen vuotta 1956 syntyneen työntekijän 1 päivänä tammikuuta 2017 tai sitä ennen alkaneeseen osa-aikaeläkkeeseen sovelletaan 31 päivänä joulukuuta 2016 voimassa olleita säännöksiä ja osa-aikaeläkettä saavan lesken leskeneläkkeen vähentämiseen sovelletaan merimieseläkelain 96 §:ää, sellaisena kuin se oli voimassa 31 päivänä joulukuuta 2016. Lisäksi osa-aikaeläkkeen jälkeiseen muuhun eläkkeeseen sovelletaan merimieseläkelain 23 ja 24 §:ää sekä osa-aikaeläkkeen suuruiseksi vanhuuseläkkeeksi muutetun eläkkeen kustannustenjakoon mainitun lain 159 §:ää, sellaisina kuin ne olivat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2016. Osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdyn osa-aikatyön kunkin vuoden työansioista karttuu eläkettä siten kuin merimieseläkelain muuttamisesta annetussa laissa ja tämän lain 4 §:ssä säädetään. Jos osa-aikaeläke on lakkautettuna yhdenjaksoisesti yli kuuden kuukauden ajan, työntekijällä ei ole enää oikeutta osa-aikaeläkkeeseen.

6 §

Työeläkeote

Vuonna 1954—1958 syntyneille työntekijöille lähetetään merimieseläkelain muuttamisesta annetun lain 81 c §:n 2 momentin mukainen työeläkeote vuonna 2017.

Merimieseläkelain muuttamisesta annetun lain 81 c §:n mukaista arviota työntekijän tavoiteeläkeiästä ei ilmoiteta työeläkeotteilla, jotka lähetetään työntekijöille, joilla merimieseläkelain muuttamisesta annetun lain (296/2015) voimaantulosäännöksen 3 tai 4 momentin perusteella on oikeus vanhuuseläkkeeseen merimieseläkelain 8 §:ssä säädettyä alinta vanhuuseläkeikää alemmassa alennetussa eläkeiässä.

7 §

Vanhuuseläke työttömyyspäivärahan lisäpäivien jälkeen

Sen estämättä, mitä merimieseläkelain muuttamisesta annetussa laissa säädetään, ennen vuotta 1958 syntyneen työntekijän, joka saa työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalain (1290/2002) 6 luvun 9 §:ssä tarkoitetun lisäpäiväoikeuden perusteella, oikeuteen jäädä varhennusvähennyksellä vähentämättömälle vanhuuseläkkeelle sovelletaan merimieseläkelain 8 §:n 4 momenttia, 11 §:n 3 momenttia ja 13 §:n 1 momenttia sellaisina kuin ne olivat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2012.

8 §

Kuolevuusperustetäydennys

Eläkekassan tasausvastuuseen siirretään vakuutusteknisen vastuuvelan laskuperusteiden muutoksesta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi 31 päivänä joulukuuta 2016 vakavaraisuuspääomasta määrä, joka on merimieseläkelain 202 §:ssä tarkoitetuissa vakuutusteknisen vastuuvelan laskuperusteissa vahvistettu prosenttimäärä 31 päivänä joulukuuta 2015 mennessä karttuneesta vanhuuseläkevastuusta. Prosenttimäärä vahvistetaan sen suuruiseksi, että se vastaa työntekijän eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaanpanolain (/) 10 §:ssä tarkoitettua työntekijän eläkelain mukaisissa vastuuvelan tai eläkevastuun laskuperusteissa vahvistettua prosenttimäärää.

9 §

Oikeus eläkkeeseen lisäeläkejärjestelyn eläkeiässä

Jos henkilöllä on työntekijän eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaanpanolain (/) 8 §:n tai työntekijän eläkelain voimaanpanolain (396/2006) 30 b §:n 2 momentin perusteella oikeus vanhuuseläkkeeseen merimieseläkelain 8 §:n mukaista alinta vanhuuseläkeikäänsä alemmassa eläkeiässä, on hänellä oikeus samasta ajankohdasta myös merimieseläkelain mukaiseen eläkkeeseen. Tällöin merimieseläkelain mukaista eläkettä vähennetään 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkkeen alkamisaikaa varhennetaan ennen työntekijän alimman vanhuuseläkeiän

täyttämistä seuraavan kuukauden alkua. Tarkemmat säännökset merimieseläkelain mukaisen eläkkeen vähentämisestä annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

10 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Tämän lain 8 §:ää sovelletaan kuitenkin jo 31 päivänä joulukuuta 2016.

13.

Julkisten alojen eläkelaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Lain tarkoitus ja soveltamisala

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään työansioiden perusteella määräytyvästä Kevan jäsenyhteisön, valtion, evankelis-luterilaisen kirkon ja Kansaneläkelaitoksen palveluksessa olevan eläketurvasta.

2 §

Eläketurvan toimeenpano

Tämän lain mukaisesta eläketurvasta huolehtii julkisoikeudellinen Keva-niminen eläkelaitos. Kevasta säädetään Kevasta annetussa laissa (/).

3 §

Keskeiset määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *palvelussuhteella* tämän lain piiriin kuuluvaa virka- tai työsuhdetta, perhe- ja omaishoitajan sopimussuhdetta Kevan jäsenyhteisöön, luottamustointa sekä toimeksianto- tai konsulttisopimussuhdetta tai vastaavaa muuta sovittua järjestelyä;

2) *työntekijällä* kaikkia lain soveltamisalaan kuuluvia henkilöitä;

3) *julkisella työnantajalla* Kevan jäsenyhteisöä, valtiota, evankelis-luterilaista kirkon seurakuntaa, seurakuntayhtymää, tuomiokapitulia, kirkkohallitusta sekä Kansaneläkelaitosta;

4) *työeläkelailla* työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainittuja lakeja ja eläkesääntöjä sekä muita niihin verrattavia säädöksiä, joissa määritellään työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuva eläke;

5) *yksityisten alojen työeläkelailla* työntekijän eläkelakia ja mainitun lain 3 §:n 1 momentissa mainittuja lakeja;

6) *työeläkkeellä* työeläkelain mukaisia eläkkeitä;

7) *yksityisten alojen työeläkelaitoksella* yksityisten alojen työeläkelain mukaisesta eläketurvasta huolehtivaa eläkelaitosta;

8) *palkattomalla ajalla* aikaa, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa tai erityishoitorahaa, vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaista vuorottelukorvausta, työttömyysturvalain (1290/2002) mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa, aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaista aikuiskoulutustukea, työeläkelakien tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain (566/2005) mukaista kuntoutusrahaa, liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukaista ansionmenetyskorvausta, työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015), maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) tai sotilastapaturmalain (1211/1990) mukaista päivärahaa tai kuntoutusrahaa taikka liikennevakuutuslain (279/1959) mukaista päivärahaa;

9) *ansaitulla eläkkeellä* tässä laissa tarkoitettujen työansioiden, päättyneen eläkkeelläoloajan, 8 kohdassa tarkoitettujen palkattomien aikojen perusteella karttunutta eläkettä ja valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) perusteella karttunutta etuutta;

10) *ensisijaisella etuudella* 96 ja 97 §:ssä tarkoitettua etuutta, joka maksetaan työeläkkeen määrästä riippumatta täysimääräisesti ja vähennetään tämän lain mukaisesta etuudesta;

11) *tulevalla ajalla* sen vuoden alun, jona työkyvyttömyys alkaa, sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää alimman vanhuuseläkeikänsä. Jos työntekijän alinta vanhuuseläkeikää ei ole eläketapahtumahetkellä säädetty, eläkkeeseen oikeuttaa aika sen kalenterivuoden alusta, jona työntekijä on tullut työkyvyttömäksi, sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää hänen omaa ikäluokkaansa lähimmälle ikäluokalle säädetyn alimman vanhuuseläkeiän;

12) *rahamäärillä* summia, jotka vastaavat työntekijän eläkelain 96, 97 ja 100 §:ssä tarkoitetun palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004;

13) *edunjättäjällä* henkilöä, jonka jälkeen suoritetaan tämän lain mukaista perhe-eläkettä;

14) *edunsaajalla* henkilöä, jolla on oikeus saada tämän lain mukaista perhe-eläkettä;

15) *EU:n sosiaaliturvan perusasetuksella* sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 883/2004 ja *EU:n sosiaaliturvan*

täytäntöönpanoasetuksella sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 987/2009;

16) *EU- ja ETA-maalla* maata, jossa sovelletaan EU:n sosiaaliturvan perusasetusta tai sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annettua neuvoston asetusta (ETY) N:o 1408/71;

17) *sosiaaliturvasopimuksella* Suomea sitovaa kansainvälistä, sosiaaliturvaa koskevaa sopimusta;

18) *teoreettisella eläkkeellä* laskennallista eläkettä, jota määrättäessä työeläkelakien alainen ja EU- ja ETA-maassa työskentely aika luetaan tämän lain mukaiseksi työskentelyajaksi;

19) *alimmalla vanhuuseläkeiällä* 10 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua työntekijän syntymävuoden perusteella määräytyvää vanhuuseläkeikää.

4 §

Lain soveltamisala

Tämän lain mukaisen eläketurvan piiriin kuuluu julkiseen työnantajaan sekä eduskuntaan palvelussuhteessa oleva henkilö sekä eduskunnan oikeusasiamies ja eduskunnan apulaisoikeusasiamies. Lakia sovelletaan myös henkilöön, joka ei ole virka- tai työsuhteessa julkiseen työnantajaan, jos muussa laissa niin säädetään.

Eläketurvan piiriin kuuluvat myös:

1) perhehoitaja, joka on tehnyt Kevan jäsenyhteisön kanssa perhehoitolain (263/2015) 3 §:ssä tarkoitetun toimeksiantosopimuksen (*perhehoitaja*);

2) omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) 2 §:n mukainen omaishoitaja;

3) julkisen työnantajan luottamushenkilö;

4) sellainen luonnollinen henkilö, joka toimimatta yrittäjänä, on tehnyt julkisen työnantajan kanssa toimeksianto- tai konsulttisopimuksen tai sopinut vastaavasta muusta järjestelystä eikä tätä toimintaa harjoiteta yhtiön tai muun yhteisön nimissä.

5 §

Lain soveltamisalan rajoitukset

Palvelussuhteesta karttuu eläkettä tämän lain mukaisesti. Tämä laki ei kuitenkaan koske:

1) palvelussuhdetta ajalta ennen sitä seuraavaa kalenterikuukautta, jona työntekijä täyttää 17 vuotta;

2) palvelussuhdetta sen kalenterikuukauden jälkeen, jolloin vuonna 1957 tai sitä ennen syntynyt työntekijä täyttää 68 vuotta, vuosina 1958—1961 syntynyt työntekijä täyttää 69 vuotta ja vuonna 1962 ja sen jälkeen syntynyt työntekijä täyttää 70 vuotta;

3) palvelussuhdetta, jonka perusteella on oikeus eläkkeeseen muun lain nojalla; eikä

4) valtion palvelukseen Euroopan unionin, Euroopan talousalueen taikka Sveitsin alueen ulkopuolelle otetun muun kuin Suomen kansalaisen palvelusta.

Jos tulee epäselvyyttä siitä, sovelletaanko työntekijään tätä lakia, asian ratkaisee Keva työnantajan tai työntekijän hakemuksesta.

6 §

Eläkeoikeuden siirto Euroopan unioniin

Työntekijällä on oikeus siirtää tämän lain mukainen eläkeoikeutensa Euroopan unioniin siten kuin eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetussa laissa (165/1999) säädetään. Euroopan unioniin siirtyvään ja sieltä palautettavaan eläkeoikeuteen sovelletaan eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetun lain säännöksiä siltä osin kuin kyseisessä laissa on tämän lain säännöksistä poikkeavia säännöksiä.

2 luku

Eläketurva

7 §

Eläketurvan lajit

Eläketurvaan kuuluvat tässä laissa säädetty peruseläketurva sekä kuntoutusetuudet. Eläketurvaan voi kuulua myös lisäeläketurva.

Kevan jäsenyhteisö ei voi järjestää eikä pitää voimassa palvelussuhteeseen perustuvaa peruseläketurvaa työntekijöilleen muutoin kuin tässä laissa säädetyllä tavalla.

8 §

Kevan järjestämä lisäeläketurva

Keva voi järjestää Kevan jäsenyhteisön työntekijöille peruseläketurvan lisäksi myös lisäeläketurvaa. Lisäeläketurvan järjestäminen on jäsenyhteisölle vapaaehtoista.

Kevan järjestämästä lisäeläketurvasta määrätään Kevan lisäeläkesäännössä. Lisäeläkesäännössä määrätään Kevan oikeudesta myöntää ylimääräinen eläke sekä työntekijän kuoltua suoritettava taloudellinen tuki. Lisäeläkesäännössä voidaan määrätä, että taloudellista tukea suoritetaan myös Kevan jäsenyhteisön palveluksessa olevan muun työeläkelain piiriin kuuluvan työntekijän jälkeen.

9 §

Muualta järjestettävä lisäeläketurva

Sen lisäksi, mitä 7 §:ssä säädetään, Kevan jäsenyhteisö voi ottaa työntekijälleen tämän lain mukaisen eläketurvan lisäksi vapaamuotoisen eläkevakuutuksen tai myöntää hänelle yksittäistapauksessa ylimääräisen eläkkeen.

3 luku

Eläke- ja kuntoutusetuudet

Vanhuuseläke

10 §

Oikeus vanhuuseläkkeeseen

Työntekijällä on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Työntekijän alin vanhuuseläkeikä määräytyy hänen syntymävuotensa mukaan seuraavasti:

1) vuonna 1954 ja sitä ennen syntyneellä 63 vuotta;
2) vuonna 1955 syntyneellä 63 vuotta ja 3 kuukautta;
3) vuonna 1956 syntyneellä 63 vuotta ja 6 kuukautta;
4) vuonna 1957 syntyneellä 63 vuotta ja 9 kuukautta;
5) vuonna 1958 syntyneellä 64 vuotta;
6) vuonna 1959 syntyneellä 64 vuotta ja 3 kuukautta;
7) vuonna 1960 syntyneellä 64 vuotta ja 6 kuukautta;
8) vuonna 1961 syntyneellä 64 vuotta ja 9 kuukautta;
9) vuosina 1962—1964 syntyneellä 65 vuotta.

Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneen työntekijän alin vanhuuseläkeikä sopeutetaan eliniän muutokseen 95 §:n ja työntekijän eläkelain 83 §:n mukaisesti ja ikä vahvistetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella vuodelle, jona työntekijä täyttää 62 vuotta.

Vanhuuseläkkeen myöntämisen edellytyksenä on, ettei työntekijä enää ole siinä palvelussuhteessa, josta hän jää eläkkeelle.

11 §

Vanhuuseläke varhennettuna samasta ajankohdasta muusta pohjoismaasta myönnetyn vanhuuseläkkeen kanssa

Sen estämättä, mitä 10 §:n 2 momentissa säädetään, työntekijälle voidaan hakemuksesta myöntää valtion palvelussuhteista karttunut vanhuuseläke aikaisintaan 60 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, kuitenkin aikaisintaan eläkkeen hakemista seuraavan kuukauden alusta, jos työntekijällä on oikeus vanhuuseläkkeeseen ennen alimman vanhuuseläkeikänsä täyttämistä Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välillä valtioiden eläkejärjestelmien mukaisen eläkeoikeuden sopeuttamisesta tehdyn sopimuksen (SopS 96/2002) perusteella. Tällöin eläkettä vähennetään 0,6 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä maksetaan ennen alimman vanhuuseläkeiän täyttämiskuukautta seuraavan kalenterikuukauden alkua.

12 §

Vanhuuseläkkeen määrä

Jos vanhuuseläke alkaa työntekijän alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, vanhuuseläkkeen määrä on eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä ansaittu eläke.

Jos työntekijän vanhuuseläke alkaa myöhemmin kuin alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, ensimmäisen vanhuuseläkkeen alkamista edeltävän kuukauden loppuun mennessä karttunutta eläkettä korotetaan 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkkeen alkamisaikaa lykätään alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavaa kalenterikuukautta myöhemmäksi (*lykkäyskorotus*).

Työntekijällä ei ole oikeutta lykkäyskorotukseen samalta ajalta, jolta hän on saanut työttömyyspäivärahaa.

13 §

Vanhuuseläkkeen alkaminen

Vanhuuseläke alkaa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien, jona työntekijä on täyttänyt vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän ja lopettanut palvelussuhteensa. Vanhuuseläke voidaan myöntää takautuvasti, ei kuitenkaan ilman pätevää syytä pitemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemiskuukautta edeltäneiltä kolmelta kuukaudelta.

Jos työntekijä on kahdessa tai useammassa palvelussuhteessa ja hän päättää niistä jonkun tai jotkut jäädäkseen vanhuuseläkkeelle, hänelle myönnetään 1 momentin estämättä vanhuuseläkkeenä myös vanhuuseläkkeen alkamiseen mennessä jatkuvasta palveluksesta maksetuista työansioista karttunut eläke. Samoin menetellään, jos työntekijä päättää jonkin muun työeläkelain alaisen virka- tai työsuhteen taikka yrittäjätoiminnan jäädäkseen vanhuuseläkkeelle ja hänellä on ollut sen kanssa rinnakkainen muu palvelussuhde kuin virka- tai työsuhde.

Jos työntekijä jatkaa työntekoa 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun ylärajan täytettyään, vanhuuseläke myönnetään eläkkeen hakemista seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien.

Edellä 10 ja 11 §:ssä tarkoitetun vanhuuseläkkeen alkamisen jälkeen maksetuista työansioista karttunut eläke myönnetään hakemuksesta aikaisintaan 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun ikärajan täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Sama koskee 102 §:ssä tarkoitetun vanhuuseläkkeen alkamisen jälkeen maksetuista työansioista karttunutta eläkettä, joka perustuu valtion palvelukseen tai muuhun valtion eläketurvan rahoituksesta annetussa laissa (/) tarkoitettuun palvelussuhteeseen.

Jos työntekijä on saanut osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, vanhuuseläke alkaa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työntekijä on täyttänyt 10 §:ssä säädetyt edellytykset ja lopettanut työeläkelakien mukaan vakuutetun pääasiallisen työnsä.

14 §

Vanhuuseläkkeen lakkauttaminen

Työntekijä voi hakea vanhuuseläkkeensä lakkauttamista, jos hänelle on myönnetty kuntoutustuki sellaisen määräaikaisen työkyvyttömyyden perusteella, jonka on kuntoutustukea myönnettäessä arvioitu jatkuvan sen jälkeen, kun työntekijä täyttää alimman vanhuuseläkeikänsä. Vanhuuseläkkeen lakkauttamista on haettava kuukauden kuluessa arvioidun työkyvyttömyyden päättymisestä ja vanhuuseläke lakkautetaan työkyvyttömyyden päättymiseen.

Osittainen varhennettu vanhuuseläke

15 §

Oikeus osittaiseen varhennettuun vanhuuseläkkeeseen

Työntekijällä on oikeus jäädä osittaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle hänen syntymävuotensa mukaan määräytyvän alaikärajan täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Työntekijän osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja määräytyy seuraavasti:

1) vuonna 1963 ja sitä ennen syntyneellä alaikäraja on 61 vuotta;

2) vuonna 1964 syntyneellä alaikäraja on 62 vuotta;

3) vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneellä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja sopeutetaan eliniän muutokseen 95 §:n mukaisesti.

Työntekijällä ei ole oikeutta osittaiseen varhennettuun vanhuuseläkkeeseen, jos hän eläkkeen alkaessa saa muuta omaan työskentelyynsä perustuvaa työeläkelakien mukaista etuutta taikka maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) tai maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) mukaista luopumistukea.

16 §

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen määrä

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen perusteena on eläkkeen alkamista edeltäneen kalenterivuoden loppuun mennessä työeläkelakien mukaan ansaittu eläke. Tämän lain mukaisen eläkeosuuden määrä on työntekijän hakemuksen mukaan 25 tai 50 prosenttia osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen perusteena olevasta tämän lain mukaisesta eläkkeestä.

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen eläkeosuudesta vähennetään pysyvästi 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta tämän eläkeosuuden alkamisaikaa varhennetaan ennen työntekijän alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkua (*varhennusvähennys*).

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen eläkeosuutta korotetaan pysyvästi 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta tämän eläkeosuuden alkamisaikaa lykätään työntekijän alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkua myöhemmäksi (*lykkäyskorotus*).

Jos osittainen varhennettu vanhuuseläke on myönnetty 25 prosentin suuruisena eläkkeenä ja työntekijä hakee toisen 25 prosentin myöntämistä, jälkimmäinen osuus lasketaan samasta 1 momentissa tarkoitetusta osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen perusteena olevasta eläk-

keestä kuin ensin myönnetty osuus. Jos jälkimmäiseen osuuteen lasketaan varhennusvähennys tai lykkäyskorotus, se lasketaan jälkimmäisen osuuden alkamisajankohan mukaan.

17 §

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkaminen

Osittainen varhennettu vanhuuseläke alkaa eläkkeen hakemista seuraavan kalenterikuukauden alusta tai hakijan ilmoittamasta myöhemmästä ajankohdasta. Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä ei myönnetä takautuvasti.

Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä samoin kuin jälkimmäisen 25 prosentin osuuden myöntämistä on haettava alkavaksi samasta ajankohdasta kaikkien työeläkelakien mukaan.

Eläkkeensaaja voi hakemuksesta peruuttaa osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen kolmen kuukauden kuluessa sen myöntämistä koskevan päätöksen antamisesta. Keva poistaa peruutettua eläkettä koskevan päätöksen. Aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä säädetään 137 §:ssä.

18 §

Vanhuuseläke ja sen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Osittainen varhennettu vanhuuseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi, kun työntekijälle myönnetään vanhuuseläke. Vanhuuseläkkeen määrä muodostuu tällöin seuraavista osista:

1) osittaisesta varhennetusta vanhuuseläkkeestä;

2) osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuotta edeltäneen vuoden loppuun mennessä ansaitusta, vielä myöntämättä olevasta tämän lain mukaisesta eläkeosuudesta; ja

3) osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen ansaitusta tämän lain mukaisesta eläkkeestä.

Sen estämättä, mitä 10 §:ssä säädetään, jos työntekijälle myönnetään muun työeläkelain mukainen vanhuuseläke osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen, työntekijälle myönnetään osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuotta edeltäneen vuoden loppuun mennessä tämän lain mukaan ansaitusta eläkkeestä vielä myöntämättä oleva osuus.

Jos vanhuuseläke alkaa myöhemmin kuin työntekijän alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun eläkeosaan ja osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen ensimmäisen vanhuuseläkkeen alkamiseen mennessä ansaittuun eläkkeeseen lisätään lykkäyskorotus siten kuin 12 §:ssä säädetään.

19 §

Työkyvyttömyyseläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Jos osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä oleva työntekijä tulee työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi, työkyvyttömyyseläkkeen määrä lasketaan 18 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista eläkkeen osista, osittaisen varhennetun vanhuuseläk-

keen alkamisvuonna ja sen jälkeen työkyvyttömyyden alkamista edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä sekä tulevan ajan eläkeosasta.

Jos työkyvyttömyyseläke myöhemmin lakkaa, sen maksaminen keskeytetään tai se jätetään lepäämään työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain (738/2009) mukaan, osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

20 §

Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen lasketaan 18 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista eläkkeen osista sekä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen työuraeläkkeen alkamista edeltävän kuukauden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä.

Jos työuraeläke myöhemmin jätetään lepäämään 56 §:n mukaan, osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

21 §

Työkyvyttömyyseläke, työuraeläke ja vanhuuseläke osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Jos osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saavalle työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke, työuraeläke tai vanhuuseläke samalle ajalle, jolta on jo maksettu osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, osittainen varhennettu vanhuuseläke otetaan huomioon muun myönnettävän eläkkeen osasuorituksena.

Työeläkekuntoutus

22 §

Oikeus työeläkekuntoutukseen

Työntekijällä, joka ei ole täyttänyt alinta vanhuuseläkeikäänsä, on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos:

1) asianmukaisesti todettu sairaus, vika tai vamma todennäköisesti aiheuttaa sellaisen uhkan, että hän tulee työkyvyttömäksi 33 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla;

2) työntekijällä on työskentelystä saatuja vakuutettuja työansioita 88 §:ssä tarkoitettuna tulevan ajan tarkasteluaikana vähintään 25 133,40 euroa; ja

3) työntekijällä ei ole oikeutta kuntoutukseen tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

Kuntoutuksen tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa otetaan huomioon työntekijän ikä, ammatti, aikaisempi toiminta, koulutus, vakiintuminen työelämään sekä se, johtaako haettu ammatillinen kuntoutus todennäköisesti työntekijän terveydentilalle sopivassa työssä jatkamiseen tai

työhön palaamiseen. Lisäksi tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa otetaan huomioon, lykkääkö ammatillinen kuntoutus työntekijän eläkkeelle jäämistä.

Työkyvyttömyyden uhkalla tarkoitetaan tilannetta, jossa on todennäköistä, että työntekijälle lähivuosina ilman ammatillista kuntoutusta tulisi myönnettäväksi työkyvyttömyyseläke tai osatyökyvyttömyyseläke, vaikka hoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen toteutuksen mahdollisuudet otetaan huomioon.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu tulevan ajan tarkasteluaika määräytyy siten kuin työntekijä olisi tullut työkyvyttömäksi kuntoutushakemuksen tullessa vireille.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös sellaisen työntekijän kuntoutukseen, joka on 33 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetulla tavalla työkyvytön. Tällöin tämän pykälän 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut ansiot määräytyvät samoin kuin tulevan ajan ansiot hänen työkyvyttömyyseläkkeessään.

23 §

Ammatillisen kuntoutuksen sisältö ja kuntoutussuunnitelma

Ammatillisella kuntoutuksella tarkoitetaan työkokeilua, työhön valmennusta, työhön tai ammattiin johtavaa koulutusta ja tukea elinkeinotoiminnan aloittamiseen tai jatkamiseen. Työntekijälle voidaan korvata ammatillisesta kuntoutuksesta aiheutuvat ja kuntoutumista tukevat välttämättömät ja tarpeelliset kustannukset.

Ennen ammatillisen kuntoutuksen käynnistämistä työntekijällä on oltava kuntoutussuunnitelma, jonka laatimista Keva voi tukea.

24 §

Korvaus työhön valmennuksessa sattuneesta tapaturmasta tai saadusta ammattitaudista

Sellaisessa 23 §:n 1 momentissa tarkoitetussa työ- ja koulutuskokeilussa valtiolla, työhön valmennuksessa ja työharjoittelussa, jossa kuntoutukseen osallistuva ei ole palvelussuhteessa valmennuksen järjestäjään, sattuneesta tapaturmasta tai saadusta ammattitaudista suoritetaan kuntoutettavalle korvaus valtion varoista soveltuvin osin samojen perusteiden mukaan kuin työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään työtapaturmasta ja ammattitaudista suoritettavasta korvauksesta. Asian, joka koskee korvauksen suorittamista valtion varoista tämän pykälän nojalla, käsittelee ensimmäisenä asteena Valtiokonttori.

25 §

Ennakkopäätös oikeudesta kuntoutukseen

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttyvätkö työeläkekuntoutuksen saamisen edellytykset. Ennakkopäätös on Kevaa sitova, jos työntekijä toimittaa Kevalle kuntoutussuunnitelman yhdeksän kuukauden kuluessa siitä, kun ennakkopäätös on tullut lainvoimaiseksi.

26 §

Kuntoutusraha

Työntekijällä on oikeus kuntoutusrahaan niiltä kalenterikuukausilta, joiden aikana hän on kokonaan tai osittain estynyt tekemästä ansiotyötä ammatillisen kuntoutuksen vuoksi.

Kuntoutusraha on yhtä suuri kuin niiden työeläkkeiden yhteismäärä korotettuna 33 prosentilla, joihin työntekijällä olisi oikeus, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi kuntoutushakemuksen tullessa vireille.

Jos työntekijä on jäänyt sairauslomalle palvelussuhteessa ollessaan ja kuntoutustarve oli olemassa jo sairausloman alkaessa, kuntoutusraha on kuitenkin yhtä suuri kuin niiden työeläkkeiden yhteismäärä korotettuna 33 prosentilla, joihin työntekijällä olisi oikeus, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi sairausloman alkaessa.

27 §

Osakuntoutusraha

Jos työntekijä ansaitsee ammatillisen kuntoutuksen aikana enemmän kuin puolet vakiintuneesta ansiostaan, kuntoutusrahan määrä on puolet 26 §:ssä tarkoitetusta kuntoutusrahasta.

28 §

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan kuntoutuskorotus

Jos työntekijä saa tämän lain mukaista työkyvyttömyyseläkettä, hänellä ei ole oikeutta 26 §:n mukaiseen kuntoutusrahaan. Työkyvyttömyyseläkkeen saajalle maksetaan ammatillisen kuntoutuksen ajalta työkyvyttömyyseläkkeen lisäksi kuntoutuskorotus. Kuntoutuskorotus on 33 prosenttia työkyvyttömyyseläkkeen määrästä.

Osatyökyvyttömyyseläke voidaan maksaa ammatillisen kuntoutuksen ajalta täytenä eläkkeenä ja siten korotettuna kuin 1 momentissa säädetään.

29 §

Harkinnanvarainen kuntoutusavustus

Työntekijälle voidaan myöntää kuntoutusrahaa työkyvyttömyyseläkkeen suuruisena harkinnanvaraisena kuntoutusavustuksena kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Harkinnanvarainen kuntoutusavustus voidaan myöntää myös 23 §:n 2 momentissa tarkoitetun kuntoutussuunnitelman laatimista varten.

Kuntoutusavustusta maksetaan enintään kolmelta kuukaudelta kalenterivuotta kohden erikseen laskettuna kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Kuntoutusavustusta voidaan kuitenkin maksaa pidemmältäkin ajalta, jos se on kuntoutuksen turvaamiseksi perusteltua.

Kuntoutusrahaa saaneelle työntekijälle, joka on viimeksi ennen ammatillista kuntoutusta ollut Kevan jäsenyhteisön palveluksessa, voidaan maksaa harkinnanvaraista kuntoutusavustusta, jos

tämä on hänen työllistymisensä kannalta erityisen tarpeellista. Kuntoutusavustusta ei kuitenkaan makseta ajalta, jolta työntekijällä on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan tai työmarkkinatukeen.

30 §

Kuntoutusrahan tai työkyvyttömyyseläkkeen saajan kuntoutuskorotuksen lakkauttaminen

Kuntoutusraha tai työkyvyttömyyseläkkeen saajalle maksettava kuntoutuskorotus voidaan lakkauttaa, jos sen saaja kieltäytyy ammatillisesta kuntoutuksesta tai keskeyttää tällaisen kuntoutuksen ilman pätevää syytä.

Työntekijällä ei ole oikeutta ilman pätevää syytä työkyvyttömyyseläkkeeseen ennen kuin hänen oikeutensa työeläkelakien tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain mukaiseen kuntoutusrahaan on päättynyt.

31 §

Kuntoutusta koskevat muut säännökset

Edellä 26 ja 28 §:ssä tarkoitettuihin kuntoutusrahaan ja kuntoutuskorotukseen sekä niiden saajaan sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta. Aiheettomasti maksettujen 22 §:ssä tarkoitettujen ammatillisen kuntoutuksen kustannusten korvausten takaisinperintään sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä.

Kuntoutusraha ja -korotus voidaan maksaa myös kuukautta lyhyemmältä ajalta. Sairausvakuutuslain mukainen ensisijaisuusaika ei vaikuta kuntoutusrahan alkamisaikaan. Kuntoutusrahaajalta ei kartu eläkettä 81 §:n mukaisesti eikä kuntoutusetuuksia oteta perhe-eläkkeen perusteeksi.

Työkyvyttömyyseläke

32 §

Työkyvyttömyysetuudet

Työntekijällä on oikeus heikentyneen työkyvyn perusteella työkyvyttömyyseläkkeeseen alimman vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän täyttämiseen saakka, siten kuin tässä laissa säädetään. Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi tai kuntoutustukena määräajaksi.

Mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta, sovelletaan kuntoutustukeen ja sen saajaan.

33 §

Oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen

Työntekijällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen:

1) jos hän on sairauden, vian tai vamman vuoksi yhtäjaksoisesti vähintään vuoden ajaksi tullut palvelussuhteen kestäessä kykenemättömäksi virkaansa tai työhönsä;

2) jos hän on sairauden vian tai vamman vuoksi yhtäjaksoisesti vähintään vuoden ajaksi tullut palvelussuhteen päätyttyä kykenemättömäksi, ottaen huomioon hänen jäljellä oleva työkykynsä, hankkimaan itselleen ansiotuloja sellaisella saatavissa olevalla työllä, jota hänen voidaan kohtuudella edellyttää tekevän; taikka

3) jos hänelle on myönnetty yksityisten alojen työeläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke, tai hänelle on tämän lain alaisen palvelussuhteen päätettyä myönnetty myöhempään virka- tai työsuhteeseen perustuva muun kuin edellä mainitun työeläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke.

Sovellettaessa 1 momentin 2 kohtaa otetaan huomioon myös työntekijän koulutus, aikaisempi toiminta, ikä, asuinpaikka ja muut näihin rinnastettavat seikat. Jos työkyky vaihtelee, otetaan huomioon työntekijän vuotuinen ansio.

Sen lisäksi, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään työkyvyn heikentymisen arvioinnissa huomioon otettavista tekijöistä, 60 vuotta täyttäneen työntekijän, jonka työura on pitkä, työkyvyttömyyseläkeoikeutta arvioitaessa otetaan huomioon myös työn aiheuttama rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työn vaativuus ja vastuullisuus, jos nämä seikat yhdistyneenä sairauteen, vikaan tai vammaan tekevät työnteon jatkamisen kohtuuttomaksi.

Työkyvyttömyyseläke myönnetään joko täytenä tai osatyökyvyttömyyseläkkeenä. Täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään työntekijälle, joka on tullut työkyvyttömäksi virkaansa tai työhönsä tai jonka työkyvyn voidaan arvioida ainakin vuoden ajaksi heikentyneen vähintään kolmella viidesosalla. Jos työkyky on heikentynyt tätä vähemmän, mutta kuitenkin vähintään kahdella viidesosalla, myönnetään eläke osatyökyvyttömyyseläkkeenä.

34 §

Kuntoutusmahdollisuuksien selvittäminen

Ennen kuin Keva tekee päätöksen työkyvyttömyyseläkkeestä, sen on selvitettävä, onko työntekijällä oikeus 22 §:n mukaiseen kuntoutukseen ja varmistettava, että työntekijän mahdollisuudet muun lainsäädännön mukaiseen kuntoutukseen on selvitetty. Jos työntekijällä on oikeus 22 §:n mukaiseen kuntoutukseen, Keva antaa oikeudesta kuntoutukseen ennakkopäätöksen 25 §:n mukaan.

35 §

Työkyvyttömyyseläkkeen määrä

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen määrä on eläketapahtumavuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaitun eläkkeen ja 83 §:n mukaisen tulevan ajan eläkeosan yhteismäärä. Osatyökyvyttömyyseläke on puolet täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä.

36 §

Työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus

Työntekijän työkyvyttömyyseläkkeeseen ja kuntoutustukeen lisätään kertakorotus sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä työkyvyttömyyseläkkeen tai kuntoutustuen alkamisesta on kulunut viisi kalenterivuotta.

Kertakorotus lasketaan työntekijän maksussa olevan tämän lain mukaisen eläkkeen määrän perusteella. Korotus määrätään sen mukaan, minkä ikäinen työntekijä on korotusvuoden alussa. Korotusprosentti on 25, jos työntekijä on korotusvuoden alussa 24—31-vuotias. Korotusprosentti pienenee kutakin ikävuotta kohden 1,0 prosenttiyksiköllä. Kertakorotusta ei lisätä kuntoutuskorotukseen.

37 §

Ennakkopäätös oikeudesta osatyökyvyttömyyseläkkeeseen

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 33 §:n 4 momentissa mainitut osatyökyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytykset.

Ennakkopäätös on Kevaa sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työntekijän ja hänen työnantajansa sopiman sitä pidemmän ajan kuluessa siitä, kun ennakkopäätös on tullut lainvoimaiseksi.

38 §

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkaminen

Täysi työkyvyttömyyseläke alkaa aikaisintaan sairausvakuutuslain 12 luvun 3 §:ssä tarkoitetun päivärahan ensisijaisuusajan päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Täysi työkyvyttömyyseläke alkaa kuitenkin työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta, jos:

1) eläkehakemus on tehty ennen kuin Kansaneläkelaitos on vahvistanut sairauspäivärahan ensisijaisuusajan ja eläkehakemuksen tekemistä seuraavan toisen kalenterikuukauden loppuun mennessä ei ole myönnetty vähintään kuukauden ajalta yhdenjaksoisesti maksettavaa päivärahaa, joka kohdistuu työkyvyttömyyden alkamisen jälkeiseen aikaan;

2) työkyvyttömyyden alkamisen jälkeiseen aikaan kohdistuva päivärahahakemus on hylätty eikä työntekijälle ole myönnetty hylkäämisen jälkeiseen aikaan kohdistuvaa vähintään kuukaudelta yhdenjaksoisesti maksettavaa päivärahaa; tai

3) työkyvyttömyys alkaa sairauspäivärahan ensisijaisuusajan päättymisen jälkeen ja työntekijälle on myönnetty työkyvyttömyyden alkamisen jälkeiselle ajalle sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n 5 momentin mukaista sairauspäivärahaa.

Jos työntekijällä on oikeus saada sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa vastaavaa ulkomailta maksettavaa etuutta, se otetaan huomioon työkyvyttömyyseläkkeen alkamisaikaa määrättäessä samalla tavalla kuin sairausvakuutuslain mukainen päiväraha, kuitenkin enintään sairausvakuutuslain mukaiseen enimmäissuoritusaikaan saakka.

39 §

Osatyökyvyttömyyseläkkeen alkaminen

Osatyökyvyttömyyseläke alkaa eläketapahtumaa seuraavan kuukauden alusta.

40 §

Työkyvyttömyyseläkkeen takautuva maksaminen

Työkyvyttömyyseläkettä ei ilman pätevää syytä makseta takautuvasti pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemiskuukautta edeltäneeltä kuudelta kuukaudelta.

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti, sitä ei makseta ajalta, jolta työntekijä on saanut työeläkelakien tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain työtapaturma- ja ammattitautilain tai maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetyskorvausta liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain perusteella.

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti osatyökyvyttömyyseläkkeenä tai täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä 38 §:n 2 momentin perusteella ja samalta ajalta on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai osasairauspäivärahaa, työkyvyttömyyseläkettä maksetaan tältä ajalta päivärahan määrän ylittävä osa.

41 §

Työkyvyttömyyseläkkeen kestoaika

Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi tai kuntoutustukena määräajaksi.

Jos työntekijän työkyky on heikentynyt määräaikaisesti vähintään vuoden ajaksi, hänellä on oikeus saada kuntoutustukea työkykynsä palauttamiseksi niin pitkältä ajalta kuin hänen arvioidaan olevan työkyvytön tässä laissa tarkoitetulla tavalla.

Kuntoutustukea myöntäessään Kevan on varmistuttava siitä, että työntekijälle on laadittu hoito- tai kuntoutussuunnitelma. Kuntoutustuki voidaan myöntää työkyvyttömälle työntekijälle myös hoito- tai kuntoutussuunnitelman valmistelun ajaksi.

42 §

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus

Työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan Kevalle työkykynsä palautumisesta, ryhtymisestään ansiotyöhön ja kuntoutuksen keskeytymisestä.

43 §

Selvitys työkyvyttömyyden jatkumisesta

Jos Kevalla on perusteltua syytä olettaa, että työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky on palautunut, eläkkeensaaja on velvollinen käymään Kevan määräyksestä työkyvyttömyyden jatkumisen selvittämistä varten tutkittavana Kevan nimeämän laillistetun lääkärin luona tai Kevan osoittamassa kuntoutus- tai tutkimuslaitoksessa. Kevan on tällöin korvattava tutkimuksesta ja mahdollisista matkoista aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

44 §

Työkyvyttömyyseläkeoikeuden tarkistaminen

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu, hänen oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeeseen tarkistetaan hänen hakemuksestaan tai Kevan aloitteesta.

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyvyn muuttumista tai palautumista arvioitaessa otetaan huomioon työntekijän työansioissa tapahtuneet muutokset. Työntekijällä ei ole oikeutta täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen aikana, jolloin hänen työansionsa ovat enemmän kuin 40 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltäneestä vakiintuneesta keskiansiosta, eikä osatyökyvyttömyyseläkkeeseen aikana, jolloin hänen työansionsa ovat enemmän kuin 60 prosenttia mainitusta keskiansiosta.

45 §

Työkyvyttömyyseläkkeen määrän muuttaminen

Jos täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavan työntekijän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada osatyökyvyttömyyseläkettä ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muutosta seuraavan kuukauden alusta.

Jos osatyökyvyttömyyseläkettä saavan työntekijän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada täyttä työkyvyttömyyseläkettä ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, osatyökyvyttömyyseläke muutetaan täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Täysi työkyvyttömyyseläke alkaa siten kuin 38 §:ssä säädetään. Osatyökyvyttömyyseläkettä maksetaan täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamiseen saakka.

46 §

Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky palautuu siinä määrin, ettei hän enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan työkyvyn palautumista seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan tai kuntoutustuki päättyy, eläkettä voidaan työhön paluun tukemiseksi jatkaa osatyökyvyttömyyseläkkeen suuruisena kuntoutustukena vuotta lyhyemmältäkin ajalta.

47 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen keskeyttäminen

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää, jos eläkkeensaaja:

1) on ansiotyössä ja tästä työstä saadut työansiot ovat tilapäisesti yli 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltäneestä vakiintuneesta keskiansiosta;

2) ei suostu Kevan 43 §:n mukaan määräämään tutkimukseen; ei kuitenkaan, jos kieltäytymiseen on hyväksyttävä syy;

3) ei toimita 43 §:ssä tarkoitetun tutkimuksen tuloksia Kevaan sen määräämässä kohtuullisessa ajassa; tai

4) kieltäytyy Kevan järjestämästä kuntoutuksesta tai koulutuksesta ilman pätevää syytä.

48 §

Työkyvyttömyyseläkkeen takautuva tarkistaminen, lakkauttaminen tai keskeyttäminen

Eläke voidaan lakkauttaa tai tarkistaa taikka sen maksaminen voidaan keskeyttää takautuvasti enintään kahden vuoden ajalta. Tämä kahden vuoden aika lasketaan eläkkeensaajan tarkistushakemusta tai Kevan tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Jos työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen on ollut keskeytettynä, eläke kuitenkin tarkistetaan tai lakkautetaan keskeyttämisajankohdasta.

49 §

Työkyvyttömyyseläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi ja oikeus työkyvyttömyyseläkkeen aikana karttuneeseen uuteen eläkkeeseen

Täysi työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi ja osatyökyvyttömyyseläke täyttä työkyvyttömyyseläkettä vastaavaksi vanhuuseläkkeeksi sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona eläkkeensaaja täyttää alimman vanhuuseläkeikänsä.

Työeläkelakien mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen aikana tehdyn työn perusteella ansaittuun eläkkeeseen on oikeus hakemuksesta aikaisintaan alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, jos työntekijä ei ole enää siinä palvelussuhteessa, josta hän on siirtymässä eläkkeelle, tai siitä ajankohdasta, jona työkyvyttömyyseläkkeen päätyttyä myönnetään sellainen uusi eläke, jota ei määrätä entisin perustein.

Eläke lasketaan työkyvyttömyyseläkkeenä, mutta myönnetään vanhuuseläkkeenä alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, jos:

1) työntekijä on täyttänyt alimman vanhuuseläkeiän ennen sairausvakuutuslain 12 luvun 3 §:ssä tarkoitetun ensisijaisuusajan päättymistä; tai

2) työntekijälle ei vahvisteta sairausvakuutuslain 12 luvun 3 §:n 2 momentin perusteella ensisijaisuusaikaa, koska työntekijä on täyttänyt alimman vanhuuseläkeikänsä.

50 §

Ohjaus kuntoutukseen

Jos työkyvyttömyyseläkettä tai työeläkekuntoutusta koskeva hakemus hylätään, Kevan on huolehdittava siitä, että työntekijälle annetaan tietoa muista kuntoutusmahdollisuuksista ja että hänet ohjataan kuntoutustarvettaan vastaavaan muuhun kuntoutukseen tai muihin palveluihin yhteistyössä niitä järjestävien tahojen kanssa. Lisäksi Kevan on noudatettava, mitä kuntoutuksen asiakasyhteistyöstä annetussa laissa (497/2003) säädetään.

Työuraeläke

51 §

Oikeus työuraeläkkeeseen

Työntekijällä on oikeus työuraeläkkeeseen 63 vuotta täytettyään, jos:

1) hän on työskennellyt vähintään 38 vuoden ajan työeläkelakien mukaan vakuutettavassa työssä, joka on ollut 52 §:ssä tarkoitettua rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttavaa työtä;

2) hänen työkykynsä on sairauden, vian tai vamman vuoksi heikentynyt, mutta kuitenkin vähemmän kuin 33 §:ssä tarkoitetun täyden työkyvyttömyyseläkkeen myöntäminen edellyttää;

3) hänen mahdollisuutensa jatkaa työssä ovat 1 ja 2 kohdassa mainituista syistä pysyvästi heikentyneet; ja

4) työuraeläkkeen alaikärajan täyttämishetkellä tai sen jälkeen eläkehakemuksen vireille tullessa 1 kohdassa tarkoitettu työ jatkuu tai sen päättymisestä on kulunut enintään vuosi.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuksi työskentelyajaksi luetaan myös äitiys-, isyys- ja vanhempainrahakaudet enintään kolmen vuoden ajalta. Lisäksi 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun aikaan luetaan vähäiset poissaolojaksot virka- tai työsuhteen aikana sairauden tai lomautuksen vuoksi sekä tilapäinen työttömyys.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun työeläkelakien mukaan vakuutettavaan työhön rinnastetaan toisessa EU- ja ETA -maassa sekä Suomen kanssa sosiaaliturvasopimuksen solmineessa maassa vakuutettava 52 §:ssä tarkoitettu rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttava työ.

52 §

Rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttava työ

Työntekijän 51 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun työn rasittavuutta ja kuluttavuutta arvioitaessa edellytetään, että työ on merkittävässä määrin sisältänyt yhtä tai useampaa seuraavista tekijöistä:

1) suurta lihasvoimaa edellyttäviä tai lihaksia pitkäkestoisesti kuormittavia työliikkeitä;

2) hengitys- ja verenkiertoelimistön erityisen voimakasta kuormittumista;

3) kuormittavia ja hankalia työasentoja;

4) voimaa tai suurta nopeutta vaativia toistuvia työliikkeitä taikka työliikkeitä, jotka sisältävät samanaikaisesti käsien puristusta, kiertoa ja voimaa;

5) työskentelyä erityisen vaativassa ja poikkeuksellista henkistä kuormitusta aiheuttavassa vuorovaikutteisessa työssä taikka

6) työskentelyä jatkuvaa varuillaan oloa tai erityistä tarkkaavaisuutta edellyttävässä tehtävässä, jossa on korkea tapaturman tai onnettomuuden riski taikka ilmeinen väkivallan uhka.

Arvioitaessa sisältääkö työ merkittävässä määrin yhtä tai useampaa 1 momentissa tarkoitettua tekijää, rasittavuutta ja kuluttavuutta lisäävänä tekijänä otetaan huomioon työn poikkeukselliset fysikaaliset tekijät, kuormitusta lisäävien suojavarusteiden käyttö, toistuvaa yötyötä sisältävä tai muutoin kuormittava vuorotyö sekä toistuvat pitkät työvuorot.

Työn rasittavuutta ja kuluttavuutta arvioidaan 1 ja 2 momentissa mainittujen eri tekijöiden yhteisvaikutus kokonaisuutena huomioiden.

53 §

Työuraeläkkeen määrä

Työuraeläkkeen määrä on työuraeläkkeen alkamista edeltävän kuukauden loppuun mennessä ansaittu eläke.

54 §

Työuraeläkkeen alkaminen

Työuraeläke alkaa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työntekijä täyttää 51 §:ssä säädetyt edellytykset, kuitenkin aikaisintaan hakemista seuraavan kuukauden alusta.

Työuraeläke myönnetään toistaiseksi.

55 §

Ennakkopäätös oikeudesta työuraeläkkeeseen

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 51 §:ssä tarkoitetut työuraeläkkeen saamisen edellytykset.

Työuraeläkkeestä annettu ennakkopäätös on Kevaa sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään kuuden kuukauden tai työntekijän ja hänen työnantajansa sopiman pidemmän ajan kuluessa siitä, kun ennakkopäätös on tullut lainvoimaiseksi. Ennakkopäätös voi kuitenkin olla voimassa enintään alimpaan vanhuuseläkeikään asti.

56 §

Työuraeläkkeen lepäämään jättäminen

Jos työuraeläkkeensaajan ansiot ylittävät työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain 3 §:ssä säädetyn kiinteän ansaintarajan, työuraeläke voidaan jättää lepäämään noudattaen, mitä mainitun lain 4 §:n 1 ja 2 momentissa, 6 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 7—10 §:ssä säädetään.

57 §

Työuraeläkkeen takautuva tarkistaminen

Työuraeläke voidaan jättää lepäämään enintään kahden vuoden ajalta takautuvasti. Tämä kahden vuoden aika lasketaan eläkkeensaajan tarkistushakemuksen vireilletuloa tai Kevan tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

58 §

Työuraeläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi

Työuraeläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana eläkkeensaaja täyttää alimman vanhuuseläkeikänsä.

Työntekijällä on hakemuksesta oikeus työuraeläkkeen aikana tehdyn työn perusteella karttuneeseen eläkkeeseen, kun hänen työuraeläkkeensä muuttuu 1 momentin mukaisesti vanhuuseläkkeeksi, jos työntekijä ei ole enää siinä palvelussuhteessa, josta hän on siirtymässä vanhuuseläkkeelle.

Jos työntekijän palvelussuhde päättyy alimman vanhuuseläkeiän täyttämisen jälkeen, työntekijällä on hakemuksesta oikeus eläkkeen aikana tehdyn työn perusteella karttuneeseen eläkkeeseen aikaisintaan palvelussuhteen päättymistä seuraavan kuukauden alusta lukien.

59 §

Vanhuuseläkkeen myöntäminen työuraeläkkeen sijaan

Työuraeläkkeen sijaan eläke lasketaan ja myönnetään vanhuuseläkkeenä alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, jos työntekijä on täyttänyt alimman vanhuuseläkeiän ennen työuraeläkkeen alkamista.

60 §

Työuraeläkkeenhakijan kuntoutusmahdollisuuksien selvittäminen

Jos Keva hylkää työuraeläkehakemuksen, sen on selvitettävä, onko työntekijällä oikeus 22 §:n mukaiseen kuntoutukseen ja varmistettava, että työntekijän mahdollisuudet muun lainsäädännön mukaiseen kuntoutukseen on selvitetty. Jos työntekijällä on oikeus 22 §:n mukaiseen kuntoutukseen, Keva antaa oikeudesta kuntoutukseen ennakkopäätöksen 25 §:n mukaan.

61 §

Työuraeläke muun työeläkelain mukaan myönnetyn eläkkeen perusteella

Työntekijällä on oikeus tämän lain mukaiseen työuraeläkkeeseen, jos hänelle on myönnetty työuraeläke yksityisten alojen työeläkelain mukainen työuraeläke, tai hänelle on tämän lain alai-

sen palvelussuhteen päätyttyä myönnetty myöhempään virka- tai työsuhteeseen perustuva muun kuin edellä mainitun työeläkelain työuraeläke.

62 §

Työuraeläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuus

Työuraeläkkeensaaja on velvollinen ilmoittamaan Kevalle ryhtymisestään ansiotyöhön.

Perhe-eläke

63 §

Oikeus perhe-eläkkeeseen

Työntekijän kuoltua suoritetaan hänen edunsaajilleen hakemuksesta perhe-eläkettä sen mukaan kuin tässä laissa säädetään. Perhe-eläkkeen suorittamisen edellytyksenä on, että työntekijällä oli oikeus tämän lain mukaiseen eläkkeeseen tai että hän sai sitä.

64 §

Edunsaajat

Edunsaajia ovat leski, entinen puoliso ja lapset. Perhe-eläke maksetaan leskeneläkkeenä ja lapseneläkkeenä.

Perhe-eläkkeeseen ei ole oikeutta henkilöllä, joka on rikoksella tahallisesti aiheuttanut edunjättäjän kuoleman.

65 §

Lesken eläkeoikeus

Leskellä on oikeus leskeneläkkeeseen, jos:

1) hän on solminut avioliiton edunjättäjän kanssa ennen kuin tämä oli täyttänyt 65 vuotta; ja

2) hänellä on tai on ollut yhteinen lapsi edunjättäjän kanssa.

Leskeneläkkeeseen on oikeus myös sellaisella leskellä, jonka avioliitto on solmittu ennen kuin leski oli täyttänyt 50 vuotta ja edunjättäjä 65 vuotta, jos avioliitto oli jatkunut vähintään viisi vuotta, jos:

1) leski on edunjättäjän kuollessa täyttänyt 50 vuotta; tai

2) leski sai edunjättäjän kuollessa työeläkelain tai kansaneläkelain (568/2007) mukaista työkyvyttömyyseläkettä, joka oli jatkunut vähintään kolmen vuoden ajan.

Leskellä ei ole oikeutta leskeneläkkeeseen 1 momentin nojalla, jos lapsi on annettu ottolapseksi perheen ulkopuolelle ennen edunjättäjän kuolemaa, eikä sellaisen edunjättäjän lapsen perusteella, jonka leski on ottanut ottolapsekseen edunjättäjän kuoltua.

Jos leskellä on aikaisemman avioliiton perusteella oikeus saada työeläkelain mukaista eläkettä vastaavaa perhe-eläkettä, hänellä ei ole oikeutta uuteen perhe-eläkkeeseen.

66 §

Entisen puolison eläkeoikeus

Edunjättäjän entisellä puolisolla on oikeus leskeneläkkeeseen, jos edunjättäjä oli kuollessaan tuomioistuimen lainvoimaisen päätöksen tai sosiaalilautakunnan vahvistaman sopimuksen perusteella velvollinen määräajoin maksamaan hänelle elatusapua. Entisestä puolisosta ja hänen oikeudestaan leskeneläkkeeseen on soveltuvin osin voimassa, mitä leskestä ja lesken oikeudesta leskeneläkkeeseen säädetään.

67 §

Lapsen eläkeoikeus

Lapseneläkkeeseen on oikeus edunjättäjän kuollessa alle 18-vuotiaalla:

1) edunjättäjän lapsella; ja

2) lesken lapsella, joka asui edunjättäjän kuollessa tämän ja lesken kanssa samassa taloudessa.

Lapseneläke myönnetään ensisijaisesti oman vanhemman jälkeen. Lapseneläkkeeseen ei ole oikeutta useamman kuin kahden edunjättäjän jälkeen samanaikaisesti. Jos kahden edunjättäjän jälkeen lapseneläkettä saavalle lapselle myönnetään myöhemmin lapseneläke oman vanhemman jälkeen, muun edunjättäjän jälkeen ensiksi myönnetty lapseneläke lakkaa siitä ajankohdasta, josta oman vanhemman jälkeen myönnettävä lapseneläke alkaa.

68 §

Perhe-eläkkeen peruste

Perhe-eläke määrätään edunjättäjän kuollessaan saaman tämän lain mukaisen vanhuuseläkkeen, täyden työkyvyttömyyseläkkeen tai työuraeläkkeen perusteella. Perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen lisätään edunjättäjän eläkkeellä ollessaan ansaitsema eläke.

Jos edunjättäjä ei kuollessaan saanut 1 momentissa mainittua eläkettä tai hän sai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, perhe-eläkkeen perusteeksi lasketaan eläke, jota edunjättäjä olisi saanut, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi kuolinpäivänään.

Perhe-eläkkeen perusteessa ei oteta huomioon 96—98 §:n mukaista edunjättäjän eläkkeen vähennystä.

Jos edunjättäjä oli kuollessaan täyttänyt jonkin työeläkelain mukaisen vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän, mutta ei kuollessaan saanut vanhuuseläkettä tai sai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, perhe-eläkkeen perusteeksi lasketaan edunjättäjän kuolinpäivään mennessä tämän lain mukaan karttunut eläke.

Jos edunjättäjä oli kuollessaan työkyvyttömyyseläkkeellä, johon ei sisältynyt 36 §:ssä tarkoitettua kertakorotusta, maksussa olevaan perhe-eläkkeeseen lisätään kertakorotus sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä edunjättäjän työkyvyttömyyseläke ja sen perusteella myönnetty perhe-eläke yhdessä ovat jatkuneet viisi kalenterivuotta. Jos edunjättäjä ei ollut kuollessaan eläkkeellä, kertakorotus lisätään maksussa olevaan perhe-eläkkeeseen sen kalenterivuoden alusta, jo-

hon mennessä perhe-eläke on jatkunut viisi kalenterivuotta. Kertakorotusprosentti määrätään 36 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla sen mukaan, mikä edunjättäjän ikä olisi korotushetkellä.

69 §

Lesken ja entisen puolison eläkkeen määrä

Leskeneläkkeen määrä perhe-eläkkeen perusteesta on, jollei 2 momentista tai 72—74 §:stä ja 96—98 §:stä muuta johdu:

1) 6/12, jos edunsaajana on leski yksin tai leski ja yksi lapsi;
2) 5/12, jos edunsaajana on leski ja kaksi lasta;
3) 3/12, jos edunsaajana on leski ja kolme lasta; sekä
4) 2/12, jos edunsaajana on leski ja neljä tai useampia lapsia.

Edunjättäjän entisen puolison perhe-eläkkeen suuruus määrätään siten, että sen osuus 1 momentin mukaisesti lasketusta leskeneläkkeen määrästä on sama kuin mitä 60 prosenttia edunjättäjän entiselle puolisolleen maksamasta elatusavusta on 68 §:ssä tarkoitetusta edunjättäjän eläkkeestä. Jos edunsaajana on myös leski, entisten puolisoiden perhe-eläkkeiden yhteismäärä on enintään puolet leskeneläkkeestä. Yhteismäärä vähennetään leskeneläkkeestä ja jaetaan entisten puolisoiden kesken elatusapujen suhteessa.

70 §

Lapseneläkkeen määrä

Lapseneläkkeen yhteismäärä perhe-eläkkeen perusteesta on, jollei 96—98 §:stä muuta johdu:

1) 4/12, jos lapsia on yksi;
2) 7/12, jos lapsia on kaksi;
3) 9/12, jos lapsia on kolme; sekä
4) 10/12, jos lapsia on neljä tai useampia.

Lapseneläkkeen yhteismäärä jaetaan tasan edunsaajina olevien lasten kesken.

71 §

Perhe-eläkkeen tarkistaminen

Perhe-eläkkeen määrä ja sen jakautuminen edunsaajien kesken tarkistetaan, kun edunsaajien lukumäärä muuttuu. Tarkistaminen tehdään muutosta seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos perhe-eläkkeen suorittaminen on joltakulta edunsaajalta keskeytetty tai vähennetty, keskeyttäminen ja vähentäminen kohdistuu hänen osaansa perhe-eläkettä.

72 §

Leskeneläkkeen vähentäminen

Työeläkelakeihin perustuvat eläkkeet, joita leski saa ansiotyön perusteella, vähentävät leskeneläkettä. Leskeneläkettä vähennettäessä lesken saamat eläkkeet otetaan huomioon vähentämättä

niistä 96—98 §:ssä tarkoitettuja ensisijaisia etuuksia ja lesken saama osatyökyvyttömyyseläke otetaan huomioon täyden työkyvyttömyyseläkkeen määräisenä. Leskeneläkettä vähennettäessä lesken saaman vanhuuseläkkeen lisäksi otetaan huomioon lesken edunjättäjän kuolinvuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaitsema eläke siitä työstä, josta eläkettä ei ole myönnetty. Lisäksi otetaan huomioon edellä mainittua eläkettä vastaava etuus, joka maksetaan tai olisi maksettava leskelle ulkomailta tai Euroopan unionin toimielimen taikka kansainvälisen järjestön palveluksen perusteella.

Leskeneläkettä vähennetään edunjättäjän kuolemaa seuraavan seitsemännen kalenterikuukauden alusta. Kuitenkin, jos leski on edunjättäjän kuollessa täyttänyt 65 vuotta tai saa 1 momentissa tarkoitettua eläkettä, lesken eläkettä vähennetään edunjättäjän kuolemaa seuraavan kalenterikuukauden alusta. Jos edunjättäjän kuollessa hänen ja lesken kanssa samassa taloudessa asui lapsi tai lapsia, joilla on oikeus lapseneläkkeeseen edunjättäjän jälkeen, leskeneläkettä ei vähennetä ennen kuin nuorin lapsista täyttää 18 vuotta.

Jos leski ei saa 1 momentissa tarkoitettua eläkettä tai hän saa osittaista varhennettua vanhuuseläkettä ja leski ei ole täyttänyt alinta vanhuuseläkeikäänsä, lesken työeläkkeenä pidetään kuitenkin sitä laskennallista eläkettä, joka leskelle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi edunjättäjän kuolinpäivänä tai sinä päivänä, jona 2 momentissa tarkoitettu lapsi täyttää 18 vuotta (*lesken laskennallinen eläke*). Jos leski edunjättäjän kuolinpäivänä tai 2 momentissa tarkoitetun lapsen täyttäessä 18 vuotta on täyttänyt jonkin työeläkelain mukaisen vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän, lesken työeläkkeenä pidetään sitä eläkettä, joka hänelle on karttunut edunjättäjän kuolinvuotta tai nuorimman lapsen 18 vuoden iän täyttämistä edeltävän vuoden loppuun mennessä. Jos leski on työskennellyt ulkomailla tai Euroopan unionin toimielimen tai kansainvälisen järjestön palveluksessa, lesken työeläkkeenä pidetään sitä laskennallista eläkettä, joka leskelle olisi myönnetty, jos hänen ulkomailla työskentelynsä taikka Euroopan unionin toimielimen tai kansainvälisen järjestön palvelukseen perustuvaan vakuutusaikaan luettava työskentelynsä olisi tämän lain mukaista.

Jos Keva antaa lesken laskennallisen eläkkeen määrän tiedoksi muulle eläkelaitokselle muun työeläkelain mukaisen leskeneläkkeen määräämistä varten, leskellä on oikeus pyynnöstä saada Kevalta päätös laskennallisen eläkkeensä määrästä.

73 §

Leskeneläkkeen vähennyksen peruste ja määrä

Leskeneläkettä vähennetään, jos lesken 72 §:ssä tarkoitetut työeläkkeet ylittävät eläkkeen vähennyksen perusteen. Eläkkeen vähennys on 50 prosenttia lesken 72 §:ssä tarkoitettujen työeläkkeiden ja eläkkeen vähennyksen perusteen erotuksesta. Eläkkeen vähennyksen peruste on 500,00 euroa kuukaudessa.

Jos leskellä on oikeus saada tämän lain mukaisen leskeneläkkeen lisäksi muun työeläkelain mukaista leskeneläkettä, tämän lain mukaisesta leskeneläkkeestä vähennetään määrä, joka on yhtä suuri osa edellä tarkoitetusta vähennyksestä kuin tämän lain mukainen leskeneläke on kaikista työeläkelakien mukaisista leskeneläkkeistä.

74 §

Leskeneläkkeen vähentäminen erityistilanteissa

Leskeneläkettä vähennettäessä otetaan lesken hakemuksesta työeläkkeiden asemesta huomioon hänen saamansa keskimääräiset ansiotulot ja niihin perustuvat etuudet sekä osatyökyvyttömyyseläke, jos:

1) leski ei saa omaan työhön perustuvaa työeläkettä tai jos leski saa osatyökyvyttömyyseläkettä;

2) leski on tehnyt asiasta hakemuksen viiden vuoden kuluessa edunjättäjän kuolemasta tai silloin, kun leskeneläkettä vähennetään ensimmäisen kerran; ja

3) mainitut ansiotulot ja niihin perustuvat etuudet sekä osatyökyvyttömyyseläke, kun ansiotuloista otetaan huomioon 60 prosenttia, ovat yhteensä vähintään 25 prosenttia pienemmät kuin lesken 72 §:n mukaisesti määrätty eläke.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu keskimääräinen ansiotulo lasketaan lesken kuudelta kuukaudelta ennen hakemuksen tekemistä saamista ansioista ja eläkkeen vähentäminen 1 momentissa tarkoitetulla tavalla tehdään aikaisintaan tämän takautuvan jakson alusta.

75 §

Leskeneläkkeen tarkistus

Leskeneläke tarkistetaan, jos lesken olosuhteissa tapahtuu sellainen muutos, jonka takia 74 §:ssä tarkoitetut edellytykset eivät enää täyty.

Jos leskeneläkettä ensimmäisen kerran vähennettäessä lesken omana eläkkeenä on otettu huomioon laskennallinen työkyvyttömyyseläke tai jos leskeneläkkeen vähentäminen on tehty 74 §:n perusteella, leskeneläke tarkistetaan, kun leskelle myönnetään työeläkelakien tai niihin rinnastettavien lakien mukainen vanhuuseläke tai työkyvyttömyyseläke.

Leskeneläke tarkistetaan myös, jos leskeneläkettä vähennettäessä huomioon otettu lesken saama työkyvyttömyyseläke lakkaa ja leskelle myöhemmin myönnetään muu uusi eläke, kuin osittainen varhennettu vanhuuseläke, johon ei sovelleta 92 §:n säännöksiä eläkkeen myöntämisestä entisin perustein.

Leskeneläke tarkistetaan 2 tai 3 momentissa tarkoitetun eläkkeen alkamisesta lukien. Leskeneläkkeen vähentämisessä otetaan huomioon leskelle myönnetty eläke sekä lisäksi mainitun eläkkeen alkamista edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaittu eläke siitä työstä, josta leskelle ei ole myönnetty eläkettä

Leskeneläkettä tarkistettaessa käytetään samaa eläkkeen vähennyksen perustetta kuin leskeneläkettä ensimmäisen kerran vähennettäessä.

76 §

Perhe-eläkkeen alkaminen ja takautuva maksaminen

Perhe-eläkettä maksetaan edunjättäjän kuolemaa seuraavan kalenterikuukauden alusta. Edunjättäjän kuoleman jälkeen syntyneelle lapselle perhe-eläkettä maksetaan lapsen syntymää seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Perhe-eläkettä ei makseta takautuvasti ilman pätevää syytä pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemiskuukautta edeltäneen kuuden kuukauden ajalta.

77 §

Perhe-eläkkeen myöntäminen määräajaksi

Jos edunjättäjän kuolemasta ei voida esittää selvitystä, mutta on todennäköistä, että edunjättäjä on kuollut hukkumisen, muun onnettomuuden tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi, perhe-eläke voidaan myöntää määräajaksi.

Kun perhe-eläke myönnetään määräajaksi 1 momentin mukaisesti, edunjättäjän työeläke lakkautetaan perhe-eläkkeen alkamispäivästä.

78 §

Perhe-eläkeoikeuden lakkaaminen

Oikeus leskeneläkkeen saamiseen lakkaa, jos leski solmii uuden avioliiton ennen kuin on täyttänyt 50 vuotta.

Oikeus lapseneläkkeen saamiseen lakkaa, kun lapsi täyttää 18 vuotta tai jos hänet annetaan ottolapseksi muulle kuin edunjättäjän leskelle tai tämän uudelle puolisolle.

79 §

Perhe-eläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus

Leskeneläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan Kevalle solmimastaan avioliitosta.

Jos lapseneläkettä saava lapsi annetaan ottolapseksi muulle kuin edunjättäjän leskelle tai tämän puolisolle, lapsen ottovanhemmat ovat velvolliset ilmoittamaan ottolapseksi ottamisesta Kevalle.

80 §

Leskeneläkkeen maksaminen kertasuorituksena

Kun leskeneläke lakkautetaan 78 §:n 1 momentin mukaisesti, leskelle maksetaan kertasuorituksena määrä, joka on yhtä suuri kuin hänen leskeneläkkeensä kolmen vuoden ajalta olisi ollut.

Kertasuorituksen perusteena käytetään viimeksi maksettua kuukausieläkettä tai, jos Keva toimii 117 §:n mukaisena viimeisenä eläkelaitoksena, sen maksamaa eläkkeiden yhteismäärää kuukaudessa.

4 luku

Eläkkeen määräytyminen

81 §

Eläkkeen karttuminen

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia 85 ja 86 §:ssä tarkoitetusta kunkin vuoden eläkkeen perustana olevista työansioista (*vuosiansio*), jotka työntekijä on ansainnut 17 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajaan saakka.

Eläkkeeseen eivät oikeuta työkyvyttömyyden alkamisvuoden työansiot, jos tuleva aika on työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä luettu eläkkeeseen oikeuttavaksi siten kuin 88 §:ssä säädetään.

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia kunakin kalenterivuonna palkattomalta ajalta saaman, 87 §:ssä tarkoitetun etuuden perusteena olevasta tulosta.

82 §

Eläkkeen karttuminen eläketapahtumavuodelta

Jos työntekijällä on tämän lain mukaisia ansioita vähintään kolmena perättäisenä kalenterivuotena ennen eläketapahtumavuotta kunakin vuonna vähintään 6 000 euroa, eläke karttuu eläketapahtumavuodelta eläketapahtumavuotta edeltäneen vuoden ansioista. Edellisen vuoden ansiot kerrotaan eläketapahtumavuoden alusta eläketapahtumakuukauden loppuun olevien kuukausien määrällä ja jaetaan luvulla 12.

Jos eläketapahtumavuotta edeltäneen vuoden ansiot kuitenkin poikkeavat kahden sitä edeltäneen vuoden keskiansioista yli 10 prosenttia tai jos työntekijällä on eläketapahtumavuoden aikana ollut oikeus 87 §:n tai valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain mukaisiin etuuksiin, ei sovelleta, mitä 1 momentissa säädetään, vaan eläke karttuu eläketapahtumavuodelta eläketapahtumaan mennessä maksetuista tämän lain mukaisista ansioista.

83 §

Eläkkeen määräytyminen tulevalta ajalta

Työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttaa aika sen kalenterivuoden alusta, jona työntekijä on tullut työkyvyttömäksi, sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää alimman vanhuuseläkeikänsä (*tuleva aika*). Jos työntekijän alinta vanhuuseläkeikää ei ole eläketapahtumahetkellä säädetty, eläkkeeseen oikeuttaa aika sen kalenterivuoden alusta, jona työntekijä on tullut työkyvyttömäksi, sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää hänen omaa ikäluokkaansa lähimmälle ikäluokalle säädetyn alimman vanhuuseläkeiän. Tulevan ajan eläkkeen saamisen edellytyksenä on, että työntekijällä on työeläkelakien mukaisia työansioita yhteensä vähintään 12 566,70 euroa työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneiden kymmenen kalenterivuoden aikana.

Tulevan ajan eläke on 1,5 prosenttia vuotta kohden 88 §:ssä tarkoitetusta tulevan ajan eläkkeen perusteena olevasta ansiosta.

84 §

Eläkkeen karttuminen päättyneeltä työkyvyttömyyseläkeajalta

Jos työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin myönnetään uusin perustein eläke, eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan myös aika, jona työntekijä sai työkyvyttömyyseläkettä. Tältä ajalta eläkettä laskettaessa käytetään perusteena päättyneen työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan ansiota.

Edellä 1 momentin perusteella eläkettä karttuu työkyvyttömyyden alkamisvuoden alusta työkyvyttömyyseläkkeen päättymiskuukauden loppuun työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan eläkkeen perusteena olevasta ansiosta 1,5 prosenttia vuotta kohden.

Jos työntekijä sai tämän lain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen lisäksi muun työeläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä, päättyneen työkyvyttömyyseläkkeen tämän lain mukainen tulevan ajan ansio on sama suhteellinen osuus työntekijän saamien työkyvyttömyyseläkkeiden tulevan ajan ansioista kuin tämän lain mukaisten työansioiden osuus on työeläkelakien mukaisten ansioiden yhteismäärästä 88 ja 90 §:n mukaisena tarkasteluaikana.

Uutta eläkettä laskettaessa eläkkeeseen oikeuttavaksi ei lueta eläkkeellä oloaikaa, jolta työntekijä on saanut työkyvyttömyyseläkettä aiheettomasti.

85 §

Eläkkeeseen oikeuttavat työansiot

Eläkkeen perusteena olevaa työansiota määrättäessä otetaan huomioon palkka tai muu vastike, joka on maksettu tai sovittu maksettavaksi korvauksena työstä. Tällainen vastike katsotaan eläkkeen perusteena olevaan työansioon kuuluvaksi myös silloin, kun sen suorittaa työntekijälle työnantajan sijasta konkurssipesä, palkkaturvalaissa (866/1998) tarkoitettu palkkaturvasta huolehtiva viranomainen tai muu maksaja (*sijaismaksaja*). Kevan jäsenyhteisön luottamushenkilön työansiona pidetään ansionmenetyksen korvauksia ja määräajalta maksettuja erillisiä palkkioita.

Eläkkeen perusteena olevaan työansioon luetaan myös sellainen tulo, jossa työstä suoritettava vastike on sovittu osaksi tai kokonaan hyvitettäväksi:

1) yleisöltä saatavilla maksuilla tai lunastuksilla, jotka otetaan huomioon samansuuruisina kuin viimeksi toimitetussa verotuksessa, jos muuta luotettavaa selvitystä niiden määrästä ei esitetä;

2) vakuutuskassalaissa (1164/1992) tarkoitetun sairauskassan maksamalla päivärahalla, jota työntekijä saa laissa säädetyn tai työehto- tai muussa sopimuksessa sovitun palkan sijasta;

3) luontoisedulla, jotka otetaan huomioon työntekijän ennakkopidätyksessä määrätyn arvon mukaan, mutta enintään Verohallinnon vahvistamien perusteiden mukaan.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna vastikkeena ei pidetä muun muassa:

1) työnantajalta saatua henkilökuntaetua;

2) korkoetua palvelussuhteen perusteella saadusta lainasta;

3) etua palvelussuhteeseen perustuvasta oikeudesta merkitä yhteisön osakkeita tai osuuksia käypää alempaan hintaan, jos etu on henkilöstön enemmistön käytettävissä;

4) tuloverolain (1535/1992) 66 §:ssä tarkoitettua työsuhdeoption käyttämisestä syntyvää etua tai sellaista palvelussuhteeseen perustuvaa suoritusta, joka määräytyy yhtiön osakkeen arvon muutoksen perusteella;

5) virka- tai työmatkasta saatua päivärahaa tai muuta kustannusten korvausta;

6) työsopimuslain (55/2001) 2 luvun 14 §:n 1 momentissa tarkoitettua odotusajan palkkaa;

7) palvelussuhteen päättämisestä maksettavaa korvausta tai muuta vahingonkorvausta;

8) työntekijälle suoritettua ulkomaanedustuksen korvauksista annetussa laissa (596/2006) tarkoitettua korvausta ja muuta etuutta eikä ulkomaanedustuksen korvauksista annetussa ulkoasiainministeriön asetuksessa (854/2006) tarkoitettua paikalliskorotusta ja korvausta;

9) henkilöstörahastolaissa (934/2010) tarkoitettuja henkilöstörahastoeriä ja niiden lisäosia, jotka on siirretty henkilöstörahastoon tai henkilöstörahastosta nostettua rahasto-osuutta;

10) henkilöstörahastolaissa tarkoitettuja henkilöstörahastoeriä ja niiden lisäosia, jotka on nostettu henkilöstörahastolain 37 §:n perusteella käteisenä rahaston sääntöjen mukaan määräytyvänä palkkiona edellyttäen, että erä on määräytynyt yrityksen kannattavuutta ja muita toiminnan tehokkuutta mittaavien tekijöiden perusteella tai kunnan soveltaman tulospalkkiojärjestelmän mukaisesti;

11) eriä, jotka maksetaan työntekijälle yhtiökokouksen päätöksen perusteella voitonjakona tai käteisenä voittopalkkiona, edellyttäen, että käteinen voittopalkkio maksetaan koko henkilöstölle eikä sillä pyritä korvaamaan työehtosopimuksen tai työsopimuksen edellyttämää palkkausjärjestelmää ja että käteisen palkkion määräytymisperusteet ovat 10 kohdan ja henkilöstörahastolain 2 §:n 2 ja 3 kohdan mukaiset ja että yhtiön vapaan pääoman määrä on suurempi kuin yhtiökokouksessa päätettävän käteisen voittopalkkion ja osakkeenomistajille maksettavien osinkojen yhteismäärä;

12) yhtiön osakkaan nostamaa voitto-osuutta tai osinkoa; tai

13) kunnallisesta ja kirkon luottamustehtävästä maksettavaa kokouspalkkioita.

Edellä 3 momentin 11 kohdassa tarkoitetussa tilanteessa edellytetään lisäksi, että voittopalkkion maksamisesta ei ole tehty työnantajaa velvoittavaa sopimusta ja että omistajat tekevät sitovan päätöksen käteisen voittopalkkion maksamisesta yhtiökokouksessa tilikauden päätyttyä ja että voittopalkkiot maksetaan tämän jälkeen. Lisäksi edellytyksenä on, että asia käsitellään yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain (334/2007) mukaisella tai muulla vastaavalla tavalla.

Kunnaneläinlääkärin eläkkeen perusteena olevaa työansiota määrättäessä otetaan huomioon kunnan virkatehtävistä suorittamien palkkausetujen lisäksi eläinlääkärin eläimen omistajilta tai haltijoilta periminä eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 19 §:ssä tarkoitettuina palkkioina mainitun lain 7 §:ssä tarkoitetun kunnan toimielimen vuosittain vahvistama rahamäärä. Rahamäärä ei kuitenkaan saa ylittää kunnaneläinlääkärille kunnallisessa virkaehtosopimuksessa sovittua, kalenterivuoden alussa voimassa ollutta alimman peruspalkan loppupalkkaa kaksinkertaisena. Jos kunnaneläinlääkärin palvelussuhde ei jatku koko kalenterivuoden ajan, kunnan vahvistamasta vuotuisesta palkkioiden määrästä otetaan huomioon eläinlääkärin palvelussuhteen kestoaikaa vastaava osuus. Palkkioiden vahvistamisesta ja sen ajankohdasta sekä loppupalkan muodostumisesta säädetään tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

86 §

Eläkkeeseen oikeuttavat työansiot ulkomaantyössä

Jos työntekijä lähetetään Suomesta ulkomaille työskentelemään, eläkkeen perusteena olevana työansiona on 85 §:ssä säädetystä poiketen pidettävä sitä palkkaa, jota vastaavasta työstä Suomessa olisi maksettava. Jos vastaavaa työtä Suomessa ei ole, työansiona pidetään sitä palkkaa, jonka muutoin voidaan katsoa vastaavan sanottua työtä.

87 §

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

Palkattomat ajat oikeuttavat eläkkeeseen, jos työntekijällä on ennen eläketapahtumavuoden alkua työeläkelakien mukaisia vakuutettuja työansioita vähintään 12 566,70 euroa.

Eläkkeeseen oikeuttaa työntekijän 17 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta eläketapahtumaa edeltävän vuoden loppuun saakka palkattomalta ajalta saaman etuuden perusteena oleva tulo 3 momentissa tarkoitetulla tavalla. Vanhuuseläkettä laskettaessa työntekijän saaman etuuden perusteena oleva tulo otetaan kuitenkin huomioon vanhuuseläketapahtumakuukauden loppuun.

Palkattoman ajan etuuksien perusteena olevat tulot katsotaan sen kalenterivuoden ansioiksi, johon etuusaika kohdentuu. Etuuksien perusteena olevat tulot oikeuttavat eläkkeeseen seuraavasti:

1) 117 prosenttia äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahan perusteena olevasta sairausvakuutuslain mukaisesta työtulosta siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työntekijälle ja 17 prosenttia siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työnantajalle;

2) 55 prosenttia vuorotteluvapaalain mukaisen vuorottelukorvauksen perusteena olevasta ansiosta;

3) 75 prosenttia työttömyysturvalain mukaisen ansioon suhteutetun päivärahan perusteena olevasta ansiosta siltä osin kuin päivärahaa on saatu alimman vanhuuseläkeiän täyttämiskuukauden loppuun mennessä;

4) 65 prosenttia aikuiskoulutustuesta annetun lain mukaisen aikuiskoulutustuen perusteena olevasta ansiosta;

5) 65 prosenttia työeläkelakien tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain mukaisen kuntoutusrahan tai tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella myönnetyn ansionmenetyskorvauksen perusteena olevasta työansiosta siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työntekijälle; ei kuitenkaan, jos kuntoutusraha on maksettu eläkkeen lisänä;

6) 65 prosenttia sairauspäivärahan, osasairauspäivärahan ja erityishoitorahan perusteena olevasta sairausvakuutuslaissa tarkoitetusta työtulosta siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työntekijälle, kuitenkin siten, että osasairauspäivärahan perusteena oleva tulo on puolet sairauspäivärahan perusteena olevasta työtulosta;

7) 65 prosenttia tapaturma-, liikenne- tai sotilastapaturmavakuutusta koskevien säännösten mukaisen ansionmenetyskorvauksen perusteena olevasta työansiosta siltä ajalta, jolta päiväraha on maksettu työntekijälle; ei kuitenkaan siltä osin kuin eläkettä karttuu samasta syystä 6 kohdan mukaisesti.

Jos 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettu etuus on ansiotulojen puuttumisen tai niiden vähäisyyden vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruisena, eläkkeen perusteena on 523,61 euroa kuukaudessa. Jos etuus on työhön paluun vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruisena, etuuden perusteena olevana tulona pidetään työntekijälle maksetun vähimmäispäivärahan määrää.

Etuuden perusteena olevan tulon perusteella ei kartu eläkettä siltä ajalta, jolta työntekijä on saanut työeläkelakien mukaista eläkettä, vastaavaa ulkomaista etuutta taikka kansainvälisen järjestön tai Euroopan unionintoimielimen palvelukseen perustuvaa etuutta. Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen ja perhe-eläkkeen ajalta eläkettä karttuu kuitenkin myös etuuden perusteena olevan tulon perusteella.

Jos eläkkeensaajalla on oikeus eläkkeeseen kahden tai useamman työeläkelain mukaan, 1—4 momentissa mainituista ansioista karttuneen eläkkeen osan käsittelee ja ratkaisee 117 §:ssä tarkoitettu viimeinen eläkelaitos tai jos viimeistä eläkelaitosta koskevia säännöksiä ei sovelleta, työntekijän eläkelain 106 §:ssä tarkoitettu eläkelaitos tai jos työntekijällä ei ole yksityisten työeläkelakien mukaisia työansioita, se eläkelaitos, jossa eläketurva on järjestetty viimeisen ansiotyön perusteella. Vastuu näiden etuuksien perusteella karttuneesta eläkkeestä jaetaan eläkelaitosten kesken siten kuin työntekijän eläkelain 178 §:ssä säädetään.

88 §

Tulevan ajan eläkkeen perusteena olevat ansiot

Tulevan ajan eläkkeen perusteena olevat työansiot (*tulevan ajan ansio*) määrätään niiden työeläkelakien mukaisten työansioiden ja 87 §:ssä tarkoitettujen palkattomilta ajoilta saatujen etuuksien perusteena olevien tulojen perusteella, jotka työntekijällä on ollut työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneiden viiden kalenterivuoden aikana (*tarkasteluaika*). Tulevan ajan ansioon luetaan myös tarkasteluaikana maksetun työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan ansio. Tulevan ajan ansio on kuukautta kohden näiden tarkasteluaikana saatujen työansioiden, palkattoman ajan etuuksien perusteena olevien tulojen, työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan ansion tulojen ja 4—6 momentissa tarkoitettujen tulojen summa jaettuna kuudellakymmenellä.

Tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan huomioon:

1) äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainrahan perusteena oleva tulo 87 §:n 3 momentin 1 kohdassa mainitun suuruisena; ja

2) muut 87 §:ssä tarkoitettujen palkattomalta ajalta saatujen etuuksien perusteena olevat tulot 100 prosentin suuruisena.

Jos 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu etuus on ansiotulojen puuttumisen tai niiden vähäisyyden vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruisena, tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan huomioon 523,61 euroa kuukaudessa. Jos etuus on työhön paluun vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruisena, tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan huomioon työntekijälle maksettu vähimmäispäiväraha.

Tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan tulona huomioon 1 047,22 euroa jokaiselta täydeltä kuukaudelta, jolta työntekijälle on tarkasteluaikana maksettu työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea. Vastaavalla tavalla otetaan huomioon sairausvakuutuslain mukainen päiväraha, jos se on myönnetty työttömyysturvalain mukaisen peruspäivärahan suuruisena.

Tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan tulona huomioon 1 047,22 euroa jokaiselta täydeltä kuukaudelta, jolta työntekijälle on tarkasteluaikana karttunut valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain mukaista etuutta.

Jos työntekijällä ei ole tarkasteluaikana eläkkeeseen oikeuttavia työansioita, tulevan ajan eläkkeenosaa ei lueta eläkkeeseen myöskään 87 §:ssä tarkoitettujen palkattomilta ajoilta saatujen etuuksien perusteena olevien tulojen tai 4 ja 5 momentissa tarkoitettujen tulojen perusteella.

89 §

Lapsenhoitoajan vaikutus tulevan ajan eläkkeeseen

Jos työntekijän työansiot ovat 88 §:n 1 momentissa tarkoitettuna tarkasteluaikana hänen vakiintunutta ansiotasoaan pienemmät alle kolmivuotiaan lapsen hoitamisen vuoksi ja jos tällä seikalla olisi vähintään 20 prosentin vaikutus hänen työeläkelakien mukaisen eläkkeensä määrään, pidetään työntekijän hakemuksesta hänen 88 §:n 1 momentin mukaisena työansionaan sitä työansiota, jota lapsenhoitoaika ei ole pienentänyt. Tällöin työansioita otetaan kuitenkin huomioon enintään kymmeneltä viimeiseltä vuodelta.

90 §

Tulevan ajan eläkkeen määräytyminen alle viiden vuoden ansioiden perusteella

Jos työntekijällä on eläkkeeseen oikeuttavia työansioita, palkattomilta ajoilta saadun etuuden perusteena olevia tuloja tai 88 §:ssä tarkoitettuja tulevan ajan ansioita vain työkyvyttömyyden alkamisvuonna tai sitä edeltävänä vuonna, tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan huomioon myös työkyvyttömyyden alkamisvuoden ansiot sen kuukauden loppuun asti, jona työntekijä on tullut työkyvyttömäksi.

Jos työntekijä on tullut työkyvyttömäksi ennen sen kalenterivuoden päättymistä, jona hän täyttää 23 vuotta, tarkasteluaika on 18 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alkamisen ja työkyvyttömyyden alkamiskuukauden päättymisen välinen aika. Tällöin tulevan ajan ansio kuukautta kohden on tänä tarkasteluaikana saatujen 88 §:ssä tarkoitettujen tulevan ajan ansioiden summa, joka jaetaan samaan ajanjaksoon sisältyvien kuukausien lukumäärällä, kuitenkin enintään 60:llä.

91 §

Tulevan ajan ansion jakautuminen

Jos työntekijän eläkkeessä otetaan huomioon tuleva aika useamman eri työeläkelain perusteella, tämän lain alainen tulevan ajan ansio on yhtä suuri osa tulevan ajan ansioiden yhteismäärästä kuin tämän lain alaisten työansioiden osuus on työeläkelakien mukaisten ansioiden yhteismäärästä 88 tai 90 §:n mukaisena tarkasteluaikana.

92 §

Eläke entisin perustein

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa saaneelle työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutusrahakauden päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, työkyvyttömyyseläke määrätään siten kuin se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutusrahakauden alkaessa.

Jos työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen uuden työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin ensiksi myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, uusi työkyvyttömyyseläke määrätään samoin perustein kuin ensiksi myönnetty työkyvyttömyyseläke. Samoin menetellään myöhemminkin, jos uusi työkyvyttömyyseläke myönnetään työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle saman sairauden, vian tai vamman perusteella kuin aikaisempi työkyvyttömyyseläke.

Jos muun työeläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke myönnetään uuden työkyvyttömyyden perusteella samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke taikka kuntoutusrahakauden päättymisen jälkeen samoilla perusteilla kuin eläke olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutusrahakauden alkaessa, eläkkeessä ei oteta huomioon aikaisemman eläkkeen tai kuntoutusrahakauden päättymisen jälkeen ansaittuja työansioita.

93 §

Ulkomaisen eläkkeen tai sitä vastaavan etuuden vähentäminen

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään valtion palvelukseen ulkomailta otettuna työntekijänä toimimisen perusteella ulkomailta tuleva eläke tai sitä vastaava etuus, jonka kustannuksiin valtio on osallistunut, siltä osin kuin se perustuu samaan työansioon kuin tämän lain mukainen eläke.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu eläkettä vastaava etuus vähennetään tämän lain mukaisesta eläkkeestä sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien laskentaperusteiden mukaisesti.

94 §

Palkkakerroin

Tässä laissa säädetyt ansiorajat ja rahamäärät tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta lukien työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitetulla palkkakertoimella.

Eläkettä laskettaessa vuosiansiot tarkistetaan palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon. Lisäksi osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen maksettavaa muuta eläkettä tai osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkimmäistä eläkeosuutta laskettaessa osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen perusteen vielä myöntämättä oleva eläkeosuus tarkistetaan palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon.

Tämän lain ansiorajat ja rahamäärät vastaavat 1 momentissa tarkoitetun palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004.

95 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneen työntekijän alin vanhuuseläkeikä, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja sekä työuraeläkkeen alaikäraja sopeutetaan eliniän odotteen muutokseen. Ikärajat vahvistetaan sille vuodelle, jonka aikana työntekijä täyttää 62 vuotta.

Vanhuuseläke, osittainen varhennettu vanhuuseläke, työuraeläke ja työkyvyttömyyseläke sopeutetaan eliniän odotteen muutokseen työntekijän eläkelain 83 §:ssä tarkoitetulla elinaikakertoimella. Eläkkeen alkaessa eläke muunnetaan sille vuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella, jonka aikana työntekijä täyttää 62 vuotta. Jos muu eläke kuin työkyvyttömyyseläke alkaa ennen tuota vuotta, se muunnetaan eläkkeen alkamisvuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Jos työntekijän työkyvyttömyys alkaa ennen sitä vuotta, jonka aikana työntekijä täyttää 62 vuotta, työkyvyttömyyseläke muunnetaan työkyvyttömyyden alkamisvuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Työkyvyttömyyseläkkeen tai työuraeläkkeen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi eläkettä ei muunneta uudelleen elinaikakertoimella. Kun osittainen varhennettu vanhuuseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi, elinaikakertoimella muuntamaton osa vanhuuseläkkeestä muunnetaan sille vuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella, jonka aikana työntekijä täyttää 62 vuotta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut ikärajat määrätään siten kuin työntekijän eläkelain 83 §:ssä säädetään. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 1 momentissa tarkoitetut ikärajat vuosittain viimeistään kahta kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta.

96 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään työntekijän saama ensisijainen etuus ja perheeläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

1) työtapaturma- ja ammattitautilakiin perustuva ansiomenetyskorvaus lukuun ottamatta mainitun lain 68 §:n mukaista tapaturmaeläkettä ja sitä edeltävää päivärahaa sekä ansionmenetyskorvausta, josta on vähennetty mainitun lain 202 §:n 2 momentissa tarkoitettu työeläke;

2) maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilakiin perustuva ansionmenetyskorvaus lukuun ottamatta mainitun lain 58 §:n mukaista tapaturmaeläkettä ja sitä edeltävää päivärahaa.

3) liikennevakuutuslain nojalla myönnetty omaan vammaan perustuva ansionmenetyskorvaus tai eläke;

4) liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnetty ansionmenetyskorvaus;

5) sotilastapaturmalain nojalla myönnetty ansionmenetyskorvaus;

6) potilasvahinkolain (585/1986) nojalla myönnetty omaan vammaan perustuva ansionmenetyskorvaus tai eläke.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, ensisijaisen etuuden vähentämisen jälkeen eläke on kuitenkin vähintään ensisijaisen etuuden vahinkotapahtumavuoden jälkeen työeläkelakien mukaisten työansioiden perusteella karttuneen eläkkeen suuruinen. Tämän lain mukaisena eläkkeenä työntekijälle maksetaan kaikkien työeläkkeiden yhteismäärän ja ensisijaisen etuuden ero-

tuksesta, kuitenkin vähintään edellä tarkoitetusta vähimmäismäärästä, yhtä suuri osa kuin tämän lain mukainen eläke on hänen kaikista työeläkkeistään.

Jos tämän lain mukaiseen eläkkeeseen tai ensisijaiseen etuuteen on lisätty kertakorotus, ensisijaista etuutta vähennettäessä eläke tai ensisijainen etuus otetaan huomioon kertakorotettuna.

Jos kuitenkin ensisijaisen etuuden vahinkotapahtuma on sattunut ennen vuotta 2004, 1 ja 2 momentissa tarkoitettua ensisijaista etuutta ei vähennetä.

97 §

Ulkomailta saatavan etuuden vähentäminen

Ensisijaisena etuutena pidetään myös 96 §:n 1 momentissa tarkoitettua etuutta vastaavaa muusta valtiosta maksettavaa etuutta.

Jos työntekijän eläkettä määrättäessä otetaan huomioon tuleva aika kahden tai useamman EU- ja ETA- taikka sosiaaliturvasopimusmaan eläkelainsäädännön mukaan, tulevan ajan päällekkäisyys estetään siten, että tulevaa aikaa myönnetään tämän lain perusteella siinä suhteessa kuin työntekijän työeläkelakien mukainen vakuutusaika on kaikkien tulevan ajan myöntävien maiden vakuutusaikaan.

98 §

Ensisijaisen etuuden tai eläkkeen muutoksen vaikutus eläkkeen määrään

Ensisijaisen etuuden vähentämistä eläkkeestä tarkistetaan, jos eläkkeensaajalle myönnetään uusi ensisijainen etuus tai jos ensisijaisen etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu muutoin kuin 100 §:ssä säädetyn indeksitarkistuksen tai kertakorotuksen vuoksi. Eläkkeen määrä tarkistetaan myös, jos tämän lain mukaisesta eläkkeestä on vähennetty ensisijainen etuus ja eläkkeensaajalle myönnetään muu työeläke tai muun työeläkkeen määrä muuttuu muutoin kuin indeksitarkistuksen tai kertakorotuksen vuoksi. Osatyökyvyttömyyseläkkeestä ei kuitenkaan vähennetä työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain tai sotilastapaturmalain mukaista päivärahaa taikka liikennevakuutuslain tai potilasvahinkolain mukaista ansionmenetyskorvausta, jos se on myönnetty osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneen vahinkotapahtuman tai liikennevahingon perusteella. Osittaisesta varhennetusta vanhuuseläkkeestä tai työkyvyttömyyseläkkeen ja työuraeläkkeen osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen määrää vastaavasta osasta ei myöskään vähennetä työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain, sotilastapaturmalain, liikennevakuutuslain, liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain sekä potilasvahinkolain mukaista ansionmenetyskorvausta tai eläkettä, jos se on myönnetty osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen aikana sattuneen vahinkotapahtuman tai liikennevahingon perusteella, ennen kuin eläkkeensaaja on täyttänyt alimman vanhuuseläkeikänsä.

Perhe-eläkkeen määrä tarkistetaan, jos eläkkeensaajalle myönnetään ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai työeläkelakien mukainen perhe-eläke ja tämän lain mukaisesta perhe-eläkkeestä on vähennetty ensisijainen etuus.

Eläke tarkistetaan siitä ajankohdasta, josta 1 momentissa tarkoitettu etuus myönnetään tai josta etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu. Jos eläkkeensaajalle myönnetään 97 §:ssä tarkoitettu etuus ulkomailta tai sen määrä muuttuu, eläkkeen määrä tarkistetaan sitä seuraa-

van kalenterikuukauden alusta, jonka aikana Keva saa tiedon tällaisen etuuden myöntämisestä tai muuttumisesta.

Eläkkeen määrää ei tarkisteta, jos ensisijainen etuus myönnetään tai sen määrä muuttuu enintään neljän kuukauden ajaksi etuuden alkamisesta tai sen muuttumisesta laskettuna.

99 §

Takautuva oikeus korvaukseen vakuutuslaitokselta

Tämän lain mukainen eläke voidaan maksaa vähentämättömänä, kunnes ensisijaisen etuuden määrä on lopullisesti ratkaistu. Eläkkeensaajan oikeus ensisijaiseen etuuteen siirtyy Kevalle siltä osin kuin etuus olisi vähentänyt eläkettä.

Kevalla on oikeus saada maksamansa työkyvyttömyyseläkkeen, perhe-eläkkeen ja kuntoutusetuuden määrä takaisin raideliikennevastuulain (113/1999) mukaan korvausvelvolliselta, jos työntekijän työkyvyttömyyden tai edunjättäjän kuoleman aiheuttaa raideliikennevastuulain mukaan korvattava vahinkotapahtuma. Kevan oikeus korvaukseen voi olla enintään sen suuruinen, mitä vahinkoa kärsinyt tai edunsaaja raideliikennevastuulain mukaan olisi oikeutettu saamaan.

100 §

Eläkkeen indeksitarkistus

Tämän lain mukaista eläkettä tarkistetaan kalenterivuosittain siten kuin työntekijän eläkelain 98 §:ssä säädetään.

5 luku

Sotilaseläkkeet

101 §

Sotilas

Tässä luvussa tarkoitetaan sotilaalla sotilaskoulutusta vaativassa virassa tai tehtävässä tai erikseen säädetyssä sotilasvirassa palvelevaa virkamiestä.

Sotilaaseen sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään, ellei tämän luvun säännöksistä muuta johdu.

102 §

Oikeus jäädä eläkkeelle

Sotilaalla on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle sotilaan alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta edellyttäen, että 104 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetyt eläkkeen perusteena olevia työansioita koskevat edellytykset täyttyvät. Vanhuuseläkkeenä

myönnetään valtion palveluksesta ja muusta valtion eläketurvan rahoituksesta annetussa laissa tarkoitetusta palveluksesta karttunut eläke, tämän lain 87 §:n tarkoitetuilta ajoilta karttunut eläke sekä valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain mukaan karttunut etuus.

Sotilaan syntymävuoden mukaan määräytyvä sotilaan alin vanhuuseläkeikä on:

1) vuonna 1962 tai sitä ennen syntyneellä 55 vuotta;
2) vuonna 1963 syntyneellä 55 vuotta ja 3 kuukautta;
3) vuonna 1964 syntyneellä 55 vuotta ja 6 kuukautta;
4) vuonna 1965 syntyneellä 55 vuotta ja 9 kuukautta;
5) vuonna 1966 syntyneellä 56 vuotta;
6) vuonna 1967 syntyneellä 56 vuotta ja 3 kuukautta;
7) vuonna 1968 syntyneellä 56 vuotta ja 6 kuukautta;
8) vuonna 1969 syntyneellä 56 vuotta ja 9 kuukautta;
9) vuosina 1970—1972 syntyneellä 57 vuotta.

Lentäjäntutkintoa edellyttävässä virassa palvelevan sotilaan syntymävuoden mukaan määräytyvä sotilaan alin vanhuuseläkeikä on:

1) vuonna 1972 tai sitä ennen syntyneellä 45 vuotta;
2) vuonna 1973 syntyneellä 45 vuotta ja 3 kuukautta;
3) vuonna 1974 syntyneellä 45 vuotta ja 6 kuukautta;
4) vuonna 1975 syntyneellä 45 vuotta ja 9 kuukautta;
5) vuonna 1976 syntyneellä 46 vuotta;
6) vuonna 1977 syntyneellä 46 vuotta ja 3 kuukautta;
7) vuonna 1978 syntyneellä 46 vuotta ja 6 kuukautta;
8) vuonna 1979 syntyneellä 46 vuotta ja 9 kuukautta;
9) vuosina 1980—1982 syntyneellä 47 vuotta.

Vuonna 1973 tai sen jälkeen syntyneen sotilaan ja lentäjäntutkintoa edellyttävässä virassa palvelevan 1983 tai sen jälkeen syntyneen sotilaan alin vanhuuseläkeikä sopeutetaan eliniän muutokseen. Alin vanhuuseläkeikä vahvistetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella vuodelle, jona sotilas täyttää 54 vuotta ja lentäjäntutkintoa edellyttävässä virassa palveleva sotilas täyttää 44 vuotta. Sotilaan alinta vanhuuseläkeikää tarkistetaan yhtä monella kuukaudella kuin työntekijän eläkelain 83 §:ssä tarkoitettu alin vanhuuseläkeikä poikkeaa edellisestä työntekijän eläkelain mukaan vahvistetusta alimmasta vanhuuseläkeiästä. Vuonna 1973 syntyneen sotilaan alinta vanhuuseläkeikää tarkistetaan 57 vuoden vanhuuseläkeiästä ja lentäjäntutkintoa edellyttävässä virassa palvelevan 1983 syntyneen sotilaan alinta vanhuuseläkeikää tarkistetaan 47 vuoden vanhuuseläkeiästä.

Sotilaan alin vanhuuseläkeikä on kuitenkin 2—4 momenteista poiketen sama kuin hänen eroamisikänsä, jos se on korkeampi kuin mainituissa momenteissa säädetty sotilaan alin vanhuuseläkeikä.

Sotilaalla, joka on puolustusvoimain komentajan, pääesikunnan päällikön, kenraalin, amiraalin, everstin, kommodorin, sotilasprofessorin, upseerin tai opistoupseerin taikka rajavartiolaitoksen upseerin tai opistoupseerin sotilasvirassa, johon on määrätty erityiset kelpoisuusvaatimukset puolustusvoimista annetun lain (551/2007) taikka rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain (577/2005) nojalla annetuissa säädöksissä, on edellä tässä pykälässä säädetyn lisäksi oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle, jos:

1) hänellä on sotilasarvo;

2) hän on palveluksen päättyessä täyttänyt 48 vuotta ja ennen eläkkeen alkamista 2 ja 4 momentissa säädetyn sotilaan alimman vanhuuseläkeiän tai lentäjäntutkintoa edellyttävässä virassa palveleva sotilas on palveluksen päättyessä täyttänyt 45 vuotta ja ennen eläkkeen alkamista 3 ja 4 momentissa säädetyn sotilaan alimman vanhuuseläkeiän;

3) hänellä on 101 §:ssä tarkoitetuissa sotilasviroissa tai tehtävissä 30 kalenterivuoden aikana eläkkeeseen oikeuttavia ansioita vähintään 12 000 euroa vuodessa vähennettynä niillä täysillä vuosilla, jotka hänellä oli jäljellä 55 vuoden iän täyttämisvuoden loppuun, ja lentäjän tehtävissä palvelevan virkamiehen osalta lentäjän tutkintoa edellyttävässä virassa edellä mainittuja ansioita vähintään 20 kalenterivuoden aikana ennen sitä, kun hän erosi palveluksesta.

Vanhuuseläkkeen myöntämisen edellytyksenä on, ettei sotilas enää ole siinä palvelussuhteessa, josta hän jää eläkkeelle.

Sotilaalle myönnetty työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi ja osatyökyvyttömyyseläke täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruiseksi vanhuuseläkkeeksi 2—5 momentissa säädetyssä sotilaan alimmassa vanhuuseläkeiässä. Sotilaalla on oikeus työkyvyttömyyseläkkeen aikana ansaittuun eläkkeeseen samassa iässä edellyttäen, että kyseinen palvelus on päättynyt.

Sotilaalla ei ole oikeutta osittaiseen varhennettuun vanhuuseläkkeeseen eikä työuraeläkkeeseen.

103 §

Eläkkeen perusteena oleva työansio ja loppupalkka

Eläkkeen perusteena olevaa työansiota laskettaessa otetaan sotilaalla huomioon ainoastaan 104 §:n mukaiset ansiot. Eläkkeen perusteena oleva työansio lasketaan ottaen huomioon, mitä 85 ja 94 §:ssä säädetään. Eläkkeen perusteena olevaa työansiota määrättäessä kunkin vuoden työansioista vähennetään määrä, joka vastaa sanotulle vuodelle vahvistettua työntekijän eläkelain 153 §:ssä tarkoitettua työntekijän työeläkevakuutusmaksua.

Eläkkeen määräämistä varten lasketaan 1 momentissa tarkoitetuista työansioista loppupalkka. Loppupalkka määrätään enintään kymmenen eläketapahtumaa edeltävän kalenterivuoden tai vastaavasti palveluksen päättymistä edeltävän kymmenen kalenterivuoden työansioista. Eläketapahtumavuosi otetaan huomioon yhtenä valintavuotena, jos palvelus on päättynyt vuoden viimeisenä päivänä. Kunkin kalenterivuoden työansioissa otetaan huomioon myös 87 §:ssä tarkoitetuilta palkattomilta ajoilta saatujen etuuksien perusteena olevat ansiot siten kuin 88 §:n 2 momentissa säädetään sekä huomioon otettavina vuosina maksetun työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan ansiota vastaava ansio. Näin saatu ansioiden summa jaetaan niiden vuosien lukumäärällä, jotka ansioiden summaa määrättäessä on otettu huomioon. Jakajana käytettävissä vuosissa ei oteta huomioon kalenterivuosia, joina ei ole lainkaan 1 momentissa tarkoitettuja ansioita eikä edellä mainittuja työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan ansioita vastaavaa ansiota. Kyseinen luku jaetaan 12:lla.

Jos tässä luvussa tarkoitettu palvelus on 2 momentissa huomioon otettavien enintään kymmenen kalenterivuoden aikana ollut palkattomasti keskeytyneenä yhdenjaksoisesti vähintään 30 päivän ajan kalenterivuoden aikana, tämä vuosi ja siltä saadut ansiot jätetään hakemuksesta huomioon ottamatta loppupalkkaa määrättäessä. Edellytyksenä on, että keskeytyksen syynä on muun viran tai työn kuin sotilasviran tai tehtävän hoitaminen tai sellainen virkavapaus tai työloma, johon on oikeus lain tai virkaehtosopimuksen perusteella. Sen lisäksi edellytetään, ettei kyseisen kalenterivuoden työansioon ole lisätty näiltä ajoilta 2 momentissa tarkoitettuja palkattoman ajan

etuuden perusteena olevia ansioita. Vuosia, joita ei oteta huomioon, voi kuitenkin olla enintään kolmannes 2 momentissa tarkoitetuista enintään kymmenestä kalenterivuodesta.

104 §

Eläkkeen karttuminen

Sotilaalla eläkettä karttuu kaksi prosenttia vuodessa kunkin vuoden eläkkeen perusteena olevista työansioista. Puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen lentäjän tehtävissä palvelevan virkamiehen eläke karttuu kolme prosenttia vuodessa kunkin vuoden eläkkeen perusteena olevista työansioista. Sen estämättä, mitä 83 §:ssä säädetään, sotilaan työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttaa aika sen vuoden alusta, jona sotilas on tullut työkyvyttömäksi, sen kalenterikuukauden loppuun, jona sotilas täyttää 102 §:n 2—5 momentissa säädetyn alimman vanhuuseläkeikänsä. Sotilaan tulevan ajan eläke karttuu kuten työstä siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan tuleva aika 50 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun ja 1,5 prosenttia vuotta kohden siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan tuleva aika 50 vuoden iän täyttämiskuukauden jälkeen. Tätä momenttia sovelletaan vain, jos:

1) sotilaalla on sotilasvirassa eläkkeen perusteena olevia työansioita vähintään keskimäärin 12 000 euroa vuodessa ja hänellä on eläkeoikeuden syntymistä, eroamisiän täyttämistä tai 102 §:n 6 momentissa säädettyjen edellytysten täyttyessä palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneiden viiden kalenterivuoden aikana vähintään kolmena kalenterivuotena tällaisessa virassa eläkkeen perusteena olevia työansioita edellä mainittu määrä; tai

2) työkyvyttömyyseläke myönnetään 83 §:ää soveltaen.

Eläke, joka sotilaalle on karttunut 1 momentin mukaan 103 §:ssä tarkoitettuja kymmentä viimeistä kalenterivuotta edeltäviltä vuosilta, muunnetaan vastaamaan ansiotasossa tapahtunutta muutosta. Karttunut eläke kerrotaan luvulla, joka saadaan jakamalla loppupalkka sen määräämisessä käytettäviä kalenterivuosia edeltävien kalenterivuosien ansioista lasketulla keskimääräisellä kuukausiansiolla. Edeltävien vuosien keskimääräinen kuukausiansio lasketaan lisäämällä kunkin vuoden sotilasansioihin 88 §:n 2 momentissa tarkoitetut tulot sekä näinä vuosina maksetun työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan ansiota vastaava ansio. Ansiot jaetaan huomioon otettujen vuosien lukumäärällä ja sen jälkeen 12:lla. Keskimääräistä kuukausiansiota laskettaessa ei oteta huomioon kahta ensimmäistä ansiovuotta eikä kalenterivuosia, joina ansiot ovat alle 70 prosenttia kahden edellisen keskiansiota määrättäessä mukaan otettavan ansiovuoden keskiansioista, eikä kolmatta ansiovuotta, jos ansiot ovat alle 70 prosenttia toisen ansiovuoden ansioista. Kerroin määrätään kahden desimaalin tarkkuudella. Jos huomioon otettavia vuosia ei ole, kerroin on 1,00.

Jos palvelus päättyy samana vuonna, jona vanhuuseläke alkaa, eläkkeen alkamisvuoden ansioina käytetään 103 §:n mukaan määrättyä loppupalkkaa. Loppupalkka kerrotaan eläkkeen alkamisvuoden alusta palveluksen päättymiskuukauden loppuun olevien kalenterikuukausien lukumäärällä.

Edellä 87 §:ssä tarkoitetuilta palkattomilta ajoilta sotilaan eläke karttuu samoin kuin muissa kuin sotilasvirassa olevilla työntekijöillä.

Sotilaan palveluksesta karttuneen vanhuuseläkkeen määrä muunnetaan 95 §:ssä säädettyä elinaikakerrointa sovellettaessa ennen 105 §:n mukaisesti tehtävää eläkkeen enimmäismäärän rajausta.

105 §

Eläkkeen enimmäismäärä

Sotilaan tämän luvun mukaisen eläkkeen enimmäismäärä saa olla enintään 60 prosenttia tässä luvussa tarkoitetusta loppupalkasta. Enimmäismäärässä otetaan huomioon myös sotilaseläketapahtuman yhteydessä myönnettävät 87 §:ssä tarkoitetut etuudet. Vähennys tehdään sotilaseläkkeestä.

6 luku

Eläkkeen hakeminen ja päätökset

106 §

Eläkkeen hakeminen

Eläkettä on haettava Kevan sitä varten vahvistetulla lomakkeella. Hakemukseen on liitettävä eläkeasian ratkaisemiseksi tarvittava selvitys.

Jos työntekijällä on oikeus 22 §:n mukaiseen kuntoutukseen, Keva antaa työkyvyttömyyseläkehakemuksen käsittelyn yhteydessä 25 §:n tai työuraeläkkeen hakemuksen käsittelyn yhteydessä 55 §:n perusteella ennakkopäätöksen työeläkekuntoutuksesta ilman kuntoutushakemusta.

Tarkemmat säännökset eläkkeen hakemiseen tarvittavista lomakkeista ja todistuksista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

107 §

Työkyvyttömyyseläkkeen hakijan terveydentilaselvitys

Työkyvyttömyyseläkkeen hakijan on toimitettava Kevalle terveydentilasta laadittu lääkärinlausunto, joka sisältää hoito- tai kuntoutussuunnitelman. Keva voi kuitenkin hyväksyä muunkinlaisen lääkärinlausunnon tai sitä vastaavan selvityksen. Keva voi myös omalla kustannuksellaan hankkia lääkärinlausunnon, jos hakija on hoidettavana sairaalassa tai jos siihen on muu erityinen syy.

Työkyvyttömyyseläkkeen hakija on velvollinen Kevan määräyksestä käymään työkyvyn heikentymisen selvittämistä varten tutkittavana Kevan nimeämän laillistetun lääkärin luona tai Kevan nimeämässä kuntoutus- tai tutkimuslaitoksessa. Jos hakija ilman hyväksyttävää syytä kieltäytyy tutkimuksesta, eläkehakemus voidaan ratkaista Kevan käytettävissä olevan selvityksen nojalla.

Keva on velvollinen korvaamaan 2 momentissa tarkoitetusta tutkimuksesta aiheutuvat kustannukset, joihin luetaan myös kohtuulliset matkakustannukset ja kohtuullinen matkapäiväraha matkustettaessa toiselle paikkakunnalle.

108 §

Työuraeläkkeen hakemista koskevat selvitykset

Työuraeläkkeen hakijan on toimitettava Kevalle työterveyshuollon lausunto, joka sisältää:

1) kuvauksen hakijan nykyisen työn sisällöstä sekä arvion sen 52 §:n mukaisesta rasittavuudesta ja kuluttavuudesta sekä työkykyvaatimuksesta;

2) työterveyslääkärin lausunnon hakijan terveydentilasta ja työkyvystä;

3) arvion hakijan 51 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista mahdollisuuksista jatkaa työssä; sekä

4) kuvauksen hakijan aikaisempien töiden sisällöstä sekä arvion niiden 52 §:n mukaisesta rasittavuudesta ja kuluttavuudesta, jos selvitystä hakijan työhistoriasta on saatavilla.

Työuraeläkkeen hakijan on lisäksi toimitettava Kevalle työnantajan lausunto hakijan työn sisällöstä.

Jos työterveyshuollon tai työnantajan lausuntoa ei ole saatavilla tai toimitetut lausunnot eivät ole riittäviä eläkeasian ratkaisemiseksi, Keva voi hyväksyä näitä lausuntoja vastaavan muun selvityksen. Hakijan on tällöin toimitettava Kevalle hakemuksen ratkaisemisen kannalta tarvittava selvitys terveydentilastaan, työkyvystään, työuran pituudesta tai työn sisällöstä.

Työuraeläkkeen hakija on velvollinen Kevan osoituksesta käymään työkyvyn heikentymisen selvittämistä tai tässä pykälässä säädetyn lausunnon hankkimista varten tutkittavana Kevan nimeämän laillistetun lääkärin luona tai Kevan osoittamassa kuntoutus- tai tutkimuslaitoksessa. Jos hakija ilman hyväksyttävää syytä kieltäytyy tutkimuksesta, eläkehakemus voidaan ratkaista Kevan käytettävissä olevan selvityksen nojalla.

Keva on velvollinen korvaamaan työuraeläkkeen hakijalle 4 momentissa tarkoitetusta tutkimuksesta ja mahdollisista matkoista aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

109 §

Kevan asiantuntijalääkäri

Kevassa on laillistetun lääkärin osallistuttava työkyvyttömyys- ja kuntoutusasioiden sekä muiden lääketieteellisiä kysymyksiä sisältävien asioiden valmisteluun ja merkittävä perusteltu arvionsa asiakirjoihin. Kevan lääkäri voi merkitä arvionsa asiakirjoihin noudattamatta terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 23 §:ssä säädettyjä lääkintölaillisia todistuksia ja lausuntoja koskevia muotovaatimuksia.

110 §

Eläkkeen hakeminen työntekijän puolesta

Jos työntekijä ei itse pysty hakemaan eläkettä tai muuten hoitamaan eläkettään koskevia asioita iän, vamman, sairauden tai muun syyn takia eikä hänellä ole edunvalvojaa, Kevan hyväksymä työntekijän lähiomainen tai muu henkilö, joka on pääasiallisesti huolehtinut työntekijästä, voi hakea työntekijän puolesta eläkettä ja muutoinkin käyttää puhevaltaa hänen puolestaan tämän lain mukaista eläkettä koskevassa asiassa.

111 §

Eläkehakemuksen vireilletulo

Eläkehakemus katsotaan tehdyksi sinä päivänä, jona se on saapunut Kevalle, jollekin työeläkelaeissa tarkoitetulle eläkelaitokselle tai Eläketurvakeskukselle taikka eläkelaitoksen tai Eläketurvakeskuksen sitä varten valtuuttamalle asiamiehelle.

112 §

Päätös ja sen tiedoksianto

Työntekijän oikeuden tämän lain mukaiseen eläkkeeseen ja eläkkeen määrän ratkaisee Keva. Kevan on ratkaistava eläkehakemus viipymättä saatuaan tarpeelliset selvitykset. Jos työntekijä on ollut vakuutettuna sekä tämän lain että yksityisten alojen työeläkelakien mukaan, eläkeasiasta antaa päätösyhdistelmän 117 §:ssä tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena toimiva Keva tai yksityisten alojen työeläkelaitos.

Keva voi antaa eläkkeen myöntämistä koskevan päätöksen sekä kun se toimii 7 luvun mukaisena viimeisenä eläkelaitoksena, päätösyhdistelmän väliaikaisena siksi ajaksi, jonka asian käsittely kestää ja asiasta on annettu lopullinen päätös. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Kevan tähän lakiin perustuva päätös annetaan tiedoksi lähettämällä se vastaanottajalle kirjeellä hänen ilmoittamaansa postiosoitteeseen tai antamalla se tiedoksi koneellisesti siten kuin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003) säädetään. Päätöksen koneellisesta allekirjoittamisesta on voimassa, mitä mainitussa laissa säädetään.

113 §

Päätöksen perusteleminen

Kevan päätöksen perustelemisesta on voimassa, mitä hallintolaissa säädetään. Jos Keva hylkää etuushakemuksen kokonaan tai osittain ja päätös perustuu keskeisiltä osin lääketieteellisiin seikkoihin, päätöksen perustelujen tulee sisältää arviointiin pääasiallisesti vaikuttaneet seikat ja näiden seikkojen pohjalta tehdyt johtopäätökset.

114 §

Ennakkopäätös eläkeoikeudesta

Keva voi antaa ennakkopäätöksen siitä:

1) onko hakija tämän lain alaisessa palvelussuhteessa tai onko hän tiettynä ajanjaksona ollut sellaisessa palvelussuhteessa;

2) mikä on työntekijän vanhuuseläkeikä; sekä

3) onko työntekijälle maksettava palkka tai muu vastike 85 §:ssä tarkoitettua eläkettä kartuttavaa työansiota.

Kevan on myös asianomaisen Kevan jäsenyhteisön hakemuksesta annettava päätös siitä, onko henkilö tämän lain alaisessa palvelussuhteessa tai onko hän tiettynä ajanjaksona ollut sellaisessa palvelussuhteessa sekä onko työntekijälle maksettava palkka tai muu vastike 85 §:ssä tarkoitettua eläkettä kartuttavaa työnansiota.

Ennakkopäätöstä sekä valtion palvelukseen perustuvaa muutoin annettua ennakkotietoa 1 momentissa tarkoitetuista seikoista tai ennakkotiedon antohetkeen mennessä karttuneen eläkkeen määrästä on noudatettava annettaessa eläkepäätös henkilölle, jota ennakkopäätös tai -tieto koskee, edellyttäen, että eläke myönnetään niiden säännösten nojalla, joihin ennakkopäätös tai -tieto perustuu. Annetun ennakkotiedon osalta edellytyksenä on lisäksi, että siinä ei ole vähäistä suurempaa virhettä ja ettei virhe johdu ennakkotiedon saajasta. Ennakkopäätöksestä ja -tiedosta saadaan kuitenkin poiketa eläkkeenhakijan eduksi.

115 §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Tavoite-eläkeikä on kullekin ikäluokalle se ikä, jossa tämän ikäluokan alimmasta vanhuuseläkeiästä laskettu lykkäyskorotuksen eläkettä suurentava vaikutus on vähintään yhtä suuri kuin elinaikakertoimen vanhuuseläkettä pienentävä vaikutus.

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio työntekijän tavoite-eläkeiästä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeiässä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle työntekijälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikäänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikäänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana.

Arviota henkilön tavoite-eläkeiästä ei anneta työntekijälle, jolla on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle ennen alinta vanhuuseläkeikää taikka joka kuuluu jossain muussa laissa säädetyn eroamisiän piiriin.

116 §

Päätös teoreettisen eläkkeen määrästä

Jos työntekijä on työskennellyt kahdessa tai useammassa EU- ja ETA-maassa ja hän hakee kansaneläkettä, hänellä on oikeus pyynnöstä saada päätös teoreettisen eläkkeen määrästä, jonka eläkelaitos ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle hänen kansaneläkkeensä laskemista varten.

7 luku

Viimeinen eläkelaitos

117 §

Viimeisen eläkelaitoksen tehtävät

Jos työntekijä on kuulunut sekä tämän lain tai yksityisten alojen työeläkelain mukaiseen eläketurvaan, työntekijä saa edellä mainittujen työeläkelakien mukaisesta eläketurvastaan päätösyh-

distelmän. Päätösyhdistelmän antava eläkelaitos (*viimeinen eläkelaitos*) myös maksaa päätösyhdistelmän mukaiset eläkkeet ja hoitaa eläkkeisiin liittyvät muut tehtävät. Lisäksi viimeinen eläkelaitos ratkaisee ja maksaa 87 §:ssä mainitun palkattoman ajan perusteella karttuneen eläkkeen sekä valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain mukaan karttuneen etuuden.

Jos työntekijän työansioita on vakuutettu määrältään eniten kahden viimeisen kalenterivuoden aikana Suomen Pankin eläkesäännön, ortodoksisesta kirkosta annetun lain (985/2006), Ahvenanmaan maakuntalain tai sellaisen muun eläkesäädöksen perusteella, jota toimeenpantaessa ei noudateta 1 momentissa tarkoitettua viimeisen eläkelaitoksen järjestelyä, Keva ratkaisee omalta osaltaan eläkeasian erikseen.

118 §

Viimeisen eläkelaitoksen määräytyminen, kun työskentelyä julkisten ja yksityisten alojen työeläkelakien piirissä

Viimeinen eläkelaitos on Keva tai yksityisten alojen eläkelaitos.

Keva on viimeinen eläkelaitos, jos työntekijällä on tämän lain piiriin kuuluvia työansioita määrältään enemmän kuin kaikkien yksityisten alojen työeläkelakien mukaisia työansioita yhteensä kahden viimeisen kalenterivuoden aikana.

Työansioiden määrästä riippumatta Keva on viimeinen eläkelaitos vanhuus-, osittainen varhennettu vanhuus-, työura- tai perhe-eläkeasiaa käsiteltäessä, jos:

1) työntekijän virka- tai työsuhteeseen perustuva eläketurva on eläkehakemuksen vireille tullessa järjestetty vain tämän lain mukaan tai työntekijä on säilyttänyt oikeutensa aikaisemmin voimassa olleen kunnallisen eläkelain (549/2003), valtion eläkelain (1295/2006) tai evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain (261/2008) mukaiseen lisäeläkeosuuteen taikka julkisten alojen eläkelain voimaanpanolain mukaiseen henkilökohtaiseen tai ammatilliseen eläkeikään;

2) edunjättäjän virka- tai työsuhteeseen perustuva eläketurva oli eläketapahtumahetkellä järjestetty vain tämän lain mukaan tai edunjättäjä oli säilyttänyt oikeutensa edellä 1 kohdassa tarkoitettuun lisäeläkeosuuteen taikka henkilökohtaiseen tai ammatilliseen eläkeikään.

Työansioiden määrästä riippumatta Keva on viimeinen eläkelaitos työkyvyttömyyseläkeasiaa käsiteltäessä, jos työntekijän virka- tai työsuhteeseen perustuva eläketurva on eläketapahtumahetkellä järjestetty tämän lain mukaan, työntekijä on säilyttänyt oikeutensa edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun lisäeläkeosuuteen taikka julkisten alojen eläkelain voimaanpanolain mukaiseen henkilökohtaiseen tai ammatilliseen eläkeikään tai kysymys on osatyökyvyttömyyseläkkeestä ja virka- tai työsuhteessa olevan työntekijän työeläketurva on eläketapahtumahetkellä järjestetty tämän lain mukaan.

119 §

Neuvotteluvelvollisuus

Jos Keva tässä luvussa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena ratkaisee oikeuden työkyvyttömyyseläkkeeseen 33 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla ja yksityisten alojen työeläkelakien mukaisen karttuneen eläkkeen määrä kuukaudessa ylittää 688,02 euroa, Kevan on ennen päätöstään pyydettävä työntekijän eläkelain 106 §:ssä tarkoitetulta yksityisten alojen ratkaisevalta eläkelai-

tokselta arvio eläkkeenhakijan työkyvystä. Jos Keva ja yksityisten alojen työeläkelaitos ovat tällöin eläkkeenhakijan työkyvyn arvioinnista eri mieltä, ne ratkaisevat kumpikin omalta osaltaan eläkeasian erikseen.

120 §

Keva viimeisenä eläkelaitoksena uutta eläkettä myönnettäessä

Keva on viimeinen eläkelaitos, jos se maksaa vanhuus-, osittaista varhennettua vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työuraeläkettä tai on maksanut työkyvyttömyyseläkettä, kuntoutustukea tai kuntoutusrahaa ja:

1) vanhuuseläkkeen saajalle myönnetään uusi vanhuuseläke;

2) eläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi;

3) osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saavalle myönnetään osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen toinen 25 prosentin osuus taikka työkyvyttömyys- tai työuraeläke;

4) kuntoutustukea saava hakee jatkoeläkettä;

5) työkyvyttömyyseläkkeellä tai kuntoutustuella olleelle tai kuntoutusrahaa saaneelle myönnetään uusi eläke entisin perustein; tai

6) eläkettä saaneen edunjättäjän jälkeen haetaan perhe-eläkettä.

121 §

Tarkemmat säännökset viimeisestä eläkelaitoksesta ja sopimismahdollisuus

Edellä 117—120 §:ssä tarkoitetun viimeisen eläkelaitoksen määräytymisestä ja tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin myös siitä, miten 118 §:n 1 momentissa tarkoitettu työansioiden kahden viimeisen kalenterivuoden tarkasteluaika määräytyy. Valtioneuvoston asetuksella voidaan myös säätää työansioiden kahden viimeisen kalenterivuoden tarkasteluaikaa lyhyemmästä tarkasteluajasta, jos työansioita on kahden vuoden tarkasteluaikaa lyhyemmältä ajalta.

Jos syntyy epäselvyyttä siitä, mikä eläkelaitos on tämän luvun ja 1 momentin nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen mukaan toimivaltainen käsittelemään eläkehakemuksen, asian ratkaisee eläkelaitoksen pyynnöstä Eläketurvakeskus. Eläketurvakeskuksen tässä asiassa antamaan päätökseen ei saa hakea erikseen muutosta.

Jos eläkeasian käsittelyn kannalta on tarkoituksenmukaista, eläkelaitokset voivat yksittäistapauksessa sopia, että viimeisen eläkelaitoksen järjestelyä noudatetaan tilanteessa, jossa sitä ei lain mukaan olisi noudatettava, tai että viimeisen eläkelaitoksen tehtävät hoitaa muu eläkelaitos kuin lain perusteella määräytyvä viimeinen eläkelaitos taikka että viimeisen eläkelaitoksen järjestelyä ei eläkeasiassa noudateta. Eläkkeenhakijalle on tällöin ilmoitettava, mikä eläkelaitos käsittelee hänen eläkeasiansa.

122 §

Viimeisen eläkelaitoksen kustannukset

Jos Keva on viimeinen eläkelaitos ja jos se on viimeisenä eläkelaitoksena maksanut muiden työeläkelakien mukaista eläkettä taikka jos muu eläkelaitos on viimeisenä eläkelaitoksena tai Keva viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan muun kuin Kevan jäsenyhteisön tämän lain alaisen palveluksen perusteella maksanut eläkettä, Keva perii nämä eläkekustannukset korkoineen muulta eläkelaitokselta, valtiolta, Kirkon keskusrahastolta tai Kansaneläkelaitokselta taikka hyvittää ne muulle eläkelaitokselle, valtiolle, Kirkon keskusrahastolle tai Kansaneläkelaitokselle viimeistään maksuvuotta seuraavan kalenterivuoden aikana.

Hyvitys ja maksu korkoineen sekä niiden suorittamiseksi mahdollisesti määrättävä ennakko määräytyvät Eläketurvakeskuksen esityksestä ja sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien kustannustenjakoperusteiden mukaan siten kuin työntekijän eläkelain 183 §:ssä säädetään.

8 luku

Eläkkeen maksaminen, viivästyskorotus ja takaisinperintä

123 §

Eläkkeen maksaminen

Tämän lain mukainen eläke maksetaan eläkkeensaajalle, jolle se on myönnetty, jollei tässä luvussa säädetä toisin.

Eläke maksetaan kuukausittain Kevan päättämänä aikana eläkkeensaajan ilmoittaman Suomessa toimivan rahalaitoksen välityksellä. Eläke voidaan maksaa myös eläkkeensaajan ulkomailla olevalle tilille.

Eläkkeenhakijalle, jonka asian ratkaisu viivästyy hänestä riippumattomista syistä, voidaan pyynnöstä maksaa ennakkoa. Ennakon maksamisen ehdoksi voidaan määrätä, että hakijan on siirrettävä oikeutensa hänelle mahdollisesti tuleviin suorituksiin ennakkoa vastaavalta osalta Kevalle.

124 §

Maksamisen alkaminen, päättäminen, keskeyttäminen ja lakkauttaminen

Eläkettä aletaan maksaa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, ellei 3 luvun säännöksistä muuta johdu. Tämän lain mukaista eläkettä ei kuitenkaan makseta siltä ajalta, jolta työntekijällä on oikeus saada lain tai työehtosopimuksen taikka työsopimuksen mukaista irtisanomisajan palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta taikka jolle ajalle hänen muun sopimuksen tai järjestelyn perusteella työnantajalta saamansa taloudellinen etuus, lukuun ottamatta työnantajan järjestämää tai hankkimaa koulutusta, voidaan jaksottaa työntekijän vakiintuneena pidettävän palkan perusteella. Eläkettä maksetaan sen kalenterikuukauden loppuun, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on lakannut.

Jos Kevalla on syytä epäillä, että eläkkeensaaja ei enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä, Keva voi keskeyttää eläkkeen maksamisen. Edellytyksenä on, että Keva on pyytänyt eläkkeensaajalta selvityksen eläkkeen määrään tai eläkeoikeuteen liittyvistä seikoista, mutta eläkkeensaaja ei tällaista selvitystä eläkelaitoksen ilmoittamassa kohtuullisessa ajassa esitä. Eläkkeen maksaminen keskeytetään tai maksettavaa määrää alennetaan sen kalenterikuukauden alusta, joka lähinnä seuraa sitä kuukautta, jonka aikana keskeyttämisen tai alentamisen syy on ilmaantunut.

Jos eläkkeensaajan kuolemasta ei voida esittää selvitystä, mutta on todennäköistä, että hän on kuollut hukkumisen, muun onnettomuuden tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi, eläkelaitos voi lakkauttaa eläkkeen eläkkeensaajan katoamispäivään.

125 §

Eläke kertasuorituksena

Jos vanhuuseläke, perhe-eläke tai täysi työkyvyttömyyseläke on ennen 96 §:n mukaisen ensisijaisen etuuden vähentämistä pienempi kuin 20 euroa kuukaudessa, Keva voi maksaa sen kertasuorituksena. Kertasuoritus lasketaan työntekijän eläkelain 114 §:n 6 momentissa tarkoitettujen sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti.

Kun 1 momentissa tarkoitetun eläkkeen määrä on vähintään 20 euroa, mutta enintään 50 euroa kuukaudessa, Keva voi maksaa eläkkeen kertasuorituksena, jos eläkkeensaajalle on ilmoitettu eläkkeen maksamisesta kertasuorituksena eikä eläkkeensaaja ole vastustanut sitä eläkelaitoksen ilmoittamassa kohtuullisessa ajassa.

Toistaiseksi myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen kertasuoritus sisältää myös sen jälkeen myönnettävän vanhuuseläkkeen.

Kun työkyvyttömyyseläke maksetaan kertasuorituksena, takautuvaa eläkettä ei makseta sairausvakuutusrahastolle.

Kun eläke maksetaan viimeisen eläkelaitoksen järjestelyn mukaisesti 117 §:ssä tarkoitetulla päätösyhdistelmällä, 1 ja 2 momentissa tarkoitetulla eläkkeen määrällä tarkoitetaan päätösyhdistelmään sisältyvien eläkkeiden yhteismäärää.

126 §

Viivästyskorotus

Jos tämän lain mukaisen eläkkeen maksaminen viivästyy, Kevan on maksettava viivästynyt eläke viivästysajalta korotettuna. Eläkkeen korotus on vuotta kohden laskettuna korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukainen. Velvollisuus maksaa eläke korotettuna koskee myös niitä eläkkeitä, jotka eläkelaitos maksaa 117 §:n mukaisena viimeisenä eläkelaitoksena.

Velvollisuus maksaa eläke 1 momentin mukaan korotettuna ei koske sitä osaa eläkkeestä, joka maksetaan toiselle lakisääteistä vakuutusta harjoittavalle vakuutus- tai eläkelaitokselle tai Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle tämän takautumisvaatimuksen vuoksi.

Viivästyskorotusta ei makseta, jos sen määrä on pienempi kuin 5,39 euroa.

127 §

Viivästyskorotuksen määräytyminen

Eläkkeen korotus lasketaan viivästysajan jokaiselta päivältä, ei kuitenkaan ennen kuin kolme kuukautta on kulunut sen kalenterikuukauden päättymisestä, jonka aikana työntekijä on esittänyt Kevalle vaatimuksensa sekä eläkkeen perustetta koskevan sellaisen selvityksen, joka häneltä voidaan kohtuudella vaatia ottaen huomioon myös Kevan mahdollisuudet hankkia selvitys. Viivästyskorotus lasketaan eräpäivästä saman päätöksen perusteella myöhemmin maksettavalle eläkeerälle.

Jos Kevan antamaan päätökseen on haettu muutosta, voi muutoksenhakuelin määrätä, että korotus lasketaan myöhäisemmästä ajankohdasta. Edellytyksenä on, että Keva osoittaa muutoksenhaun aikana tapahtuneen oleellisen muutoksen työntekijän olosuhteissa.

Jos eläkkeen maksaminen viivästyy eläkkeensaajasta johtuvasta syystä, Keva ei ole velvollinen maksamaan eläkettä korotettuna pidemmältä ajalta kuin siitä päivästä, jona Keva on saanut tietää esteen lakkaamisesta.

Jos eläkkeen maksaminen viivästyy lain säännöksen tai maksuliikenteen keskeytymisen tai muun sen kaltaisen yleisen esteen takia, Keva ei ole velvollinen maksamaan eläkettä korotettuna tällaisen esteen aiheuttamalta viivästysajalta.

128 §

Eläkkeen ja kuntoutusetuuden maksaminen työnantajalle tai sairauskassalle

Jos Keva on myöntänyt työntekijälle takautuvasti työkyvyttömyyseläkkeen tai työuraeläkkeen ja työnantaja on maksanut työntekijälle samalta ajalta sairausajan palkkaa, eläke maksetaan tältä ajalta hakemuksesta työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä. Vakuutuskassalaissa tarkoitetun sairauskassan maksama täydennyspäiväraha vastaa työnantajan maksamaa palkkaa, ja eläke maksetaan hakemuksesta sairauskassalle samoin kuin työnantajalle.

Jos työnantaja maksaa työntekijälle palkkaa samalta ajalta, jolta työntekijä saa kuntoutusrahaa tai työkyvyttömyyseläkettä ja siihen liittyvää kuntoutuskorotusta, menetellään kuntoutusrahan tai työkyvyttömyyseläkkeen ja siihen liittyvän kuntoutuskorotuksen maksamisessa samoin kuin työkyvyttömyyseläkkeen maksamisesta 1 momentissa säädetään.

Jos työntekijälle on myönnetty työkyvyttömyyseläkkeen sijasta vanhuuseläke 49 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla takautuvasti alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta ja työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta sairausajan palkkaa, eläke maksetaan työkyvyttömyysajalta hakemuksesta työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä.

Jos Keva on myöntänyt työntekijälle takautuvasti työkyvyttömyyseläkkeen, työuraeläkkeen tai 3 momentissa tarkoitetussa tilanteessa vanhuuseläkkeen ja työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta sairausajan palkan sijasta irtisanomisajan palkkaa, eläke maksetaan tältä ajalta hakemuksesta työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä.

Eläkettä, kuntoutusrahaa ja kuntoutuskorotusta ei makseta työnantajalle tai sairauskassalle siltä osin kuin se on 129 §:n perusteella maksettava sairausvakuutusrahastolle eikä silloin, kun työnantaja tai sairauskassa on saanut korvauksen maksamastaan palkasta muun lain mukaan.

Mitä 3 momentissa säädetään takautuvan vanhuuseläkkeen maksamisesta työnantajalle samalta ajalta maksetun sairausajan palkan korvaamiseksi, sovelletaan myös, jos työntekijälle myönnetään työuraeläkkeen sijasta vanhuuseläke 59 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

129 §

Eläkkeen ja kuntoutusetuuden maksaminen sairausvakuutusrahastolle

Jos työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai osasairauspäivärahaa samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään vanhuuseläke, vanhuuseläke maksetaan sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa määrältään samalta ajalta maksettua sairauspäivärahaa.

Jos täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti 38 §:n 1 momentissa tarkoitetun ensisijaisuusajan jälkeen ja samalta ajalta on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, työkyvyttömyyseläke maksetaan sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa määrältään samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai osasairauspäivärahaa.

Jos kuntoutusraha tai -korotus myönnetään takautuvasti samalle ajalle, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, kuntoutusraha ja kuntoutuskorotus maksetaan sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin ne vastaavat määrältään samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai osasairauspäivärahaa.

130 §

Eläkkeen maksaminen Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle

Jos työntekijä on saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään muuta eläkettä kuin osittaista varhennettua vanhuuseläkettä takautuvasti, Kevan on työttömyyskassan tai Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta suoritettava takautuvasti maksettava eläke työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa määrältään samalta ajalta maksettua työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea.

Jos työntekijä on saanut väliaikaisesti Kansaneläkelaitoksen maksamaa takuueläkettä takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 20 §:n 2 momentin mukaan tai eläkettä kansaneläkelain 72 §:n mukaan tai edellä mainittua eläkettä ja eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 8 §:n mukaista asumistukea samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään muutoksenhaun perusteella tämän lain mukainen eläke takautuvasti, Kevan on maksettava takautuva eläke Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta Kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin eläke vastaa määrältään Kansaneläkelaitoksen samalta ajalta liikaa maksaman etuuden määrää.

Keva maksaa takautuvasti myöntämänsä eläkkeen 2 momentissa säädetyllä tavalla Kansaneläkelaitokselle sen vaatimuksesta myös silloin, kun Keva jatkaa muutoksenhaun perusteella myönnettyä kuntoutustukea, myöntää edunsaajalle tämän lain mukaisen perhe-eläkkeen, oikaisee 148 §:n mukaisesti aikaisemman päätöksen, tarkistaa muutoin myönnetyn eläkkeen määrän tai myöntää oikaisupäätöksen jälkeen kuntoutustuelle jatkoa.

Eläkettä ei kuitenkaan makseta Kansaneläkelaitokselle sen liikaa maksaman asumistuen korvaamiseksi, jos samalla ei makseta takautuvaa eläkettä Kansaneläkelaitoksen liikaa maksaman eläkkeen korvaamiseksi.

Jos työntekijä on saanut opintotukilain (65/1994) mukaista opintorahaa tai asumislisää samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti muuta kuin osatyökyvyttömyyseläkettä, Kevan on Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta suoritettava takautuvasti maksettava eläke Kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa määrältään samalta ajalta maksettua opintotukea.

131 §

Eläkkeen maksaminen kunnalle tai sosiaalihuoltolain mukaiselle toimielimelle

Jos työntekijä on saanut toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 23 §:ssä tarkoitettua toimeentulotukea ennakkona, Kevan on maksettava samalta ajalta takautuvasti myönnettävä eläke siltä osin kuin se vastaa määrältään maksettua toimeentulotuen ennakkoa sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:n 1 momentissa tarkoitetulle toimielimelle tämän vaatimuksesta.

Jos kunta tai kuntayhtymä on järjestänyt eläkkeeseen oikeutetulle laitoshoitoa tai -huoltoa tai perhehoitoa, Kevan on kunnan tai kuntayhtymän vaatimuksesta maksettava eläke laitoshoidon tai -huollon tai perhehoidon ajalta kunnalle tai kuntayhtymälle käytettäväksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 14 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

132 §

Takautumisvaatimuksen esittämisaika

Eläke maksetaan 128—131 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa työnantajalle, sairauskassalle, sairausvakuutusrahastolle, Kansaneläkelaitokselle, työttömyyskassalle, kunnalle, kuntayhtymälle tai sosiaalihuoltolaissa tarkoitetulle toimielimelle vain sillä edellytyksellä, että eläkkeen maksamista koskeva vaatimus on tehty Kevalle vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksupäivää.

133 §

Eläkkeen maksaminen sosiaalihuoltolain mukaiselle toimielimelle suostumuksen perusteella

Keva voi eläkkeensaajan suostumuksella päättää, että tämän lain mukainen eläke maksetaan eläkkeensaajan asuinkunnan sosiaalihuoltolain 6 §:n 1 momentissa tarkoitetulle toimielimelle niin, että se käytetään eläkkeensaajan ja sellaisen henkilön huoltoon, jonka elatuksesta eläkkeensaaja on toimeentulotuesta annetun lain 2 §:n mukaan velvollinen huolehtimaan. Edellytyksenä on, ettei eläkkeen maksamista sen saajalle itselleen voida pitää tarkoituksenmukaisena hänen elämäntapojensa, sairautensa tai muun erityisen syyn vuoksi eikä hänelle ole määrätty edunvalvojaa.

Esityksen etuuden maksamisesta 1 momentissa tarkoitetulle toimielimelle voi tehdä eläkkeensaaja, hänen puolisonsa, muu omaisensa tai henkilö, joka hänestä pääasiallisesti huolehtii, tai kunnan asianomainen toimielin.

Eläkettä ei saa käyttää vastoin eläkkeensaajan suostumusta muuhun kuin annettavaan huoltoon sen kuukauden aikana, jolta eläke on maksettu.

134 §

Eläkkeen maksamisjärjestys

Jos eläke on maksettava muulle kuin eläkkeensaajalle itselleen tämän tai muun lain perusteella, ja kahdella tai useammalla viranomaisella, kunnalla, laitoksella tai toimielimellä taikka muulla taholla on oikeus siihen, eläke maksetaan seuraavassa järjestyksessä:

1) sairausvakuutusrahastolle 129 §:n mukaan;

2) eläkelaitokselle yrittäjän eläkelain (1272/2006) 120 §:n 1 momentin mukaan tai Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 28 §:n mukaan maksamattomina vakuutusmaksuina;

3) eläkelaitokselle aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperintänä 137 §:n mukaan;

4) työnantajalle tai sairauskassalle 128 §:n mukaan;

5) työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle 130 §:n 1 momentin mukaan;

6) Kansaneläkelaitokselle 130 §:n 2 tai 3 momentin mukaan;

7) sosiaalihuoltolain mukaiselle toimielimelle 131§:n 1 momentin mukaan;

8) kunnalle tai kuntayhtymälle 131 §:n 2 momentin mukaan;

9) Kansaneläkelaitokselle 130 §:n 5 momentin mukaan;

10) EU- ja ETA-maan laitokselle eläkkeen aiheeton maksu EU:n sosiaaliturvan täytäntöönpanoasetuksen 72 artiklan 2 kohdan mukaan;

11) ulosottoviranomaiselle ulosottokaaren (705/2007) 4 luvun 2 §:n mukaan;

12) EU- ja ETA-maan laitokselle muun etuuden kuin eläkkeen aiheeton maksu EU:n sosiaaliturvan täytäntöönpanoasetuksen 72 artiklan 1 ja 3 kohdan mukaan;

13) sosiaaliturvasopimusten mukaisille sosiaaliturvasopimusmaiden laitoksille eläkkeen ja muun etuuden aiheeton maksu sosiaaliturvasopimuksen määräysten mukaan; sekä

14) sosiaalihuoltolain mukaiselle toimielimelle 133 §:n mukaan.

135 §

Eläkkeen siirtäminen tai panttaaminen

Tämän lain mukaista eläkettä ei saa siirtää toiselle henkilölle. Eläkkeen panttaamista tarkoittava sopimus on mitätön.

Tämän lain mukaan maksettavaa kustannusten korvausta ei saa ulosmitata.

136 §

Eläkkeen vanhentuminen

Oikeus saada eläkettä vanhentuu viiden vuoden kuluttua siitä päivästä lukien, jona eläke olisi pitänyt maksaa, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Vanhentumisen katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 10 ja 11 §:ssä säädetään. Vanhentumisaika voi pidentyä siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n 3 momentissa säädetään.

137 §

Aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperintä

Jos eläkettä on maksettu enemmän kuin mihin sen saajalla on oikeus, aiheettomasti maksettu eläke on perittävä takaisin.

Keva voi luopua aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperimisestä kokonaan tai osittain, jos tämä katsotaan kohtuulliseksi eikä eläkkeen maksaminen ole johtunut eläkkeensaajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä. Keva voi luopua aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperimisestä myös silloin, kun takaisin perittävä määrä on vähäinen.

Siltä osin kuin Keva on tämän lain 7 luvussa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan maksanut aiheettomasti yksityisten alojen työeläkelakien mukaista eläkettä tai etuutta, takaisinperinnästä päättää asianomainen eläkelaitos siten kuin sitä koskevassa laissa säädetään. Keva antaa kuitenkin takaisinperittävistä eläkkeistä tai etuuksista päätösyhdistelmän ja perii takaisinperittävän määrän.

Päätös aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä on tehtävä viiden vuoden kuluessa eläkkeen maksupäivästä lukien. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistettu saatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua päätöksen antamisesta, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistetun saatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 ja 11 §:ssä säädetään. Vanhentumisajan katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Viiden vuoden vanhentumisaika voi pidentyä siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n 3 momentissa säädetään.

138 §

Aiheettomasti maksetun eläkkeen kuittaus

Keva voi periä aiheettomasti maksamansa eläkkeen myös kuittaamalla sen vastaisuudessa maksettavista eläke-eristä. Ilman eläkkeensaajan suostumusta kulloinkin maksettavasta eläke-erästä saa vähentää enintään kuudesosan siitä eläke-erän osasta, joka jää sen jälkeen, kun eläke-erästä on ennakkoperintälain (1118/1996) nojalla pidätetty veron ennakko.

Jos Keva viimeisenä eläkelaitoksena perii takaisinperittävän määrän kuittaamalla, 1 momentissa tarkoitettuna eläke-eränä pidetään Kevan viimeisenä eläkelaitoksena maksettavana olevien eläke-erien yhteismäärää.

9 luku

Muutoksenhaku

139 §

Muutoksen hakeminen

Asianosainen saa hakea valittamalla muutosta Kevan tämän lain nojalla antamaan päätökseen työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalta siten kuin tässä laissa ja hallintolainkäyttölaissa

(586/1996) säädetään. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta ja sen jäsenistä säädetään laissa työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta (677/2005).

Asianosainen saa hakea valittamalla muutosta työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan muutoksenhakuasiassa antamaan päätökseen vakuutusoikeudelta siten kuin tässä laissa ja hallintolainkäyttölaissa säädetään. Vakuutusoikeudesta ja sen jäsenistä säädetään vakuutusoikeuslaissa (132/2003).

Asianosaisen on toimitettava valituskirjelmä muutoksenhakuajassa Kevan tekemästä päätöksestä sekä työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan päätöksestä Kevalle.

140 §

Valitus työntekijän eläkemaksusta

Työntekijä voi vaatia oikaisua työnantajan häneltä 168 §:n perusteella perimään eläkemaksuun. Kevan oikaisuvaatimuksesta antamaan päätökseen haetaan muutosta kuten 139 §:ssä säädetään. Oikaisua on haettava viimeistään viiden vuoden kuluessa lopullisen maksun eräpäivää seuraavan vuoden alusta lukien.

141 §

Muutoksen hakeminen viimeisen eläkelaitoksen päätösyhdistelmään

Kevan 117 §:ssä tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään sovelletaan, mitä tässä luvussa säädetään päätöksestä. Jos Kevan päätös sisältyy yksityisten alojen työeläkelaitoksen viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään, siihen haetaan muutosta ja valitusasia käsitellään siten kuin yksityisten alojen työeläkelaeissa säädetään. Tällöin yksityisten alojen työeläkelaitoksen on pyydettävä valituksesta Kevalta lausunto siltä osin kuin valitus koskee tämän lain mukaista eläketurvaa. Lausuntoa ei pyydetä, jos valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia.

142 §

Muutoksenhakuaika

Muutoksenhakuaika on 30 päivää siitä päivästä lukien, jona asianosainen on saanut tiedon Kevan tai työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan päätöksestä. Asianosaisen katsotaan saaneen postitetusta päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen päivän jälkeen, jona päätös on postitettu hänen ilmoittamaansa osoitteeseen, jos muutoksenhaun yhteydessä ei muuta näytetä. Päätöksen sähköiseen tiedoksiantoon sovelletaan lakia sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa.

143 §

Päätöksen oikaisu muutoksenhaun yhteydessä

Keva tutkii, voiko se itse oikaista päätöksensä. Jos Keva hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta oikaisupäätös. Oikaisupäätökseen saa hakea muutosta siten kuin tässä luvussa säädetään.

Jos Keva oikaisee aikaisemman päätöksensä vain osin, sen on annettava asiasta väliaikainen päätös. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

144 §

Päätösyhdistelmän oikaisu muutoksenhaun yhteydessä

Kevan viimeisenä eläkelaitoksena antamaa päätösyhdistelmää koskeva valituskirjelmä on toimitettava Kevalle 142 §:ssä säädetyssä määräajassa. Kevan on pyydettävä valituksesta lausunto yksityisten alojen työeläkelaitokselta siltä osin kuin valitus koskee sen hoitamaa eläketurvaa. Jos päätösyhdistelmästä tehty valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia, lausunto pyydetään ainoastaan silloin, kun kysymyksessä on 119 §:ssä tarkoitettu tilanne.

Jos kaikki ne eläkelaitokset, joiden päätöksiä valitus koskee, hyväksyvät muutoksenhakijan vaatimukset, Keva antaa uuden, oikaistun päätösyhdistelmän. Näin oikaistuun päätösyhdistelmään saa hakea muutosta siten kuin tässä luvussa säädetään.

Jos päätösyhdistelmästä tehty valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia ja jos Keva viimeisenä eläkelaitoksena hyväksyy sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta uusi, oikaistu päätösyhdistelmä. Jos kysymyksessä on 119 §:ssä tarkoitettu tilanne ja yksityisten alojen työeläkelaitos ei hyväksy valittajan vaatimuksia, Kevan on siirrettävä valitus yksityisten alojen työeläkelaitoksen päätöstä koskevalta osin työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaan ja valituksen osalta menetellään siten kuin työntekijän eläkelain 9 luvussa säädetään

Kun päätösyhdistelmää koskeva valitusasia käsitellään työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnassa tai vakuutusoikeudessa tai kun on kysymys lainvoimaisen päätösyhdistelmän poistamisesta tai oikaisemisesta eläkkeensaajan eduksi, sovelletaan tämän lain säännöksiä, jollei vakuutusoikeuslaissa toisin säädetä.

145 §

Valituksen siirto muutoksenhakuelimelle

Jos Keva ei hyväksy muutoksenhakijan vaatimuksia kaikilta osin, sen on toimitettava valituskirjelmä sekä valitusta koskeva lausuntonsa 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle. Jos valitus koskee työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan päätöstä, Kevan on toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa mainitussa ajassa vakuutusoikeudelle.

Jos Keva hyväksyy valituksessa esitetyt vaatimukset osin tai kokonaan sen jälkeen, kun valituskirjelmä on toimitettu muutoksenhakuelimelle, Keva voi antaa asiasta väliaikaisen päätöksen. Väliaikaisesta päätöksestä on ilmoitettava viipymättä muutoksenhakuelimelle. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Keva voi poiketa 1 momentissa mainitusta määräajasta, jos valituksen käsittelyssä tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

Jos Keva on viimeisenä eläkelaitoksena antanut päätösyhdistelmän ja Keva on pyytänyt 144 §:n 1 momentissa tarkoitetun lausunnon yksityisten alojen työeläkelaitokselta eikä se oikaise päätöstään muutoksenhakijan vaatimalla tavalla, Kevan on toimitettava valituskirjelmä ja siitä annetut lausunnot 1 momentissa tarkoitetulle muutoksenhakuelimelle 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

146 §

Muutoksenhakuajan jälkeen tullut valitus

Jos työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle tai vakuutusoikeudelle annettava valitus on saapunut Kevalle tai työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle taikka vakuutusoikeudelle 142 §:ssä säädetyn määräajan jälkeen, valitus voidaan tästä huolimatta ottaa tutkittavaksi, jos myöhästymiseen on ollut painava syy.

147 §

Päätöksen täytäntöönpano

Kevan päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on ratkaistu lainvoimaisella päätöksellä.

Kevan ja työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan lainvoimainen päätös saadaan panna täytäntöön niin kuin riita-asiassa annettu lainvoimainen tuomio.

148 §

Lainvoimaisen päätöksen oikaisu uuden selvityksen perusteella

Jos asiassa ilmenee uutta selvitystä, Kevan on tutkittava lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu asia uudelleen. Keva voi tällöin aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn eläkkeen tai tarkistaa jo myönnetyn eläkkeen aikaisempaa suuremmaksi. Myös työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusoikeus voivat menetellä samoin muutoksenhakuasiaa käsitelleessään. Tällaiseen päätökseen saa hakea muutosta siten kuin tässä luvussa säädetään.

149 §

Lainvoimaisen päätöksen poistaminen

Jos Kevan tämän lain perusteella antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai se on ilmeisesti lain vastainen, työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta voi asianosaisen tai Kevan vaatimuksesta poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan on varattava asianosaisille tilaisuus

tulla kuulluiksi ennen asian ratkaisemista. Muutoksenhakulautakunnan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Jos työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan tai vakuutusoikeuden tämän lain perusteella antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai se on ilmeisesti lain vastainen, vakuutusoikeus voi asianosaisen tai Kevan vaatimuksesta poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Vakuutusoikeuden on varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluksi ennen asian ratkaisemista.

Jos Keva tekee päätöksen poistamista koskevan vaatimuksen, se voi keskeyttää eläkkeen maksamisen tai maksaa sen vaatimuksensa mukaisena siihen asti, kunnes asia on uudelleen ratkaistu.

Päätöksen poistamista on haettava viiden vuoden kuluessa siitä, kun päätös sai lainvoiman. Erityisen painavista syistä päätös voidaan poistaa määräajan jälkeenkin tehdystä hakemuksesta.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu kuuleminen toimitetaan tiedoksi siten kuin hallintolain (434/2003) 59 §:ssä säädetään.

150 §

Asian uudelleen ratkaiseminen takautuvasti myönnetyn ensisijaisen etuuden tai muun eläkkeen johdosta

Jos eläkkeensaajalle on päätöksen antamisen jälkeen takautuvasti myönnetty 96 ja 97 §:ssä tarkoitettu ensisijainen etuus tai eläke taikka 75 §:n 3 momentissa tarkoitettu eläke, Keva voi ilman päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista asian uudelleen.

10 luku

Tietojen antaminen, saaminen ja salassapito

151 §

Kevan oikeus saada tietoja asian ratkaisemiseksi ja lakisääteisten tehtävien toimeenpanemiseksi

Kevalla ja tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada:

1) työnantajalta, lakisääteistä vakuutusta toimeenpanevalta vakuutus- ja eläkelaitokselta, viranomaiselta ja muulta taholta, johon viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999; *julkisuuslaki*) sovelletaan, tiedot, jotka ovat välttämättömiä käsiteltävänä olevan eläketurvan järjestämistä, eläke- tai etuusasian ratkaisemista varten, tai jotka muuten ovat välttämättömiä tässä laissa, EU:n sosiaaliturvan perusasetuksessa tai EU:n sosiaaliturvan täytäntöönpanoasetuksessa taikka sosiaaliturvasopimuksessa säädettyjen tehtävien toimeenpanossa;

2) lääkäriltä ja muulta terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitetulta ammattihenkilöltä, potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitetulta terveydenhuollon toimintayksiköltä sekä kuntoutusta toimeenpanevalta taholta ja muulta terveydenhuollon toimintayksiköltä, sosiaalipalvelujen tuottajalta tai hoitolaitokselta pyynnöstä tämän laatima lausunto ja muut edellä 1 kohdassa tarkoitettujen tehtävien toimeenpanemiseksi

välttämättömät tiedot eläkkeenhakijan potilasasiakirjoista, kuntoutuksesta, terveydentilasta, hoidosta sekä työkyvystä, jollei hakija itse toimita edellä mainittuja tietoja.

Kevalla on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada muun eläkelain mukaista eläketurvaa hoitavalta eläkelaitokselta työntekijän eläkelain 75 §:ssä tarkoitettua työeläkeotetta vastaavien tietojen antamista ja työeläkeasioiden ennakkoneuvontaa varten välttämättömät tiedot työeläkelakien mukaisesta eläketurvasta. Kevalla on oikeus saada vastaavat tiedot myös Eläketurvakeskukselta.

Tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja saa hakea teknisen käyttöyhteyden avulla ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

152 §

Selvitys eläkkeensaajalta eläkkeen määrään ja eläkeoikeuteen liittyvistä seikoista

Keva voi eläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuudesta riippumatta vaatia eläkkeensaajalta selvityksen eläkkeen määrään ja eläkeoikeuteen vaikuttavista seikoista, jos on aihetta epäillä, että näissä seikoissa on tapahtunut muutoksia.

153 §

Julkisen työnantajan velvollisuus antaa tietoja

Julkinen työnantaja on velvollinen ilmoittamaan Kevalle sen määräämällä tavalla vähintään neljännesvuosittain tämän lain piiriin kuuluvien henkilöiden nimet, henkilötunnukset, virka- ja työsuhteiden ja 4 §:n 2 momentissa tarkoitettujen sopimusten sekä luottamustoimien alkamis- ja päättymispäivät, palkka- ja palkkiotiedot sekä palvelusaikoja ja keskeytyksiä koskevat tiedot. Lisäksi julkinen työnantaja on velvollinen antamaan Kevalle palkka- ja palkkiotiedot kalenterivuoden päättyessä jatkuvista edellä mainituista palvelussuhteista sekä muut henkilöiden eläkeoikeuteen ja jäsenyhteisöjen maksuvelvollisuuteen liittyvät tiedot. Jos julkinen työnantaja jättää ilmoittamatta Kevalle edellä tarkoitetut tiedot tai ilmoittaa ne myöhemmin kuin 5 momentin perusteella antamissa määräyksissä edellytetään, Kevasta annetun lain (/) 19 §:n, valtion eläketurvan rahoituksesta ja valtiotyönantajan eläkemaksusta annetun lain (/) 2 §:n, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon eläketurvan rahoituksesta annetun lain (/) 2 §:n ja Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 1 §:n mukainen maksuosuus voidaan määrätä suoritettavaksi kohtuullisesti korotettuna, kuitenkin enintään kaksinkertaisena.

Sen lisäksi, mitä edellä 1 momentissa säädetään, julkinen työnantaja on velvollinen pyynnöstä antamaan Kevalle ja tämän lain mukaiselle muutoksenhakuelimelle kaikki sellaiset työntekijän työskentelyä ja työolosuhteita tai muut vastaavat työnantajalta saatavissa olevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä eläketurvan järjestämiseksi ja käsiteltävänä olevan eläkeasian ratkaisemiseksi tai jotka muutoin ovat välttämättömiä tämän lain mukaisten tehtävien toimeenpanossa.

Pyydettäessä työnantajalta työntekijän eläke- tai kuntoutusasian käsittelyä varten tarvittavia tietoja, työnantajalle saa ilman työntekijän suostumusta ilmoittaa vain ne työntekijää koskevat salassa pidettävät tiedot, jotka ovat välttämättömiä mainittujen asioiden päätöksenteossa tarvittavien tietojen yksilöimiseksi.

Kevalla on oikeus tarkastaa julkisen työnantajan asiakirjoista 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen oikeellisuus.

Keva pitää rekisteriä tämän lain piiriin kuuluvien henkilöiden eläkeoikeuteen vaikuttavista tämän pykälän ja 151 §:n perusteella saamistaan tiedoista. Kevalla on oikeus antaa määräyksiä julkiselle työnantajalle siitä, milloin ja missä muodossa tiedot ilmoitetaan eläkelaitokselle.

154 §

Tietojen maksuttomuus

Kevalla ja tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada maksutta tiedot, jotka niillä on tämän lain mukaan oikeus saada. Jos tiedot tarvitaan tietyssä muodossa ja siitä aiheutuu tietojen luovuttajalle olennaisia lisäkustannuksia, kustannukset on kuitenkin korvattava.

155 §

Työntekijän ja eläkkeenhakijan oikeus saada tietoja

Kevan on annettava työntekijälle tämän pyynnöstä hallussaan olevat työntekijän eläkeoikeutta koskevat tiedot. Asianosaisen tiedonsaantioikeudesta, oikeudesta saada tieto itseään koskevasta asiakirjasta sekä oikeudesta tarkastaa itsestään rekisteriin talletetut tiedot on muutoin voimassa, mitä julkisuuslaissa ja henkilötietolaissa (523/1999) säädetään.

Kevan on annettava eläkkeenhakijalle etukäteen eläkehakemuslomakkeella tai muulla vastaavalla tavalla tiedot siitä, mistä hänen tietojaan voidaan hankkia ja mihin niitä voidaan säännönmukaisesti luovuttaa.

156 §

Julkisen työnantajan oikeus saada tietoja

Kevalla on oikeus viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä antaa julkiselle työnantajalle taloushallintoa ja eläkemaksun tarkistamista varten välttämättömät tiedot eläkkeensaajalle myönnetystä tämän lain mukaisesta etuudesta ja sen määrästä. Kevalla on myös oikeus ilmoittaa sille työnantajalle, jonka palveluksesta henkilö siirtyy eläkkeelle, myönnetyn eläkkeen laji sekä alkamis- ja päättymisajankohta työnantajan henkilöstöhallinnollisia järjestelyjä varten.

157 §

Tietojen antaminen viranomaisille

Kevalla on oikeus sen lisäksi, mitä julkisuuslaissa säädetään, salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä antaa tämän lain toimeenpanoon perustuvia tietoja seuraavasti:

1) asianomaiselle viranomaiselle ja toimielimelle ne tiedot, jotka ovat välttämättömiä EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen mukaisten tehtävien toimeenpanossa; sekä

2) Verohallinnolle tiedot, jotka ovat välttämättömiä sille ennakkoperintälaissa säädetyn valvontavelvollisuuden täyttämiseksi silloin, kun on aihetta epäillä, että työnantaja ei ole täyttänyt ennakonpidätysvelvollisuuttaan.

158 §

Tietojen antaminen rikosten ja väärinkäytösten selvittämiseksi

Kevalla on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä antaa rikosten ja väärinkäytösten selvittämiseksi tämän lain toimeenpanoon perustuvia tietoja ministeriölle, verohallinnolle ja sellaiselle lakisääteistä sosiaaliturvajärjestelmää hoitavalle laitokselle tai yhteisölle, jonka hoidettavaksi kuuluvaan sosiaaliturvaetuuteen tämän lain mukainen eläke vaikuttaa.

Annettavia tietoja ovat tämän lain mukaista eläkettä saavan tai saaneen henkilön:

1) henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot;

2) tiedot maksetuista eläkkeistä;

3) tiedot työnantajasta; ja

4) muut näihin rinnastettavat tiedot, jotka ovat välttämättömiä sosiaaliturvaan kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten selvittämiseksi tehtävää henkilötietojen yhdistämistä ja muuta kertaluonteista valvontatointa varten.

Kevalla on 1 momentissa tarkoitettu oikeus antaa 2 momentissa mainittuja tietoja myös poliisi- ja syyttäjäviranomaiselle siltä osin kuin ne ovat välttämättömiä rikosten selvittämistä ja syytteeseen panoa varten.

Tässä pykälässä tarkoitetuissa tilanteissa ei kuitenkaan saa antaa työntekijän terveydentilaa koskevia tietoja tai tietoja, jotka ovat tarkoitetut kuvaamaan työntekijän sosiaalihuollon tarpeen perusteita.

159 §

Tietojen antaminen vapaaehtoista ryhmälisäeläketurvaa varten

Kevalla on oikeus sen lisäksi, mitä julkisuuslaissa säädetään, salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä antaa henkivakuutusyhtiölle, eläkekassalle tai eläkesäätiölle työntekijöiden nimet ja osoitteet, henkilötunnukset, tiedot eläkkeiden määristä ja eläkkeen määrään vaikuttavista tekijöistä sekä muut alla mainittua tarkoitusta varten välttämättömät tiedot:

1) tämän lain mukaiseen eläketurvaan liittyvän vapaaehtoisen ryhmälisäeläketurvan jatkuvaa hoitamista varten;

2) uuden ryhmälisäeläketurvan ehtojen sopimista varten, jos aikaisempi lisäeläketurva työnantajan aloitteesta lopetetaan ja korvataan vastaavanlaisella uudella lisäeläketurvalla; uuden lisäeläketurvavakuutuksen antajan on tällöin esitettävä Kevalle selvitys siitä, että uusi lisäeläketurva merkitsee aikaisemman lisäeläketurvan korvaamista uudella;

3) uuden järjestettävän lisäeläketurvan lopullisen sisällön määrittelemistä varten; edellytyksenä on kuitenkin, että henkivakuutusyhtiö, eläkekassa tai eläkesäätiö on huolehtinut siitä, että lisäeläkejärjestelyn piiriin kuuluville työntekijöille on vakuutussopimuksen tai eläkejärjestelyn tultua hyväksytyksi asianmukaisesti selvitetty henkivakuutusyhtiön, eläkekassan tai eläkesäätiön

mahdollisuus saada tarvittavat tiedot ja ettei työntekijä nimenomaisesti ole kieltäytynyt lisäeläkejärjestelystä tai kieltänyt antamasta tietojaan.

Uuden lisäeläketurvan järjestäjää haettaessa Kevalla on oikeus sen lisäksi, mitä julkisuuslaissa säädetään, salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä antaa henkivakuutusyhtiölle, eläkekassalle tai eläkesäätiölle lisäeläketurvan ja sen kustannusten määrittelemistä varten tiedot työntekijöiden työsuhteista, eläkeoikeuksista, ikä- ja sukupuolijakaumasta ja eläkkeen määrään vaikuttavista tekijöistä.

160 §

Tietojen antaminen työntekijäin ryhmähenkivakuutusta varten

Työntekijäin ryhmähenkivakuutuksen korvaustoimintaa henkivakuutus- ja tapaturmavakuutusyhtiöiden valtuuttamana hoitavalla työntekijäin ryhmähenkivakuutuspoolilla, Valtiokonttorilla ja maatalousyrittäjien eläkelaitoksella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä Kevalta tämän lain mukaisessa palvelussuhteessa työskennelleiden, kuolleiden työntekijöiden nimet, henkilötunnukset ja kuolinpäivät, heidän edunsaajiensa nimet ja henkilötunnukset sekä muut vastaavat tiedot, joita tarvitaan ryhmähenkivakuutuksen vakuutussumman myöntöedellytysten täyttymistä ratkaistaessa.

161 §

Tietojen luovuttaminen eteenpäin

Sen lisäksi, mitä julkisuuslaissa säädetään, Kevalla on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä antaa Eläketurvakeskukselta ja työntekijän eläkelain 3 §:n 1 momentin ja 2 momentin 4, 6 ja 7 kohdassa mainittujen lakien ja eläkesääntöjen toimeenpanosta huolehtivalta eläkelaitokselta saadut eläkettä, eläkeoikeutta tai vakuuttamista koskevat tiedot Kansaneläkelaitokselle tai muulle sellaiselle tietojen vastaanottajalle, jolla on oikeus saada nämä tiedot lain perusteella.

Kevalla on 1 momentissa mainittu oikeus antaa 151 §:n nojalla työnantajalta, lakisääteistä vakuutusta toimeenpanevalta vakuutus- ja eläkelaitokselta, vero- ja muulta viranomaiselta sekä muulta julkisuuslain soveltamisalaan kuuluvalta taholta saamansa tiedot ja 153 §:n nojalla työnantajalta saamansa tiedot ja Eläketurvakeskukselle ja työntekijän eläkelain 3 §:n 1 momentin ja 2 momentin 4, 6 ja 7 kohdassa mainittujen lakien ja eläkesääntöjen toimeenpanosta huolehtiville eläkelaitoksille, joilla on oikeus saada nämä tiedot lain perusteella mainittujen tietojen antajilta.

Kevan on ennen 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen antamista sovittava Eläketurvakeskuksen ja asianomaisten eläkelaitosten kanssa siitä, mitä edellä tarkoitetuista tiedoista voidaan luovuttaa edelleen ja kenelle niitä voidaan edelleen luovuttaa.

162 §

Kevan vastuu tietojen eteenpäin luovutettaessa

Ennen kuin Keva luovuttaa tietoja eteenpäin, sen on varmistettava, että tietojen saajalla on lain mukaan oikeus saada luovutettavat tiedot niiden alkuperäiseltä antajalta.

Keva on vastuussa siitä, että luovutettavien tietojen sisältö vastaa tietojen antajalta saatuja tietoja.

163 §

Tietojen antaminen teknisen käyttöyhteyden avulla

Kevalla on oikeus avata tekninen käyttöyhteys sen lisäksi, mitä tietojen antamisesta teknisellä käyttöyhteydellä säädetään julkisuuslain 29 §:n 3 momentissa:

1) lakisääteistä sosiaalivakuutusta toimeenpanevalle yhteisölle tai laitokselle henkilörekisterinsä sellaisiin tietoihin, jotka sillä on tämän tai muun lain perusteella oikeus saada tehtäviensä toimeenpanoa varten;

2) EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen mukaisten tehtävien toimeenpanosta huolehtivalle viranomaiselle sellaisiin tietoihin, joita sillä on 157 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan oikeus saada;

3) 161 §:n 1 ja 2 momentissa säädetylle toimielimelle mainituissa momenteissa tarkoitettujen tietojen antamista varten;

4) henkivakuutusyhtiölle, eläkekassalle tai eläkesäätiölle 159 §:ssä tarkoitettuihin ryhmälisäeläketurvan hoitamista tai järjestämistä varten välttämättömiin tietoihin; ja

5) työntekijäin ryhmähenkivakuutuspoolille, maatalousyrittäjien eläkelaitokselle tai Valtiokonttorille 160 §:ssä tarkoitettuihin tietoihin.

Kevalla on lisäksi oikeus avata tekninen käyttöyhteys julkiselle työnantajalle 153 §:ssä tarkoitetun tiedonantovelvollisuuden toteuttamiseksi. Kevalla on oikeus avata tekninen käyttöyhteys myös Eläketurvakeskukselle ja muille eläkelaitoksille tietojen antamista varten henkilölle itselleen hänen tämän lain mukaisesta eläketurvasta.

Tekninen käyttöyhteys on kuitenkin oikeus avata 161 §:n 1 ja 2 momentissa tietojen antamiseksi vain, jos tästä on 161 §:n 3 momentin mukaisesti sovittu.

Tämän pykälän perusteella avatun teknisen käyttöyhteyden avulla saa hakea myös salassa pidettäviä tietoja ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietojen pyytäjän on esitettävä käyttöyhteyden avaajalle selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

164 §

Tieto vajaavaltaiselle myönnetystä taloudellisesta tuesta

Jos Keva suorittaa vajaavaltaiselle 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua taloudellista tukea, Kevan tulee viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä ilmoittaa siitä sille holhousviranomaiselle, jonka toimialueella vajaavaltaisella on kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta.

165 §

Tieto kuntoutuksesta Kansaneläkelaitokselle

Kevan on ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle tämän lain 22 §:ssä tarkoitetusta kuntoutustoimesta samoin kuin kuntoutusrahaa ja -korotusta koskevasta päätöksestä.

11 Luku

Eläketurvan rahoitus

166 §

Työnantajan eläkemaksu

Julkisten työnantajien eläkemaksuista säädetään jäsenyhteisöjen osalta Kevasta annetussa laissa, valtion osalta valtion eläketurvan rahoituksesta annetun laissa, evankelis-luterilaisen kirkon osalta evankelis-luterilaisen kirkon eläkerahastosta annetussa laissa sekä Kansaneläkelaitoksen osalta Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 13 §:ssä.

167 §

Tulevan ajan kustannusten jakaantuminen

Edellä 83 ja 84 §:n mukaiset tulevan ajan kustannukset jakautuvat Kevan jäsenyhteisöjen, valtion, evankelis-luterilaisen kirkon ja Kansaneläkelaitoksen kesken siten, että kukin taho vastaa siitä osasta kustannuksia kuin työntekijän sen palveluksesta saama ansio on tulevan ajan ansioiden yhteismäärästä.

168 §

Työntekijän eläkemaksu

Tämän lain soveltamisalan piiriin kuuluvat työntekijät ovat velvolliset suorittamaan työntekijän eläkemaksun. Eläkemaksua suorittavat myös kansanedustajat ja valtioneuvoston jäsenet sekä sellaiset Euroopan parlamentin edustajat, joihin sovelletaan Suomesta Euroopan parlamenttiin valitun edustajan palkkiosta ja eläkkeestä annettua lakia (1184/1994).

Työntekijän eläkemaksu on työntekijän eläkelain 153 §:n 1 momentissa säädetyn eläkemaksuprosentin suuruinen osuus 85 §:ssä tarkoitetuista eläkkeessä huomioon otettavista ansioista.

169 §

Työntekijän eläkemaksun pidättäminen

Työnantaja on velvollinen pidättämään työntekijän eläkemaksun palkanmaksun yhteydessä.

Jos työntekijän eläkemaksu on ilmeisen virheen vuoksi jäänyt palkanmaksun yhteydessä pidättämättä, julkinen työnantaja voi pidättää palkanmaksun yhteydessä pidättämättä jääneen maksun enintään kahden seuraavan palkanmaksun yhteydessä.

Jos työntekijälle ei palkanmaksun yhteydessä ole maksettu työntekijän eläkemaksun pidättämiseen riittävää rahapalkkaa ja hänelle kuitenkin kertyy eläketurvaa, julkinen työnantaja voi pidättää työntekijän eläkemaksun vuoden kuluessa seuraavien palkanmaksujen yhteydessä.

Julkisen työnantajan on työntekijän vaatimuksesta palautettava työntekijälle aiheettomasti pidättämänsä työntekijän eläkemaksu tai lain mukaisen työntekijän eläkemaksun ylittävä osa.

170 §

Työntekijän eläkemaksun tilittäminen

Kevan jäsenyhteisö tilittää työntekijän eläkemaksun Kevalle. Maksu on osa jäsenyhteisön ennakkomaksua. Kevan valtuuskunta antaa tarkemmat määräykset työntekijän eläkemaksun suorittamistavasta.

Kirkon tämän lain mukaisen eläketurvan piiriin kuuluvan työntekijän eläkemaksu tilitetään Kirkon keskusrahaston tilille Kevan määräämällä tavalla.

171 §

Työntekijän eläkemaksun vanhentuminen

Kevan on määrättävä tähän lakiin perustuva eläkemaksu maksettavaksi viiden vuoden kuluessa lopullisen maksun eräpäivää seuraavan vuoden alusta lukien.

Jos työntekijälle lisätään takautuvasti yli viisi vuotta vanhoja eläkkeeseen oikeuttavia työansioita, Kevan on määrättävä eläkemaksu näiden työansioiden perusteella maksettavaksi kymmenen vuoden kuluessa siitä päivästä, jona kyseiseen palvelussuhteeseen perustuva eläkemaksu olisi erääntynyt maksettavaksi.

172 §

Eläkemaksun ulosottokelpoisuus

Kevan tämän lain perusteella maksettavaksi määräämä eläkemaksu viivästyskorkoineen saadaan ulosmitata ilman tuomiota tai päätöstä niin kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään. Näiden saatavien perinnästä säädetään saatavien perinnästä annetussa laissa (513/1999).

173 §

Aiheettomasti maksetun eläkemaksun palautuksen vanhentuminen

Aiheettomasti suoritetun työntekijän eläkemaksun palautus vanhentuu viiden vuoden kuluttua työntekijän eläkemaksun pidätyspäivää seuraavan vuoden alusta lukien, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10

tai 11 §:ssä säädetään. Viiden vuoden vanhentumisaika voi pidentyä siten kuin mainitun lain 11 §:n 3 momentissa säädetään.

12 luku

Erinäiset säännökset

174 §

Kuntien eläkeneuvottelukunta

Sosiaali- ja terveysministeriössä on kunnalliseen eläketurvaan liittyvän lainsäädännön kehittämiseen liittyvien kysymysten käsittelyä varten kuntien eläkeneuvottelukunta. Neuvottelukunta toimii valmistelu-, neuvottelu- ja lausunnonantoelimenä.

Sosiaali- ja terveysministeriö määrää jäsenet neljäksi vuodeksi kerrallaan. Neuvottelukunnassa on puheenjohtaja ja kuusi muuta jäsentä. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Neuvottelukunnan puheenjohtaja ja hänen varajäsenensä edustavat sosiaali- ja terveysministeriötä. Muista jäsenistä kolme määrätään kunnallisen työmarkkinalaitoksen ja kolme kunnallisessa pääsopimuksessa tarkoitettujen pääsopijajärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Lisäksi neuvottelukuntaan nimetään yksi asiantuntijajäsen ja hänelle henkilökohtainen varajäsen Kevan ehdottamista henkilöistä.

175 §

Valtion eläkeneuvottelukunta

Sosiaali- ja terveysministeriössä on valtion eläkeneuvottelukunta. Neuvottelukunnan tehtävänä on toimia yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain (1233/2013) mukaisena neuvotteluelimenä, tehdä esityksiä, antaa lausuntoja sekä toimia neuvoa antavana toimielimenä eläkekysymyksissä.

Sosiaali- ja terveysministeriö määrää jäsenet neljäksi vuodeksi kerrallaan. Neuvottelukunnassa on puheenjohtaja ja kuusi muuta jäsentä. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Neuvottelukunnan puheenjohtaja ja hänen varajäsenensä edustavat sosiaali- ja terveysministeriötä. Muista jäsenistä kolme määrätään valtiovarainministeriön ja kolme valtion virkamiesten ja työntekijöiden edustavimpien keskustason järjestöjen ehdottamista henkilöistä. Lisäksi neuvottelukuntaan nimetään yksi asiantuntijajäsen ja hänelle henkilökohtainen varajäsen Kevan ehdottamista henkilöistä.

176 §

Yhteistyö

Keva voi sopia yhteistyössä tilastotietojen kokoamisessa ja muissa työeläkelakien toimeenpanoon ja kehittämiseen liittyvissä asioissa sekä niitä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta Eläketurvakeskuksen sekä muiden eläke- ja vakuutuslaitosten kanssa.

177 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

14.

Julkisten alojen eläkelain voimaanpanolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Voimaantulo

Julkisten alojen eläkelaki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017. Lakia sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on 1 päivänä tammikuuta 2017 tai sen jälkeen sekä lain soveltamisalaan kuuluvassa palvelussuhteessa tehtyyn työhön 1 päivästä tammikuuta 2017 lukien.

Julkisten alojen eläkelain 118 §:ää sovelletaan eläkehakemukseen, joka tulee vireille 1 päivänä tammikuuta 2017 tai sen jälkeen.

Julkisten alojen eläkelain 51—62 §:ssä säädetty työuraeläke voi alkaa aikaisintaan 1 päivänä helmikuuta 2018 lukien.

Tässä laissa tarkoitetaan *KuEL-lailla* kunnallista eläkelakia (549/2003), *VaEL-lailla* valtion eläkelakia (1295/2006) ja *KiEL-lailla* evankelis-luterilaisen kirkon eläkelakia (261/2008).

Julkisten alojen eläkelakia sovelletaan KuEL-lain, VaEL-lain, KiEL-lain ja Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 13 §:n nojalla myönnettyihin eläkkeisiin ja etuuksiin.

Julkisten alojen eläkelain 96 §:n 1 momentin 6 kohtaa ja 99 §:n 2 momenttia sovelletaan potilasvahinkolain (585/1986) tai raideliikennevastuulain (113/1999) mukaiseen korvaukseen, jonka vakuutustapahtuma on 1 päivänä tammikuuta 2017 tai sen jälkeen.

2 §

Kumottavat lait

Tällä lailla kumotaan seuraavat lait:

1) KuEL-laki;
2) Laki kunnallisen eläkelain voimaanpanosta (550/2003);
3) VaEL-laki;

4) Laki valtion eläkelain voimaanpanosta (1296/2006); sekä
5) KiEL-laki.

Jos muussa laissa, sen nojalla annetussa säännöksessä tai Euroopan unionin säädöksissä viitataan 1 momentissa mainittuihin lakeihin, viittaus tarkoittaa julkisten alojen eläkelain mukaisia vastaavia säännöksiä, jollei julkisten alojen eläkelaista tai tästä laista muuta johdu.

3 §

Julkisten alojen eläkelain soveltaminen

Julkisten alojen eläkelakia sovelletaan lain voimaantulosta työntekijöihin, jotka ovat julkisten alojen eläkelain 3 §:n 1 kohdassa tai 4 §:ssä tarkoitetussa palvelussuhteessa 3 §:n 3 kohdassa tarkoitettuun julkiseen työnantajaan.

Julkisten alojen eläkelakia sovelletaan myös työntekijöihin, joiden eläketurva määräytyi VaEL-lain voimaantullessa palveluksesta:

1) eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä annetun lain (382/1969) soveltamispiiriin kuuluvassa laitoksessa; tai
2) Tieteellisen seurain valtuuskunnasta annetun lain (938/2006) mukaisessa valtuuskunnassa.

4 §

Kumottujen lakien soveltaminen

Ennen julkisten alojen eläkelain voimaantuloa päättyneisiin ja lain voimaan tullessa jatkuviin palveluksiin sovelletaan ajalta ennen lain voimaantuloa eläketurvan piiriin kuulumisen, eläkkeeseen oikeuttavan ajan, eläkkeen, eläkkeen karttuman ja eläkkeen laskennan osalta KuEL-lakia, VaEL-lakia, KiEL-lakia ja mainittujen lakien voimaanpanolakeja sekä niiden muuttamisesta annettujen lakien voimaantulosäännöksiä, sellaisina kuin ne olivat julkisten alojen eläkelain voimaan tullessa.

5 §

Henkilökohtainen eläkeikä

Jos ennen vuotta 1960 syntyneellä työntekijällä on ennen vuotta 1995 voimassa olleen palveluksensa perusteella vahvistettu henkilökohtainen, KuEL-lain mukainen painotettu taikka VaEL- ja KiEL-lakien mukainen porrastettu, eläkeikä, ja jos tämä eläkeikä on alempi kuin julkisten alojen eläkelain 10 §:ssä säädetty alin vanhuuseläkeikä, työntekijällä on oikeus jäädä vähentämättömälle vanhuuseläkkeelle henkilökohtaisen eläkeiän täytettyään edellyttäen, että muut julkisten alojen eläkelain vanhuuseläkkeelle jäämisen edellytykset täyttyvät.

Henkilökohtaisen eläkeiän säilymisen edellytyksenä on, että palvelussuhteen yhdenjaksoisuus säilyy 9 §:ssä säädetyn tavoin.

6 §

Ammatillinen eläkeikä

Sen estämättä, mitä julkisten alojen eläkelain 10 §:ssä säädetään, on niillä työntekijöillä, joilla oli oikeus valita ennen 1 päivää heinäkuuta 1989 voimassa ollut ammatillinen eläkeikä ja jotka tätä valintaoikeuttaan käyttivät, oikeus jäädä vähentämättömälle vanhuuseläkkeelle ammatillisen eläkeiän täytettyään edellyttäen, että muut julkisten alojen eläkelain vanhuuseläkkeelle jäämisen edellytykset täyttyvät.

Ammatillinen eläkeikä on se eläkeikä, joka työntekijälle on valinta-ajan päättymisen yhteydessä KuEL-lain piiriin kuuluneiden osalta 31 päivänä joulukuuta 1996 sekä VaEL- ja KiEL-lakien piiriin kuuluneiden osalta 30 päivänä kesäkuuta 1999 vahvistettu. Jos työntekijälle vahvistettu ammatillinen eläkeikä on alempi kuin työntekijän ikäluokalle julkisten alojen eläkelain 10 §:n 2 ja 3 momentissa säädetty alin vanhuuseläkeikä, ammatillinen eläkeikä nousee vuosittain vuoden 2018 alusta lukien niin, että jos tämän lain voimaantullessa voimassa oleva ammatillinen eläkeikä täyttyy vuonna:

1) 2018, eläkeikää korotetaan kolmella kuukaudella;
2) 2019, eläkeikää korotetaan kuudella kuukaudella;
3) 2020, eläkeikää korotetaan yhdeksällä kuukaudella;
4) 2021, eläkeikää korotetaan vuodella;
5) 2022, eläkeikää korotetaan vuodella ja kolmella kuukaudella;
6) 2023, eläkeikää korotetaan vuodella ja kuudella kuukaudella;
7) 2024, eläkeikää korotetaan vuodella ja yhdeksällä kuukaudella;
8) 2025 tai sen jälkeen, eläkeikää korotetaan kahdella vuodella.

Ammatillinen eläkeikä voi kuitenkin nousta korkeintaan julkisten alojen eläkelain 10 §:n 2 ja 3 momentissa kullekin ikäluokalle säädetyn alimman vanhuuseläkeiän tasolle.

Ammatillisen eläkeiän säilymisen edellytyksenä on, että palvelussuhteen yhdenjaksoisuus säilyy 9 §:ssä säädetyn tavoin.

7 §

Oikeus vanhuuseläkkeeseen eroamisiässä

Sen estämättä, mitä julkisten alojen eläkelain 10 §:ssä säädetään, muilla kuin 5 luvun mukaisen sotilaseläkeoikeuden piiriin kuuluvilla työntekijöillä, joille on jossakin muussa laissa säädetty edellä mainitussa pykälässä säädettyä alinta vanhuuseläkeikää alempi eroamisikä, on oikeus jäädä vähentämättömälle vanhuuseläkkeelle eroamisiän täytettyään edellyttäen, että muut julkisten alojen eläkelain vanhuuseläkkeelle jäämisen edellytykset täyttyvät.

8 §

Eläkkeen karttuminen ennen vuotta 1995

Jos ennen vuotta 1960 syntyneellä työntekijällä on eläkkeeseen oikeuttavaa KuEL-lain, VaEL-lain, KiEL-lain ja mainittujen lakien voimaanpanolakien alaista palvelusta, joka on alkanut ennen 1 päivää tammikuuta 1993 ja josta eläke on karttunut 1/6 prosenttia kuukaudessa ja hän jää

vanhuuseläkkeelle ennen 65 vuoden ikää tai, jos hänellä on oikeus 5—7 §:n mukaiseen henkilökohtaiseen tai ammatilliseen eläkeikään taikka eroamisikään, ennen näitä ikiä, vaikka ne olisivat korkeampia kuin julkisten alojen eläkelain 10 §:n mukainen alin vanhuuseläkeikä, hänelle ennen 1 päivää tammikuuta 1995 karttunut peruseläke jaetaan muuntokertoimella 1,106.

Työntekijällä, jonka eläke on karttunut 11/60 prosenttia kuukaudessa ajalta ennen 1 päivää tammikuuta 1995, on oikeus tältä ajalta KuEL-lain, VaEL-lain ja KiEL-lain sekä niiden voimaanpanosta annettujen lakien mukaiseen lisäeläkeosuuteen. Lisäeläkeosuuden saamisen edellytyksenä on, että julkisten alojen eläkelain alainen palvelus jatkuu yhdenjaksoisesti 5 tai 6 §:n mukaiseen henkilökohtaiseen tai ammatilliseen eläkeikään taikka 7 §:n mukaiseen eroamisikään saakka. Jos työntekijä on syntynyt vuonna 1960 tai sen jälkeen syntyneillä, ja hänellä ei ole ammatillista eläkeikää tai eroamisikää, lisäeläkeosuuden saamisen edellytyksenä on, että palvelus jatkuu julkisten alojen eläkelain 10 §:n 2 ja 3 momenteissa tarkoitetun alimman vanhuuseläkeiän täyttämiseen saakka. Oikeus lisäeläkeosuuteen on myös, jos työntekijä tulee palvelussuhteensa jatkuessa työkyvyttömäksi työkyvyttömyyseläkkeen tai työuraeläkkeen saamiseen edellyttävällä tavalla ja muut palvelussuhteen yhdenjaksoisuusedellytykset täyttyvät.

Oikeus 2 momentin mukaiseen lisäeläkeosuuteen on myös niillä työntekijöillä, jotka ovat siirtyneet valtion tai kunnan palveluksesta toiminnan kunnallistamisen taikka valtiollistamisen vuoksi taikka KuEL-laissa ja VaEL-laissa sekä niiden voimaanpanosta annetuissa laeissa säädettyjen lisäeläkkeen säilymisen edellytykset täyttävien toimenpiteiden vuoksi valtiolta kunnalliseen taikka kunnallisesta palveluksesta valtion palvellukseen taikka hänellä oli siihen oikeus KuEL-lain, VaEL-lain tai KiEL-lain julkisten alojen eläkkeiden laukaisusäännösten perusteella ja muut 2 momentissa ja 9 §:ssä mainitut edellytykset täyttyvät.

9 §

Palvelussuhteen yhdenjaksoisuusedellytys

Julkisten alojen eläkelain mukainen palvelussuhteen yhdenjaksoisuus määräytyy KuEL-lain, VaEL- lain ja KiEL-lain osalta lakikohtaisesti julkisten alojen eläkelain voimaantuloon saakka, siten, että palvelussuhde on yhdenjaksoinen, jos:

1) se täyttää 31 päivään joulukuuta 2004 saakka KuEL-lain, VaEL-lain tai KiEL-lain sekä niiden voimaanpanosta annettujen lakien yhdenjaksoisuutta koskevat vaatimukset; ja

2) työntekijällä on 1 päivästä tammikuuta 2005 lukien KuEL-lain, VaEL-lain tai KiEL-lain alaisia työansioita vähintään 6 000 euroa jokaisena kalenterivuotena ennen eläketapahtumavuotta. Rahamäärä vastaa julkisten alojen eläkelain 3 §:n 12 kohdassa mainittua palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004 ja sitä tarkistetaan vuosittain. Jos mainittu ansiovaatimus ei kaikkina vuosina täyty, edellytetään, että KuEL-lain, VaEL-lain taikka KiEL-lain alainen palvelus on jatkunut yhdenjaksoisesti 1 päivästä tammikuuta 2005 siten, että kunkin lain alaisen palvelussuhteen päättyessä seuraava saman lain alainen palvelussuhde alkaa päättymispäivää seuraavana päivänä.

Julkisten alojen eläkelain voimaantulon jälkeen palvelussuhteen yhdenjaksoisuuden säilyminen tarkastellaan edelleen erikseen KuEL-lain soveltamisen piiriin kuuluneiden palvelussuhteiden, VaEL-lain soveltamisen piiriin kuuluneiden palvelussuhteiden sekä evankelis-luterilaisen kirkon ja Kansaneläkelaitoksen palveluksen perusteella. Kunkin eri työnantajan piiriin kuuluvan palvelussuhteen on erikseen täytettävä 1 momentin 2 kohdan vuosiansioedellytys. Jos mainittu

ansiovaatimus ei kaikkina vuosina täyty, edellytetään, että edellä mainitut palvelussuhteet jatkuvat yhdenjaksoisesti 1 päivästä tammikuuta 2017 eläketapahtumaan saakka.

10 §

Ammatillisen eläkeiän tai eroamisiän piiriin kuuluvan oikeus osittaiseen varhennettuun vanhuuseläkkeeseen

Ammatillisen eläkeiän 6 §:n mukaan säilyttäneellä tai 7 §:n mukaisen eroamisiän piiriin kuuluvalla työntekijällä ei ole oikeutta osittaiseen varhennettuun vanhuuseläkkeeseen, jos hän on täyttänyt ammatillisen eläkeiän tai eroamisiän, mutta ei vielä ole täyttänyt julkisten alojen eläkelain 10 §:ssä tarkoitettua alinta vanhuuseläkeikää.

11 §

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen määrä ajalta ennen vuotta 1995

Jos ennen vuotta 1960 syntynyt työntekijä jää osittaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle ennen 65 vuoden iän täyttämistä, hänen osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeensä määrä ajalta ennen vuotta 1995 määräytyy 8 §:n 1 momentin mukaisesti.

Jos ennen vuotta 1960 syntyneelle työntekijälle on määrätty 5 §:ssä tarkoitettu henkilökohtainen eläkeikä tai 6 §:ssä tarkoitettu ammatillinen eläkeikä tai hän kuuluu 7 §:ssä tarkoitetun eroamisiän piiriin ja hän jää osittaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle ennen sen täyttämistä, hänen osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeensä määrä ajalta ennen vuotta 1995 määräytyy 8 §:n 1 momentin mukaisesti.

Jos vuonna 1960 tai sen jälkeen syntynyt työntekijä, jolla ei ole 6 §:ssä tarkoitettua ammatillista eläkeikää ja joka ei kuulu 7 §:ssä tarkoitetun eroamisiän piiriin, jää osittaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle ennen julkisten alojen eläkelain 10 §:n 2 ja 3 momenteissa tarkoitetun alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä, hänen osittainen varhennettu vanhuuseläkkeensä karttuu ajalta ennen vuotta 1995 1/6 prosenttia kuukaudessa edellyttäen, että palvelussuhde on alkanut ennen 1 päivää tammikuuta 1993.

12 §

Eläke osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Jos työntekijän palvelussuhteet osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä ollessa täyttävät 9 §:n yhdenjaksoisuuden edellytykset 5—7 §:ssä tarkoitettuun eläkeikään tai eroamisikään saakka tai hän tulee palvelussuhteen jatkuessa työkyvyttömäksi työkyvyttömyyseläkkeen tai työuraeläkkeen saamisen edellyttämällä tavalla, hänellä on oikeus 8 §:ssä säädettyyn lisäeläkeosuuteen julkisten alojen eläkelain 18 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisessa eläkeosuudessa.

Jos vuonna 1960 tai sen jälkeen syntyneen työntekijän, jolla ei ole 6 §:ssä tarkoitettua ammatillista eläkeikää ja joka ei kuulu 7 §:ssä tarkoitetun eroamisiän piiriin, palvelussuhteet osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä ollessa täyttävät 9 §:n yhdenjaksoisuuden edellytykset julkisten alojen eläkelain 10 §:n 2 ja 3 momenteissa tarkoitettuun alimpaan vanhuuseläkeikään saakka tai hän tulee palvelussuhteen jatkuessa työkyvyttömäksi työkyvyttömyyseläkkeen tai työuraeläk-

keen saamiseen edellyttämällä tavalla, hänellä on oikeus 8 §:ssä säädettyyn lisäeläkeosuuteen julkisten alojen eläkelain 18 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisessa eläkeosuudessa.

13 §

17 vuoden ikärajan soveltaminen

Julkisten alojen eläkelain 5 §:n 1 kohdassa säädettyä 17 vuoden ikärajaa sovelletaan vuoden 1999 jälkeen syntyneen työntekijän työansioihin, jotka on ansaittu julkisten alojen eläkelain voimaantultua.

14 §

Ammatillisen eläkeiän valinneen tai eroamisiän piiriin kuuluvan työntekijän tulevan ajan pääteikä ja muuttuminen vanhuuseläkkeeksi

Sen estämättä, mitä julkisten alojen eläkelain 83 §:ssä säädetään, sellaisen työntekijän osalta, joka on säilyttänyt oikeuden 6 §:n mukaiseen ammatilliseen eläkeikään tai 7 §:n mukaiseen eroamisikään, joka on alhaisempi kuin julkisten alojen eläkelain 10 §:n mukainen alin vanhuuseläkeikä, otetaan eläkkeeseen oikeuttavana aikana huomioon julkisten alojen eläkelain 83 §:ssä tarkoitettu tuleva aika edellä tarkoitettuun alhaisempaan eläkeikään saakka. Työkyvyttömyyseläke ja työuraeläke muuttuvat vanhuuseläkkeeksi ja osatyökyvyttömyyseläke täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruiseksi vanhuuseläkkeeksi edellä tarkoitetun ammatillisen eläkeiän tai eroamisiän täyttämistä seuraavan kuukauden alussa. Työntekijällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeen tai työuraeläkkeen aikana tehdyn työn perusteella eläkkeeseen hakemuksesta edellä tarkoitetussa alhaisemmassa eläkeiässä edellyttäen, että kyseinen palvelus on päättynyt.

15 §

Lykkäyskorotus

Vuonna 1948 ja sitä ennen syntyneen työntekijän vanhuuseläkettä lykättäessä eläkettä korotetaan 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkkeen alkamisaikaa lykätään myöhemmäksi 68 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Lykkäyskorotus lasketaan 68 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä.

Vuonna 1949—1953 syntyneelle työntekijälle lasketaan julkisten alojen eläkelain 12 ja 16 §:ssä tarkoitettu lykkäyskorotus 1 päivästä tammikuuta 2017 alkaen.

Vuonna 1939 ja sitä ennen syntyneen työntekijän vanhuuseläkettä lykättäessä eläkettä korotetaan 0,6 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkkeen alkamisaikaa lykätään myöhemmäksi 65 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Lykkäyskorotus lasketaan 65 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä.

16 §

Siirtymäajan korotettu karttuma

Vuoden 2025 loppuun eläkettä karttuu työansioista 1,7 prosenttia vuodessa 53 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 63 vuotta, jos työntekijä ei saa maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) tai maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) mukaista luopumistukea tai muuta omaan työskentelyyn perustuvaa työeläkelakien mukaista etuutta kuin osa-aikaeläkettä tai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä. Jos karttumisprosentti muuttuu kalenterivuoden aikana, vuoden karttumisprosentti saadaan laskemalla kuukautta kohden laskettujen karttumisprosenttien keskiarvo kuukausilta vuoden alusta vuoden loppuun, enintään kuitenkin eläkkeen alkamiseen ja kertomalla tämä luvulla 12.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös työntekijää, joka työskentelee toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa 53 vuotta täytettyään. Tällöin teoreettiseen eläkkeeseen lisätään 1,7 karttumisprosentin ja 1,5 karttumisprosentin erotuksen perusteella laskettu erillinen lisä. Erillinen lisä lasketaan Suomessa ansaittujen työansioiden perusteella.

Vuoden 2025 loppuun saakka työntekijän eläkemaksu on 53 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta sen kuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 63 vuotta, työntekijän eläkelain 153 §:ssä tarkoitettu työntekijän työeläkevakuutusmaksu lisättynä 1,5 prosenttiyksiköllä.

17 §

Osa-aikaeläke

Ennen vuotta 1956 syntyneen työntekijän 1 päivänä tammikuuta 2017 tai sitä ennen alkaneeseen osa-aikaeläkkeeseen sovelletaan 31 päivänä joulukuuta 2016 voimassa olleita säännöksiä ja osa-aikaeläkettä saavan lesken leskeneläkkeen vähentämiseen sovelletaan KuEL-lain 90 §:ää ja VaEL-lain 88 §:ää, sellaisina kuin ne olivat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2016. Lisäksi osa-aikaeläkkeen jälkeiseen muuhun eläkkeeseen sovelletaan KuEL-lain 15 §:n 5 momenttia ja 16 §:ää sekä VaEL-lain 22 ja 23 §:ää, sellaisina kuin ne olivat 31 päivänä joulukuuta 2016. Osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdyn osa-aikatyön kunkin vuoden työansioista karttuu eläkettä siten kuin julkisten alojen eläkelain 81 §:ssä ja tämän lain 16 §:ssä säädetään. Jos osa-aikaeläke on lakkautettuna yhdenjaksoisesti yli kuuden kuukauden ajan, työntekijällä ei ole enää oikeutta osa-aikaeläkkeeseen.

18 §

Työeläkeote tavoite-eläkeiästä

Vuonna 1954—1958 syntyneille työntekijöille lähetetään julkisten alojen eläkelain 115 §:n mukainen työeläkeote vuonna 2017.

19 §

Vanhuuseläke työttömyyspäivärahan lisäpäivien jälkeen

Sen estämättä, mitä julkisten alojen eläkelaissa säädetään, ennen vuotta 1958 syntyneen työntekijän, joka saa työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalain (1290/2002) 6 luvun 9 §:ssä tarkoitetun lisäpäiväoikeuden perusteella, oikeuteen jäädä varhennusvähennyksellä vähentämättömälle vanhuuseläkkeelle sovelletaan KuEL-lain 13 §:n 3 momenttia sekä VaEL-lain 8 §:n 2 momenttia, 10 §:n 3 momenttia ja 11 §:n 1 momenttia sellaisina kuin ne olivat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2012.

20 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Alin vanhuuseläkeikä, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja ja työuraeläkkeen alaikäraja vahvistetaan julkisten alojen eläkelain 95 §:n ja työntekijän eläkelain muuttamisesta annetun lain (/) 83 §:n mukaisesti ensimmäisen kerran vuonna 1965 syntyneille työntekijöille vuodelle 2027.

Sen estämättä, mitä julkisten alojen eläkelain 95 §:n 2 momentissa säädetään, työkyvyttömyyden alkaessa ennen vuotta 2027 vain työkyvyttömyyseläkkeen alkamiseen mennessä ansaittu eläke muunnetaan elinaikakertoimella.

21 §

Oikeus eläkkeeseen lisäeläkejärjestelyn eläkeiässä

Jos henkilöllä on työntekijän eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaanpanolain (/) 8 §:n tai työntekijän eläkelain voimaanpanolain (396/2006) 30 b §:n 2 momentin perusteella oikeus vanhuuseläkkeeseen julkisten alojen eläkelain 10 §:ssä säädettyä alinta vanhuuseläkeikää alemmassa iässä, on hänellä oikeus samasta ajankohdasta myös julkisten alojen eläkelain mukaiseen eläkkeeseen. Tällöin julkisten alojen eläkelain mukaista eläkettä vähennetään 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkkeen alkamisaikaa varhennetaan ennen työntekijän alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kuukauden alkua. Tarkemmat säännökset julkisten alojen eläkelain mukaisen eläkkeen vähentämisestä annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

22 §

Varhennettu vanhuuseläke

Oikeus jäädä KuEL-lain, VaEL-lain ja KiEL-lain ja niiden voimaanpanosta annettujen lakien mukaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle päättyy 1 päivänä tammikuuta 2017.

23 §

Kuntien eläkeneuvottelukunnan ja valtion eläkeneuvottelukunnan toimikausi

Julkisten alojen eläkelain 174 §:n mukainen kuntien eläkeneuvottelukunta ja 175 §:n mukainen valtion eläkeneuvottelukunta asetetaan ensimmäisen kerran vuonna 2017. Nykyisten neuvottelukuntien toimikausi päättyy vuoden 2016 lopussa.

24 §

Sotilaan oikeus vanhuuseläkkeeseen eläkkeeseen oikeuttavan ajan perusteella

Julkisten alojen eläkelain 101 §:ssä tarkoitetulla sotilaalla, jolla on tämän lain 4 §:n mukaan oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle ennen julkisten alojen eläkelain 102 §:n mukaista sotilaan alinta vanhuuseläkeikää, oikeutta jäädä vanhuuseläkkeelle myöhennetään vuosittain vuoden 2018 alusta lukien niin, että jos tämän lain voimaantullessa voimassa oleva oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle syntyy vuonna:

1) 2018, oikeutta jäädä vanhuuseläkkeelle myöhennetään kolmella kuukaudella;
2) 2019, oikeutta jäädä vanhuuseläkkeelle myöhennetään kuudella kuukaudella;
3) 2020, oikeutta jäädä vanhuuseläkkeelle myöhennetään yhdeksällä kuukaudella;
4) 2021, oikeutta jäädä vanhuuseläkkeelle myöhennetään vuodella;
5) 2022, oikeutta jäädä vanhuuseläkkeelle myöhennetään vuodella ja kolmella kuukaudella;
6) 2023, oikeutta jäädä vanhuuseläkkeelle myöhennetään vuodella ja kuudella kuukaudella;
7) 2024, oikeutta jäädä vanhuuseläkkeelle myöhennetään vuodella ja yhdeksällä kuukaudella;
8) 2025 tai sen jälkeen, oikeutta jäädä vanhuuseläkkeelle myöhennetään kahdella vuodella.

25 §

Sotilaan oikeus vanhuuseläkkeeseen iän ja eläkkeeseen oikeuttavan ajan perusteella

Sotilaalla, jonka eroamisikä on korkeampi kuin 55 vuotta ja joka on puolustusvoimien pääinsinöörin, sotilasyli-insinöörin, puolustusvoimien ylilääkärin, sotilasylilääkärin, kenttäpiispan, sotilaspapin, erikoisupseerin tai aliupseerin taikka rajavartiolaitoksen erikoisupseerin, rajavartijan tai merivartijan sotilasvirassa, on oikeus jäädä julkisten alojen eläkelain mukaiselle vanhuuseläkkeelle, jos:

1) hän on palveluksen päättyessä täyttänyt 2 momentissa säädetyn iän;
2) hänellä on vuoteen 2020 mennessä vähintään 30 kalenterivuoden tai vuodesta 2021 lukien vähintään 31 kalenterivuoden aikana julkisten alojen eläkelain 101 §:ssä tarkoitetuissa sotilasviroissa tai tehtävissä eläkkeeseen oikeuttavia ansioita vähintään 12 000 euroa vuodessa; ja
3) julkisten alojen eläkelain 104 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetyt, eläkkeen perusteena olevia työansioita koskevat edellytykset täyttyvät.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu syntymävuoden mukaan määräytyvä ikä on:

1) vuonna 1962 tai sitä ennen syntyneellä 55 vuotta;
2) vuonna 1963 syntyneellä 55 vuotta ja 3 kuukautta;
3) vuonna 1964 syntyneellä 55 vuotta ja 6 kuukautta;
4) vuonna 1965 syntyneellä 55 vuotta ja 9 kuukautta;

5) vuonna 1966 syntyneellä 56 vuotta;
6) vuonna 1967 syntyneellä 56 vuotta ja 3 kuukautta;
7) vuonna 1968 syntyneellä 56 vuotta ja 6 kuukautta;
8) vuonna 1969 syntyneellä 56 vuotta ja 9 kuukautta;
9) vuonna 1970 tai sen jälkeen syntyneellä 57 vuotta.

Rahamäärä, joka mainitaan 1 momentissa vastaa julkisten alojen eläkelain 3 §:n 12 kohdassa mainittua palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004 ja sitä tarkistetaan vuosittain.

26 §

Eräiden sotilaiden tulevan ajan pääteikä ja vanhuuseläke työkyvyttömyyseläkkeen jälkeen

Sen estämättä, mitä julkisten alojen eläkelain 83 §:ssä säädetään, 24 ja 25 §:ssä tarkoitetun sotilaan työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttaa aika sen vuoden alusta, jona sotilas on tullut työkyvyttömäksi, sen kalenterikuukauden loppuun, jona sotilas täyttää eroamisikänsä. Edellä tarkoitettu työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi ja osatyökyvyttömyyseläke täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruiseksi vanhuuseläkkeeksi eroamisiän täyttämistä seuraavan kuukauden alussa. Sotilaalla on oikeus työkyvyttömyyseläkkeen aikana ansaittuun eläkkeeseen eroamisiän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta edellyttäen, että kyseinen palvelus on päättynyt.

27 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

15.

Laki

valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) 1 §, 4 §:n 2 momentti, 5 §:n 2 momentti ja 7 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 1 § ja 7 §:n 2 momentti laissa 1190/2007, 4 §:n 2 momentti laissa 895/2004 ja 5 §:n 2 momentti laissa 473/2010, seuraavasti:

1 §

Tässä laissa säädetään alle kolmivuotiaan lapsen hoidon ja opintojen ajalta karttuvasta etuudesta. Etuus maksetaan myönnettäessä eläkettä alla mainittujen lakien ja eläkesääntöjen nojalla:

1) työntekijän eläkelaki (395/2006);
2) merimieseläkelaki (1290/2006);
3) yrittäjän eläkelaki (1272/2006);
4) maatalousyrittäjän eläkelaki (1280/ 2006);
5) julkisten alojen eläkelaki (/);
6) ortodoksisesta kirkosta annettu laki (985/2006);
7) Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 11 §:n 2 momentin 6 kohdan nojalla annettu eläkesääntö; tai
8) eräiden valtakunnassa voimassa olevien valtion eläkkeitä koskevien säännösten soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annettu maakuntalaki (ÅFS 54/2007).

4 §

— —

Etuutta ei kuitenkaan kerry sellaiselle henkilölle, joka saa 1 §:ssä mainitussa laissa tai eläkesäännössä tarkoitettua työkyvyttömyys-, työura- tai vanhuuseläkettä.

5 §

— —

Jos hakijan eläkeoikeus on siirretty Euroopan unionin eläkejärjestelmään eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetun lain (165/1999) perusteella, tämän lain mukaisen etuuden laskee ja suorittaa etuuden saajan hakemuksesta Keva. Etuus suoritetaan siitä ajankohdasta lukien, josta henkilöllä on oikeus saada eläkettä Euroopan unionin henkilöstösääntöjen perusteella.

7 §

— —

Eläketurvakeskus antaa tämän lain nojalla hakijalle pyynnöstä päätöksen 2—4 §:ssä tarkoitetuista edellytyksistä, jos eläkelaitos ei ole antanut asiasta päätöstä työntekijän eläkelain 75 b §:n 3 momentin, merimieseläkelain 81 b §:n 3 momentin, yrittäjän eläkelain 69 b §:n 3 momentin tai maatalousyrittäjän eläkelain 75 b §:n 3 momentin perusteella. Eläketurvakeskuksen päätöksen osalta sovelletaan, mitä työntekijän eläkelaissa säädetään Eläketurvakeskuksen osalta asian käsittelystä, päätöksen antamisesta, tietojen saannista ja luovutuksesta sekä muutoksenhakumenettelystä ja lainvoimaisen päätöksen poistamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

16.

Laki

kansaneläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan kansaneläkelain (568/2007) 105 §,

muutetaan 6, 10 ja 11 §, 12 §:n 1 momentti, 15 §:n 4 momentti, 22 §:n 3 ja 4 momentti, 23 §, 33 §:n 2 momentti, 35 §:n 1 momentin 2 ja 8 kohta, 51 §:n 1 momentin 2 kohta ja 2 momentti, 54 §:n 3 momentti, 56 §:n 3 momentti, 58 §:n 3 momentti, 85 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohta, 87 §:n 1 ja 2 momentti, 97 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 6 § osaksi laeissa 1223/2009 ja 152/2011, 10 § osaksi laissa 803/2012, 11 § laissa 803/2012, 22 §:n 3 momentti laissa 1151/2007 ja 4 momentti laissa 803/2012, 23 § osaksi laissa 1223/2009, 56 §:n 3 momentti laissa 1329/2011, 97 §:n 1 momentti laissa 934/2009, seuraavasti:

6 §

Työeläke

Tässä laissa työeläkkeellä tarkoitetaan seuraavien säädösten mukaisia työ- ja perhe-eläkkeitä:

1) työntekijän eläkelaki (395/2006);

2) julkisten alojen eläkelaki (/);

3) maatalousyrittäjän eläkelaki (1280/2006);

4) yrittäjän eläkelaki (1272/2006);

5) merimieseläkelaki (1290/2006);

6) Suomen Pankin eläkesääntö;

7) ortodoksisesta kirkosta annettu laki (985/2006);

8) kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annettu laki (329/1967) ja kansanedustajan perhe-eläkkeestä annettu laki (107/1990);

9) valtioneuvoston jäsenten oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annettu laki (870/1977).

Työeläkkeenä pidetään 1 momentissa tarkoitettujen eläkkeiden lisäksi muuta työ- tai virkasuhteeseen, yrittäjätoimintaan tai luottamustehtävään perustuvaa eläkettä ja perhe-eläkettä.

10 §

Oikeus vanhuuseläkkeeseen

Ennen vuotta 1965 syntyneellä on oikeus vanhuuseläkkeeseen 65 vuoden iässä. Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneellä on oikeus vanhuuseläkkeeseen siinä iässä, joka säädetään työntekijän eläkelain 11 §:n nojalla hänen ikäluokkansa vanhuuseläkeiäksi.

Ennen vuotta 1958 syntyneellä on oikeus varhennettuun vanhuuseläkkeeseen 63 vuoden iässä. Vuonna 1958—1961 syntyneellä on oikeus saada vanhuuseläke varhennettuna 64 vuoden iässä. Varhennettua vanhuuseläkettä vähennetään pysyvästi 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläke varhennetaan.

Ennen vuotta 1962 syntyneen vanhuuseläkettä korotetaan 0,6 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkamista lykätään vanhuuseläkeiän täyttämisen jälkeen. Vuonna 1962 ja sen jälkeen syntyneen vanhuuseläkettä korotetaan 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkamista lykätään vanhuuseläkeiän täyttämisen jälkeen. Vanhuuseläkettä ei kuitenkaan koroteta siltä ajalta, jolta henkilöllä ei ole ollut oikeutta kansaneläkkeeseen.

Edellä 2 tai 3 momentin mukainen vähennys tai korotus tehdään 20 §:n mukaisesti lasketusta eläkkeen määrästä.

11 §

Työttömyyspäivärahaa saavan oikeus vanhuuseläkkeeseen

Henkilöllä, joka saa työttömyyspäivärahaa lisäpäiviltä työttömyysturvalain (1290/2002) 6 luvun 9 §:n perusteella, on oikeus saada vanhuuseläke 63 vuotta täytettyään ilman tämän lain 10 §:n 2 momentin mukaista vähennystä.

12 §

Oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen

Työkyvyttömyyseläkkeeseen on oikeus 16 vuotta täyttäneellä työkyvyttömällä henkilöllä 10 §:n mukaiseen vanhuuseläkeiän saavuttamiseen asti, kuitenkin siten, että alle 20-vuotiaalle eläke voidaan myöntää vain 16 §:ssä säädetyin edellytyksin.

— —

15 §

Työkyvyttömyyseläkeoikeuden alkaminen

— —

Edellä 6 §:n 1 momentissa mainittujen lakien mukaisen vanhuuseläkkeen alaikärajan täyttäneelle henkilölle voidaan myöntää työkyvyttömyyseläke työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta, kuitenkin aikaisintaan siitä lukien, kun hänelle on myönnetty 6 §:n 1 momentissa mainittujen lakien mukainen vanhuuseläke.

— —

22 §

Kansaneläkkeeseen vaikuttavat eläketulot

— —

Edellä 6 §:n 1 momentissa mainittujen lakien mukainen työeläkkeen varhennettu vanhuuseläke ja osittainen varhennettu vanhuuseläke otetaan tulona huomioon ilman varhennusvähennystä.

Jos henkilö hakee tämän lain mukaista vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä eikä hae 6 §:n 1 momentissa mainittujen lakien mukaista työeläkkeen vanhuuseläkettä, edellä mainittu työeläke otetaan kansaneläkettä laskettaessa kuitenkin tulona huomioon sen suuruisena kuin se olisi, jos hän siirtyisi työeläkkeelle välittömästi häneen sovellettavan työeläkelainsäädännön mukaisen alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta (*ennakoitu työeläke*).

23 §

Kansaneläkkeessä etuoikeutetut karttumat ja korotukset

Kansaneläkkeen määrää laskettaessa tulona ei oteta huomioon:

1) valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) mukaista etuutta;

2) työeläkkeen kuntoutuskorotusta ja lapsikorotusta;

3) kertakorotusta, joka maksetaan 6 §:n 1 momentissa mainittujen lakien mukaiseen työeläkkeeseen taikka lakisääteisen tapaturmavakuutuksen tai sotilastapaturmalain mukaiseen tapaturmaeläkkeeseen;

4) henkilöön sovellettavan työeläkelainsäädännön mukaisen alimman vanhuuseläkeiän täyttämisen jälkeiseen aikaan perustuvaa työeläkkeenä maksettavaan vanhuuseläkkeeseen sisältyvää lykkäyskorotusta; eikä

5) eräiden työeläkkeiden tarkistamisesta työeläkkeen ja kansaneläkkeen yhteensovittamisen johdosta annetun lain (635/2002) mukaista korotusta.

33 §

Jatkoeläkkeen täydennysmäärään vaikuttavat tulot

— —

Työeläkkeen varhennettu vanhuuseläke ja osittainen varhennettu vanhuuseläke otetaan tulona huomioon ilman varhennusvähennystä.

— —

35 §

Jatkoeläkkeen täydennysmäärässä etuoikeutetut tulot

Täydennysmäärää laskettaessa vuositulona ei oteta huomioon lesken saamaa:

— —

2) eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) mukaista asumistukea, yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) mukaista asumistukea, sotilasavustuslain (781/1993) mukaista asumisavustusta tai opintotukilain (65/1994) mukaista asumislisää eikä etua omaan tarpeeseen käytetystä asunnosta;

— —

8) työeläkelainsäädännön mukaisen alimman vanhuuseläkeiän täyttämisen jälkeiseen aikaan perustuvaa työeläkkeenä maksettavaan vanhuuseläkkeeseen sisältyvää lykkäyskorotusta;

— —

51 §

Oikeus lapsikorotukseen

Oikeus lapsikorotukseen on henkilöllä, joka saa:

— —

2) työeläkkeenä maksettavaa työkyvyttömyyseläkettä, vanhuuseläkettä, työuraeläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä; tai

— —

Lapsikorotus myönnetään, jos eläkkeensaajan tai hänen avio- tai avopuolisonsa 16 vuotta nuorempi lapsi elää samassa taloudessa eläkkeensaajan kanssa tai jos eläkkeensaaja muutoin vastaa muualla asuvan alle 16-vuotiaan lapsensa toimeentulosta. Eläkkeensaajan katsotaan vastaavan lapsensa toimeentulosta, kun hänellä on kustannuksia lapsen toimeentulosta vähintään elatustukilain (580/2008) 9 §:n mukaisen elatustuen määrä.

— —

54 §

Etuuksien hakeminen

— —

Työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi ilman hakemusta, kun eläkkeensaaja täyttää tämän lain 10 §:n mukaisen vanhuuseläkeiän, jos eläkkeen määräytymisperusteet eivät muutu.

56 §

Eläkkeen hakeminen ja ilmoitusvelvollisuus

— —

Kun henkilö hakee 11 §:n mukaista vanhuuseläkettä, hänen tulee esittää työttömyyskassan tai Kansaneläkelaitoksen todistus siitä, miltä ajalta hän on saanut työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalain 6 luvun 9 §:ssä tarkoitetun lisäpäiväoikeuden perusteella.

— —

58 §

Leskeneläkkeen hakeminen ja ilmoitusvelvollisuus

— —

Leskeneläkkeensaajan on sen lisäksi, mitä 56 §:n 2 ja 4 momentissa säädetään, ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle eläkkeeseen vaikuttavien tulojen muutoksesta ja tämän lain mukaisen työkyvyttömyys- tai vanhuuseläkkeen taikka näitä vastaavan ulkomailta maksettavan eläkkeen myöntämisestä.

— —

85 §

Tiedot viranomaisilta sekä eläke- ja vakuutuslaitoksilta

Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada sen toimeenpantaviksi säädettyjen etuuksien hoitamista varten salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä:

1) väestörekisteriviranomaisilta väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 13 §:n 1—17 ja 20—22 kohdassa mainitut välttämättömät tiedot ja niissä tapahtuneet muutokset;

— —

3) Eläketurvakeskukselta, eläkelaitokselta, vakuutuslaitokselta sekä muulta eläkkeen tai muun korvauksen myöntäjältä tai maksajalta tiedot eläke- ja korvauspäätöksistä ja eläkkeen tai korvauksen määrän muuttumisesta sekä tiedon työeläkkeen määrästä, joka ei sisällä 23 §:ssä mainittuja karttumia ja korotuksia eikä työeläkkeen varhennusvähennystä;

— —

87 §

Tiedot Eläketurvakeskukselta ja eräiltä eläkkeen maksajilta

Eläketurvakeskuksella ja Kevalla on velvollisuus ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle pyynnöstä salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä tämän lain mukaisten etuuksien täytäntöönpanoa varten:

1) tiedot arvioidun työeläkkeen määrästä työkyvyttömyyseläkkeen hakemusmenettelyä varten;

2) tiedot 22 §:n 4 momentissa tarkoitetun alimman vanhuuseläkeiän saavuttamiseen mennessä karttuneen ennakoidun työeläkkeen määrästä kansaneläkkeen määrän laskemista varten.

Kansaneläkelaitoksella on myös oikeus saada tämän lain mukaisen vanhuuseläkeoikeuden selvittämistä varten Eläketurvakeskukselta henkilöllisyystiedot niistä 10 §:n mukaisen vanhuuseläkeiän täyttäneistä työeläkevakuutetuista, jotka eivät saa työeläkettä.

— —

97 §

Kansaneläkerahastosta maksettavat etuudet ja kulut

Kansaneläkelaitoksen kansaneläkerahastosta maksetaan tämän lain mukaiset vanhuuseläkkeet, työkyvyttömyyseläkkeet, lapsikorotukset ja perhe-eläkkeet.

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Kansaneläkkeen määrää laskettaessa tulona ei oteta huomioon 63 ikävuoden täyttämisen jälkeen tehdystä työstä ennen tämän lain voimaantuloa karttunutta 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua työeläkettä, lukuun ottamatta perhe-eläkkeeseen sisältyvää edunjättäjän 63 ikävuoden jälkeen tekemästä työstä karttunutta eläkettä.

Vuonna 1948 tai sitä ennen syntyneillä kansaneläkkeen määrää laskettaessa tulona ei oteta huomioon 68 ikävuoden täyttämisen jälkeiseen aikaan perustuvaa työeläkkeen vanhuuseläkkeeseen sisältyvää lykkäyskorotusta.

Perhe-eläkkeen määrää laskettaessa tulona ei oteta huomioon 63 ikävuoden täyttämisen jälkeen tehdystä työstä ennen tämän lain voimaantuloa karttunutta 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua työeläkettä, lukuun ottamatta perhe-eläkkeeseen sisältyvää edunjättäjän 63 ikävuoden jälkeen tekemästä työstä karttunutta eläkettä.

17.

Laki

takuueläkkeestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 7 §:n 1 momentti ja 2 momentin 1 kohta, 8 §:n 2 momentti ja 3 momentin 2 kohta, 9 §:n 1 momentin 2 kohta, 12 §:n 1 momentti ja 21 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 7 §:n 1 momentti osaksi laissa 804/2012 ja 8 §:n 2 momentti laissa 1328/2011, seuraavasti:

7 §

Oikeus takuueläkkeeseen

Takuueläkkeeseen on oikeus henkilöllä, joka:

1) on täyttänyt työntekijän eläkelain (395/2006) 11 §:ssä hänen ikäluokalleen säädetyn vanhuuseläkkeen alaikärajan ja saa vanhuuseläkettä;

2) saa varhennettua vanhuuseläkettä;

3) saa kansaneläkelain (568/2007) mukaista työkyvyttömyyseläkettä;

4) saa työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien mukaista tai muuta vastaavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa täyttä työkyvyttömyyseläkettä;

5) saa täyden työkyvyttömyyden perusteella myönnettyä lakisääteisen tapaturmavakuutuksen, sotilastapaturmalain (1211/1990), liikennevakuutusta koskevan lainsäädännön tai sotilasvammalain (404/1948) mukaista jatkuvaa tapaturmaeläkettä, elinkorkoa tai työkyvyttömyyseläkettä tai sellaista ansionmenetyksen korvausta, jota maksetaan, kun liikennevahingon sattumisesta on kulunut vuosi;

6) saa kansaneläkelain 11 §:n mukaista vanhuuseläkettä työttömyyspäivärahan lisäpäivien perusteella; tai

7) saa maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) tai maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) mukaista luopumistukea (*luopumistuki*).

Takuueläkkeeseen on oikeus myös maahanmuuttajalla, joka on täyttänyt:

1) kansaneläkelain 10 §:n mukaisen vanhuuseläkeiän; tai

— —

8 §

Takuueläkkeen määrä

— —

Jos takuueläke myönnetään ennen kuin hakija täyttää kansaneläkelain 10 §:n mukaisen vanhuuseläkeiän, täysimääräistä takuueläkettä vähennetään pysyvästi 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta takuueläke varhennetaan siitä, kun hakija täyttäisi kansaneläkelain 10 §:n mukaisen vanhuuseläkeiän. Takuueläkettä ei kuitenkaan vähennetä, jos hakija saa 7 §:n 1 momentin 3—7 kohdan mukaista eläkettä tai korvausta tai kansaneläkelain 11 §:n mukaista vanhuuseläkettä taikka takuueläke myönnetään maahanmuuttajalle tämän lain 7 §:n 2 momentin perusteella.

Poiketen siitä, mitä 2 momentissa säädetään, täysimääräistä takuueläkettä vähennetään takuueläkkeen alkaessa maksussa olevan:

— —

2) työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuvan varhennetun vanhuuseläkkeen tai osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen varhennusvähennysprosentilla, jos eläkkeenhakija ei saa kansaneläkettä varhennettuna vanhuuseläkkeenä.

— —

9 §

Eläketulojen vaikutus takuueläkkeeseen

Täysimääräisestä tai 8 §:n 2 tai 3 momentin mukaan lasketusta takuueläkkeen määrästä vähennetään seuraavien hakijan jatkuvasti tai vuosittain toistuvasti saamien eläketulojen (*vuositulo*) määrä:

— —

2) kansaneläkelain voimaanpanosta annetun lain (569/2007) 4 ja 5 §:n mukainen leskeneläke;

— —

12 §

Takuueläkkeen alkaminen

Takuueläkettä maksetaan sen kuukauden alusta, jona oikeus takuueläkkeeseen on syntynyt. Maahanmuuttajalle takuueläkettä maksetaan kansaneläkelain 10 §:n mukaisen vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta.

— —

21 §

Takuueläkkeen periminen takautuvasti maksettavasta eläkkeestä tai korvauksesta

Kansaneläkelaitoksella on oikeus periä 9 §:n 1 momentin 3—10 kohdassa mainitun eläkkeen tai korvauksen maksajalta tämän takautuvasti suorittama eläke tai korvaus siltä osin kuin se vastaa liikaa maksettua takuueläkettä, jos eläkkeen tai korvauksen maksaja:

1) oikaisee tai tarkistaa eläkkeen tai korvauksen määrän;
2) myöntää oikaisupäätöksen jälkeen kuntoutustuelle jatkoa; tai
3) myöntää perhe-eläkkeen tai huolto-eläkkeen.

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Sen estämättä, mitä 8 §:n 2 momentissa säädetään, takuueläkettä ei vähennetä, jos hakija saa työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuvaa varhennusvähennyksellä vähentämätöntä vanhuuseläkettä työttömyysturvalain 6 luvun 9 §:ssä tarkoitetun lisäpäiväoikeuden perusteella.

18.

Laki

eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 8 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 939/2014, seuraavasti:

8 §

Oikeus asumistukeen

Oikeus asumistukeen on henkilöllä, joka on täyttänyt 16 vuotta ja saa:

— —

3) työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainittujen lakien mukaista tai muuta vastaavaa lakiin perustuvaa työ- tai virkasuhteen perusteella maksettavaa täyttä työkyvyttömyyseläkettä, työuraeläkettä, vanhuuseläkettä tai leskeneläkettä taikka työntekijän eläkelain voimaanpanolain (396/2006) 19 §:ssä tarkoitettua leskeneläkettä;

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

19.

Laki

työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain (738/2009) 9 §:n 2 momentti sekä
muutetaan 2 §, 5 §:n otsikko ja 1 momentti, 8 §, 9 §:n 3 momentti, 10 §:n 1 momentti, 11 § ja 12 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 5 §:n otsikko ja 1 momentti laissa 1051/2014 ja 12 §:n 1 momentti laissa 979/2013, seuraavasti:

2 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan seuraavien lakien ja säännösten (*työeläkelait*) nojalla myönnettyyn työkyvyttömyyseläkkeeseen sen estämättä, mitä niissä säädetään työansioiden vaikutuksesta työkyvyttömyyseläkkeeseen:

1) työntekijän eläkelaki (395/2006) ja työntekijän eläkelain voimaanpanolaki (396/2006);

2) merimieseläkelaki (1290/2006) ja merimieseläkelain voimaanpanosta annettu laki (1291/2006);

3) yrittäjän eläkelaki (1272/2006) ja yrittäjän eläkelain voimaanpanosta annettu laki (1273/2006);

4) maatalousyrittäjän eläkelaki (1280/2006) ja maatalousyrittäjän eläkelain voimaanpanosta annettu laki (1281/2006);

5) julkisten alojen eläkelaki (/);

6) ortodoksisesta kirkosta annetun lain (985/2006) 122 §:ssä tarkoitetut eläkesäännökset;

7) Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 11 §:n 2 momentin 6 kohdan nojalla annettu eläkesääntö.

Sen estämättä, mitä kansaneläkelain (568/2007) 17 §:ssä säädetään, tätä lakia sovelletaan myös kansaneläkelain perusteella myönnettyyn työkyvyttömyyseläkkeeseen, lukuun ottamatta kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin mukaan myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä.

Tätä lakia sovelletaan myös takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 7 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdan sekä 2 momentin 2 kohdan perusteella työkyvyttömälle myönnettyyn takuueläkkeeseen.

Mitä tässä laissa säädetään kansaneläkelain mukaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä, koskee vastaavasti myös 3 momentissa tarkoitettua takuueläkettä.

5 §

Kansaneläkelaitoksen myöntämän työkyvyttömyyseläkkeen ansaintaraja ja eläkkeen jättäminen lepäämään

Kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen ja takuueläkkeestä annetun lain 7 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdan sekä 2 momentin 2 kohdan mukaisen takuueläkkeen maksamiseen ei vaikuta, jos eläkkeensaajan työansiot ovat enintään 687,74 euroa kuukaudessa. Jos eläkkeensaaja ansaitsee enemmän kuin 687,74 euroa kuukaudessa, työkyvyttömyyseläkkeen ja takuueläkkeen maksaminen keskeytetään ja eläke jätetään lepäämään eläkkeensaajan ilmoituksesta tai Kansaneläkelaitoksen aloitteesta.

— —

8 §

Vammaistuen maksaminen eläkkeen lepäämisen ajalta

Jos henkilö on saanut välittömästi ennen 4 tai 5 §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkkeen tai työuraeläkkeen lepäämään jättämistä vammaisetuuksista annetun lain (570/2007) mukaista eläkettä saavan hoitotukea, hänelle myönnetään mainitun lain 8 §:n 2 momentin 3 kohdan mukainen ylin vammaistuki ajalta, jolta eläkkeiden maksaminen on keskeytyneenä. Vammaistukea ei kuitenkaan makseta takautuvalta ajalta, jos eläke on jätetty lepäämään eläkelaitoksen aloitteesta taannehtivasti. Vammaistuen maksaa eläkkeen lepäämisen ajalta Kansaneläkelaitos.

9 §

Työeläkkeen karttuminen

— —

Henkilöllä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeensä aikana tekemänsä työn perusteella karttuneeseen eläkkeeseen hakemuksesta, kun hänen työeläkelakien mukainen työkyvyttömyyseläkkeensä muuttuu vanhuuseläkkeeksi, jos hän ei ole enää siinä työsuhteessa, josta hän on siirtymässä vanhuuseläkkeelle. Jos henkilö tekee työtä työkyvyttömyyseläkkeen päätyttyä, hänellä on oikeus tämän työn perusteella karttuneeseen eläkkeeseen, kun hänelle myönnetään työeläkelakien mukainen vanhuuseläke, varhennettu vanhuuseläke, osittainen varhennettu vanhuuseläke tai työuraeläke. Henkilöllä on oikeus työeläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeensä aikana tai sen päätyttyä tekemänsä työn perusteella karttuneeseen eläkkeeseen myös silloin, kun hänelle myönnetään aikaisemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymisen jälkeen uusi työkyvyttömyyseläke, johon ei sovelleta, mitä työeläkelaeissa säädetään eläkkeen määräytymisestä entisin perustein.

10 §

Eläkkeen lepäämään jättämisen vaikutus eläkkeensaajan asumistukeen

Jos henkilö on välittömästi ennen työkyvyttömyyseläkkeen tai työuraeläkkeen lepäämään jättämistä saanut eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) mukaista asumistukea, asumistuen maksamista jatketaan niin kauan kuin asumistuen saamisen edellytykset mainitun lain mukaan muuten täyttyvät, vaikka työkyvyttömyyseläkettä tai työuraeläkettä ei makseta eläkkeen lepäämisen aikana.

— —

11 §

Sovellettavat säännökset

Jollei tästä laista muuta johdu, lain täytäntöönpanossa sovelletaan lisäksi, mitä 2 §:ssä mainituissa työeläkelaeissa, kansaneläkelaissa, takuueläkkeestä annetussa laissa, vammaisetuuksista annetussa laissa ja eläkkeensaajan asumistuesta annetussa laissa säädetään.

12 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2020.

— —

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

20.

Laki

vammaisetuuksista annetun lain 9 ja 33 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vammaisetuuksista annetun lain (570/2007) 9 §:n 1 momentin 2 ja 4 b kohta sekä 33 §:n 3 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 9 §:n 1 momentin 2 kohta laissa 154/2011 sekä 9 §:n 1 momentin 4 b kohta ja 33 §:n 3 momentti laissa 697/2012, seuraavasti:

9 §

Eläkettä saavan hoitotuki

Oikeus hoitotukeen on 16 vuotta täyttäneellä henkilöllä, joka saa:

— —

2) työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainittujen lakien, kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annetun lain (329/1967) tai valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annetun lain (870/1977) mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettä, työuraeläkettä, vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä;

— —

4 b) pelkkää leskeneläkettä 2, 4 tai 4 a kohdassa mainittujen lakien perusteella ja on täyttänyt kansaneläkelain 10 §:n mukaisen vanhuuseläkeiän; tai

— —

33 §

Vammaisetuuden lakkaaminen

— —

Vammaistuki, joka on myönnetty 16 vuotta täyttäneelle, lakkaa sen kuukauden alusta, jona sen saajalle myönnetään 9 §:n 1 momentissa tarkoitettu eläke tai etuus tai lakkaa sen kuukauden lopusta, jona 9 §:n 1 momentin 4 b kohdassa tarkoitettua leskeneläkettä saava täyttää kansaneläkelain 10 §:n mukaisen vanhuuseläkeiän.

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

21.

Laki

työttömyysturvalain 3 luvun 4 §:n ja 4 luvun 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 3 luvun 4 §:n 2 momentti ja 4 luvun 7 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat 3 luvun 4 §:n 2 momentti osaksi laeissa 1188/2009, 1439/2011 ja 918/2012 sekä 4 luvun 7 §:n 1 momentti laeissa 1188/2009 ja 873/2015, seuraavasti:

3 luku

Etuuden saamisen yleiset rajoitukset

4 §

Estävät sosiaalietuudet

— —

Työttömyysetuuteen ei ole oikeutta työnhakijalla:

1) joka saa kansaneläkelain tai työeläkelakien mukaista vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä;

2) joka saa työttömyyseläkettä;

3) jolla on oikeus saada sairausvakuutuslain mukaista äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka jolle on myönnetty lomaa raskauden ja synnytyksen tai lapsen hoidon vuoksi taikka joka saa erityishoitorahaa;

4) siltä ajalta, jolta hän saa maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) tai maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) mukaista luopumistukea;

5) joka saa Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain (566/2005) tai työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetyskorvausta tapaturmavakuutuksen, liikennevakuutuksen tai sotilasvammalain (404/1948) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella; tai

6) joka saa työeläkelakien mukaista työuraeläkettä.

— —

4 luku

Soviteltu ja vähennetty työttömyysetuus

7 §

Sosiaalietuuksien vaikutus työttömyysetuuteen

Jos henkilö saa muuta kuin 3 luvun 4 §:ssä tarkoitettua lakisääteistä etuutta tai saa työkyvyttömyyseläkettä toisen valtion lainsäädännön mukaan taikka kansaneläkettä kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin perusteella, hänen täysimääräisestä työttömyysetuudestaan vähennetään sosiaalietuus. Tällöin ei kuitenkaan seuraavia eläkkeitä ja sosiaalietuuksia oteta huomioon (*etuoikeutetut tulot*):

1) perhe-eläkkeet;

2) vammaisetuuksista annetun lain (570/2007) mukainen eläkettä saavan hoitotuki;

3) työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) ja maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) mukainen haittaraha;

4) sotilasvammalain mukainen elinkorko ja täydennyskorko;

5) vammaisetuuksista annetun lain mukainen vammaistuki;

6) eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) mukainen asumistuki;

7) yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) mukainen asumistuki;

8) lapsilisälain (796/1992) mukainen lapsilisä;

9) toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukainen toimeentulotuki;

10) sotilasavustuslain (781/1993) mukainen sotilasavustus;

11) työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain sekä sotilasvammalain mukaiset kustannusten korvaukset;

12) työeläkelakien mukainen osittainen varhennettu vanhuuseläke.

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

22.

Laki

aikuiskoulutustuesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) 11 §:ään siitä lailla 938/2012 kumotun 13 kohdan tilalle uusi 13 kohta seuraavasti:

11 §

Aikuiskoulutustuen saamisen rajoitukset

Aikuiskoulutustukea ei myönnetä sille, joka:
— —
13) saa työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen työeläkelakien mukaista työuraeläkettä;
— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

23.

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 8 luvun 6 §:n 1 ja 3 momentti, 11 luvun 10 §, 12 luvun 2 §:n 1 momentti sekä 3 §:n 2 ja 5 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 8 luvun 6 §:n 1 momentti ja 12 luvun 2 §:n 1 momentti laeissa 678/2014 ja 873/2015, 8 luvun 6 §:n 3 momentti laissa 678/2014 ja 11 luvun 10 § laissa 873/2015, seuraavasti:

8 luku

Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha

6 §

Sairauspäivärahan estävät etuudet

Sairauspäivärahaan ei ole oikeutta vakuutetulla, joka saa:

1) Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain mukaista kuntoutusrahaa;

2) työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, osakuntoutusrahaa tai kuntoutusavustuksena maksettavaa kuntoutusrahaa;

3) työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain, liikennevakuutuslain (279/1959), sotilasvammalain (404/1948) tai sotilastapaturmalain (1211/1990) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella ansionmenetyskorvausta;

4) kansaneläkelain (568/2007) tai työeläkelakien mukaista vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä;

5) työeläkelakien mukaista osa-aikaeläkettä;

6) takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 7 §:n 1 momentin 1 kohdan tai 2 momentin 1 kohdan mukaista takuueläkettä;

7) kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annetun lain mukaista sopeutumiseläkettä tai sopeutumisrahaa.

— —

Edellä 1 momentin 4—7 kohdassa tarkoitettua eläkettä, kansaneläkelain 12 §:n 1 momentin nojalla myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä, työeläkelakien mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettä, työuraeläkettä tai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saavalla 68 vuotta nuoremmalla vakuutetulla on kuitenkin oikeus sairauspäivärahaan, jos hän eläkkeelle siirtymisensä jälkeen on työssä ja tulee työkyvyttömäksi työhön, jota hän eläkkeellä ollessaan välittömästi ennen työkyvyttömyyden alkamista on tehnyt. Sairauspäivärahan määrä lasketaan tällöin eläkkeellä oloaikana ansaittujen työtulojen perusteella siten kuin 11 luvussa säädetään ottaen huomioon 12 luvun 2 §:n säännökset.

11 luku

Päivärahaetuuksien määrä

10 §

Eläkkeen vaikutus vanhempainpäivärahan määrään

Vanhempainpäiväraha maksetaan vähimmäismäärän suuruisena, jos vakuutettu saa vanhuuseläkettä, osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, varhennettua vanhuuseläkettä tai täyttä työkyvyttömyyseläkettä kansaneläkelain 12 §:n 1 momentin, työeläkelakien, liikennevakuutuslain, työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain, sotilastapaturmalain, opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetun lain (1318/2002) tai urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain (276/2009) perusteella taikka työeläkelakien mukaista työuraeläkettä.

12 luku

Päivärahaetuuden suhde muihin etuuksiin

2 §

Sairauspäivärahan suhde muihin työkyvyttömyyden perusteella maksettaviin lakisääteisiin etuuksiin

Tämän lain nojalla maksettavasta sairauspäivärahasta vähennetään työeläkelakien mukainen työuraeläke ja seuraavat samalta ajalta ja saman työkyvyttömyyden vuoksi muun lain nojalla maksettavat etuudet:

1) kansaneläkelain 12 §:n mukainen työkyvyttömyyseläke lukuun ottamatta pykälän 4 momentin mukaista eläkettä;

2) työtapaturman ja ammattitaudin perusteella myönnettävä työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen ansionmenetyskorvaus;

3) työtapaturman ja ammattitaudin perusteella myönnettävä maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen ansionmenetyskorvaus;

4) opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetun lain mukainen päiväraha ja tapaturmaeläke;

5) urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain mukainen tapaturmaeläke;

6) sotilastapaturmalain mukainen päiväraha ja tapaturmaeläke sekä sotilasvammalain mukainen elinkorko;

7) liikennevakuutuslain mukainen ansionmenetyskorvaus ja työkyvyttömyyseläke.

— —

3 §

Sairauspäivärahan ensisijaisuusaika ja suhde työeläkelakien mukaiseen täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen

— —

Kansaneläkelaitos vahvistaa sairauspäivärahan ensisijaisuusajan, kun enimmäisaikaan laskettavia sairauspäivärahapäiviä on ollut vähintään 150. Ensisijaisuusaikaa ei kuitenkaan vahvisteta, jos vakuutettu on täyttänyt työntekijän eläkelain 11 §:ssä vakuutetun ikäluokalle säädetyn alimman vanhuuseläkeiän. Uusi ensisijaisuusaika voidaan vahvistaa vain, jos aikaisemman päättymisestä on kulunut kuusi kuukautta.

— —

Jos vakuutetulle myönnetään takautuvasti työeläkelakien mukainen täysi työkyvyttömyyseläke sairauspäivärahan ensisijaisuusajan jälkeiselle ajalle tai työeläkelakien mukainen työuraeläke, Kansaneläkelaitoksella on oikeus periä työkyvyttömyyseläke tai työuraeläke maksettua sairauspäivärahaa vastaavalta osalta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

24.

Laki

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain 34 ja 38 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain (566/2005) 34 § ja 38 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat 34 § laeissa 679/2014 ja 1236/2014 sekä 38 §:n 1 momentti laissa 679/2014, seuraavasti:

34 §

Eläkkeensaajan kuntoutusraha

Sen estämättä, mitä 32, 33 ja 35 §:ssä säädetään, kuntoutusraha on päivää kohden kahdeskymmenesviidesosa kuukausittain maksettavien tässä pykälässä tarkoitettujen eläkkeiden yhteismäärän kymmenesosasta, jos kuntoutuja saa:

1) täyttä työkyvyttömyyseläkettä tai työuraeläkettä työeläkelakien perusteella;
2) työkyvyttömyyseläkettä kansaneläkelain (568/2007) 12 §:n perusteella lukuun ottamatta 4 momentin mukaista työkyvyttömyyseläkettä;
3) takuueläkkeestä annetun lain mukaista takuueläkettä, jota myönnetään tässä pykälässä mainittujen eläkkeiden lisäksi.

38 §

Maksaminen ilman yhteensovitusta

Kuntoutusrahasta ei vähennetä seuraavia kuntoutujan saamia etuuksia:
1) osa-aikaeläke, työntekijän eläkelain 35 §:ssä tarkoitettu osatyökyvyttömyyseläke tai sitä vastaavaa muu kuin täysi työkyvyttömyyseläke, jos oikeus saada mainittua eläkettä on alkanut ennen sen kalenterivuoden alkua, jota koskevat työtulot ovat tämän lain 32 §:ssä tarkoitetun kuntoutusrahan määrittämisen perusteena;
2) työkyvyttömyyseläke kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin nojalla ja sen lisäksi maksettava takuueläke;
3) sairausvakuutuslain 11 luvun 8 §:n mukaan määrätty vanhempainpäiväraha;
4) työeläkelakien mukainen osittainen varhennettu vanhuuseläke.

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

25.

Laki

työtapaturma- ja ammattitautilain 2 ja 74 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 2 §:n 1 momentin 10 kohta ja 74 § seuraavasti:

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

— —

10) *työkyvyttömyyseläkkeellä* työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien mukaista toistaiseksi myönnettyä täyttä työkyvyttömyyseläkettä ja työuraeläkettä, kansaneläkelaissa tarkoitettua toistaiseksi myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä, työntekijän eläkelain voimaanpanolain 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuun aikaisempaan lainsäädäntöön perustuvaa täyttä työkyvyttömyyseläkettä, kansaneläkelain voimaanpanosta annetun lain (569/2007) 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuun aikaisempaan lainsäädäntöön perustuvaa työkyvyttömyyseläkettä ja niitä vastaavaa ulkomailta maksettavaa eläkettä, sekä työntekijän eläkelain voimaanpanolain 24 §:n 2 momentissa tarkoitettua luopumistukea, joka otetaan huomioon työntekijän eläkelain 92 §:n 2 momentissa tarkoitettuna eläkkeenä.

— —

74 §

Vuosityöansio ammattitaudin ilmetessä eläkeaikana

Jos vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeellä taikka työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien mukaisella osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalla ilmenee ammattitauti, jonka aiheuttanut altistus on tapahtunut ennen eläkkeelle jäämistä, vuosityöansiota määritettäessä vahinkotapahtuman sattumisajankohtana pidetään eläkkeelle jäämisen ajankohtaa. Työansio tarkistetaan ammattitaudin ilmenemisvuoden indeksitasoon työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

26.

Laki

maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain 4 ja 62 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) 4 §:n 1 momentin 7 kohta ja 62 § seuraavasti:

4 §

Muut määritelmät ja viittaussäännökset

Tässä laissa tarkoitetaan:

— —

7) *työkyvyttömyyseläkkeellä* työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien mukaista toistaiseksi myönnettyä täyttä työkyvyttömyyseläkettä ja työuraeläkettä, kansaneläkelaissa tarkoitettua toistaiseksi myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä, työntekijän eläkelain voimaanpanolain 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuun aikaisempaan lainsäädäntöön perustuvaa täyttä työkyvyttömyyseläkettä, kansaneläkelain voimaanpanosta annetun lain (569/2007) 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuun aikaisempaan lainsäädäntöön perustuvaa työkyvyttömyyseläkettä ja niitä vastaavaa ulkomailta maksettavaa eläkettä, sekä työntekijän eläkelain voimaanpanolain 24 §:n 2 momentissa tarkoitettua luopumistukea, joka otetaan huomioon työntekijän eläkelain 92 §:n 2 momentissa tarkoitettuna eläkkeenä.

— —

62 §

Vuosityöansio ammattitaudin ilmetessä eläkeaikana

Jos vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeellä taikka työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien mukaisella osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalla ilmenee ammattitauti, jonka aiheuttanut altistus on tapahtunut ennen eläkkeelle jäämistä tämän lain mukaan vakuutetussa työssä, vuosityöansiota määritettäessä vahinkotapahtuman sattumisajankohtana pidetään eläkkeelle jäämisen ajankohtaa tai ajankohtaa, jona tämän lain mukainen vakuutus oli viimeksi voimassa. Vuosityöansiossa huomioon otettavat ansiot tarkistetaan ammattitaudin ilmenemisvuoden indeksitasoon työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

27.

Laki

potilasvahinkolain 8 ja 9 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan potilasvahinkolain (585/1986) 8 ja 9 a §, sellaisina kuin ne ovat laissa 879/1998, seuraavasti:

8 §

Potilasvahingosta maksettavien korvausten suhde muihin etuus- ja korvausjärjestelmiin

Oikeus saada korvausta tarpeellisista sairaanhoitokustannuksista ja muista vahingosta aiheutuneista tarpeellisista kuluista, hautauskuluista, kivusta ja särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta ja pysyvästä haitasta tämän lain perusteella on riippumaton siitä, onko korvauksen hakijalla muulla perusteella oikeus vastaaviin korvauksiin tai etuuksiin saman vahinkotapahtuman seurauksena.

Korvausta ansionmenetyksestä tai elatuksen menetyksestä suoritetaan tämän lain perusteella vain siltä osin kuin korvaus ylittää muun lain perusteella suoritettavan vastaavan korvauksen tai etuuden. Potilasvakuutuskeskus voi kuitenkin suorittaa korvauksen hakijalle myös muun lain perusteella suoritettavan osan korvauksesta tai etuudesta, mikäli korvauksen hakijan toimeentulo muutoin ilmeisesti vaarantuisi.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, vahinkoa kärsineen oikeus saada korvausta ansionmenetyksestä ja elatuksen menetyksestä on riippumaton siitä, onko korvauksen hakijalla oikeus vastaaviin etuuksiin työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien perusteella.

Muun lain perusteella korvauksen hakijalle suoritettu korvaus sekä jo tehdyn korvauspäätöksen perusteella suoritettava mutta tulevaisuudessa erääntyvä korvauserä voidaan vähentää tämän lain perusteella suoritettavasta korvauksesta.

9 a §

Korvausten erottelu

Vakuutuslaitoksella, joka liikennevakuutuslain (279/1959), työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015), maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015), urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain (276/2009) tai sotilastapaturmalain (1211/1990) nojalla on maksanut korvausta tarpeellisista sairaanhoitokustannuksista ja muista tarpeellisista kuluista, hautauskuluista, ansionmenetyksestä, elatuksen menetyksestä, kivusta ja särystä, sekä muusta tilapäisestä haitasta ja pysyvästä haitasta, on oikeus saada takaisin se osuus korvauksista, johon vahinkoa kärsineellä olisi tämän lain nojalla ollut oikeus.

Eläkelaitoksella, joka on työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien perusteella maksanut vahinkoa kärsineelle työeläke-etuutta, on oikeus saada takaisin se osa ansionmenetyksen tai elatuksen menetyksen perusteella suoritettavasta korvauksesta, johon vahinkoa kärsineellä olisi tämän lain nojalla ollut oikeus.

Vakuutuslaitoksella, joka on vakuutussopimuslain (543/1994) mukaisen vapaaehtoisen vakuutuksen nojalla maksanut korvausta sairauskustannuksista, on oikeus saada takaisin se osuus korvauksista, johon vahingonkärsineellä olisi tämän lain nojalla ilmeisen selvästi ollut oikeus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan lain voimaan tultua annetun terveyden- tai sairaanhoidon yhteydessä aiheutuneen vahingon korvaamiseen.

28.

Laki

työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain (354/1997) 16 a §:n 1 momentin 7 kohta, sellaisena kuin se on laissa 442/2012, sekä

muutetaan 14 §:n 3 momentti, 16 §, 18 §:n 1 ja 3 momentti, 23 §:n 1 momentti, 29 d § ja 29 e §:n 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat 14 §:n 3 momentti, 16 § ja 18 §:n 3 momentti laissa 442/2012, 18 §:n 1 momentti, 23 §:n 1 momentti ja 29 e §:n 2 momentti laissa 318/2015 ja 29 d § laissa 419/2003, seuraavasti:

14 §

Vastuuvelka

— —

Korvausvastuu vastaa sattuneiden vakuutustapahtumien johdosta suoritettavia, maksamatta olevia korvaus- ja muita määriä siltä osin kuin yhtiölle on syntynyt vastuuta työntekijän eläkelain tai yrittäjän eläkelain mukaisesti.

— —

16 §

Työeläkevakuutusyhtiön vakavaraisuuspääoma

Työeläkevakuutusyhtiön vakavaraisuuspääomalla tarkoitetaan sitä määrää, jolla työeläkevakuutusyhtiön varojen on katsottava ylittävän yhtiön velat ja muut niihin rinnastettavat sitoumukset ottaen huomioon, mitä 16 a—16 e §:ssä säädetään. Vakavaraisuuspääomaa laskettaessa työeläkevakuutusyhtiön vastuuvelasta vähennetään 14 §:n 2 momentissa tarkoitettu osittamaton lisävakuutusvastuu.

18 §

Siirrot ositettuun ja osittamattomaan lisävakuutusvastuuseen

Työeläkevakuutusyhtiön vakavaraisuuspääoman enimmäismäärä on vakavaraisuusrajan kolminkertainen määrä, kuitenkin vähintään 40 prosenttia vastuuvelasta, josta on vähennetty osittamaton lisävakuutusvastuu ja erät, joita yrittäjän eläkelain 139 §:n 2 momentin mukaan ei oteta huomioon vakuutusmaksuvastuussa. Jos työeläkevakuutusyhtiön vakavaraisuuspääoma on kahtena peräkkäisenä vuonna suurempi kuin vakavaraisuuspääoman enimmäismäärä, työeläkevakuutusyhtiön on jälkimmäisestä vuodesta lukien siirrettävä vuosittain ositettuun lisävakuutusvastuuseen määrä, joka on yksi kolmasosa siitä määrästä, jolla yhtiön vakavaraisuuspääoma ylittää sen enimmäismäärän. Jos ylityksen voidaan katsoa olevan luonteeltaan pysyvä, yhtiön on järjestettävä toimintansa siten, että yhtiön vakavaraisuuspääoma palautuu enimmäismäärää pienemmäksi.

— —

Jos työeläkevakuutusyhtiön vakavaraisuuspääoma on pienempi kuin vakavaraisuusraja, siirto ositettuun lisävakuutusvastuuseen on kielletty.

23 §

Voitonjaon rajoitukset

Työeläkevakuutusyhtiö ei saa jakaa voittoa, jos sen vakavaraisuuspääoma on pienempi kuin vakavaraisuusraja taikka tiedetään tai pitäisi tietää, että yhtiö on maksukyvytön.

— —

29 d §

Työnantajakohtaisessa vakuutuskannan luovuttamisessa siirtyvä vastuuvelka

Työnantajakohtaisessa vakuutuskannan luovuttamisessa vastaanottavaan eläkelaitokseen siirretään luovutettavan vakuutuskannan osuus 14 §:n mukaisesta vastuuvelasta, lukuun ottamatta ositettua lisävakuutusvastuuta. Osittamatonta lisävakuutusvastuuta siirretään kuitenkin 29 e §:n mukaan määräytyvä määrä.

29 e §

Työnantajakohtaisessa vakuutuskannan luovuttamisessa siirtyvä vakavaraisuuspääoma

— —

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään Finanssivalvonnan esityksestä 1 momentissa tarkoitettu määrä kiinteänä prosenttiosuutena vastuuvelasta, josta on vähennetty osittamaton lisävakuutusvastuu ja erät, joita yrittäjän eläkelain 139 §:n 2 momentin mukaan ei oteta huomioon vakuutusmaksuvastuussa. Prosenttiosuus lasketaan siten, että se vastaa työntekijän eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkelaitosten vakavaraisuusrajan ja sen laskennassa käytettävien sijoitusten suhteen mediaania kaksinkertaisena.

— —

---

1. Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2. Työeläkevakuutusyhtiön 31 päivänä joulukuuta 2016 mennessä kertynyt tasoitusmäärä, josta on vähennetty työntekijän eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaanpanolain (/) 10 §:ssä tarkoitettu määrä, siirretään 1 päivänä tammikuuta 2017 osittamattomaan lisävakuutusvastuuseen.

3. Sen estämättä mitä 2 momentissa säädetään, Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiö Eteran 31 päivänä joulukuuta 2016 mennessä kertyneestä tasoitusmäärästä, josta on vähennetty työntekijän eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaanpanolain 10 §:ssä tarkoitettu määrä, siirretään vanhuuseläkeosa ja maksutappio-osa 1 päivänä tammikuuta 2017 osittamattomaan lisävakuutusvastuuseen.

4. Sen lisäksi mitä 14 §:n 3 momentissa säädetään, Eteran korvausvastuuseen sisältyy tasoitusmäärä, jonka muodostavat työkyvyttömyysosa ja sosiaali- ja terveysministeriön työntekijän eläkelain voimaanpanolain 5 §:n 4 momentin nojalla vahvistamien laskuperusteiden mukainen erityinen erä hoitokustannuskuormitusta varten. Sovellettaessa tämän lain 18 §:n 1 momenttia, 29 d §:ää ja 29 e §:n 2 momenttia Eteran vastuuvelasta vähennetään tässä momentissa tarkoitettu tasoitusmäärä.

5. Edellä 4 momentissa tarkoitetun Eteran tasoitusmäärän työkyvyttömyyseläkeosasta luetaan Eteran 16 §:ssä tarkoitettuun vakavaraisuuspääomaan enintään määrä, joka saadaan kertomalla 130 prosenttia muiden työeläkevakuutusyhtiöiden keskimääräisen työkyvyttömyysliikkeen kertyneestä tuloksesta suhteessa vakuutettuihin palkkoihin Eteran vakuutettujen palkkasummalla. Eteran tasoitusmäärän työkyvyttömyyseläkeosasta vakavaraisuuspääomaan luettava määrä voi kuitenkin olla enintään Eteran tasoitusmäärän työkyvyttömyyseläkeosan suuruinen.

6. Vuonna 2017 Eteran tasoitusmäärän työkyvyttömyyseläkeosasta luetaan vakavaraisuuspääomaan kuitenkin vähintään määrä, joka on muiden työeläkevakuutusyhtiöiden työkyvyttömyysliikkeen kertyneiden tuloksien yhteismäärän suhde muiden työeläkevakuutusyhtiöiden vastuuvelkojen, josta on vähennetty osittamaton lisävakuutusvastuu ja erät, joita yrittäjän eläkelain 139 §:n 2 momentin mukaan ei oteta huomioon vakuutusmaksuvastuussa, yhteismäärään kerrottuna Eteran vastuuvelan määrällä, josta on vähennetty osittamaton lisävakuutusvastuu, 6 momentissa tarkoitettu tasoitusmäärän työkyvyttömyysosasta vakavaraisuuspääomaan luettava osa ja erät, joita yrittäjän eläkelain 139 §:n 2 momentin mukaan ei oteta huomioon vakuutusmaksuvastuussa. Eteran tasoitusmäärän työkyvyttömyyseläkeosasta vakavaraisuuspääomaan luettava määrä voi kuitenkin olla enintään Eteran tasoitusmäärän työkyvyttömyyseläkeosan suuruinen.

7. Mitä 5 ja 6 momentissa säädetään, ei sovelleta siitä vuodesta alkaen, jolle ei enää vahvisteta työntekijän eläkelain voimaanpanolain (396/2006) 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua täydennysmäärää.

8. Eteran 16 §:ssä tarkoitettuun vakavaraisuuspääomaan ei lueta 4 momentissa tarkoitetusta tasoitusmäärästä sosiaali- ja terveysministeriön työntekijän eläkelain voimaanpanolain 5 §:n 4 momentin nojalla vahvistamien laskuperusteiden mukaista erityistä erää hoitokustannuskuormitusta varten.

9. Eläketurvakeskus laskee eläkelaitosten antamien tietojen perusteella 5 ja 6 momentissa tarkoitetun muiden työeläkevakuutusyhtiöiden työkyvyttömyysliikkeen kertyneen tuloksen sekä sen suhteen vakuutettuihin palkkoihin ja vastuuvelkoihin, joista on vähennetty osittamaton lisävakuutusvastuu ja erät, joita yrittäjän eläkelain 139 §:n 2 momentin mukaan ei oteta huomioon vakuutusmaksuvastuussa.

29.

Laki

vakuutuskassalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan vakuutuskassalain (1164/1992) 83 b §:n 2 momentin 7 kohta, sellaisena kuin se on laissa 444/2012, sekä

muutetaan 79 §:n 3 momentti, 83 b §:n 1 momentti, 83 d §:n 2 momentti ja 111 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat 79 §:n 3 momentti ja 83 b §:n 1 momentti laissa 444/2012, 83 d §:n 2 momentti laissa 323/2015 ja 111 §:n 3 momentti laissa 420/2003, seuraavasti:

79 §

— —

Korvausvastuu vastaa sattuneiden vakuutustapahtumien johdosta suoritettavia, maksamatta olevia korvaus- ja muita määriä siltä osin kuin eläkekassalle on syntynyt työntekijän eläkelain tai yrittäjän eläkelain mukaista vastuuta ja muuta kuin lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan eläkekassan runsasvahinkoisten vuosien varalta vastuuopillisesti laskettavaa tasoitusmäärää.

— —

83 b §

Eläkekassan työntekijän eläkelain mukaista toimintaa koskevalla vakavaraisuuspääomalla tarkoitetaan sitä määrää, jolla eläkekassan tämän toiminnan varat ja muut niihin rinnastettavat sitoumukset ja vakuudet ylittävät eläkekassan sanotusta vakuutustoiminnasta johtuvat velat ja muut näihin rinnastettavat sitoumukset ottaen huomioon, mitä 2—7 momentissa säädetään ja 7

momentin nojalla tarkemmin määrätään. Vastuuvelkaa laskettaessa ei oteta huomioon 79 §:n 2 momentissa tarkoitettua lisävakuutusvastuuta.

— —

83 d

— —

Eläkekassan vakavaraisuuspääoman enimmäismäärä on vakavaraisuusrajan kolminkertainen määrä, kuitenkin vähintään 50 prosenttia vastuuvelasta, josta on vähennetty lisävakuutusvastuu ja erät, joita yrittäjän eläkelain 139 §:n 2 momentin mukaan ei oteta huomioon vakuutusmaksuvastuussa. Lisävakuutusvastuuta voidaan kartuttaa vakuutusmaksuilla vakavaraisuuspääoman enimmäismäärään saakka.

— —

111 §

— —

Kassankokous voi sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, päättää kassan asettamisesta selvitystilaan ja sen purkamisesta. Eläkekassan osalta tässä tarkoitetun päätöksen saa kuitenkin toimeenpanna vain, jos kassa on luovuttanut koko vastuunsa toiselle eläkekassalle, eläkesäätiölle tai vakuutusyhtiölle.

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan eläkekassan 31 päivänä joulukuuta 2016 mennessä kertynyt tasoitusmäärä siirretään 1 päivänä tammikuuta 2017 lisävakuutusvastuuseen.

Sen lisäksi, mitä 72 §:n 2 momentissa säädetään, indeksikorotusvastuuta saa käyttää myös työntekijän eläkelain muuttamisesta annetussa laissa (/) säädetyistä alimman vanhuuseläkeiän muutoksista aiheutuvan vastuuvelan kasvun peittämiseen. Indeksikorotusvastuun ylärajaa määrättäessä voidaan tällöin ottaa huomioon vastuuvelan kasvu 31 päivästä joulukuuta 2016. Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä tässä momentissa tarkoitetun indeksikorotusvastuun kartuttamisesta ja käyttämisestä.

30.

Laki

eläkesäätiölain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan eläkesäätiölain (1774/1995) 10 § seuraavasti:

10 §

Eläkesäätiön säännöille ja niiden muutoksille on haettava Finanssivalvonnan vahvistus.

Finanssivalvonnan on vahvistettava säännöt tai niiden muutokset, jos säännöt ovat lain mukaiset.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Sen lisäksi, mitä 43 §:n 2 momentin 4 kohdassa säädetään, indeksikorotusvastuuta saa käyttää myös työntekijän eläkelain muuttamisesta annetussa laissa (/) säädetyistä alimman vanhuuseläkeiän muutoksista aiheutuvan eläkevastuun kasvun peittämiseen. Indeksikorotusvastuun ylärajaa määrättäessä voidaan tällöin ottaa huomioon eläkevastuun kasvu 31 päivästä joulukuuta 2016. Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä tässä momentissa tarkoitetun indeksikorotusvastuun kartuttamisesta ja käyttämisestä.

31.

Laki

eläkelaitoksen vakavaraisuusrajan laskemisesta ja sijoitusten hajauttamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan eläkelaitoksen vakavaraisuusrajan laskemisesta ja sijoitusten hajauttamisesta annetun lain (315/2015) 1 §:n 2 momentti ja 17 §:n 1 momentti sekä

lisätään lakiin uusi 7 a § ja 8 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

— —

Maatalousyrittäjien eläkelaitokseen sovelletaan tämän lain 4—7, 7 a, 26 ja 27 §:ää.

7 a §

Osakesijoitusten enimmäismäärä

Eläkelaitoksen sijoituksista enintään 65 prosenttia saa olla osakesijoituksia. *Osakesijoituksilla* tarkoitetaan 11 §:n 1 momentissa tarkoitetuille riskiluokille 1—5 altistuneiden sijoitusten yhteismäärää. Jos johdannaissopimuksen kohde-etuutena on osakesijoitus, johdannaissopimuksen osakeriskille altistuneella määrällä tarkoitetaan johdannaissopimuksen 19 §:n 3 momentissa tarkoitettua deltavasta-arvoa.

8 §

Hajauttamista koskevien rajojen ylittäminen

— —

Jos osakesijoituksia koskeva 7 a §:ssä mainittu raja ylittyy, lisätään 23 §:ssä tarkoitettuun vakavaraisuusrajaan määrä, joka on 100 prosenttia rajan ylittävästä määrästä.

17 §

Tuottovaatimusriski ja vakuutusriski

Tuottovaatimusriskiluokan riskiarvo lasketaan sen estämättä, mitä 12 §:ssä säädetään, kaavalla

$$V_j = (k + b\,C - \lambda\,S_j)\,A_j,$$

missä k on vastuuvelan tai eläkevastuun laskemisessa käytettävä diskonttauskorko, b on laskentahetkeä seuraavana päivänä voimassa oleva työntekijän eläkelain (395/2006) 171 §:n 1 momentissa tarkoitettu eläkevastuun täydennyskerroin, S_j on tuottovaatimusriskille määritelty tappio-olettama ja A_j on vastuuvelka tai eläkevastuu, josta on vähennetty työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain 14 §:n 2 momentin mukainen osittamaton ja ositettu lisävakuutusvastuu, eläkesäätiölain 43 §:n 2 momentin ja vakuutuskassalain 79 §:n 2 momentin mukainen lisävakuutusvastuu ja erät, joita yrittäjän eläkelain (1272/2006) 139 §:n 2 momentin mukaan ei oteta huomioon vakuutusmaksuvastuussa.

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Sovellettaessa 17 §:n 1 momenttia Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiö Eteran vastuuvelasta vähennetään myös työeläkevakuutusyhtiölain muuttamisesta annetun lain (/) voimaantulosäännöksen 4 momentissa tarkoitetusta tasoitusmäärästä vakavaraisuuspääomaan luettava osa.

32.

Laki

työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen eräiden säännösten kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta annetun lain (442/2012) voimaantulosäännöksen 4—6 momentti.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

33.

Laki

Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 13 ja 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 13 § ja 14 §:n 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1094/2010, seuraavasti:

13 §

Kansaneläkelaitoksen henkilöstön eläketurva

Kansaneläkelaitoksen henkilöstön eläketurvasta säädetään julkisten alojen eläkelaissa (/). Kansaneläkelaitoksen henkilöstön eläketurvan hoito ja rahoitus kustannetaan Kansaneläkelaitoksen varoista.

14 §

Työntekijän eläkemaksu

— —

Työntekijän eläkemaksua koskevaan muutoksenhakuun sovelletaan, mitä julkisten alojen eläkelaissa säädetään muutoksenhausta eläkepäätökseen.

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

34.

Laki

työsopimuslain 6 luvun 1 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan työsopimuslain (55/2001) 6 luvun 1 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1030/2004, seuraavasti:

6 luku

Yleiset säännökset työsopimuksen päättämisestä

1 a §

Eroamisikä

Työntekijän työsuhde päättyy ilman irtisanomista ja irtisanomisaikaa sen kalenterikuukauden päättyessä, jonka aikana työntekijä täyttää eroamisiän, jolleivät työnantaja ja työntekijä sovi työsuhteen jatkamisesta. Eroamisikä on vuonna 1957 ja sitä ennen syntyneillä 68 vuotta, vuosina 1958—1961 syntyneillä 69 vuotta ja vuonna 1962 ja sen jälkeen syntyneillä 70 vuotta.

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

35.

Laki

merityösopimuslain 7 luvun 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merityösopimuslain (756/2011) 7 luvun 2 §:n 1 momentti seuraavasti:

7 luku

Yleiset säännökset työsopimuksen päättämisestä

2 §

Eroamisikä

Työntekijän työsuhde päättyy ilman irtisanomista ja irtisanomisaikaa sen kalenterikuukauden päättyessä, jonka aikana työntekijä täyttää eroamisiän, jolleivät työnantaja ja työntekijä sovi työsuhteen jatkamisesta. Eroamisikä on vuonna 1957 ja sitä ennen syntyneillä 68 vuotta, vuosina 1958—1961 syntyneillä 69 vuotta ja vuonna 1962 ja sen jälkeen syntyneillä 70 vuotta.
— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

36.

Laki

työaikalain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työaikalain (605/1996) 15 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 634/2002, seuraavasti:

15 §

Lyhennetty työaika

— —

Jos työntekijä siirtyäkseen osittaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle haluaa tehdä säännöllistä työaikaa lyhyemmän ajan työtä, työnantajan on ensisijaisesti järjestettävä työt niin, että työntekijä voi tehdä osa-aikatyötä. Työajan lyhentäminen toteutetaan työnantajan ja työntekijän sopimalla tavalla ottaen huomioon työntekijän tarpeet sekä työnantajan tuotanto- ja palvelutoiminta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

37.

Laki

merityöaikalain 5 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merityöaikalain (296/1976) 5 a §, sellaisena kuin se on laissa 934/2002, seuraavasti:

5 a §

Lyhennetty työaika

Jos työntekijä siirtyäkseen osittaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle haluaa tehdä säännöllistä työaikaa lyhyemmän ajan työtä, työnantajan on ensisijaisesti järjestettävä työt niin, että työntekijä voi tehdä osa-aikatyötä. Työajan lyhentäminen toteutetaan työnantajan ja työntekijän sopimalla tavalla ottaen huomioon työntekijän tarpeet sekä työnantajan tuotanto- ja palvelutoiminta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

38.

Laki

työajasta kotimaanliikenteen aluksissa annetun lain 6 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työajasta kotimaanliikenteen aluksissa annetun lain (248/1982) 6 a §, sellaisena kuin se on laissa 935/2002, seuraavasti:

6 a §

Lyhennetty työaika

Jos työntekijä siirtyäkseen osittaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle haluaa tehdä säännöllistä työaikaa lyhyemmän ajan työtä, työnantajan on ensisijaisesti järjestettävä työt niin, että työntekijä voi tehdä osa-aikatyötä. Työajan lyhentäminen toteutetaan työnantajan ja työntekijän sopimalla tavalla ottaen huomioon työntekijän tarpeet sekä työnantajan tuotanto- ja palvelutoiminta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 5.11.2015

Valiokunnan mietintö StVM 5/2015 vp

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuula Haatainen sd
jäsen Outi Alanko-Kahiluoto vihr
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Niilo Keränen kesk
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Sanna Lauslahti kok
jäsen Anne Louhelainen ps
jäsen Aino-Kaisa Pekonen vas
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Vesa-Matti Saarakkala ps
jäsen Kristiina Salonen sd
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Martti Talja kesk
varajäsen Aila Paloniemi kesk
varajäsen Sari Tanus kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää